

ప్రాథమిక విద్యలో డిప్లొమా (D.El. Ed)

కోర్సు - 502

ప్రాథమిక పాఠశాలలో బోధన ప్రక్రియ

ఖండం-2

బోధన, అభ్యసన ప్రక్రియ : నిర్వహణ

జాతీయ సార్వత్రిక విద్యా సంస్థ

A-24/25, ఇన్స్టిట్యూషన్ ఏరియా, సెక్టార్-62, నోయిడా

గౌతమీ బుద్ధ నగర్, ఉత్తరప్రదేశ్- 201309,

వెబ్సైట్ : www.nios.ac.in

క్రెడిట్ పాయింట్లు (8 = 6 + 2)

ఖండం	భాగం	భాగం పేరు	పాఠ్యాంశ అధ్యయన తరగతులు		
			పాఠ్యాంశం	కృత్యం	ఆచరణాత్మక అభ్యసనం
ఖండం-1 బోధన, అభ్యసన ప్రక్రియ	1	ప్రారంభ పాఠశాలలో అభ్యసన బోధన	6	4	మీ అనుభవం ద్వారా దోహదకారిగా ఒక ఉపాధ్యాయుని పాత్రను గుర్తించుట
	2	అభ్యసన, బోధన విధానాలు	8	5	మీ సహచరుల ప్రవర్తనలో శిశు కేంద్రీకృత విధాన లక్షణాలు గుర్తించుట
	3	అభ్యసన, బోధనా పద్ధతులు	7	4	అభ్యాసన, బోధనలో వివిధ పద్ధతులలో (పేర్కొనబడినవి) తేడాలు గమనించుట
	4	అభ్యసన, అభ్యసన కేంద్రీకృత విధానాలు, పద్ధతులు	9	7	ఈ భాగంలో పేర్కొన్న వివిధ ఉపగమాలను తరగతిలో ఉపయోగించడానికి నిర్వహణ సమస్యలపై సెమినార్
ఖండం-2 బోధన, అభ్యసన ప్రక్రియ : నిర్వహణ	5	తరగతి గది ప్రక్రియల నిర్వహణ	6	3	ఉపాధ్యాయ సహచరులు తరగతిలో తీసుకున్న నిరూత్సాహ చర్యలు, సామాగ్రి గుర్తించుట
	6	బోధనాభ్యసన సామాగ్రి	7	3	వేర్వేరు విషయాలలో వివిధ భావనలలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రి ఏర్పాటు
	7	బహుళస్థాయి, బహుళ గ్రేడ్ పరిస్థితుల నిర్వహణ	8	5	బహుళగ్రేడ్ తరగతులలో వేర్వేరు విషయాలలో అభివృద్ధి కృత్యాలు
	8.	అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక	5	3	పాఠ్యాంశ నోట్, పాఠ్యాంశ తరగతి, సహ పాఠశాల కృత్యాలు, విద్యా వార్షిక ప్రణాళిక అభివృద్ధి

ఖండం-3: తరగతి అభ్యసనలో ఉద్భవిస్తున్న సమస్యలు	9	అభ్యసన, బోధనా ప్రక్రియ సమీక్షనం	5	2	వేర్వేరు విషయాలలో భావనలను సమ్మిళితం చేస్తూ కృత్యాల అభివృద్ధి
	10	అభ్యసన ప్రక్రియ, సామాగ్రి సందర్భానుసారంగా మార్పుట	5	2	బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో జానపద సామాగ్రి సేకరణ, వినియోగం
	11	సమాచార - ప్రసార సాంకేతికత (ICT)	6	3	పాఠ్యాంశ బోధనలో ICT పనిముట్ల అభివృద్ధి
	12	కంప్యూటర్ ఆధారిత అభ్యసనం	6	3	వేర్వేరు విషయాలలో విద్యార్థుల ప్రతిభ విశ్లేషణ కంప్యూటర్తో
ఖండం-4 అభ్యసన మదింపు	13	మదింపు, మూల్యాంకన ప్రాథమికాంశాలు	7	3	ఏదేని ఒక విషయంపై నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకన నిర్వహణ
	14	మదింపు సాధనాలు, వ్యూహాలు	8	5	-
	15	అభ్యసన అభివృద్ధికి మదింపు ఫలితాలను వినియోగించడం	7	3	వేర్వేరు విషయాలలో యూనిట్ పరీక్ష అభివృద్ధి
	16	అభ్యసనం, మదింపు	7	3	వేర్వేరు విషయాలలో ప్రశ్నాపత్ర విశ్లేషణ, వివిధ హక్కుదారులతో విద్యార్థి ప్రతిభ ఫలితాలను పంచుకొనే వేర్వేరు పద్ధతుల అధ్యయనం
		బోధన	15		
		మొత్తం	122	58	60
		పెద్ద మొత్తం	122+58+60 = 240 గంటలు		

ఖండం-2

బోధన, అభ్యసన ప్రక్రియ : నిర్వహణ

ఖండము - భాగాలు

భాగం - 5 : తరగతి గది ప్రక్రియల నిర్వహణ

భాగం - 6 : బోధనాభ్యసన సామాగ్రి

భాగం - 7 : బహుళస్థాయి, బహుళ గ్రేడ్ పరిస్థితుల నిర్వహణ

భాగం - 8 : అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక

విషయాలు

క్రమ సంఖ్య	భాగం పేరు	పేజీ నెంబరు
1.	భాగం-5 : తరగతి గది ప్రక్రియల నిర్వహణ	1
2.	భాగం-6 : బోధనాభ్యసన సామాగ్రి	35
3.	భాగం-7 : బహుళస్థాయి, బహుళ గ్రేడ్ పరిస్థితుల నిర్వహణ	64
4.	భాగం-8 : అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక	97

సోట్స్

భాగం-5: తరగతి గది ప్రక్రియల నిర్వహణ

నిర్మాణం

- 5.0 పరిచయం
- 5.1 అభ్యసన లక్ష్యాలు
- 5.2 అభ్యాస పరిస్థితుల నిర్వహణ
  - 5.2.1 అభ్యాసకునికి స్నేహపూర్వక వాతావరణం కల్పించడం
  - 5.2.2 వ్యక్తిగత అభ్యసన - నిర్వహణ
  - 5.2.3 సమూహ అభ్యసన - నిర్వహణ
- 5.3 అభ్యసన / నిర్వహణ బోధనకోసం సమయం
  - 5.3.1 సమయం - నిర్వహణ
  - 5.3.2 తరగతిగది యొక్క నిర్వహణ
  - 5.3.3 కార్యచరణ తరగతిలో కూర్చునే పద్ధతి ఏర్పాటు
- 5.4 ప్రేరణ, క్రమ శిక్షణ నిర్వహణ
  - 5.4.1 విద్యార్థులను ప్రేరేపించడం కోసం నిర్వహణ
  - 5.4.2 తరగతిగదిలో క్రమశిక్షణ నిర్వహణ
- 5.5 నిర్వహకునిగా ఉపాధ్యాయుని పాత్ర
  - 5.5.1 విద్యా హక్కు చట్టం, ఉపాధ్యాయుని పాత్ర
- 5.6 సారాంశం
- 5.7 మీ పురోగతి పరిశీలనకు మాదిరి సమాధానాలు
- 5.8 సంప్రదింపు గ్రంథాలు
- 5.9 భాగాంత అభ్యాసం

5.0 పరిచయం

అభ్యాస ప్రక్రియ గురించి తెలుసుకోవడం, బోధనాభ్యసనలోని వివిధ పద్ధతులు, ఉపగమాలు, అభ్యాసకుని కేంద్రీకృత ఉపగమము. ప్రత్యేకంగా కృత్యాధార ఉపగమముపై దృష్టి కల్గి ఉండడమే

నోట్స్

కాకుండా తరగతిలో ఉపయోగించగలగాలి. వివిధ పద్ధతులు. ఉపగమాల గురించిన జ్ఞానాన్ని కలిగి ఉండడమే కాకుండా, నిజ తరగతిగదిలో ఈ విజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించే నైపుణ్యాలు కూడా కలిగి ఉండాలి. కావలసిన పద్ధతి/వ్యూహాన్ని తరగతిలో ఉపయోగిస్తున్నప్పుడు మీరు ఎదుర్కొనబోయే ఇబ్బందులను ఊహించగలరా! కింది పరిస్థితి చదవండి.

పరిస్థితి : 1 ఆరవ తరగతిలోనికి, భౌగోళికశాస్త్రం నేర్పించుటకు, అన్ని అవసరమైన సామాగ్రితో, బాగా తయారుచేసిన కార్యకలాపాలతో మిస్టర్ వివేక్ ప్రవేశించినపుడు, అతను ఉద్రిక్తత కలిగిన తరగతిని ఎదుర్కొన్నాడు. ఇద్దరు విద్యార్థులు ఒకరితో ఒకరు పోరాడుతున్నారు. మిగిలిన వారు అరవడం పోరాటం చేసే విద్యార్థులను ప్రేరేపించడం, జరిగింది. కాగితాలు, పుస్తకాలు, నోటుపుస్తకాలు, తరగతిలో చెల్లాచెదురుగా పడిఉన్నాయి. తరగతి గందరగోళంలో ఉంది. గదిలో పైకప్పు నుంచి వర్షం నీరు కారి పడుతోంది. కొందరు విద్యార్థులు తరగతిగదిలోని తడి, వారి సీట్లు తడిసి ఉన్నాయని ఫిర్యాదుచేయగా వారిని సంతృప్తిపరచి వారిలో క్రమశిక్షణ తేవడానికి ప్రయత్నించాడు. భౌగోళికశాస్త్రం చెప్పడానికి బదులుగా కథలు చెప్పమని వివేక్ కు కొందరు విద్యార్థులు అడిగారు. వివేక్ ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలను, మీరు ఊహించగలరా.

- విద్యార్థులలో క్రమశిక్షణ లేకుండుట
- తరగతిలో భౌతిక భద్రత, సౌకర్యం లేకపోవడం
- విద్యార్థులకు భౌగోళిక శాస్త్రంలో ఆసక్తి లేకుండుట.

ఇటువంటి సమస్యలు, భంగపరిచే శక్తులు చాలా ఉండవచ్చు. అనేక ప్రాథమిక అవసరాలు లేకపోవడం, సురక్షితమైన అనుకూలమైన పరిసరాలు, తగినంత బోధనాభ్యసన సామగ్రి, విద్యార్థి - విద్యార్థి మధ్య, గురువు - విద్యార్థి మధ్య మంచి సంబంధాలు, సంతోకరమైన బోధనాభ్యాస ప్రక్రియలు, విద్యార్థుల మధ్య క్రమశిక్షణ లేకుండుట, వంటివి తరగతి ప్రక్రియలో అంతరాయాలను సృష్టించవచ్చు. ఒక తరగతిలోని 40 మంది విద్యార్థులూ వారి అభ్యాస అవసరాలను బట్టి అనేక సమస్యలు కలిగి ఉండవచ్చు. భావోద్వేగ మనస్తత్వం, తరగతి వెలుపల, బయట ఒత్తిడి, ఇంకా అనేక ఇతర సమస్యలుండవచ్చు. వాస్తవానికి ప్రతి తరగతి ఉపాధ్యాయుడూ ప్రత్యేకమైన సమస్యలను లేదా శక్తులను ఎదుర్కొంటాడు. ఇవి తరగతిలో అంతరాయం కలిగించడమే కాకుండా, బాగా రూపొందించిన పద్ధతులను కూడా భంగపరుస్తుంది.

చాలా తరచుగా మీ తరగతులను భంగపరిచే రెండు కారకాల గురించి ఆలోచించండి. అందువల్ల విషయం, బోధనా ప్రక్రియలలోని పోటీ తత్వంతోపాటు తరగతి నిర్వహణ నైపుణ్యాలు కూడా అవసరం. తరగతి బోధనలో విజయం, తరగతిలోని ప్రతి విద్యార్థి యొక్క సమర్థవంతమైన అభ్యసనం అనేది ఉపాధ్యాయుని యొక్క సమర్థవంతమైన తరగతిగది నిర్వహణపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఉపాధ్యాయునిగా మీరు నిర్వహణ నైపుణ్యాన్ని అభివృద్ధి చేసుకోవాలి, అప్పుడు తరగతిలోని ప్రతి విద్యార్థి నేర్చుకోవడానికి, పెరగడానికి అవకాశం లభిస్తుంది. సమర్థవంతమైన తరగతి నిర్వహణలో అనేక కోణాలున్నాయి.

నోట్స్

అవి

1. అభ్యసనకు అనుకూల వాతావరణాన్ని నిర్మించడం, ప్రతి విద్యార్థి పాల్గొనేటట్లు ప్రోత్సహించడం ప్రతి తరగతిలో విద్యార్థుల పరస్పర చర్య, వ్యక్తుల మధ్య ఆరోగ్యకరమైన సంబంధాలను కొనసాగించడం, అభ్యసన అంశాలపైన స్థిరమైన దృష్టిపెట్టడం, క్రమశిక్షణ సంబంధమైన సమస్యలు మొదలైనవి. ఇంకొక మాటలో చెప్పాలంటే, తరగతిగది నిర్వహణకు ప్రణాళిక, నియంత్రణ, సంభాషణను సులభతరం చేయడానికి సామర్థ్యం అవసరం. అది కూడా కృత్యాలకు సమూచితంగాను, నేర్పుకోవడాన్ని ప్రోత్సహించేటట్లు, ప్రతి విద్యార్థి యొక్క అవసరాలను, సామర్థ్యాలను సరిగణనలోనికి తీసుకొనేట్లు ఉండాలి.

ఈ భాగంలో తరగతిగది నిర్వహణ యొక్క మూడు అంశాలను గురించి మీరు తెలుసుకుంటారు. తరగతి పరిస్థితులను అభివృద్ధి చేయడం, ప్రతి విద్యార్థి అభ్యాస స్థాయిలను మెరుగు పరచుకొనే విధంగా, తరగతిలో అందుబాటులో ఉన్న స్థలం, సమయాన్ని ఉపయోగించి వారు అభ్యసనపై దృష్టి కేంద్రీకరించడాన్ని, విద్యార్థులలో ప్రేరణ కల్పించే మార్గాలు, క్రమశిక్షణను విద్యార్థులలో పెంపొందించడము, అభ్యసనను మెరుగుపరచడానికి వారి యొక్క శక్తి పై దృష్టి పెట్టడం నేర్చుకుంటారు.

5.1 అభ్యాసన లక్ష్యాలు

ఈభాగం పూర్తయిన తర్వాత, ఇవి మీరు చెయ్యగలరు.

- మీ తరగతి గదులలో మీ విద్యార్థులు అభ్యసించుటకు అనువైన వాతావరణం అభివృద్ధి చేయగలరు.
- తరగతిగది సమర్థవంతమైన అభ్యాసాన్ని ప్రోత్సహించడానికి విద్యార్థులను సమూహాలుగా చేయడం.
- వ్యక్తిగత, సమూహ అభ్యాసాన్ని తరగతిలో సులభతరం చేయడం
- పిల్లలకోసం తరగతిలో లభ్యమయ్యేస్థలం, సమయం సమర్థవంతంగా ఉపయోగించడానికి ప్రణాళిక
- వేర్వేరు కార్యకలాపాలకు వివిధ రకాలైన కూర్చోనే పద్ధతులు, కృత్యాధార గమమును తరగతి అభ్యాసంలో ఉపయోగించడం.
- తరగతిలో అవరోధాలు లేకుండా అభ్యసన కృత్యాలు నిర్వహించటకు తగిన తరగతిగది ప్రవర్తన, క్రమశిక్షణను ప్రేరేపించడం.

నోట్స్

5.2 అభ్యసన పరిస్థితుల నిర్వహణ

ప్రతి విద్యార్థి నేర్చుకోవడాన్ని ప్రోత్సహించడం కోసం ఒక ఉపాధ్యాయునిగా పరిస్థితులు, అవకాశాలును సృష్టించడం అనేది మీ నుండి ఆశించే ప్రాథమిక అంశాలలో ఒకటి నేర్చుకోవడానికి అనుకూలమైన పరిస్థితుల గూర్చి ఆలోచిస్తూ మీ తరగతులను చూడండి. తరగతిగది వాతావరణం యొక్క అంశాలను గుర్తించడానికి ప్రయత్నించండి. ఒక తరగతి, అనగా విద్యార్థుల సమూహం, అనేక సందర్భాల్లో సమవయసులుంటారు. ఉపాధ్యాయుడు బోధించి, విద్యార్థులు అభ్యసించేట్లు చేయాలి. ఒక ఉపాధ్యాయునికి తరగతిలోని అతని/ఆమె విద్యార్థుల గురించి బాగా తెలుసుండాలి. సాధారణంగా, పాఠశాలలోని ఒకగది ప్రత్యేకంగా ఈ ప్రయోజనం కోసం నిర్మించిన తరగతిని అనుసంధారిస్తూ, దానిని తరగతిగది అని పిలుస్తారు. ఆదర్శవంతంగా ప్రతి వర్గం లేదా తరగతి యొక్క ప్రతి విభాగానికి ఒక గది ఉండాలి. అయితే అనేక పాఠశాలల్లో తరగతుల సంఖ్యకంటే గదుల సంఖ్య తక్కువగా ఉండటం మనం చూస్తుంటాం. అటువంటి పాఠశాలల్లో, ఒక గదిలో ఒకటికంటే ఎక్కువ తరగతులు నిర్వహిస్తారు. (మల్టీగ్రేడ్ తరగతుల కోసం భాగం - 7 ని చూడండి) ఒక తరగతి వాతావరణంలో ఉపాధ్యాయుడు, విద్యార్థులతో పాటుగా ఇంకా ఏ ఇతర అంశాలు ఉన్నాయి? పరిస్థితి - 1లో చూడండి : వివేక్ బోధించడానికి వెళ్ళిన తరగతిలోని పరిస్థితి పరిగణించండి. పై కప్పు కారడం, నేల, సీట్లుతడి వస్తువులన్నీ చెల్లాచెదురుగా పడి ఉండటం, ఖచ్చితంగా ఇవి పిల్లలు ఏ కృత్యముపై కూడా దృష్టిపెట్టడానికి మంచి పరిస్థితులు కాదు. మీరు వివేక్ స్థానంలో ఉండే ఏం చేయగలరు. నిశ్చయంగా, మీరు రక్షణకు తగిన జాగ్రత్తలు, సురక్షితమైన, సౌకర్యవంతమైన మీ తరగతిగది పరిస్థితులు కల్పించాలి. ఇవి భౌతిక పరిస్థితులకు సంబంధించిన భద్రత, సౌకర్యవంతముగా పిల్లలకు కల్పించాలి. తరగతి భౌతికవాతావరణంలో వనరుల సామాగ్రి కూడా అందుబాటులో ఉండడం, వీటిని ఉపాధ్యాయుడూ, విద్యార్థి ఇద్దరూ అభ్యసనను సులభతరం చేయుటకు ఉపయోగించవచ్చు. మీ తరగతిలో మంచి భౌతిక పరిస్థితులు, తగిన సామాగ్రి, మీరు, మీ విద్యార్థులు ఉపయోగించడానికి ఉన్నాయనుకుందాం. ఇటువంటి అనుకూలమైన పరిస్థితులు ఉన్నప్పటికీ, తరగతిలో ఒకరితో ఒకరు పోట్లాడుకునే విద్యార్థులను మీరు గమనించినప్పుడు చాలా నిరాశకుగురవుతారు. ఖచ్చితంగా, ఆసమయంలో మీ తరగతిలో ఉన్న వాతావరణం బోధనాభ్యసన ప్రక్రియను కొనసాగించడానికి వీలుకాదు/తోడ్పడదు. అందువల్ల అభ్యాసకుడికి స్నేహ పూర్వ తరగతి వాతావరణం కల్పించడానికి మూడు అంశాలను పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -1

తరగతిగది వాతావరణంలోని మూడు ప్రాథమిక అంశాలు ఏవి? ఆలోచించండి

5.2.1 అభ్యాసకునికి స్నేహపూర్వక వాతావరణం కల్పించడం

తరగతిలో వాతావరణం ప్రతి శిశువుకు సౌకర్యవంతమైన భావన, ఆనందం, అనుభూతిని కలిగించాలి. అతడు/ఆమె సమర్థవంతంగా నేర్చుకోవడానికి అనువుగా ఉండాలి. తరగతిగదుల

నిర్వహణలో మూడు వర్గాలు ఉన్నాయి. అప్రయోజనాత్మక, తగినంత క్రమమైనవి.

- అప్రయోజనాత్మక/పనిచేయని తరగతి వాతావరణం తరుచుగా అస్తవస్తంగా ఉంటుంది. ఉపాధ్యాయుడు నియంత్రణను నిర్వహించడానికి నిరంతరం పోరాడుతూనే ఉంటాడు. నిలకడగా చాలా కొద్దిగా ఈ పరిస్థితిలో నేర్చుకోవడం జరుగుతుంది. నిజం చెప్పాలంటే తరగతిలో అభ్యసన/నేర్చుకోవడం వంటి పని తీరులో లేదు.
- తగిన తరగతిలోని వాతావరణ పరిస్థితులు ప్రాథమిక స్థాయిని ప్రదర్శిస్తాయి. కాని ఉపాధ్యాయుడు నిర్వహణం కోసం పోరాడాలి. ఈ పరిస్థితుల్లో కొంత అభ్యసనం జరుగుతుంది.

క్రమబద్ధమైన తరగతిలోని వాతావరణాలు రెండు విభాగాలలోకి వస్తాయి క్రమబద్ధమైన నిర్బంధ వాతావరణంలో గట్టి తరగతిగదులు, ఉపాధ్యాయుడు ఉన్నతస్థాయి నిర్మాణాన్ని, కఠినంగా నిత్యకృత్యాలను నిర్వహించడం, తక్కువ బోధన వ్యూహాలను ఉపయోగిస్తాడు. ఇక్కడ కఠిన క్రమశిక్షణ చర్యల ద్వారా తరగతిగదిని ఉపాధ్యాయుడు నిర్వహిస్తాడు.

క్రమమైన, తోడ్పాటును అందించే వాతావరణంలో సజావుగా తరగతులు నడుస్తున్నట్లు కనుగొనవచ్చు. సరళంగాను (కానివదులుగా కాదు) ఉంటాయి. ఈ తరగతి గదుల్లో, ఉపాధ్యాయులు విస్తృతమైన నిత్యకృత్యాలను, సూచనలను ఉపయోగిస్తారు. విద్యార్థులు అర్థవంతమైన జ్ఞానం పొందడానికి ఉపయోగిస్తారు (ఎడ్యుకేషనల్ రీసెర్చ్ సర్వీస్ - 1993).

పైన చర్చల నుంచి కింది ప్రశ్నకు సమాధానం రాయండి.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -2

ఏ రకమైన తరగతిలోని వాతావరణం అనేది పిల్లల కోసం మరింత స్నేహ పూర్వకమైనది, సమర్థవంతమైనది నేర్చుకోవడానికి? ఎందుకు?

అనుకూలమైన అభ్యసన వాతావరణం కల్పించడానికి, సౌకర్యవంతమైన భౌతిక పరిస్థితులు తరగతిలో సృష్టించడానికి, మీరు సహేతుకంగా వేటి కోసం చూస్తారు?

తరగతి యొక్క భౌతిక పరిస్థితులు : ఒక మంచి తరగతిగది అనేది ఇంటికి దూరంగా ఉన్న ఇల్లు వంటిది, ఉపాధ్యాయునికి, విద్యార్థికి కూడా అందువలన ఇది సురక్షితమైనది, రక్షణ కల్పించేది, ఆకర్షణీయమైనది, క్రియాత్మకమైనదిగా ఉండాలి. వయస్సుకు తగిన విధంగా, తరగతిగది కార్యక్రమాలు ఉపాధ్యాయుని విద్యార్థులు చేయగలిగేట్లు ఉన్నవాటిని ఇష్టపడతారు. తరగతిగది వాతావరణం తరగతి గురించి బాగుంది అని చెప్తుంది. భౌతిక వాతావరణం తరగతిలోని విద్యార్థుల, ఉపాధ్యాయుల స్వభావం గురించి మాట్లాడుతుంది. ముందు చెప్పినట్లు తరగతి భౌతిక వాతావరణంలో 2 ప్రధానమైన భాగాలున్నాయి. తరగతి అందుబాటులోని భౌతికవనరులు, భౌతికపరిస్థితులు.

తరగతిలోని భౌతిక పరిస్థితులు : తరగతిలోని మౌలిక సౌకర్యాలను, వాటి నిర్వహణను చూడండి తరగతిగది పక్కా భవనంలో భాగంగా, పై కప్పు నుండి నీరు కారకుండా ఉండాలి. గోడలు, నేల

నోట్స్

అంచులు లేకుండా పూర్తిగా మూసి ఉండాలి, పిల్లలకు హానికల్పించకుండా ఉండాలి. గదిలో గాలి, వెలుతురు ధారళంగా ప్రసరించాలి సరిపడనంత వెలుతురు, పెద్దతలుపులు, కిటికీలతో ఎదురెదురుగా ఉండాలి. ఇటువంటి గది పిల్లలకు ఆహ్లాదకర వాతావరణంను కలిగిస్తుంది. ఇవి లేకపోతే అది విద్యార్థుల ఏకాగ్రతను ప్రభావితం చేస్తుంది. తరగతిగది వెలుపల మొక్కలుగాలి నాణ్యతను మెరుగుపర్చడానికి అద్భుతంగా పనిచేస్తాయి. అదేవిధంగా గదిలో నుండి చూస్తే వెలుపల వీక్షణ అందంగా ఉండాలి. ఏదైనా సమూహంగా పని చేయడానికి వీలుగా తగినంత ఖాళీ అందుబాటులో ఉండాలి ఎల్లప్పుడూ గుర్తుంచుకోవాలి. విద్యార్థులకు తరగతి వాతావరణం సంపూర్ణంగా సురక్షితంగా కూడా ఉండాలి. మరొక ముఖ్యమైన అంశం ఏమంటే తరగతి భౌతిక పరిస్థితులను సరిగా నిర్వహించడం గోడలు లేదా నేలకు ఏదైనా నష్టం కలిగిన వెంటనే దానిని గమనించి మరమ్మతు చేయాలి తరగతిగది శుభ్రంగా, చక్కగా ఉండాలి. ఇది తరగతిలో ఒక ఆరోగ్యకరమైన వాతావరణాన్ని నిర్ధారించడమే కాకుండా చిన్న వయస్సు నుండి వ్యక్తిగత పరిశుభ్రత అలవాటును అభివృద్ధి చేస్తుంది. శుభ్రత నిర్వహించడానికి తరగతిలో, విద్యార్థులను పాల్గొనేట్లు చేయడం, పాఠశాల కార్యకలాపాల ప్రారంభానికి ముందు, తరువాత కూడా రోజూ శుభ్రం చేయడం వంటి వాటిలో కీలకపాత్ర ఉపాధ్యాయుడు పోషించాలి తరగతిగంటల సమయంలో, కాగితాల ముక్కలు ఆకులు, పూలు, సుద్దముక్కలు, విగిన కర్రలు వంటి వ్యర్థ పదార్థాలను గమనించే ఉంటారు. ఇవి వివిధ రకాల అభ్యసన కార్యక్రమాల్లో ఉపయోగించిన తర్వాత విద్యార్థులు నేలపై అంతాపడవేయడం జరుగుతుంది. ఇవి ఉంచడానికి ఒక పెట్టె లేదా కాగితం పెట్టెను తరగతిలో ఉంచినట్లయితే ఇటువంటి వ్యర్థ పదార్థాలన్నింటిని ఆ పెట్టెలో వేసి చెత్త గొయ్యిలో పారవేయడం అలవాటు అభివృద్ధి అవుతుంది. ప్రతిరోజు పాఠశాల చివరగంటలో అలవాటుచేస్తే తరగతి వాతావరణ పరిశుభ్రంగా ఉంటుంది. ఇది విద్యార్థులలో శుభ్రతను కూడా అలవాటు చేస్తుంది. వారు ఇంటి పర్యావరణాన్ని కూడా పరిశుభ్రంగా ఉంచడం అలవాటు అవుతుంది. తరగతిలోని స్థలం అంటే నేల, గోడలు పిల్లలోని స్నేహ పూర్వక వాతావరణాన్ని కల్పించే రీతిలో అలాకరించాలి. ఇటువంటి అలంకరణలు తరగతి పర్యావరణం అందంతోబాటు ఆకర్షణను కల్గిస్తాయి ఇది. విద్యార్థుల అభ్యసనను సులభతరం చేస్తుంది. (విభాగం 5.3.2వ స్థల నిర్వహణ చూడండి). కూర్చోనే స్థలంను ఒక క్రమపద్ధతిలో రూపొందించాలి. ఈవిధమైన అమరిక విద్యార్థులు మరింతగా కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనడానికి సహాయ పడుతుంది. (వివరణాత్మక చర్చకోసం 5.3.3 చూడండి).

మీరు తరగతి బోధన - అభ్యస ప్రక్రియ నిర్వహణలో నిమగ్నమైతే మీకు పెద్ద సంఖ్యలో సామగ్ర అవసరం. బోర్డులు (నలుపు లేదా తెలుపు) ప్రదర్శన బోర్డులు, సామగ్ర/కూర్చువడానికి సామాగ్ర, బోధన - అభ్యసన సామగ్రని నిల్వచేయడానికి కావలసిన వసతి అవసరం. వీటికి తగిన స్థలము, నిల్వ, తరగతిలో వినియోగంలో మీరు, విద్యార్థులు తరగతిలో ఉన్న భౌతిక వాతావరణంలోముఖ్యమైన భాగంగా ఉన్నారు. తరగతిగదిలోని సామాగ్ర నిర్వహణ గురించిన అంశాలు ఈ ఖండంలోని తదుపరిభాగంలో వివరించడం జరిగింది.

నోట్స్

✕ కృత్యము - 1

తరగతి గదిలో భౌతిక వాతావరణం నాణ్యతను పెంచుకోవడంతో తరగతి ఉపాధ్యాయుడిగా మీ పాత్రల జాబితాను సిద్ధంచేయండి

.....

.....

.....

మీరు జాబితాను తయారుచేసిన తరువాత, కింద ఇవ్వబడిన జాబితాతో మీ జాబితాను సరిపోల్చండి.

- తరగతిగది యొక్క భౌతిక శీతోష్ణస్థితిని మెరుగుపర్చడంలో ఉపాధ్యాయుల పాత్రలు ఇవి.
1. తరగతులు జరిగేగది, భవనం యొక్క రక్షణ, సురక్షితమైన పరిస్థితులను నిర్ధారించుకోవడం.
  2. నేల, గోడపై ఏదైనా నష్టం జరిగిన వెంటనే మరమ్మత్తుచేయాలి.
  3. పాఠశాల భవన యొక్క సాధారణ నిర్వహణ కోసం పాఠశాల అధికారుల దృష్టిని ఆకర్షించండి.
  4. తరగతి గదులను చిత్ర లేఖనాలతో, కార్యచరణ పటాలతో అలంకరించడం కోసం విద్యార్థులను ప్రోత్సహించండి.
  5. తరగతులు ప్రారంభం కాకముందే, తరగతులు అయిన తర్వాత తరగతిగది శుభ్రంగా ఉంది అని నిర్ధారించుకోండి.
  6. శుభ్రపరచడం, చెత్తపారవేయడం మొదలైన కార్యకలాపాలను విద్యార్థులు వారంతట వారే పంచుకోవడానికి ప్రోత్సహించాలి.
  7. తరగతిలోని చెత్తను నిర్వహించడం కోసం ఒక చెత్త డబ్బును ఉంచండి. ఉపయోగించిన తర్వాత అన్ని వస్తువులను వాటి స్థానాల్లో ఉంచడము.

తరగతిలో మానవ సంబంధాలు

ఒక విద్యార్థిగా లేదా ఉపాధ్యాయునిగా, ఒక తరగతిలోని విద్యార్థులందరూ ఒక ఉపాధ్యాయునికి జత చేయబడి ఉండడము మీరు అనుభవించే ఉంటారు. విద్యార్థులు వారితో పరస్పరం మాట్లాడడానికి ఇష్టపడతారు. ఎక్కువ సమయం గడపడం, ప్రశ్నలను సంకోచించకుండా అడగడం, గౌరవం, ప్రేమవంటి వాటికి కట్టుబడి ఉపాధ్యాయుడు అడిగిన వెంటనే పని చేయడం. చేస్తారు. ఈ ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థుల అవసరాలకు చాలా సున్నితంగా ఉంటారు. విద్యార్థుల వేదనను, ఆనందాన్ని పంచుకొంటారు. ఏ విద్యార్థి ఐనా ఇబ్బందుల్లో ఉన్నప్పుడు వారికి సహాయం చేయడానికి ఎల్లప్పుడూ అందుబాటులో ఉంటారు. విద్యార్థులు ఒకరితో ఒకరు చాలా మంచి సంబంధాన్నికలిగి ఉంటారు.

నోట్స్

అటువంటి ఉపాధ్యాయులు బోధించినపుడు విద్యార్థులు బాగా విషయాన్ని నేర్చుకొని ఫలితాన్ని సాధిస్తారు, మిగిలిన ఇతర ఉపాధ్యాయుల సజ్జెక్షన్ల కన్నా. అందువలన ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థుల మధ్య బంధం నిర్ణయిస్తుంది. మానవత్వం యొక్క నాణ్యతను. ఏ తరగతిలోనైనా రెండు రకాల సంబంధాలు ఉంటాయి. ఉపాధ్యాయుడు - విద్యార్థి, విదార్థి - విద్యార్థి, ఈ సంబంధాలు పరస్పర ఆధారంగా, అవగాహన, గౌరవం, సహకరంగా ఉంటే, ఉపాధ్యాయునికి తరగతిగది కార్యకలాపాలు నిర్వహించడం సులభమవుతుంది. స్నేహపూర్వక మానవత్వ వాతావరణం కల్పించడానికి ఈ కింది విషయాలు గుర్తుంచుకోవాలి.

చేయవలసినవి :

- విద్యార్థులను అర్థ చేసుకోవడం, భావోద్వేగ, విద్యా అవసరాలకు సున్నితంగా ఉండడం.
- విద్యార్థుల యొక్క కారణాలకు చురుకుగా స్పందించండి.
- తరగతిగదిలో సమస్యలు గల పిల్లలతో వ్యవహరించేటప్పుడు సహనంతోనూ, సానుభూతితో ఉండడం.
- విద్యార్థులకు పాఠశాలలో అన్ని కార్యకలాపాలలో పాల్గొనడానికి గరిష్ట అవకాశాలను ఇవ్వండి.
- ఉపాధ్యాయుడు, విద్యార్థుల మధ్యబంధాలు కలిసి పనిచేయడం ద్వారా బలోపేతం అవుతాయి.
- క్రశిక్షణకు చర్యలు నిర్వహించేటప్పుడు నిశ్చయమైన/నుంచి పదాలు నిలకడతో ఉపయోగించండి.
- విద్యార్థుల మధ్య సహకారం, సమన్వయాన్ని ప్రోత్సహించండి.
- సమూహకార్యకలాపాల ద్వారా విద్యార్థుల మధ్య ఆరోగ్యకరమైన పరస్పర సంబంధాలను ప్రోత్సహించండి.
- సమూహ కార్యకలాపాల్లో విద్యార్థులు మన:పూర్వకంగా పాల్గొనేట్లు చేయడం.
- వివిధ రకాల ప్రాజెక్టు, సహకార కార్యక్రమాలను నిర్వహించండి. తద్వారా ప్రతి విద్యార్థి తన్ను ఆమె లోపలి ప్రతిభను, కోరికలను వెలపలికి తీయడానికి తగిన పరిధిని కనుగొంటుంది.

చేయకూడనవి :

- కఠినమైన, ద్వేషపూరిత లేదా నిరుత్సాహ పరిచేపదాలను ఉపయోగించడము లేదా ఇతరులు ఉపయోగించడాన్ని ప్రోత్సహించడం చేయవద్దు.
- తరతలో ఏ వివక్ష పూరిత పదాలను లేదా అలవాట్లను ప్రోత్సహించవద్దు.
- తక్కువ ప్రదర్శన చేసే వారి ప్రదర్శనను విమర్శించకుండా వారి పని తీరును పెంచడానికి ప్రత్యామ్నాయాలను ఏర్పాటు చేయండి.

✕ కృత్యము - 2

మీ విద్యార్థుల స్వభావం, సమస్యల గురించి మీకు బాగా తెలుసు మీరు ఆరోగ్య కరమైన సంబంధాలను నెలకొల్పడానికి విద్యార్థుల మధ్య బంధాన్ని ప్రోత్సహించడాని, చేయవలసిన పనులు, చేయకూడని వాటితో ఒక జావితాను సిద్ధం చేయండి.

.....

.....

.....

నోట్స్

5.2.2 వ్యక్తిగత అభ్యాసన - నిర్వహణ

ఉపాధ్యాయులవలె, ఉపన్యాస పద్ధతిలో మొత్తం తరగతికి బోధించడమును ఖండం - 1లో భాగంలో ఎక్కువ వివరంగా చర్చించారు. అయివంటి పద్ధతిలో భావ అభివ్యక్తి మొత్తం ఒక వైపే ఉంటుంది. అనగా ఉపాధ్యాయుడు నుండి విద్యార్థులకు, మొత్తం ఉపాధ్యాయుని ఇష్టం మేరకు అతడు/ఆమె విద్యార్థులను ప్రశ్నలు అడగడానికి అనుమతించవచ్చు లేదా తమలో తాము చర్చించవచ్చు. ఈ విధంగా ఉపాధ్యాయుని నుండి అరుదుగా ఉంటుంది. అతడు లేదా ఆమె సూచించిన కోర్సు యొక్క పాఠ్యాంశాలను తగిన సమయంలో పూర్తి చేయాల్సి ఉంటుంది. విద్యార్థి - ఉపాధ్యాయుని మధ్య భావ అభివ్యక్తి తక్కువగా ఉంటుంది. వాస్తవంగా విద్యార్థులందరితో మాట్లాడుటకు పరిధి తక్కువగా ఉంటుంది. ప్రాథమిక దశలో చాలా కొద్దిమంది విద్యార్థులు మాత్రమే ఈ పద్ధతి ద్వారా నేర్చుకొంటారు. ఏదేమైనప్పటికీ, విద్య యొక్క లక్ష్యం ప్రతి విద్యార్థి కూడా సమర్థవంతంగా అభ్యాసకుడుగా మారడం, తరగతి గదిలో ఉపయోగించే అన్ని బోధనాభ్యసానాల అంతిమ లక్ష్యం వ్యక్తిగత బోధన అందువల్ల తరగతిలో ఉపయోగించిన ప్రక్రియల వల్ల అభ్యాస అనుభవాలు తనం తట తానే నేర్చుకోగలడు. వ్యక్తిగతమైన అభ్యాసంను స్వీయం అభ్యాసం అనికూడా అంటారు. ఇక్కడ వ్యక్తిగత ప్రయత్నాలు, ఆసక్తి ఒక పని చేయడానికి అవసరం. ఉపాధ్యాయుడు ప్రతి అభ్యాసకుడికి జాగ్రత్తగా రూపొందించిన అభ్యాస కార్యక్రమాలపై బోధన అతని/ఆమె స్వంత వేగంతో అభ్యసించడానికి తగినంత అవకాశం కల్పిస్తాడు. అందువల్ల ఒక ఉపాధ్యాయునిగా మీరు ప్రతి విద్యార్థికి అవకాశం తరగతిలో కల్పించాలి. వ్యక్తిగత అధ్యయనం కోసం మీరు కంప్యూటర్లు లేదా వ్యక్తిగత అధ్యయన సామాగ్రి వంటి సాంకేతిక పరికరాలను, పాఠశాలలో లభ్యమయ్యే వనరులను ఉపయోగించవచ్చు. స్కిన్నర్ యొక్క ఆయుత్న సిద్ధనిబంధన సిద్ధాంతము ప్రకారం, 1960వ దశకం, 70లలో స్వీయ బోధన కోసం పరిమిత స్థాయిలో ప్రోగ్రామ్ చేయబడిన సామాగ్రిని ఉపయోగించారు. కంప్యూటర్ అసిస్టెడ్ లెర్నింగ్ (సిఎఎల్) ఈ కోర్సులో ఖండం - 3 భాగం - 12లో పాఠశాలలో కంప్యూటర్ అసిస్టెట్ లెర్నింగ్ (సిఎఎల్) గురించి వివరించబడింది పాఠ్యపుస్తకాలు మార్గదర్శకాలతో పాటు వర్క్బుక్స్ కూడా స్వీయ బోధన కొరకు తయారు చేయబడ్డాయి. ఇప్పుడు అనేక పాఠశాలలో, దూరవిద్యలో వ్యక్తిగతంగా విద్యార్థులచే

నోట్స్

విస్తృతంగా ఉపయోగించబడుతున్నాయి. సాధారణంగా స్వీయ - అభ్యసన పద్ధతి సాధారణ తరగతిలో ఏదైన అంశాన్ని సాధన చేయుటకు ఉపయోగిస్తారు.

తరగతిగదిలో అప్పగించిన పని (అసైన్మెంట్స్) : దాదాపు ప్రతిరోజూ మీరు మీ విద్యార్థులకు వ్యక్తిగత పనిని అప్పజుగించడం జరుగుతుంది. ఈ కార్యక్రమాలలో కొన్ని చాలా కాలం. కొన్ని తక్కువ సమయం పూర్తి చేయడానికి పట్టే సమయంపై ఆధారపడతాయి. ఈ అభ్యాసాలు స్వీయ దిద్దుబాటు, భావన యొక్క అవగాహనపై విద్యార్థులకు అభ్యాస అవకాశాలు కల్పిస్తాయి. క్రమబద్ధంగా ఈ వ్యక్తిగత కార్యకలాపాలు చేయడం వల్ల విద్యార్థుల అభ్యాసస్థాయిని పెంచడంలో సహాయ పడతాయి. తరగతిలో వ్యక్తిగత అభ్యాస పరిస్థితిని సృష్టించేటప్పుడు ఈ క్రింది మార్గదర్శకాలు చూడవచ్చు.

- అప్పగించేపనిని స్పష్టంగా అభివ్యక్తీకరించినట్లయితే ప్రతి విద్యార్థి అతను/ఆమె ఏమి చేయాలో పూర్తి అవగాహన ఏర్పడుతుంది. అవసరం ఐతే మీరు వివరించడానికి ఉదాహరణ ఇవ్వండి.
- విద్యార్థి యొక్క పనిని పర్యవేక్షించండి : కార్యకలాపాలు జరిగేటప్పుడు, మీరు తరగతిలో తిరుగుచూ అవసరమైనప్పుడు సహాయం అందించండి, అనవసరంగా జోక్యం చేసుకోవద్దు వారు నిరుత్సాహపడతారు.
- విద్యార్థికి అప్పగించినపని తనిఖీ చేయడం : విద్యార్థులు వేర్వేరు వేగంతో పని చేస్తారు. కాబట్టి తరగతిలోని అందరూ ఒకే సమయంలో పని పూర్తిచేయలేరు. ఎక్కువ మంది తరగతిలో ఉంటే ప్రతి విద్యార్థి పనిని పరిశీలించడం ఒక సవాలు కొన్నిసార్లు విద్యార్థులు ఒకరి పనిని మరొకరు పరీక్షించడం ద్వారా సాధించవచ్చు. ఈ విధంగా నిర్దిష్టమైన సమాధానం ఉండే పనికి ఉపయోగించవచ్చు. కొన్ని అప్పగించిన పనులకు మీరు జాగ్రత్తగా చదువవలసి ఉంటుంది.
- తగిన అభిప్రాయాల్ని అందించండి : విద్యార్థికి కేటాయించిన పనిపై తగిన అభిప్రాయాల్ని అందించినపుడు విద్యార్థులు నేర్చుకోవడం జరుగుతుంది. అప్పగించిన అన్ని పనులను సరిదిద్ది అభిప్రాయాల్ని ఇవ్వాలి. ఇది అప్పగించిన పని ఉపాధ్యాయుడు తీసుకొన్న వెంటనే పరగాలి.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -3

వ్యక్తిగతంగా నేర్చుకోవడం ఎందుకు ముఖ్యమైనది. మీ సమాధానాన్ని 5 లేదా 6 వాఖ్యల్లో రాయండి.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -4

ఈ కింది వాఖ్యల్లో వ్యక్తిగత అభ్యాసనానికి ఏది నిజం

- ఎ) విద్యార్థికి అప్పగించిన పనిని ఆమె/అతడు తన యొక్క వేగంతో చేస్తారు.
- బి) ఉపాధ్యాయుల సూచనలను విద్యార్థి అనుసరిస్తాడు

సి) విద్యార్థి ఇతరులతో ఆలోచనలను పంచుకుంటాడు.

ప్రతి వాఖ్యానికి మీ స్పందన కోసం కనీసం ఒక కారణం ఇవ్వండి.

నోట్స్

5.2.3 సమూహ అభ్యసన - నిర్వహణ

సమూహ అభ్యసనకు వ్యక్తిగత అభ్యసనకు ఒక ప్రధాన పరిమితికలదని మీరు గమనించే ఉంటారు. విద్యార్థులు ఒకరితో ఒకరు స్వేచ్ఛగా వ్యవహరించలేకపోవడం. 1960వ దశకంలో విద్యార్థులకు ఇటువంటి సంతృప్తికర విద్యను అందించడానికి చర్చించడం, ప్రాముఖ్యతను గుర్తించడం జరిగింది. కార్ల్ రోజర్స్ వంటి మనస్తత్వ వేత్తలు, మానవీయ ప్రభావం వల్ల ఫలితం ఎక్కువగా ఉంటుందని భావించారు. సామాజికంగా సహజంగా నేర్చుకోవడాన్ని, సాంఘిక వాతావరణంలో విద్యను అందించడం ద్వారా మంచి పౌరులుగా అవుతారని అతడు పరిగణించాడు. అటువంటి సామాజిక వాతావరణం తరగతిలో సృష్టించబడినపుడు విద్యార్థులు ఒకరితో ఒకరు అభివ్యక్తికరించడం, మాట్లాడుకోవడానికి తగిన అస్కారం లభిస్తుంది. సమూహంగా నేర్చుకోవడం ముఖ్యంగా ప్రయోజనం కొరకు సముచితమైనది. 1980ల చివర, 1990ల నుండి సమూహ అభ్యసన పద్ధతులను తరగతులలో ఉపయోగించడములో ప్రగతిశీల పెరుగుదల ఉంది. ఈ విధమైన పరస్పర ప్రక్రియలో అర్థాలు పంచుకోవడం, సమాచార మార్పిడి జరుగును. తరగతి గది, తరువాత వ్యక్తి యొక్క జ్ఞానాన్ని పెంచడానికి ఒక సామాజిక వేదిక అవుతుంది. విద్యార్థి తన అవగాహనను ఇతరులతో పోల్చడం, తన జ్ఞానాన్ని ఇతరుల జ్ఞానంతో పోల్చుకోవడం ద్వారా విద్యార్థులు కొత్త జ్ఞానాన్ని అవగాహనను అభివృద్ధి చేసుకొంటారు. ఉదాహరణకు, సమస్యల ఒకరికొకరు సహకారంతో పరిష్కరించేటపుడు విద్యార్థులు ఒకరితో నొకరు సంభాషించి వివాదాలు జరిపి, కారణాలను కనుగొని, పరిష్కారాలను, ముగింపులను కనుక్కోని సమస్యను పరిష్కరిస్తారు.

సమూహ - అభ్యసన విధానం యొక్క ప్రధాన ప్రయోజనం ఏమనగా దీనిని చాలా విస్తృతమైన విద్యాలక్ష్యాల సాధనకు ప్రత్యేకంగా అధిక జ్ఞానపరమైన లక్ష్యాల సాధన, సమస్య పరిష్కారం, నిర్ణయాలను తీసుకోవడానికి, సంక్లిష్ట జీవిత నైపుణ్యాలను సాధించడానికి. సముజనాత్మక ఆలోచన మరియు విభిన్న ఆలోచనలను అభివృద్ధి చేయడానికి కూడా ఇది ఒక పద్ధతి. ఈ పద్ధతి వైవిధ్యం కారణంగా అన్ని రకాల ప్రభావవంతమైన, వ్యక్తుల లక్ష్యాలను సాధించడంలో ప్రభావవంతమైనది సమూహ అభ్యసన పద్ధతులు ఎక్కువగా ఉపయోగించబడుతున్నాయి ఉపాధ్యాయులందరిచే ప్రపంచంలోని విద్యార్థులకు కావల్సిన వైఖరిని అభివృద్ధి చేయుటకు సహాయపడుతుంది. ఇతర వ్యక్తుల అభిప్రాయాన్ని వినడానికి, ఓపెన్ - మైండ్స్, సంజాషణీ నైపుణ్యాలు, అంతర వ్యక్తికీ నైపుణ్యాలను పెంపొందించడానికి ఉపయోగిస్తున్నారు.

సమూహ అభ్యసన యొక్క సాధారణ లక్షణాలు.

1. అనేక మంది అభ్యసకులు ఎక్కువ సమయం/కృషి/వనరులను ఒకటి కంటే ఎక్కువ అందుబాటులోనికి తెచ్చుకోవచ్చు.

నోట్స్

2. జ్ఞానం, అనుభవం పంచుకోవడం ద్వారా విస్తృతమైన విజ్ఞానం నైపుణ్యాలు, అనుభవాలు పోందవచ్చు.
3. బ్రెయిన్ స్ట్రయింగ్ ద్వారా విభిన్న ఆలోచనలు ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చేయబడతాయి
4. లోపాలు గుర్తించబడతాయి. సులభంగా సవరించబడతాయి.
5. కృత్యము చేయడంలో విద్యార్థులు నిబద్ధతతో పాల్గొంటారు.

సమాహ అభ్యసనతో అనేక ఇబ్బందులు ముడిపడి ఉన్నాయి. సమాహ కార్యకలాపాల ప్రణాళిక నిర్వహణ సమయంలో తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

- పాల్గొనే వారి మధ్య తగినంత సమన్వయం లేకపోవడం
- అసమానమైన పాల్గొనడం, ఒకరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది ఆధిపత్య చూపడం, పాక్షికంగా లేదా పూర్తిగా పాల్గొన కుండా ఉండడం, ఉపసంహరణ వంటివి జరుగుతాయి.
- సమాహం చర్చించిన అంశాల గురించి వ్యక్తిగత విద్యార్థుల యొక్క ఆలోచనలను ముందుకు తీసుకువెళ్ళడానికి వారి సామర్థ్యం, స్థాయిల ప్రకారం తగిన పరిష్కరం కనుక్కోవడం, ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థులు కలిసి చేసే ఒక ప్రయత్నం అవుతుంది. తక్కువ సామర్థ్యాంగల విద్యార్థులకు నిస్పందేహంగా మీ వ్యక్తిగత శ్రద్ధ అవసరం అందువలన ఈ రకమైన గుంపును సుసంపన్నత లేదా నివారణ ప్రయోజనాల కోసం చేయబడుతుంది. దీనిలో కొన్ని ప్రతికూలతలు కూడా కలవు. ఈవిధంగా గుంపు చేయడంవలన విద్యార్థులు ప్రతిభావంతులుగా లేదా బలహీనమైన విద్యార్థులుగా గుర్తింపబడతారు. బలహీనమైన విద్యార్థులు నిరుత్సాహపడే అవకాశం ఉంది. అదే విధంగా వారి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రతికూలంగా ప్రభావితం చేస్తాయి.

విద్యార్థుల అభిరుచి ప్రకారం సమాహం :

తరగతిగదిలో ఏకకాలంలో పలుకార్యక్రమాలను ఉపాధ్యాయుడు నిర్వహించడానికి ప్రణాళికలు కలిగి ఉండడం. ఆ కార్యకలాపాలు. చిత్ర లేఖనం, మట్టితో నమూనాలు చేయడం, గాజుపై చిత్రలేఖనం, విద్యార్థుల యొక్క అభిరుచి ఉపాధ్యాయునికి తెలుసు. ఉపాధ్యాయుడు, విద్యార్థులను అడిగి వారికి ఆసక్తి ఉన్న సమాహంలో కూర్చోమని చెబుతాడు. ఆ విధంగా విద్యార్థులు సమాహాలుగా ఏర్పడుతారు. ఒక బృందం చిత్ర లేఖనంలో, మరొకటి మట్టితో నమూనాలు ఏయడం, ఇంకొక బృందం గాజుపై చిత్రలేఖనంలో నిమగ్నమై ఉంటారు. ప్రతి సమాహంలోని వారు వారి స్నేహితులతో ఏకగ్రీవంగా పనిచేస్తారు. అభ్యాసకులపై (బాహ్య అంతర్గత) ఒత్తిడి అనుగుణంగా లేదా ధృవీకరించడానికి.

- పనికోసం క్రమబద్ధమైన విధాన లేకపోవడం
- అస్పష్టమైన/ సందిగ్ధమైన/నిర్ణయాత్మక పద్ధతులను మార్చడం
- ఫలితాలను వెంటనే అంచనావేయడం అనునది ఇంకా పరిణతి చెందిన దశగా చెప్పవచ్చు.

తరగతి గదిలో సమూహ అభ్యసన నిర్వహించడంలో గురువు పాత్ర ప్రధానంగా మార్గదర్శకుడుగాను, ఫెసిలిటేటర్ గాను ఉంటుంది. చర్చించడానికి అంశాలను నిర్ణయించిన తర్వాత సమూహములో వాటిని పరిష్కరిస్తారు. ఉపాధ్యాయుడికి మూడు ప్రధాన విధులు ఉన్నాయి. సమూహాల ఏర్పాటు, సమూహాలలో అభివ్యక్తికరణకు ఏర్పాటు, సమూహంలో నేర్చుకొన్న అంశాల ఫలితాలను సంఘటిత చేయడం విద్యార్థులను నాలుగురకాల సమూహాలుగా ఏర్పాటు చేయవచ్చు. సామర్థ్యాలను బట్టి గుంపు చేయడం, అభిరుచి ఆధారంగా గుంపుచేయడం ఎంపిక ద్వారా గుంపు చేయడం, యాదృచ్ఛికంగా సమూహం చేయడం

సామర్థ్యాలను బట్టి సమూహం చేయడం

(సజాతీయ సమూహం) సామర్థ్యాలను బట్టి సమూహం చేయడం అనగా ప్రతి విద్యార్థి యొక్క సామర్థ్యాన్ని వ్యక్తిగతంగా చూసి వారిని అదే సామర్థ్యం ఇతర విద్యార్థులతో కలిపి సమూహంగా చేయడం ఉదాహరణకు గణితం పనితీరులో ఉన్నత, సగటు మరియు తక్కువ సామర్థ్యాలతో ఉన్న విద్యార్థులను మూడు వేర్వేరు సమూహాలలో ఉంచవచ్చు. ఉన్న సామర్థ్యం గల వారికి అధిక సవాలు పనులు, తక్కువ సామర్థ్యం గలవారికి సాధారణ పనులు ఇవ్వడం ద్వారా వారి అవగాహన, నైపుణ్యాలు గణిత శాస్త్ర అంశాలను బలోపేతం చేయడానికి ఇవ్వవచ్చును. ఇలా చేయడం వలన అభిరుచి గల విద్యార్థులను ఒక సమూహంగా చేయడం వారికి సహాయకరంగా ఉంటుంది. ఈ పద్ధతి ప్రయోజనం ఏంటంటే ఒకే అభిరుచి గల వారిని సమూహంగా చేయడం ద్వారా కలిసి బాగా పనిచేస్తారు. ఒకరి నుంచి ఒకరు నేర్చుకొంటారు. తరవాత వారి నైపుణ్యాలను, ప్రదర్శనను పెంపొందించుకోవచ్చు. ఈ రకమైన సమూహాల ద్వారా ప్రతికూలత కూడా ఉన్నాయి. ఒకటి, రెండురంగాలలో మాత్రమే ఆసక్తి కలిగి ఉంటారు. ఎక్కువ రంగాలై అవగాహన లేకపోవడం వల్ల ఒక విషయంపై మాత్రమే ఆలోచనలు ఉంటాయి.

విద్యార్థుల ఎంపిక ద్వారా సమూహం :

విద్యార్థులను వారి సమూహ భాగస్వాములను ఎంచుకోవడానికి అనుమతిస్తుంది. ఈ రకమైన సమూహాల్లో, విద్యార్థులు వారి భాగస్వామి లేదా సమూహాన్ని ఎంచుకొని పని చేయడానికి వీలుంది. ఈ రకమైన బృందాల ద్వారా విద్యార్థులు మరింత సమర్థవంతంగా, సొంతభాగస్వాములను ఎన్నుకోవడం వల్ల సహకారంతో పనిచేస్తారు. ఎంపిక నందు స్వేచ్ఛ నివ్వడం ద్వారా, మెరుగైన సమూహపని మంచి అవగాహన వంటి లక్షణాలను కలిగి ఉంటుంది. ఇందులోని ప్రతికూలమైన అంశం - విద్యార్థులు వారి భాగస్వాములను ఎన్నుకోవడం, అందువల్ల కొంతమంది విద్యార్థులు ఏ సమూహంలోనూ ఎన్నుకోబడారు, ఎంపికలో స్వేచ్ఛవల్ల విద్యార్థులు మాట్లాడడం వంటి వేరే ఇతరపనులలో నిమ్నగమై పనిపట్ల నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరిస్తారు.

యాదృచ్ఛిక విద్యార్థి సమూహం :

యాదృచ్ఛికంగా విద్యార్థులను సమూహాలుగా చేయడం వల్ల విద్యార్థులను ప్రతిభావంతులు లేదా అసమర్థులు అని చిత్రీకరించడం చేయకుండా నిరోధించడానికి సహాయపడుతుంది. ఈ విధంగా

నోట్స్

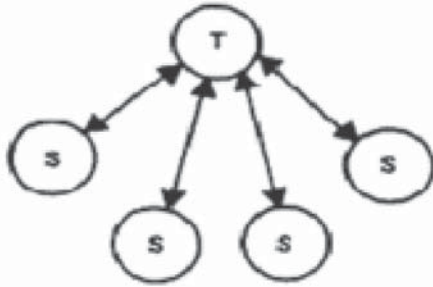
బృందం చేయడం వల్ల జట్టుకట్టడం, విద్యార్థులను లెక్కించడం లేదా విభజన చేయడం లేదా ఇతర పద్ధతుల ద్వారా యాదృచ్ఛిక బృందాలను ఏర్పాటు చేయవచ్చు.

ఈ విధమైన సమూహాలు వెనుకబడిన విద్యార్థులతో ప్రతిభావంతులు పరస్పరం సహకరించుకోవడం ద్వారా ఒకరినుండి ఒకరు నేర్చుకోవడం జరుగుతుంది. విద్యార్థులు ఒకరికొకరు సహాయం చేసుకొని వారి తప్పులను ఇబ్బందులు లేకుండా సరిదిద్దు కొంటారు. కొన్ని సార్లు ప్రతిభావంతులు, వెనుకబడిన పిల్లలు మరింత వెనుకబడే ప్రభావం చూపించడం అన్నది ఒక ప్రతికూలమైన విషయం సామర్థ్యం గల విద్యార్థులు వేగంగా పనిచేయడంవల్ల బలమైనవైన వారిని వెనుకకు వదలి వేయడం జరుగుతుంది.

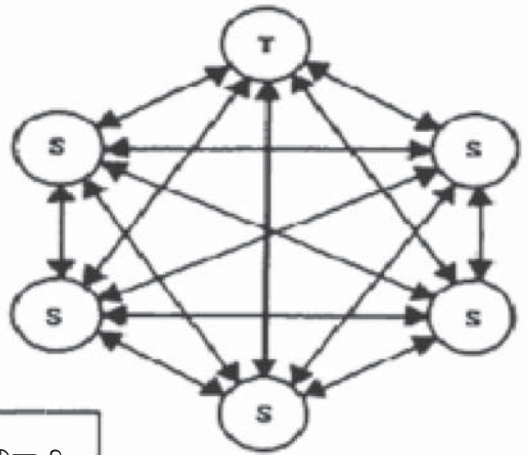
మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -5

సమూహం ఏర్పరిచేటప్పుడు దృష్టియందుంచుకోవలసిన ముఖ్య విషయం ఏమిటి?

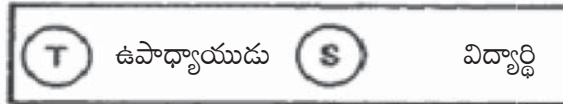
విద్యార్థి సమూహాలతో పనిచేసేటప్పుడు ఉచిత పరస్పర చర్య కోసం, మీరు సమర్థవంతంగా అభివ్యక్తికరించవలసి ఉంది. ఇది విద్యార్థుల సమూహాలను శక్తివంతం చేయడంలో మాత్రమే కాక, ఇంకా ఇతర ప్రయోజనాలను కలిగి ఉంది. విద్యార్థులలో విశ్వాసం పెంచడం, సభ్యుల మధ్య అవగాహన పెంచడం, ఇతర బృంద సభ్యులతో కూడా కలిసి పని చేయడం వంటివి. పటంలో చూపిన విధంగా మీరు ఇతర సమూహాలతో కలిసి పనిచేయడానికి 2 మార్గాలున్నాయి.

ఎ) ఉపాధ్యాయుని నియంత్రణ

బి) బృందం - నియంత్రణ

పటం 5.1 బృంద అభ్యసన పద్ధతిలోని రెండు రకాలు

మీరు సమూహాలతో అభివ్యక్తికరించడానికి రెండు మార్గాలున్నాయి. పటం 5.1లో చూపిన విధంగా మొదటి పరిస్థితి (పటం 5.1ఎ) గురువుగా (టీ) మీరు నేరుగా విద్యార్థులతో (యస్) కమ్యూనికేట్ చేయవచ్చు. చాలా చిన్న గుంపులో ఏవిధమైన పరిధిని ఇవ్వకుండా పరస్పరం అభివ్యక్తికరించవచ్చు.

తరగతి గది ప్రక్రియల నిర్వహణ

నోట్స్

రెండవ పరిస్థితిలో (పటము 5.1బి) మీరు గుంపుతో/బృందంతోపాటు అభివ్యక్తికరిస్తారు. సమూహం యొక్క సభ్యులుగా, విద్యార్థులు సమానంగా భాగస్వామ్యం చేస్తారు. ఈ పరిస్థితిలో, విద్యార్థులతో సమానంగా మీకు కూడా ఇతర సభ్యులతో మాట్లాడడానికి స్వేచ్ఛ ఉంది మొదటిరకంలో గురువు మొత్తం కమ్యూనికేషన్ ప్రక్రియను నియంత్రిస్తాడు రెండవ రకంలో ప్రధానంగా సమూహంచే నియంత్రించబడుతుంది.

ఉదాహరణకు మీ తరగతిలోని విద్యార్థులు తక్కువ మందికి ఇంగ్లీష్ పదాలు సరిగ్గా ఉచ్చరించడం లేదా సమయం, పనిలోని అభ్యాస సమస్యలుపరిష్కరించడంలో సమస్యలున్నట్లయితే అటువంటి పరిస్థితిలో మీరు సమూహంను పూర్తి నియంత్రణలో తీసుకోవాలి. వారిసమస్య గురించి ప్రతివిద్యార్థితో నేరుగా చర్చించండి.

రెండవరకం అభివ్యక్తికరణ ఇతర ప్రయోజనాలకోసం వినియోగిస్తే మంచి ప్రయోజనాలను ఇస్తుంది. అందువల్ల మీ పాఠాన్ని ప్రణాళిక చేస్తున్నప్పుడు, విద్యార్థులకు నేరుగా మొత్తం కలిసి బోధించడానికి బదులుగా, చిన్న సమూహాలుగా వారిని విభజించి ప్రతి ఒక్కరూ పాల్గొనే విధంగా ప్రోత్సహించాలి. అప్పుడు సమూహం యొక్క పని ప్రభావవంతంగా ఉంటుంది. సమూహాల ఏర్పాటులో అత్యంత ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే ఒక సమూహంలోని విద్యార్థులు సౌకర్యవంతంగా కలిసి పని చేయగలరని నిర్ధారించుకోండి వారి మధ్య పరస్పర చర్చలు జరిగేలా చూడండి ఉపాధ్యాయునిగా, సమూహాలలో ఎలాపని చేయాలో విద్యార్థులకు మీరు వివరించండి. విద్యార్థులు అర్థవంతమైన పనిలో కలిసి పనిచేయడానికి మీరు అవకాశాలను కూడా సృష్టించాలి. ఉత్పాదక మార్గాల్లో పని చేయడానికి ప్రోత్సహించాలి. ఈ సందర్భాల్లో విద్యార్థులు వారి సహకార నైపుణ్యాలను మెరుగుపరచుకోవచ్చు.

✘ కృత్యము - 3

బృంద అభ్యాస పరిస్థితులు జరుగుతున్న కనీసం ఐదు తరగతులు గమనించండి. విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు ఏమేమి చేస్తున్నారో ఆ లక్షణాలను జాబితా చేయండి. అతడు/ఆమె సమూహంలో నేర్చుకోవడానికి గల పరిస్థితి గురించి ఉపాధ్యాయుని అడగండి.

మీరు మీ కార్యచరణను పూర్తిచేస్తే, మీ పరిశీలనలను తరగతి సమూహ అభ్యాసనను నిర్వహించే సూత్రాలతో సరిపోల్చండి.

.....

.....

.....

సమూహ అభ్యాసన నిర్వహణ కోసం తరగతిగదిలో మీరు కింది సూత్రాలను పరిగణించాలి సమూహం పరిమాణాన్ని నాలుగు నుంచి ఆరుగురు విద్యార్థులకు పరిమితం చేయండి.

నోట్స్

నిర్దిష్ట అవసరం లేనప్పుడబు, వైవిధ్య సమూహనుసాధారణంగా ఇష్టపడతారు. ఇది సహచరులతో కలిసి అభ్యసనను ప్రోత్సహిస్తుంది. వివిధ రకాల అభ్యాసకులు సమూహంలో ఉండడం వల్ల విద్యార్థులను వెనుక బడినవారు అని వేరు చేయలేము, అందువల్ల విద్యార్థులందరికీ సమానంగా పని అవకాశాన్ని కలిగే వీలుంటుంది. సమూహ నాయకుడిని ఎంచుకొనండి నాయకులు విధిని బట్టి మారుతూ ఉంటారు. సమూహాలకు ఇచ్చినపని విద్యార్థి యొక్క మానసిక సామర్థ్యానికి అనుగుణంగా ఉంటుంది. స్పష్టమైన, సరళమైన సూచనలను ఇవ్వండి సరళంగా ఉండే సమయ పరిమితులను ఇవ్వండి సమూహంలో ప్రతి విద్యార్థికి ఒక ప్రత్యేక బాధ్యతను అందించడం ద్వారా సమూహ విజయానికి దోహదం చేస్తుంది. ప్రతి విద్యార్థి సమూహ కార్యకలాపాలలో పాల్గొనేటట్లు నిర్ధారించండి. వారు చర్చించుకోవడానికి సౌకర్యవంతమైన తగిన వాతావరణాన్ని అందించండి. సమస్యలను పరిష్కరించడానికి సమూహంలోని విద్యార్థులు ఒకరికొకరు సహాయం చేయడానికి అనుమతించండి. సలహాలను ఇవ్వండి ప్రతిస్పందించండి.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -6

సమూహం పని మొక్క ఏవేని రెండు ప్రయోజనాలు తెల్పండి.

5.3 తరగతిలో సమయం, స్థల నిర్వహణ

సమర్థవంతమైన తరగతిగది నిర్వహణలో సమయం నిర్వహణ చాలా ముఖ్యమైన అంశం తరగతిలో నిర్వహించవలసిన కార్యకలాపాలను ప్రధాన్యత క్రమములు ఏర్పాటుచేయడానికి సమయ నిర్వహణ చాలా అవసరం. విద్యార్థులు నేర్చుకోవడానికి తరగతిగదిలో అందుబాటులో ఉన్న స్థలాన్ని కూడా నిర్వహించడానికి మీకు చాలా ముఖ్యమైనది మంచి - వ్యవస్థీకృతమైన తరగతిగది విద్యార్థులకు వనరులు అందుబాటులో ఉంచడమేకాకుండా, వివిధ రకాల అభ్యాస పరిస్థితులకు అవకాశాన్ని కల్పిస్తుంది.

ఈ విభాగంలో సమయం, స్థలం యొక్క సమగ్రవంతమైన నిర్వహణ పద్ధతులు, బోధనా ప్రక్రియ జరిగేటప్పుడు నిర్వహణ గురించి అర్థం చేసుకుంటారు.

5.3.1 సమయం నిర్వహణ

పాఠశాలలో మీరు సాధారణంగా తరగతిగదిలో చేసే కార్యకలాపాలను గుర్తు చేసుకోండి బహుకం మీరు మీ టీచింగ్ ప్రకారం విద్యార్థుల సీట్లు ఏర్పాటు సర్దుబాటు చేయవచ్చు.

బోధనాభ్యసన వనరులను సర్దండి, భావనలను వివరించండి, ప్రశ్నలను అడగండి. జవాబులను సరిచేయండి, బోధనాభ్యసన వనరుల సహాయంతో భావనలను, ప్రక్రియలను ప్రదర్శించండి. నల్లబల్లపై పటము గీయండి, రాయండి, సమూహ కార్యకలాపాలు నిర్వహించండి, అభ్యాస కార్యకలాపాల ఫలితాలను ఏకీకృతం చేయండి. పాఠ యొక్క మొత్తం ప్రభావాన్ని మూల్యాంకనం చేయడానికి కొన్ని పనులు ఇవ్వండి. ఈ కార్యకలాపాలన్ని మీరు 40 నుండి 45 ని||ల వ్యవధిలో నిర్వహిస్తారు. తరగతిగది

నిర్వహణ సాధారణంగా ఉన్నట్లు కన్పించినప్పటికీ చాలా సవాలతో కూడిన పని అని ఖచ్చితంగా మీరు గ్రహించి ఉంటారు. ఇది తరగతి కార్యకలాపాలకు జాగ్రత్తగా చేసే ప్రణాళిక మాత్రమేకాదు. తరగతి సమయం ఎలా ఉపయోగించబడుతుందనే దానికి కూడా అవసరం. విద్యార్థి నేర్చుకోవడం, పెరుగుదల అదే విధంగా నేర్చుకొనే సమయం మధ్య సంబంధం ఉందా? అనేక అధ్యయనాల నుండి రెండు ప్రధాన విషయాలను కనుగొన్నారు.

1. కార్యకలాపాలు నేర్చుకోవడంలో ఎక్కువ సమయం గడిపే విద్యార్థుల యొక్క ఫలితాలు బాగా ఎక్కువగా ఉంటాయి. (ఉదాహరణకు, ప్రయోగాలు చేయడం, పరిశీలన, అభ్యాసపని, చర్చ, సమస్య పరిష్కారం, పఠనం)
2. విద్యార్థి నేర్చుకోవడానికి గడిపిన సమయం తరగతి నుండి తరగతి ఆచరణలో వ్యత్యాసం ఉంటుంది. ఏదేమైనప్పటికీ 2009 విద్యాహక్కు చట్ట ప్రకారం, ఒకటవ తరగతి నుండి 5వ తరగతి వరకు విద్యాసంవత్సరానికి 800 గంటలు సూచించారు. 6వ తరగతుల నుండి 8వ తరగతి వరకు 1000 గంటలు పాఠ్యాంశాలను బోధించడానికి సూచించారు. ఉపాధ్యాయుడు కనీసం వారానికి 45 గంటలు, పాఠ్యాంశాల తయారీ బోధనకు గడుపుతాడు. ఎక్కువ సమయం కేటాయించడం లేదా గడపడం ద్వారా మీ విద్యార్థులకు నేర్చుకొనే అవకాశాలు పెరుగుతాయి. నిమగ్నమైన సమయం అనేది తరగతిలో నేర్చుకోవడం యొక్క సారాంశం మీ విద్యార్థులు కేటాయించిన పనిలో ఎంత సమయం గడిపారు. అన్నది ముఖ్యం. ఉదాహరణకు రాసేపనిలో, బృందంలో సమస్యను చర్చించడం, నిశ్శబ్దంగా చదవడం విషయాన్ని మీరు వివరించేటప్పుడు శ్రద్ధగా వినడం వంటివి. వాస్తవానికి, తరగతిలో ఉన్న సమయం మొత్తం నేర్చుకోవడమే కాదు. కొంత సమయం హాజరు తీసుకోవడానికి, ఒక కార్యకలాపం నుండి మరొక దానికి మారుటకు, విద్యార్థుల ప్రవర్తన దిద్దడం కొన్ని రకాల సమస్యలు పరిష్కరించడానికి ఉపాధ్యాయుడు కొంత సమయం తీసుకోవచ్చు. కొంత సేపు మీ స్వంత తరగతిని గురించి ఆలోచించండి. తయారవడానికి మీ విద్యార్థులు ఎంత సమయం గడుపుతారు? మీ దృష్టిలో పడడానికి వారు వేచి ఉండాల్సిన అవసరం ఉందా? పీరియడ్ చివర సమయంలో విసుగు పొందుతారా! రాసిన పని తీసుకోవడానికి వేచి ఉండే సమయం ఈ నిరీక్షణ సమయంలో విద్యార్థులు తమ వినోదం కోసం సాధారణంగా మాట్లాడడం, స్నేహితులతో ఆడడం వంటివి చేస్తారు. అదనపు విలువైన సమయాన్ని మీరు కోల్పోతారు. తరువాత అభ్యసనం కోసం మీరు విద్యార్థుల దృష్టిని మరల్చడం కోసం మీ తరగతిలో నిర్వహణ విధానాలు పిల్లలకు ఉల్లాసంగా, తీరిక లేకుండా చురుకుగా ఉండేటట్లు ఉండాలి. మీరు ఈ క్రింది మార్గాల్లో సమయాన్ని ఆదా చేయవచ్చు. తరగతి కార్యకలాపాలకు మీరు సిద్ధపడండి తదుపరిదశలో ఏమి ఉండాలి మీరు స్పష్టంగా తెలుసుకోండి. అన్ని రకాల సామాగ్రిని సిద్ధం చేసుకోండి. ఒక చర్య నుండి మరొక దానికి వెళ్ళేముందు మీరు ఆశించేవాటిని విద్యార్థులకు గుర్తు చేయండి. మీరు బోధించేటప్పుడు, చెప్పేటప్పుడు సూచనలు, స్పష్టంగా, నిర్దిష్టంగా ఉండాలి.

నోట్స్

తరగతిగదిని అమర్చండి, అప్పుడు కొత్త చర్యను ప్రారంభించినప్పటికీ విద్యార్థి కూర్చున్న ప్రదేశము నుండి కదలవలసిన అవసరం ఉండదు. సాధ్యమైనంత త్వరలో మీ పాఠం ప్రారంభించండి. నిజంగా కొంత మంది విద్యార్థులు సిద్ధంగా ఉండక పోవచ్చు. త్వరగా ప్రారంభించే నిర్ణయాన్ని నెమ్మదిగా నేర్చుకొనే విద్యార్థులు ఎంచుకొంటారు. మీరు బాగా సిద్ధం చేసికొన్న పాఠం ప్రణాళిక సమయం వ్యర్థం కాకుండా సహాయం చేస్తుంది కొత్త కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించడానికి ముందు విద్యార్థులు పూర్తిగా చేసిన పుస్తకాలను ఎక్కడ ఉంచాలో ముందుగానే తెలిసి ఉండాలి. పనిలేదా ప్రాజెక్టులు వారిగా వారి పేర్లతో ఉండాలి విద్యా కార్యకలాపాల నుండి అనగా సమస్య పరిష్కరించడం, ప్రయోగాలు చేయడం వంటి వాటి నుండి ఇతర కార్యకలాపాలను నుండి అనగా సమస్య పరిష్కరించడం, ప్రయోగాలు చేయడం వంటి వాటి నుండి ఇతర కార్యకలాపాలకు ఆట లేదా వ్యాయమంకు తరగతి నుండి బయటకు వెళ్ళేటప్పుడు ఎలా ప్రవర్తించాలో విద్యార్థులు అర్థం చేసుకోవాలి. తరగతిలోని శబ్దంను వివారించడానికి ప్రతి విద్యార్థికి ఒక పంక్తిలో లేదా ఇతర పంక్తులలో సీట్లు కేటాయించాలి. కొత్త చర్యను ప్రారంభించడానికి ముందు మీ విద్యార్థులకు చిన్నరాత పూర్వక కార్యచరణను ఇవ్వండి నల్లబల్లపై ప్రశ్నకు లేదా బ్రెయిన్ స్టామింగ్ చర్యను రాయండి ఇది మీరు మరొక చర్యను ప్రారంభించడానికి కొన్ని నిమిషాల సమయాన్ని ఇస్తుంది.

X కృత్యము - 4

మీ సహోద్యోగులను గమనించండి, తరగతిలో బోధనాభ్యాసన ప్రక్రియ జరిగేకాలం (40 - 45) తరగతిలో కార్యకలాపాలు జరిగేటప్పుడు పరిశీలన పట్టిను పూరించండి.

ఉపాధ్యాయుని పేరు .....తేది .....
 పాఠశాల ..... పరిశీలించినది .....

తరగతి కార్యకలాపాల ఆరంభ సమయం, ముగిసే సమయం.

హాజరు తీసుకోవడం

ఇంటిపని సేకరణ

సమూహాలు ఏర్పడటం

కార్యకలాపాలు/భావనలు వివరించడం

బోధనాభ్యాసన సామాగ్రి పంపిణీ చేయడం

సమూహ కార్యాచరణ

విద్యార్థులను క్రమశిక్షణలో ఉంచడం

రాత పనిని దిద్దడం

కార్యాచరణను సమగ్రపరచడం

ఒక కార్యకలాపం నుండి మరొక దానికి బదలీ వెలుపలి జోక్యాలు

నోట్స్

5.3.2 తరగతిగది యొక్క నిర్వహణ

బాగా అమర్చిన, మంచి వ్యవస్థీకృతి గది విద్యార్థులను నేర్చుకొనేందుకు ప్రోత్సహిస్తుంది. మీరు విద్యార్థులకు శ్రద్ధ వహించే సందేశాన్ని ఇది తెలియజేస్తుంది. విద్యార్థులకు అభ్యాస అనుకూల వాతావరణం తయారుచేయడానికి విద్యార్థులు రాకముందే అవసరమైన అన్ని అంశాలను సిద్ధం చేసి ఉంచుతారు. చిన్న పాఠశాలలో కూడా కొన్ని వనరులతో అభ్యాసాన్ని ప్రోత్సహించే విధంగా మంచి ఉపాధ్యాయుడు బాగా సిద్ధం పరిచే తరగతిని సృష్టిస్తాడు. తరగతిలోని గదులను బాగా ఉపయోగించుకోవడానికి కొన్ని అంశాలను ఇక్కడ చర్చిద్దాం.

తరగతి గదిలోని సామాగ్రి, నేలపైన స్థలం :

తరగతిగదిలోని సామాగ్రి, నేలపైన స్థలం కోసం కొన్ని పరిశీలించవలసిన మార్గదర్శకాలు.

ప్రాథమిక పాఠశాలలోని తరగతి గదుల్లో విద్యార్థుల ఎక్కువగా నేలపై కొన్ని చోట్ల బెంచీలపై కూర్చుంటారు. అందుబాటులోని స్థలం, చేసే కార్యచరణ స్వభావంను బట్టి వివిధ రకాలుగా కూర్చోనే ఏర్పాట్లను చేయవచ్చు. ఉదాహరణకు వరుసల్లో అర్థచంద్రాకారంగా. గుండ్రగా, ఎదురెదురుగా కూర్చోండబెట్టడం. ఈ విధమైన అమరికలను 5.4.3 చర్చించడం జరిగింది. తరగతిగదిలో విద్యార్థులు సౌకర్యవంతంగా తిరగడానికి మీరు కూడ ప్రతి విద్యార్థిని సులభంగా చేరుకోవడానికి సామాగ్రి అమర్చాలి కూర్చోనే విధానాన్ని చూడాలి. విద్యార్థికి అవసరమైనప్పుడు మీరు విద్యార్థిని సులభంగా చేరుకొనేలా ఉండాలి. మీ వ్యక్తిగత దృష్టిని విద్యార్థులపై ఉంచడం అవసరం కార్యకలాపాల్లో విద్యార్థులు నిమగ్నమైనప్పుడు వ్యక్తిగతంగా ప్రతి విద్యార్థిని కూడా పరిశీలించాలి. గదిలో కొంత భాగాన్ని అల్మారాలు లేదా ఇతర ఫర్నిచర్ కోసం కేటాయించండి. ఇక్కడ మీరు వివిధ రకాల బోధనాభ్యసన సామాగ్రి ఉండవచ్చు. మీరు సామాగ్రిని తరగతిలో ఎలా అమర్చుకోవాలి. తరువాతి భాగం నేర్చుకుంటారు.

గోడపై స్థలము, బులెటిన్ బోర్డులు :

గోడపై స్థలము, బులెటిన్ బోర్డులు తరగతిలో ఉత్తేజకరమైన, ఆకర్షణీయమైన తరగతిని కల్గిస్తాయి. విద్యార్థి యొక్క స్వతంత్రతకు విజయానికి గణనీయంగా దోహదం చేస్తాయి.

✘ కృత్యము - 5

మీ పాఠశాలలోని విభిన్న తరగతి గదులను గమనించండి (తరగతి 1 నుండి 5) తరగతి గోడ స్థలం విద్యార్థి నేర్చుకోవడానికి ఎట్లు ఉపయోగించారు? తరగతి గోడలపై ఏవిధమైన కార్యకలాపాలు జరుగుతున్నాయి. వారి గ్రేడులకు సంబంధించినవా మీ పరిశీలనలు వ్రాయండి.

తరగతిలో మీరు గోడ స్థలం, బులెటిన్ బోర్డు గురించి ఆలోచించినపుడు ఈ కింది సలమాలను పరిశీలిద్దాం.

- ప్రతి విద్యార్థికి కూడా స్పష్టంగా కన్పించేటట్లు పెద్ద వాటిని విద్యార్థి యొక్క పటాలు, ప్రాజెక్టులు ఉంచాలి.

నోట్స్

- గ్రేడుకు సంబంధించిన వాటిని గోడపై రాయవచ్చు లేదా గోడపై పెయింట్ చేయవచ్చు. తద్వారా విద్యార్థులు ఈ కృత్యాలను సమూహంగాకాని, వ్యక్తిగతంగా కాని చేస్తారు.

ఉన్నతస్థాయి విద్యార్థుల పనిని ప్రత్యేకంగా ఉదాహరణ కోసం స్థలం కేటాయించండి.

కొంత స్థలం ఉద్దేశ పూర్వకంగా ఖాళీగా ఉంచండి. ఈ ప్రాంతాన్ని విద్యార్థులు ఏమైనా పని సృష్టించడానికి ఉపయోగిస్తారు. గోడపై స్థలాన్ని, బులిటెన్ బోర్డు స్థలాన్ని విద్యార్థులు వస్తువులను లేదా చిత్రాలను వారికి ఆసక్తికరమైనవి ఉంచడానికి వినియోగించండి. ఫర్నిచర్ అమరిక, గోడస్థలం, బులిటెన్ బోర్డులతో మీరు ఒక మంచి వాతావరణాన్ని రూపొందించ వలసి ఉంటుంది. తరగతిగోడలు అనేక జాబితాలతో కప్పబడి ఉంటాయి. హజరు కోసం సూచిక బోర్డు, రంగుల పటం, పదాల జాబితా పాటలు, చిక్కుపదాలు రోజువారీ కార్యక్రమం, ఇవిధ రకాల కార్యక్రమాలు మొదలైనవి. సందేశాలు వ్రాసే బోర్డు తరగతిలో ఒక ప్రముఖ స్థానంలో ఉంచి మీరు, విద్యార్థులు ఒకరికొకరు సందేశాలు రాయవచ్చు. ఒక అల్మారాలో కథల పుస్తకాలు, పెద్ద పుస్తకాలు కామిక్ పుస్తకాలు, సూచన పుస్తకాలు ఉంచండి. ఆ తరువాత విషయాలకు/సామర్థ్యాలకు సంబంధించిన వివిధ కార్యకలాపాలతో గోడను చిత్రించండి. ఈ గోడ కార్యకలాపాల ద్వారా విద్యార్థుల వారితో వారు చర్చించుకుని సమూహంగా, ఒకరినుండి మరొకరు నేర్చుకొంటారు. అనేక సార్లు ఈ గోడ కార్యకలాపాల ద్వారా స్వీయ అధ్యయనం జరుగుతుంది. ఉపాధ్యాయుడు లేనప్పుడు కూడా విద్యార్థులు ఈ గోడపై గల కార్యక్రమాల ద్వారా నేర్చుకొంటారు.

అభ్యసన సామగ్రి

సామగ్రి, నేల, ఖాళీ గోడలు అభ్యసన కార్యకలాపాల్లో విద్యార్థుల ఆసక్తి కోసం ఎలా వినియోగించాయో అదే విధంగా అభ్యాస స్థాపనకు ప్రణాళిక జాగ్రత్తగా అభ్యసన సామగ్రి కూడా ఈ లక్ష్యాలను సాధించడంలో సహాయపడతాయి.

తరగతి గదిలోని అభ్యసన సామగ్రిని ఏర్పాటు చేయడంలో ఈ క్రింది విషయాలను పరిగణించండి.

తరుచుగా ఉపయోగించే స్టోర్ వస్తువులు (ఉదా: పుస్తకాలు, కాగితం, పెన్సిల్, ఎరేజర్, రంగు పెన్సిళ్ళు, ప్రయోగశాల వస్తువులు)విద్యార్థులకు అందుబాటులో ఉంచాలి. అభ్యసన సామగ్రి విద్యార్థులకు అందుబాటులో లేకపోతే తక్కువగా ఉపయోగిస్తారు. ఉపాధ్యాయుడు మాత్రమే ఉపయోగించే వస్తువులు తక్కువగా ఉపయోగించే ప్రాంతంలో ఉంచాలి బల్లలపై, అల్మారాలో అంతా పరచకుండా చక్కగా పెట్టెలలో ఉంచి భద్రపరచాలి. విద్యార్థులు తమ వర్క్ షీట్లు వంటివి ఉంచే ప్రదేశంలో సూచికలు పేర్లు ఉండాలి. ప్రాథమిక తరగతులలో, ఉపాధ్యాయుడు అన్ని విషయాలను బోధిస్తాడు కాబట్టి ప్రతి సజ్జెక్టుకు ఒక పెట్టె లేదా (ట్రేను కలిగి ఉండాలి. విద్యార్థులు వారు చేసిన పనిని ఉంచుకోవడానికి గుర్తులు లేదా రంగుల గుర్తులు వినియోగించండి (ఉదాహరణకు, ఒకటవ తరగతి విద్యార్థులు) అప్పుడే నేర్చుకొంటున్న విద్యార్థులకోసం. బోధనాభ్యసన సామగ్రి, తరగతిలో వాటి నిల్వ, అభివృద్ధి నిర్వహణ 6 భాగంలో వివరంగా చర్చించండి.

నోట్స్

5.3.3 కార్యచరణ తరగతిలో కూర్చునే పద్ధతి ఏర్పాటు

భాగం - 4, ఖండం -1లో తరగతిలో మీరు విద్యార్థులతో చేసే వివిధ రకాల కార్యకలాపాల గురించి తెలుసుకున్నారు. కొన్ని సార్లు మీరు విద్యార్థులకు కథలు చెప్పవచ్చు. పాటలు వాడడం వారితో ప్రయోగాలు నిర్వహించడం సంబంధిత చర్చలు ఉంటాయి.

వివిధ రకాలైన కార్యకలాపాలకు మీ విద్యార్థులు ఒకే స్థితితో ఉంటున్నారా? విద్యార్థులు ఒకే విధంగా కూర్చోన వలసిన అవసరంలేదు. వేరొక ప్రయోజనం కోసం వేర్వేరు కూర్చోనే ఏర్పాట్లు ఉన్నాయి అవి ఈ విభాగంలో చర్చించబడ్డాయి.

ఈ కింది రెండు పరిస్థితుల చదవండి,

పరిస్థితి - 2. రమేష్ 3వ తరగతి విద్యార్థులకు బోధిస్తున్నారు. ఒక రోజు అతను విద్యార్థులకు ఒక కథను చెప్పాడు. విద్యార్థులు వరుసలలో కూర్చున్నారు. కథను చెప్పేటప్పుడు అతను కథకు సంబంధించిన వివిధ చిత్రాలు చూపించాడు, కొన్ని ప్రశ్నలను కూడా అడిగాడు. వెనుక వరుస కూర్చున్న విద్యార్థులు ఉపాధ్యాయుడిని చిత్రాలు కూడా చూడలేదు. వారు ఒకరితో ఒకరు మాట్లాడుతూ చివరికి అప్రమత్తంగా లేరు. కథ చెప్పిన తర్వాత ఉపాధ్యాయుడు ప్రతి విద్యార్థిని క్రమంలో కథ రాయమని అడిగాడు.

పరిస్థితి - 3. హరీష్ ప్రాథమిక పాఠశాల గురువు. ఒక రోజు అతను 3వ తరగతి విద్యార్థులకు కథలు చెప్పడం జరిగింది. అతను విద్యార్థులను “యు” ఆకారంలో కూర్చోండ బెట్టాడు అందువల్ల ఒకరినొకరు చూడవచ్చు కథను చెప్పే సమయంలో ప్రశ్నలను అడిగి, చిత్రాలు చూపించాడు. అతడు కొన్ని ప్రశ్నలను పిల్లలు ఆలోచించి ఊహించేటట్లు అడిగాడు. ప్రతి విద్యార్థి అతని ప్రశ్నలకు స్పందించారు.

ఏ పరిస్థితి మంచిదిగా కథను చెప్పడానికి కలదు? ఎందుకు.

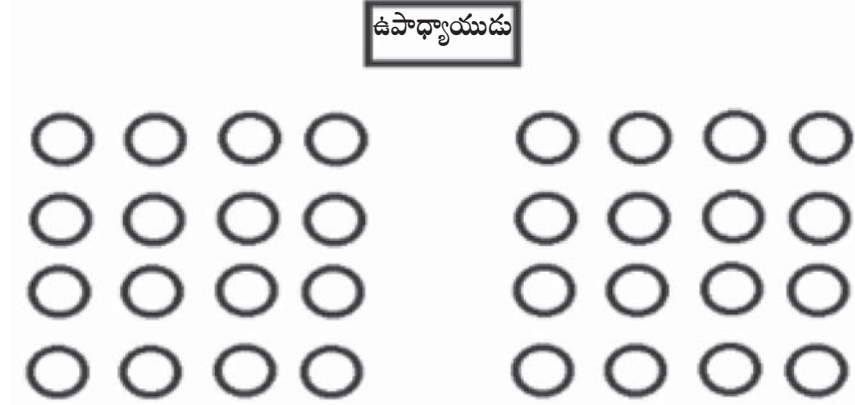
విద్యార్థులు కూర్చోనే విధానం ఒక కృత్యము నుండి మరొక కృత్యానికి మారుతుంది. మీరు కొన్ని సార్లు తరగతి మొత్తానికి, చిన్న సమూహాలకు లేదా వ్యక్తిగతంగా కార్యచరణను రూపొందించండి. విభిన్న భావనలను బోధించడానికి వివిధ రకాలైన కార్యకలాపాలను మీరు రూపొందించండి. కూర్చోవడం అనునది కృత్యము స్వభావముపై ఆధారపడి ఉంటుంది. కొన్నిసార్లు కొన్ని కృత్యాలకు “యు” ఆకారము లేదా కొన్నిసార్లు వృత్తం/గుండ్రంగా కూర్చోబెట్టవచ్చు.

కూర్చోనడానికి వివిధ రకాలైన ఏర్పాట్లు గురించి చర్చిద్దాం. మొత్తం తరగతి బోధన కోసం కూర్చోవడానికి ఏర్పాట్లు : సాధారణంగా తరగతిగదిలో కూర్చోవడం మీకు తెలిసే ఉంటుంది. విద్యార్థులు వరుసలలో కూర్చుంటారు. వారికి ముందు ఉపాధ్యాయుడు ఉంటాడు.

నోట్స్

పటము 5.2లో చూపిన విధంగా

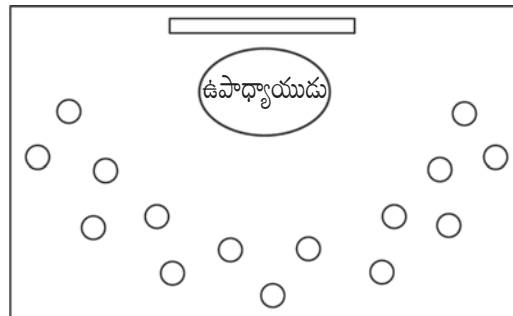

పటం 5.2 మొత్తం తరగతికి బోధించేటప్పుడు కూర్చిన విధానం

ఈ ఏర్పాటులో ఉపాధ్యాయుడు ముందు వరుసలో కూర్చున్న విద్యార్థులను మాత్రమే చూస్తాడు అతడు/ఆమె వెనుక బెంచీలలో కూర్చున్న విద్యార్థులకు తగినంత శ్రద్ధ ఇవ్వలేరు ఈ అమరికలో సమూహం పని సాధ్యంకాదు. కాబట్టి తరగతిగదిలో ఉపాధ్యాయుడు, విద్యార్థులు అనేక అభ్యాస కార్యక్రమాల్లో నిమగ్నమవడానికి ఇటువంటి ఏర్పాటు సరికాదు తరగతి నిర్వహించే వివిధ కార్యకలాపాల అవసరాలకు తగినట్లుగా ఏర్పాటు ఉండాలి.

ఉపాధ్యాయుని ప్రదర్శన కోసం కూర్చిన ఏర్పాట్లు :

మీరు తరగతిలోని విద్యార్థులకు ఒక కథను చెప్తున్నారని అనుకోండి, విద్యార్థుల మధ్య ఉత్సుకత, ఆసక్తి రేకెత్తించడానికి సంజ్ఞలు, భంగిమలతో మీరు కథ చెప్పినట్లయితే తరగతిలోని ప్రతి ఒకరూ మీ దగ్గరకు రావడానికి ప్రయత్నిస్తారు. తద్వారా అతడు/ఆమె చక్కగా చూడగలరు, వినగలరు. కొన్ని రోజుల తర్వాత వారు వరుసలలో కూర్చొనకుండా మీకు దగ్గరగా మీ చుట్టూ కూర్చుంటారు. అందువల్ల మీరు కథలు చెప్పవచ్చు. కవితలు వల్లెవేయడం నల్లబల్లపై గణితశాస్త్ర సమస్యలు పరిష్కరించవచ్చు ప్రయోగాలు నిర్వహించి, విద్యార్థులతో చర్చలు జరపాలి. పటము. 5.3లో చూపించినట్లు అర్థ వృత్తాకారంలో విద్యార్థులను కూర్చుండ బెట్టినట్లయితే మీ కంఠస్వరాన్ని చక్కగా వినగలరు, నల్లబల్లపై రాసినది చదవడం సామాగ్రిని స్పష్టంగా, మీరు చూపించే కృత్యాన్ని కూడా చూడగలరు.

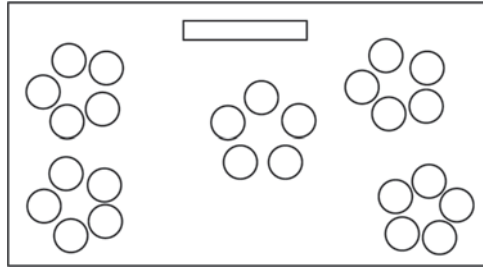
పటము 5.3 ఉపాధ్యాయ ప్రదర్శన కోసం కూర్చిన ఏర్పాటు నమూనా

బృంద కార్యచరణ కోసం కూర్చోనే ఏర్పాటు :

ఈ క్రింది పరిస్థితిని పరిశీలిద్దాం.

పరిస్థితి - 4. ఒక రోజు ఉత్తారా ఉపాధ్యాయుడు మూడు చిత్రాలు ఇచ్చారు. ఒక ఏనుగు, ఒకకోతి, ఐదు మామిడికాయలు చిన్న సమూహాలకు ఐదవ తరగతి విద్యార్థులకు ఈ మూడు అంశాలను కలిపి కథ రాయడానికి ఇచ్చారు. ఉపాధ్యాయుని అంచనా ప్రకారం ప్రతి సమూహం కథ గురించి స్వతంత్రంగా పని చేస్తారు. కాబట్టి ఆమె దీనిని ఎలా నిర్దారించగలదు. పటము 5.4లో చూపినట్లు తరగతి గదిలో ఆమె సమూహాలను ఏర్పాటు చేసింది ఈ అమరికతో ప్రతి సమూహం వారు కూడా భిన్నమైన కథను రాశారు.

పటము 5.4 బృందాలలో కార్యచరణకు కూర్చోనే ఏర్పాటు

4 నుంచి 6 మంది విద్యార్థుల చిన్న చిన్న బృందాలుగా తరగతి గదిలో వేర్వేరు ప్రాంతాల్లో కూర్చోవడానికి అనుమతించడం సమూహంలో చర్చలు నిర్వహించి పరిష్కారం కనుగొనడం ఉపాధ్యాయుడు కార్యక్రమాలను పర్యవేక్షించడానికి, ప్రతి విద్యార్థి యొక్క ప్రమేయం కార్యక్రమాల్లో ఉండేటట్లు బృందాల చుట్టూ తిరగవచ్చు. బృంద కార్యక్రమాల్లో ఈ వరుసల్లో కూర్చోవడం కన్నా వృత్తాల్లో కూర్చోవడం, అర్థచంద్రాకారంగా కూర్చోవడం మంచిది.

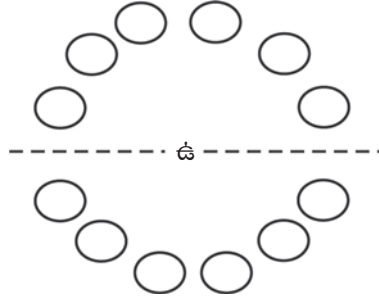
బృంద పోటీల కోసం కూర్చోనే ఏర్పాటు :

కొన్ని సార్లు సమూహాల కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తారు. ఈ బృందాల మధ్య పోటీ కూడా అవసరం. పోటీని నిర్వహించడానికి కూర్చోనే ఏర్పాటు కూడా అవసరం. ఒక సమూహం అర్థ చంద్రాకారంలో కూర్చుంటే మరొక సమూహం పోటీలో పాల్గొనడానికి ముఖా ముఖంగా కూర్చోవాలి.

పటము 5.5 చూడండి. అర్థ చంద్రాకారంలో కూర్చున్న వ్యక్తులు ఒకరితోనొకరు సంభాషించడానికి వీలుగా ఉంటుంది. మీరు పోటీ కోసం యాంకర్ లేదా న్యాయ మూర్తిగా వ్యవహరించవచ్చు. మీరు చిత్రంలో చుక్కల రేఖతో సూచించిన మధ్య స్థానం తీసుకోవచ్చు. ఒక సమూహం ప్రశ్నలు అడుగుతుంది. ఇంకొక సమూహం తమలో తాము చర్చించుకుంటారు.

నోట్స్

పటము 5.5 బృంద పోటీల కోసం కూర్చునే ఏర్పాటు

ఉపాధ్యాయురాలిగా వివిధ పద్ధతులలో కూర్చోవడం వల్ల కలిగే లాభాల గురించి తెలిసి ఉండాలి. ప్రతి విద్యార్థి యొక్క ప్రభావంతమైన అభ్యాసం కోసం ఒకరకమైన కూర్చోనే విధానాన్ని అనుసరించకూడదు.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -7

తరగతిగదిలో ఎందుకు విభిన్న రకాలుగా కూర్చోవడం అవసరం మీ సమాధానాన్ని మూడు కారణాలతో తెల్పుండి.

5.4 ప్రేరణ, క్రమశిక్షణ నిర్వహణ

తరగతిలో కొందరు విద్యార్థులు శ్రద్ధగా పాల్గొంటారు. కొంత మంది ప్రశ్నలు అడుగుతారు, మరికొంతమంది ఇచ్చిన పనిని ఖచ్చితమైన సమయానికి సమర్పిస్తారు. కొంత మంది విసుగు, నిరాశ చెంది ఆశించిన అంచనా స్థాయికి చేరలేరు. ఈ రెండు వర్గాల మధ్య వ్యత్యాసం వారి ప్రేరణ స్థాయిలకు సంబంధించినది. తరగతిలో కొన్నిసార్లు ఉపాధ్యాయులు క్రమశిక్షణ సమస్యను కూడా ఎదుర్కొనవచ్చు. ప్రేరణ పెంచడానికి, తరగతిలో క్రమశిక్షణను కల్గిఉండడానికి వ్యూహాలు కలవు. ఈ విభాగంలో ఈ వ్యూహాలను చర్చించుదాం.

5.4.1 విద్యార్థులను ప్రేరేపించడం కోసం నిర్వహణ

పాఠశాలలో విద్యార్థులకు ఆసక్తి కల్పించడానికి వివిధ రకాల అభ్యాస కార్యకలాపాలు కావాలి అని మీరు గమనించి ఉంటారు. విద్యార్థి ఆసక్తి ఒక శక్తివంతమైన ప్రేరణ. విద్యార్థులు వారు చేసే పనిపై ఆసక్తి కల్గి ఉంటారు. ఆనందించి, ఎక్కువ సేపు కార్యక్రమంలో పాల్గొంటే మరింత నేర్చుకోగలరు. చేసేపని నుండి విద్యార్థులు ఆసక్తితో అభ్యాస కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనడంతో వారు విజయం సాధించినట్లు అనుభూతి చెందుతారు. అందువల్ల తక్కువ ప్రవర్తన సమస్యలు ఉంటాయి. విద్యార్థులను మీరు ఎలా చైతన్య పరుస్తారన్నది. మీ విద్యాతత్వ శాస్త్రంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అదే విధంగా మనస్సులో మీ తరగతి గది ఎలా ఉంటుందో అనుభూతి చెందాలి. ప్రేరణ అనేది అంతర్గతమైనది. ఇది ప్రవర్తన నిర్దేశిస్తుంది. నిర్వహిస్తుంది. మనము 1వ భాగంలో చర్చించినట్లు ప్రేరణ రెండు రకాలు అంతర్గతమైనది, బాహ్యమైనది.

ఆసక్తి లేదా ఉత్సుకత నుండి కలిగే ప్రేరణను అంతర్గత ప్రేరణ అంటారు. ప్రేరణ అనేది సవాళ్ళను వెలికి తీయడానికి, జయించడానికి వ్యక్తిగత ఆసక్తులు, సామర్థ్యాలను చూపించడానికి ఉపయోగపడే సహజమైన ధోరణి దీనిని అంతర్గత ప్రేరణ అని పిలుస్తారు. అంతర్గతంగా ప్రేరేపించబడినపుడు ప్రోత్సాహకాలు, శిక్షలు అవసరంలేదు. ఎందుకంటే చేసే పని బహుమతిగా ఉంటుంది. ఆనందం లభిస్తుంది. కొన్ని సార్లు పనిని పూర్తి చేయడానికి మీరు సహాయం కోరతారు లేదా ఇతరులకు సహాయం చేస్తారు. దీనికి విరుద్ధంగా బహుమతి పొందడానికో గుర్తువు లేదా ప్రోత్సాహకం పొందడానికి పనిచేసినపుడు దీనికి పనితో చాలా తక్కువ సంబంధం ఉంటుంది. మీరు బాహ్య ప్రేరణను అనుభవిస్తారు. మీకు నిజంగా కార్యచరణపై ఆసక్తి లేదా కాని మీరు పొందుతున్న దాని గురించి మాత్రమే శ్రద్ధ వహిస్తారు. బాహ్య ప్రేరణ పోటీని ప్రోత్సహిస్తుంది. చివరికి నిరాశతో ముగుస్తుంది. బాహ్యకారణ మీద ప్రవర్తన ఆధారపడి ఉంటుంది. అభ్యాసకుల ప్రేరణ స్థాక్ష్మిని పెంచడానికి కొన్ని వ్యూహాలను పరిశీలిద్దాం.

మొదట బలాలను బలోపేతం చేయడం :

విద్యార్థులు ఇచ్చిన అవకాశాలను ఉపయోగించుకొని తమ సామర్థ్యాలను ప్రతిభను సాధించాలి. ఇది వారి నైపుణ్యాలను, ప్రతిభను సాధించాలి. ఇది వారి నైపుణ్యాలను పెంచుకోవడానికి ఎలాగో తెలుసుకోవడానికి అనుమతినిస్తుంది. విద్యార్థి బలహీనతలపై దృష్టి కేంద్రీకరించినపుడు విద్యార్థులు చాలా సమయం వైఫల్యాలపై వెచ్చిస్తాతరు. చెడుగా చేసే వాటిని సాధన చేస్తారు. ఇది వారి ప్రేరణను స్వీయ గౌరవాన్ని తగ్గిస్తుంది.

ఎంపికలను చూపించడం :

విద్యార్థులను నిర్ణయాలు తీసుకోవడానికి ప్రోత్సహించాలి. ప్రతిభ, అభిరుచులను విద్యార్థులలో గుర్తిండి వాడాలి. ఎప్పుడు సముచితమైనదా అప్పుడు ప్రోత్సహించాలి. నేర్చుకోవలసిన అంశంపై వివిధ పనులు ఇవ్వాలి. విద్యార్థులకు వారి పని చేయడానికి ఆసక్తి కరంగాను, సవాలుగాను ఉండేటట్లు పరిధి నివ్వాలి.

సురక్షిత వాతావరణం :

వైఫల్యంతో ఎలా వ్యవహరించాలో నేర్చుకోవడం చాలా క్లిష్టమైనది. అలాగే వియజవంతమైన అభ్యాసం కూడా ఉండాలి. విద్యార్థులు వారి తప్పులను తెలుసుకోవాలి. తప్పుల నుండి నేర్చుకోవాలి.

సృజనాత్మకతను పెంపొందించడం :

సృజనాత్మకతను పెంపొందించుకోవడానికి అవకాశాలు విద్యార్థులకు ఇవ్వాలి. సృజనాత్మకతను ఉపయోగించినపుడు వారు అధిక ప్రేరణతో చేస్తారు.

స్వీయ అంచనా కోసం విద్యార్థులను ప్రోత్సహించండి :

విద్యార్థుల స్వీయ అంచనా కోసం అవకాశాలు కల్పించాలి ఇది ఎక్కువగా ప్రరేపిస్తుంది. అభ్యాసం ద్వారా మెరుగుపరుస్తుంది.

నోట్స్

బహుమతులు ఉపయోగించండి :

బహుమతులు అనేవి సమర్థవంతంగా ప్రేరేపించే కారకం. కావల్సిన ప్రవర్తన కొరకు విద్యార్థులను ప్రశంసించాలి. పిల్లలను ఒకరితో ఒకరు పోల్చకూడదు.

విద్యార్థుల ప్రమేయం :

విద్యార్థులు తరగతిలో అన్ని రకాల కార్యకలాపాలలో పాల్గొనడానికి ప్రోత్సహించాలి. ఇది వారి ప్రేరణను విస్తరించేందుకు ప్రభావవంతమైన మార్గం.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి - 8

విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడం కోసం క్రింది వాటిలో ఏది వ్యూహం కాదు?

1. అన్ని రకాల కార్యకలాపాలలో విద్యార్థులను చేర్చుకోవడం.
2. విద్యార్థి సామర్థ్యాన్ని గుర్తించడం.
3. ఇతరుల ముందు విద్యార్థి యొక్క తప్పులను గుర్తించడం
4. మీ జవాబుకు కనీసం ఒక కారణం ఇవ్వండి.

5.4.2 తరగతిగదిలో క్రమశిక్షణ నిర్వహణ

విస్తృత భావంలో క్రమశిక్షణ ప్రధానంగా స్వీయ క్రమ శిక్షణను సూచిస్తుంది. ఇది ఒక ప్రక్రియ. ఒక విద్యార్థి తన సొంత ప్రవర్తనతో తన అవసరాలు లేదా ఇతరుల ఒక సన్నని కోణంలో క్రమశిక్షణ అనగా శిక్ష అని అర్థం సహాయం చేయడానికి బదులు దీర్ఘకాలంలో మరిన్ని సమస్యలను సృష్టిస్తుంది. పాఠశాల సందర్భంలో క్రమశిక్షణ అనగా తరగతిగది నిర్వహణ సమస్యకు సంబంధించినది. ఇది బాధ్యతను, ఇతరులను, స్వీయగౌరవాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది. అయితే ఒక విద్యార్థి తన ప్రవర్తనకు తనే బాధ్యుడనని అనుకున్నాడానికి ముందు అతడు/ఆమె తనకు ఎందిన భావాన్ని అభివృద్ధి చేసుకోవాలి. అతను/ఆమె ఒక సమగ్ర విద్యార్థి అని భావించినపుడు మాత్రమే ఆమె/అతడు తన బాధ్యత భావాన్ని అభివృద్ధి చేస్తారు. అందువల్ల మొదట తరగతిలోని మంచి క్రమశిక్షణ అనేది సానుకూల గురు - శిష్య సంబంధం పరస్పర గౌరవం, భాగాస్వామ్యం బాధ్యత సాధారణంగా తరగతిలో భంగం కలిగించే క్రమశిక్షణ సమస్యలు కొన్ని

ఆలస్యంగా రావడం :

కొన్ని సార్లు విద్యార్థులు పాఠశాలకు ఆలస్యంగా వస్తారు. ఉపాధ్యాయుడు బోధన ప్రారంభించి ఉంటే విద్యార్థి అర్థం చేసుకోలేడు. ఆలస్యంగా వచ్చిన విషయ గురించి మిగిలిన విద్యార్థులతో చర్చించడం ఉపాధ్యాయుడు బోధించే అంశం గురించి అడగడం చేస్తారు. ఇది తరగతిలో క్రమశిక్షణ లేకుండా చేస్తుంది. అనేక మంది విద్యార్థుల ఏకాగ్రతను ప్రభావితం చేస్తుంది. విధి నిర్వహణ నుండి తప్పించుకొనుట. అనేక గ్రామీణ పాఠశాలలో చాలా మంది విద్యార్థులు నిజమైన కారణం లేకుండా

తరగతి గది ప్రక్రియల నిర్వహణ

హాజరుకారు. వారు చాలాకాలం తర్వాత పాఠశాలలో చాలా మంది విద్యార్థులు నిజమైన కారణం లేకుండా హాజరుకారు. వారు చాలా కాలం తర్వాత పాఠశాలకు వచ్చినప్పుడు వారికి పాఠం అర్థం కాదు. ఇది తరగతిలో ఆటంకాలకు దారితీస్తుంది. చాలా తరచుగా విద్యార్థులు ఎవరికీ తెలియజేయకుండా పాఠశాల వదలకు ముందే వెళ్ళిపోతారు.

శబ్దాని కల్పించడం :

విద్యార్థులు తరగతిలో ఏమి జరుగుతుందో అర్థం చేసుకోలేనప్పుడు. చేసే పనియందు ఆసక్తి లేనప్పుడు, పాల్గొనకుండా ఉన్నప్పుడు వారిలో వారు చర్చించేటప్పుడు తరగతి గదిలో క్రమశిక్షణను ఆటంక పరుస్తాయి.

చుట్టు ముట్టడం :

ఇతరులపై జోకులు వేయడం పెద్దగా వ్యంగీకరించడం వంటివి కొంతమంది వారి వైఫల్యాలను వ్యక్తీకరించడం వంటివి కొంతమంది వారి వైఫల్యాలను వ్యక్తీకరించడానికి చేస్తారు. ఇటువంటివి గందరగోళము, అరవడం, ఏడవడం, తరగతిలో అల్లకల్లోలం కలిగించును.

అఘాతము :

రెచ్చుగాట్టే హావభావాలు, భయపెట్టడం బెదిరింపు, వివాదం ఇతరులతో పోట్లాడడం అనేవి సాధారణమైన ప్రవర్తన

అవిధేయత :

కొంత మంది విద్యార్థులు పూర్వకంగా ఉపాధ్యాయుల మాటలకు/సూచనలకు విధేయత చూపరు. ఈ అవిధేయత క్రమశిక్షణ దారితీస్తుంది.

అశ్లీలత :

కొన్ని సందర్భాల్లో విద్యార్థులు ఉపాధ్యాయులకు అధికారులకు నేరుగా సవాలు విసిరి క్రమశిక్షణ నియమాలను బహిరంగంగానే ఉల్లంఘన చేస్తారు.

ఉదాసీనత :

ఏపనికైనా ఉదాసీనత, ఏ పని పూర్తి చేయడానికైనా వైఫల్యం చేసే వికృత ప్రవర్తన.

మోసం చేయడం :

ఏ విద్యార్థి అయినా సరైన సమయంలో పని అయినప్పుడు ఉపాధ్యాయుడిని మోసం చేయడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. అతను/ఆమె మోసం చేస్తారు. మోసం అనేది చాలా మంది విద్యార్థుల యొక్క సాధారణ ప్రవర్తన. విద్యార్థుల్లో క్రమశిక్షణ లేకపోవడానికి వివిధ కారణాలు విభిన్నంగా ఉంటాయి. ప్రతి క్రమశిక్షణ సమస్యకు కారణాలు తెలుసుకోవడం కష్టం. తరగతి పరిస్థితుల్లో ఎక్కువగా తరగతిగది పరిస్థితులకు సంబంధించినవి అనుకూల లేదా అసౌకర్యభౌతిక తరగతిగది ఉదాహరణకు తక్కువ గాలి వెలుతుూరు

నోట్స్

నోట్స్

చాలా వేడిగా లేదా తడిగా ఉండేగది విద్యార్థులలో ఆందోళనను కల్గిస్తుంది. కొన్నిరకాల సమూహాలు అందరికంటే ఎక్కువ క్రమశిక్షణ సమస్యలు కలిగి ఉంటారు. అదే విధంగా చదువులో వినుకబడిన వారు నెమ్మదిగా అభ్యసించే వారు కూడా మిగిలిన వారి కంటే ఎక్కువ సమస్యలు కలిగి ఉంటారు. క్రమశిక్షణ సమస్యలతో సంబంధ అమ్మాయిల కంటే అబ్బాయిలు కలిగి ఉంటారు. చదువులో వైఫల్యం కూడా దుప్ప్రవర్తనకు దారితీయవచ్చు. దుప్ప్రవర్తన అనునది పేలవమైన పనితీరుకు తక్కువ గ్రేట్లు ఇవ్వడము ద్వారా శిక్షించవచ్చు. కొన్నిసార్లు క్రియశిక్షణకు కారణం సరియైన బోధన లేకుండుట, అనాగరిక ప్రవర్తన, వివక్షిత మరియు విద్యార్థుల సమస్యలకు ఉదాసీనత.

✘ కృత్యము - 6

మీరు మీ తరగతిలో ఎదుర్కొన్న సాధారణ క్రమశిక్షణ సమస్యల జాబితాను సిద్ధం చేసుకొండి ప్రతి దానికి సరియైన కారణాలు ఇవ్వండి.

.....
.....
.....

తరగతిలోని క్రమ శిక్షణ సమస్యలను నివారించడానికి సమర్థవంతమైన నిర్వహణ తప్పని సరి అని స్పష్టంగా తెలుస్తుంది.

ఉపాధ్యాయుడు పాఠాన్ని బాగా చెప్పినట్లయితే, విద్యార్థుల దృష్టిని ఆకట్టుకొంటాడు. ఉత్పాదక పనిలో వాలని నిమగ్నం చేస్తాడు. కాబట్టి విద్యార్థులు క్రమశిక్షణ లేకుండా ఉండడం జరగదు.

క్రమశిక్షణా రాహిత్యంను నివారించడానికి వ్యూహాలు. తరగతి ప్రాంతాల్లో క్రమశిక్షణ రహిత్యాన్ని నివారించడానికి వేర్వేరు. వ్యూహాలను అనుసరిస్తుంది.

పని ఆధారిత వైఖరిని పాటించండి విద్యార్థులను వివిధ పనులలో ఆసక్తి సవాలు రెండు ఉండేటట్లు నిమగ్నం చేయండి.

విద్యార్థులకు ప్రశంస, అభినందన : విద్యార్థులను ప్రశంసించడం అభినందించడంను అభివృద్ధి చేసుకొనండి. వారి యొక్క విజయాలను, మంచి ప్రవర్తనను ఇతర అనుకూల లక్షణాలను అభినందించండి.

అనవసరమైన సందిగ్ధతను నివారించండి : మీరు నిర్వాహణలో ఆశించే పరిమితులు, నిషేధాలను దీర్ఘ జాబితాను ఇవ్వడం నుండి దూరంగా ఉండండి.

విద్యార్థులతో చర్చించడం ద్వారా నియమాలను ఏర్పరచండి : ఇది విద్యార్థులకు యాజమాన్య భావన ఇస్తుంది. సమర్థవంతమైన ఉపాధ్యాయులు నియమాల అవసరాన్ని గూర్చి విద్యార్థులతో చర్చిస్తారు. ప్రతి నియమానికి సహేతుకమైన వివరణతో వివరించండి, నియామాలు అమలు చేయడం ద్వారా తరగతిని సజావుగా, విజయవంతంగా నడపడానికి ఎట్లు సహాయపడుతుందో వివరించండి

అననుకూల పరిస్థితులను తగ్గించండి - సదుపాయాలు ప్రాంతం, కాంతి, తగినంత సామాగ్రి, సమయం ఒత్తిడి తగ్గించడం, ఇతర ప్రకోపాలను తగ్గించడానికి జాగ్రత్త తీసుకోవాలి.

విద్యార్థులకు కార్యకలాపాలను ఇచ్చినప్పుడు గందరగోళాన్ని తగ్గించండి. విద్యార్థులను వారి పనితో ముందుకు సాగేందుకు వీలుగా స్పష్టమైన సూచనలను అందించాలి. విద్యార్థులలో విసుగు అలసట వంటివి కలగకుండా క్రమశిక్షణ సమస్యలను ఆహ్వానించండి. వివిధ రకాల సవాళ్ళతో కూడిన పనులను చేసేటప్పుడు వారిలో ఉదాసీనత, విశ్రాంతి లేకపోవడం వంటివి రాకముందే ఒక పని నుండి ఇంకొక పనికి సజావుగా మారండి ఒక్కొక్క విద్యార్థి సమస్యల కన్నా మొత్తం సమూహంపై దృష్టి సారించండి. బోధించేటప్పుడు అటు, ఇటు తరగతిలో తిరగండి విద్యార్థులకు వారిని ఉపాధ్యాయుడు చూడడం లేదు. అనే భావన రానీయకండి తరగతిగదిలో సేతుకమైన పరిమితుల్లో ఉండండి - విద్యార్థులకు బాగా తెలిసి ఉండవలసిన అవసరంలేదు.

5.5 నిర్వహకునిగా ఉపాధ్యాయునిపాత్ర

తరగతిగది నిర్వహణ సందర్భంలో ఉపాధ్యాయుని పాత్ర తప్పనిసరిగా వీలు కల్పించేట్లు, నిర్వహణాధికారిగా ఉండాలి. మనకు తెలుసు మేనేజర్ తప్పనిసరిగా నిర్ణయాలు తీసుకోవాలని, పరిస్థితులను నియంత్రించాలి తక్షణ నిర్ణయాలు సమర్థవంతమైనవి మంచి సంస్థపనితీరు కోసం తీసుకోవాలి పరిస్థితులను బట్టి మేనేజర్ పాత్రను ఉపాధ్యాయుడు ఎలా చేయాలో చూద్దాం. ఉపాధ్యాయుడు తరగతిలో వివిధ పాత్రలను పోషిస్తాడు. కాని చాలా వరకు తరగతి నిర్వహకుడి పాత్రలే ఉన్నాయి. సరియైన నిర్వహణలేని తరగతిలో సమర్థవంతమైన బోధన, అభ్యసనం పేలవంగా జరుగుతాయి. విద్యార్థులు క్రమరహితంగా, అగౌరవంగా ఉండే స్పష్టమైన విధానాలు లేకుంటే, ప్రవర్తనకు నియమాలు లేకుంటే గందరగోళం కట్టుబాటు అవుతుంది. ఈ పరిస్థితులతో ఉపాధ్యాయుడు, విద్యార్థులు ఇద్దరూ పోరాడవలసి వస్తుంది. విద్యార్థులు నేర్చుకొనవలసిన దాని కన్నా చాలా తక్కువగా నేర్చుకుంటారు. అదే విధంగా బాగా నిర్వహించే తరగతి గదిలో ఒక మంచి ప్రయత్నాన్ని సృష్టించటానికి ఓ వ్యక్తి కావాలి. దీని కోసం బాధ్యత కలిగిన వ్యక్తి ఉపాధ్యాయుడు.

ఉపాధ్యాయుడు నిర్వహకుడి పాత్రలో చర్చించుదాం

సమర్థవంతమైన తరగతిలో పని తీరు కోసం, ఉపాధ్యాయుడు జాగ్రత్తగా కార్యకలాపాలు పరిశీలించాలి. అవసరమైన సామాగ్రి, మార్చుకోవడం ఏర్పట్లు, ముందుగా అంచనా వ్యూహాలు ఉండాలి. తరగతిగదిలో స్నేహపూర్వక వాతావరణం నేర్చుకోవడానికి అనువుగా ఉండేటట్లు ఉపాధ్యాయుడు హామి ఇవ్వాలి. అందువల్ల విద్యార్థులందరూ ఉత్తముంగా చేయగలరు. ఒక నిర్వహకుని వలె విద్యార్థులు భౌతిక సౌలభ్యం, భద్రతకు మంచి రక్షణ ఉపాధ్యాయుడు తీసుకోవాలి. నిర్వహకుని వలె ప్రతి విద్యార్థి బృందంలో కలిసి పని చేయడానికి హామీని ఇవ్వాలి తరగతిలోని ప్రతి శిశువులకు పాల్గొనే హక్కు కలదని, నిర్వహించే హక్కు, సమాచార హక్కుకలదని నిర్ధారించాలి.

నోట్స్

వృత్తిపరమైన జ్ఞానం, బోధనలోని సరళత విద్యార్థులను స్వతంత్రంగా ఆలోచించడానికి ప్రోత్సహిస్తుంది. తార్కిక వివరణలు, వాస్తవాలు పరీక్షించడానికి తోడ్పడుతుంది. దీని ద్వారా వారి అభ్యాస స్థాయి మెరుగు పరచబడుతుంది. ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులతో తరగతి గదిలో స్నేహ పూర్వకంగా మెలగాలి. అలాగే నిర్వాహకుడివలె వినియోగదారులకు స్నేహ పూర్వక పద్ధతిలో ఉండాలి.

ఒక ఉపాధ్యాయుని యొక్క మానవత్వ విధానం చురుకైన చర్యలు విద్యార్థులను అభ్యాస ప్రక్రియలో సమర్థవంతంగా పాల్గొనేట్లు చేస్తాయి. వ్యక్తిగత జవాబుదారీతనం బృంద పనితీరులో ఉంటే ఫలితాలు గరిష్టంగా ఉంటాయి. కార్యక్రమాలను ఇవ్వడం, కార్యకలాపము పరోగతిని పర్యవేక్షించడం, పనితీరును మూల్యాంకనం చేయడం, పనితీరు యొక్క నాణ్యతతో సంబంధం లేకుండా విద్యార్థులకు అభిప్రాయాన్ని అందించడం వల్ల ఖచ్చితంగా వారి అభ్యాసనం పెరుగుతుంది. మంచి నిర్వాహకుడు ఎప్పుడు పిల్లల ప్రదర్శనను ప్రోత్సహిస్తాడు. సంస్థ నిర్వాహకుడవలె క్రమశిక్షనకు వ్యవస్థలో ప్రాధాన్యతను ఇచ్చినట్లయితే, తరగతిలో కూడా క్రమశిక్షణాకు హామీ నిస్తాడు. క్రమశిక్షణ అనునది. విద్యార్థి, ఉపాధ్యాయులను కలిపి ఉంచే బంధంగా ప్రవర్తనా నియమావళిగా పరస్పరం గౌరవం కల్పించేది ఉంటుంది. విడిపోతే నియమాలు, శిక్షలుకాదు.

ముందుకు వెళ్ళేముందు క్రింది ప్రశ్నకు సమాధాన మివ్వండి

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి - 9

తరగతిలో క్రమశిక్షణను నిర్వహించడానికి ఉత్తమమైనది ఏది?

1. విద్యార్థుల నుండి బాగా పర్యవేక్షణ ఉండడం
2. తరగతిలో బోధించే అంశాలపై వివిధ రకాల కార్యకలాపాలను ఇవ్వడం
3. ఇబ్బంది కల్పించే విద్యార్థిని ఏకాకి చేయడం
4. విద్యార్థుల ప్రవర్తన సమస్యలు పరిష్కరించడంలో ఎక్కువ సమయం గడపడం

5.5.1 విద్యా హక్కు చట్టం, ఉపాధ్యాయుని పాత్ర

ఉచిత, నిర్బంధ విద్యాహక్కు చట్టం - 2009 (ఆర్.టి.ఇ చట్టం)లో ప్రాథమిక పాఠశాలలో పని చేసే ఉపాధ్యాయులకు ముఖ్యమైన నియమాలు, హామీలు ఉన్నాయి. ఉపాధ్యాయుడిగా మీకు నిబంధనల గురించిన జ్ఞానం ఉండాలి. ఆ నిబంధనలు ఉల్లంఘించ కుండా జాగ్రత్తగా ఉండాలి. లేకపోతే పిల్లల విద్యాకు హాని కల్పించనట్లు అయితే మీరు బాధ్యత వహించాలి, చట్టపరమైన జరిమానా, ఇబ్బందులు ఎదుర్కోవలసి ఉంటుంది. చట్టంలోని ప్రతి విభాగానికి గురించిన జ్ఞానాన్ని కలిగి ఉండడం ముఖ్యం

అధ్యాయం - 4 విద్యా హక్కు చట్టంలోని విభాగాలు 24, 29లలో ఉపాధ్యాయుని యొక్క బాధ్యతలు, ఉల్లంఘించినట్లయితే చట్టపరమైన జరిమానాల గురించి నిర్దేశించారు. ఈ నియమాలు కింది విధంగా ఉన్నాయి.

నోట్స్

సెక్షన్ - 24 (విభాగం -24)

1. ఒక గురువు నిర్దేశించిన కనీస అర్హతలు కలిగి సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ ద్వారా, అధికారం పొందిన అకాడమిక్ అధారిటీ ద్వారా అధికారం పొందిన అకాడమిక్ అధారిటీ ద్వారా ఉద్యోగం పొందినట్లయితే ఈ క్రింది విధులు నిర్వహించాలి. అవి

- ఎ) పాఠశాలను క్రమబద్ధంగా, సమయపాలనతో హజరుకావడానికి నిర్వహించాలి.
- బి) నిబంధనలకు అనుగుణంగా పాఠ్య ప్రణాళికను నిర్వహించి, పూర్తి చేయండి విభాగం 20లోని ఉపవిభాగం (2) క్రింది పేర్కొన్నారు.
- సి) పేర్కొన్న సమయంలో మొత్తం పాఠ్యప్రణాళికను పూర్తిచేయండి.
- డి) ప్రతి శిశువు యొక్క అభ్యాస సామర్థ్యాన్ని అంచనా వేయండి, అవసరమౌతే అతనపు సూచనలను ఇవ్వండి
- ఇ) తల్లిదండ్రులు, సంరక్షకులతో క్రమబద్ధమైన సమావేశాలను నిర్వహించి ఈ క్రింది వాటిని గురించి తెలియజేయండి.
హాజరు, నేర్చుకొనగలిగే సామర్థ్యం, నేర్చుకోవడంలో చేసిన పురోగతి, పిల్లల గురించి ఏదైనా ఇతర సంబంధిత సమాచారం.
- ఎఫ్) సూచించిన విధంగా ఇతర విధులు నిర్వర్తించండి.

2. ఒక వేళ ఉపాధ్యాయుడుపైన పేర్కొన్న విధులు నిర్వర్తించలేకపోతే

1. క్రమశిక్షణ చర్యకు వర్తించే సేవా నియమాలకు అతడు/ఆమె బాధ్యత వహించాలి. అటువంటి క్రమశిక్షణా చర్య తీసుకునే ముందు స్నేహితుకమైన అవకాశం వారు చెప్పేది వినడానికి కల్పిస్తారు.

3. ఉపాధ్యాయులకు ఏదైనా సమస్య ఉంటే అలాంటి పద్ధతిలో పరిష్కారం చేస్తారు.

విభాగం 29 : పాఠ్యప్రణాళిక మరియు మూల్యాంకనం కోసం కొన్ని పరిగణనలను సూచిస్తుంది. ఇవి ఉపాధ్యాయుడికి ప్రత్యక్షంగా ఇచ్చే సూచనలు.

అవేదనగా :

- విద్యార్థి సమగ్ర మూర్తిమత్వాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి తగినంత జాగ్రత్త తీసుకోండి (ఉపవిభాగం - 22)
- పిల్లల జ్ఞానం, సంభావ్యత, ప్రతిభను నిర్మించండి (ఉపవిభాగం - 2సి)
- శారీరక, మానసిక సామర్థ్యాల యొక్క పరిపూర్ణత (ఉపవిభాగం -2డి)

నోట్స్

- కార్యకలాపాల ద్వారా నేర్చుకోవడం, ప్రయోగం, పరిశీలన విచారణ, చర్చ, పిల్లల - స్నేహపూర్వక మరియు పిల్లల - కేంద్రీకృత పద్ధతిలో అన్వేషణ (ఉపవిభాగం -ఇ)
- బోధన వీలైనంత వరకు పిల్లల మాతముభాషలో ఉండాలి. (ఉప-విభాగ - 2 ఎఫ్)
- పిల్లలకు భయం, గాబారా, ఆందోళన లేకుండా వారు స్వేచ్ఛగా వ్యక్తం చేయడానికి వీలుండాలి. (ఉపవిభాగం - 2 బి)
- సమగ్ర అవగాహన, నిరంతర విశ్లేషణ అనునది. ఎల్లప్పుడు విద్యార్థి జ్ఞానం, సామర్థ్యంపై చేయాలి. (ఉపవిభాగం - 2 హెచ్)

ఈ విభాగం 5.5.2లో తరగతి నిర్వహణ గురించి చర్చించేటప్పుడు, క్రమశిక్షణ సమస్య, శిక్షనను చర్చించారు. అనేక మంది ఉపాధ్యాయులు, పలువురు ప్రముఖ సభ్యులు చాలా మంది పెద్దలు శారీరక దండనను విశ్వసిస్తారు. యువ విద్యార్థుల యొక్క దప్పవర్తనను దండనను ఉపయోగిస్తారు. చాలా చోట్ల భౌతికంగా మనస్తత్వ పరంగా విద్యార్థులు కొన్నిసార్లు నష్టపోయే అవకాశం ఉంది. శారీరక దండన వల్ల సానుకూల ప్రభావం ఉండదు. చాలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు పాఠశాలల్లో శారీరక దండనను తీవ్రపరిణామాల దృష్ట్యా నిషేదించాయి.

విద్యాహక్కు చట్టం - 2009 ప్రత్యేకంగా శారీరక దండనను వ్యతిరేకించింది. విభాగం - 17లో నియమాలు కలవు.

1. ఏ శిశువు కూడా శారీరక శిక్ష లేదా మానసిక వేధింపులకు గురి కాకుదను.
2. ఉప-విభాగం(1)లోని నిబంధనలకు విరుద్ధంగా ప్రవర్తించే వ్యక్తికి సేవా నియమాల ప్రకారం క్రమశిక్షనా చర్య ఉంటుంది. ఉపాధ్యాయులగా, నిబంధనలు ఉల్లంఘించితే జరిగే పరిణామాల గురించి తెలుసుకోవాలి. మనము పాఠశాలకు వస్తున్న పిల్లల యొక్క సంపూర్ణ అభివృద్ధి కోసం పోరాడాలి. పాఠశాలలో విద్యార్థులకు అత్యంత అనుకూల మరియు సంతోషకరమైన వాతావరణం అనేక అభ్యాసాల, అభ్యాసాల సామాగ్రి సంబంధించి ఉండాలి. అదే విధంగా మూల్యాంకనం కూడ స్నేహ పూర్వకంగా విద్యార్థి కేంద్రీకృతంగా ఉండాలి.

5.6 సారాంశం

- సమర్థవంతమైన బోధనకు ఉత్తమమైన తరగతి గది నిర్వహణ ప్రధానమైనది.
- ఉపాధ్యాయుడు తరగతి గదిలో వివిధ కార్యకలాపాలను నిర్వహిస్తాడు. - మొత్తం తరగతికి, చిన్న సమూహం, వ్యక్తిగతంగా ప్రతి కార్యకలాపం నిర్వహణకు వివిధ నైపుణ్యాలను కలిగి ఉండాలి.
- పిల్లలకు మంచి స్నేహపూర్వక భౌతిక వాతావరణం ఉపాధ్యాయునికి - విద్యార్థికి మధ్య, విద్యార్థికి - విద్యార్థి మధ్య అభ్యసనాన్ని సులభతరం చేస్తుంది.

తరగతి గది ప్రక్రియల నిర్వహణ

- సమూహ అభ్యసనానికి విద్యార్థులను చిన్న చిన్న గ్రూపులుగా వారి సామర్థ్యం, ఆసక్తి, ఎంపికను బట్టి విభజించాలి.
- తరగతి సమయాన్ని జాగ్రత్తగా నిర్వహించాలి.
- విద్యార్థులు నేర్చుకోవడానికి నిమగ్నమయ్యే సమయాన్ని పెంచాలి.
- కార్యక్రమ స్వభావానికి అనుగుణంగా కూర్చోవాల్సిన అమరిక ఉండాలి.
- ఒక కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించేటప్పుడు, ఒకటి కంటే ఎక్కువ కూర్చోనే అమరికలు ఉండవచ్చు.
- విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడం కోసం, ఉపాధ్యాయుడు కొన్ని పద్ధతులను ఏ వినిగించాలి విద్యార్థి యొక్క బలాన్ని, విద్యార్థులను ప్రశంసించడం వారికి ఆసక్తికరమైన సవాలును ఇవ్వడం, వివిధ కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనడానికి విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడం.
- తరగతిలో క్రమశిక్షించు నిర్వహించడానికి విద్యార్థుల సహాయంతో కొన్ని నియమాలు ఏర్పరచి వాటిని పాటించండి.
- విద్యాహక్కు చట్టం - 2009, ఉపాధ్యాయుడు విధులను పిల్లలకు స్నేహ పూర్వక వాతావరణం కల్పించడానికి సమగ్ర అభివృద్ధి కొరకు నియమాలు పేర్కొంటుంది.

5.7 మీ పురోగతి పరిశీలనకు మాదిరి సమాధానాలు

- 1 : విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయుడు, భౌతిక పరిస్థితులు వనరులు
- 2 : క్రమబద్ధంగా, తోడ్పాటుకు (కారణాలివ్వండి)
- 3 : (i) ప్రతివ్యక్తి ఒక అభ్యాసకుడిగా ఉండటానికి
(ii) స్వీయ అభ్యసనానికి వీలు కల్పిస్తుంది. నేర్చుకోవడం, వ్యక్తిగత ప్రయత్నాలు ఒక పని చేయడానికి అవసరం.
(iii) స్వీయ శిక్షణా సామగ్రిని దూరవిద్యావిధానంలో విస్తృతంగా ఉపయోగిస్తారు.
- 4 : (ఎ)
- 5 : సమూహ సభ్యుల మధ్యఉచిత పరస్పర చర్య సాధ్యమవుతుంది.
- 6 : (i) అభ్యాసకుల యొక్క విశ్వాసం పెంచడం
(ii) సమూహంలో మంచి అవగాహన సృష్టించడం ఇతర సమూహాల మధ్య కూడా
- 7 : మీరు ముఖ్యమైన మూడుకారణాలు ఇవ్వండి.

నోట్స్

నోట్స్

8 : సి

9 : బి

5.8 సంప్రదింపు గ్రంథాలు

1. Cooper, James M. (2010). Classroom Teaching Skills (9th.Edn.). Boston: Houghton Mifflin
2. Johnson, Kathleen Feeney (2002). The new elementary teacher's handbook (2nd.Edn.). California: Corwin Press.
3. Tomlinson, Carol Ann and Imbeau, Marcia B. (2010). Living and managing a differentiated classroom. Virginia, USA: ASCD

5.9 భాగాంత అభ్యాసం

1. చాలా సుఖంగా ఉన్న తరగతిగదిని వివరించి కారణాలు ఇవ్వండి.
2. తరగతిలో విద్యార్థులను ప్రేరేపించడం ఎందుకు ముఖ్యమైనది?
3. మీ తరగతిగదిలో స్నేహపూర్వక వాతావరణాన్ని ఎలా ఏర్పరుస్తారు?

సోట్స్

భాగం- 6 : బోధనాభ్యసన సామాగ్రి

నిర్మాణం

- 6.0 పరిచయం
- 6.1 అభ్యసన లక్ష్యాలు
- 6.2 అభ్యసనలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రి అవసరం
- 6.3 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి రకాలు
  - 6.3.1 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి రకాలు
  - 6.3.2 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి
  - 6.3.3 కార్యాచరణ ఆధారిత బోధన సామాగ్రి
- 6.4 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి - నిర్వహణ
  - 6.4.1 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి - సేకరించడం, సన్నద్ధం, నిల్వచేయడం
  - 6.4.2 బోధనాభ్యసన సామాగ్రిని ఉపయోగించడం, నిర్వహించడం
  - 6.4.3 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి మూల - దాని ఉపయోగం
- 6.5 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి పాఠ్యపుస్తకాలు
  - 6.5.1 అభ్యసన కోసం పాఠ్యపుస్తకాలు
  - 6.5.2 పాఠ్యపుస్తకాల నుంచి నేర్చుకోవడం
- 6.6 సారాంశము
- 6.7 మీ పురోగతి పరిశీలనకు మాదిరి సమాధానాలు
- 6.8 సంప్రదింపు గ్రంథాలు
- 6.9 భాగాంత అభ్యాసం

6.0 పరిచయం

ఖండం - 1లో మీరు అభ్యసన, బోధనా ప్రక్రియ యొక్క వివిధ పద్ధతుల గురించి మీరు తెలుసుకున్నారు. మీరు ఈ పద్ధతులను ఉపయోగించేటప్పుడు వివిధ రకాల సామాగ్రిని, భావనలను వివరించేటప్పుడు ఉపయోగించడం ద్వారా విద్యార్థులు అవగాహన పొందుతారు. వివిధ రకాల

నోట్స్

బోధనాభ్యసన సామాగ్రిని ఉపయోగించడం ద్వారా విద్యార్థులు ప్రత్యక్ష అనుభవాన్ని పొందడం ద్వారా అభ్యసనకు వీలువ కలుగుతుంది. ఈ భాగంలో వివిధ రకాల అభ్యసన సామాగ్రి బోధనలో, అభ్యసనలో వాటి ఉపయోగం చర్చించబడ్డాయి మిమ్మల్ని ప్రోత్సహించే ఉద్దేశ్యంతో అభివృద్ధి చేయడం, నిల్వచేయడం, ఉపయోగించడం వంటివి మంచి అభ్యసనకు ఉపయోగపడతాయి. తరగతి గదిలో

ఈ భాగాన్ని పూర్తి చేయడానికి టి.యల్.యమ్ల యొక్క విభిన్న అంశాలను అర్థం చేసుకోవడానికి తొమ్మిది గంటల అధ్యయనం అవసరం

6.1 అభ్యసన లక్ష్యాలు

ఈ భాగం పూర్తి అయిన తర్వాత మీరు చేయగలరు.

- అభ్యసనలో వివిధ టి.యల్.యమ్ల అవసరం
- తరగతి గది ఉపయోగం కోసం టి.యల్.యమ్ల యొక్క వివిధ వర్గాలను గుర్తించండి.
- సేకరించండి, సిద్ధం, నిల్వ చేయండి, నిర్వహించండి వివిధ టి.యల్.యమ్లను తరగతిగదిలో విద్యార్థులు నేర్చుకోవడానికి
- తరగతి గదిలో టి.యల్.యమ్ మూలలను అభివృద్ధి చేసి క్రియాత్మకం చేయండి.
- ప్రధాన టి.యల్.యమ్గా పాఠ్యపుస్తకాన్ని ఉపయోగించండి.
- పాఠ్యపుస్తకాలు మినహాయించి టి.యల్.యమ్ల యొక్క ఇతర వనరులను ఉపయోగించండి.

6.2 అభ్యసనలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రి అవసరం

మీరు భూగోళ శాస్త్రం నుండి ఒక భావనను వివరిస్తున్నప్పుడు చరిత్ర నుండి ఒక అంశాన్ని వివరిస్తున్నప్పుడు, ఒక పద్యాన్ని లేదా పాటను ఎలా పాడాలో బోధించేటప్పుడు, ఒక గణిత సమస్యను పరిష్కరించేటప్పుడు మీరు ప్రదర్శనను మరింత ఆసక్తికరంగా, అర్థవంతమైనదిగా అభ్యాసకులకు చేయడానికి వస్తువులను లేదా ఇతర శబ్ద వివరణలోకి సహాయపడే వస్తువులను భారీ సంఖ్యలో ఉపయోగించడం వల్ల తరగతుల్లోని సామాగ్రి వినియోగించడం వల్ల భావనలు బాగా విద్యార్థులకు అర్థమై వారి అభ్యసన మెరుగుపడుతుంది. చైనా సామెత ఒక చిత్రం చెబుతుంది వెయ్యి పదాలు. ఈ సందర్భంలో ఔచిత్యకలిగి ఉంది. పూర్వం వస్తువులను బోధనోపకరణలుగా వినియోగించి ఉపాధ్యాయులు బోధించేవారు. కానీ నేడు నేర్చుకోవడానికి త్వరితగతిన మార్పులతో బోధనను త్వరితంగా మార్చడం జరిగింది. అభ్యసకుల కేంద్రీకృత విధానం, అభ్యసకులకు వివిధ రకాల సామాగ్రి ఆమె/అతని సామర్థ్యాలు మెరుగు పర్చుకోవడానికి అవసరం అందువలన అభ్యాస సామాగ్రిని ఇకపై బోధనా సహాయాలుగా పరిమితంగా అనవచ్చు. విద్యార్థులు నేర్చుకోవడానికి, ఉపాధ్యాయులు బోధించడానికి ఈ సామాగ్రి అవసరం అవుతుంది. అందువల్ల వీటిని బోధనా అభ్యసన సామాగ్రి అని పిలుస్తారు. దీని అక్రోనిమ్ టి.ఎల్.ఎమ్. టి.ఎల్.ఎమ్ ఇప్పుడు విశ్వవ్యాప్తంగా వినియోగంలో ఉంది. కాబట్టి ఈ

బోధనాభ్యసన సామాగ్రి

నోట్స్

సామగ్రి గురించి మంచి అవగాహన, సామగ్రి స్వభావం రకాలు సమర్థవంతమైన నిర్వహణ బోధనాభ్యసన నిర్వహించేటప్పుడు, తద్వారా ఇవి సమర్థవంతంగా ఉపయోగించబడతాయి. అభ్యసనను మెరుగుపరుస్తాయి.

కానీ బోధనలో ముఖ్యంగా అభ్యాసకులకు నేర్చుకొనే ప్రాథమిక విద్య దశ టి.యల్.యమ్ల అవసరం ఏమిటి? మానసిక, విద్యా కోణం నుండి చూచినట్లయితే బోధనా సామాగ్రి తప్పనిసరి అభ్యసన కోసం. వీటిలో కొన్ని కారణాలు కింది విధంగా ఉన్నాయి అభ్యాసకుడు కొత్త విషయాలన్న భావనలను నేర్చుకోవడానికి తెలిసిన సామగ్రి ఉండే నేర్చుకోవడం సులభం అవుతుంది. క్రింది పరిస్థితిని పరిశీలిద్దాం.

పరిస్థితి - 1 : ఒక రోజు ఉపాధ్యాయురాలు సీమ, 2వ తరగతికి అనేక రకాల పండ్లు, కూరగాయలను తెచ్చి వాటిని గుర్తించమని అడిగింది. విద్యార్థులు ఆపిల్, నారింజ జామ మామిడి పండ్లను గుర్తించారు. ఆకుపచ్చ అరటి, వంకాయ ఎర్రటమోటో, ఆకుపచ్చ బొప్పాయిని కూరగాయలుగా గుర్తించారు. ఒక దానిని మాత్రము గుర్తించలేకపోయారు అది వారిలో చర్చకు దారి తీసింది

రాణు : ఇవి ఆకుపచ్చ టామాటవలె కన్పిస్తున్నది. కాని దాని చర్మం మృదువుగాను, ప్రకాశవంతంగాను

గివా : బహుశా ఇది వంకాయరకం కావచ్చు. ఇది పెద్ద టమోటా కంటే పెద్దదిగా ఉంది.

రెహనా : ఇది వంకాయ లేదా టమోటా వంటి మృదువైనది కాదు.

జాస్మిన్ : ఇది జామ కాయకావచ్చు ! దీనిని వండకుండా తినవచ్చా (ఉపాధ్యాయురాలి అనుమతితో చిన్న ముక్క రుచి చూసింది).

జినాత్ : ఇది పండా లేక కూరగాయనా

జాస్మిన్ : ఇది ఒక పండుకాదు, దీనికి రుచిలేదు అప్పుడు ఉపాధ్యాయుడు జోక్యం చేసుకొని స్పష్టం చేశాడు, అవును ఇది ఒక పండుకాదు. ఇది ఒక కూరగాయ గ్రోమాటో అని పిలుస్తారు. ఇటీవల వంకాయ, టమోటా విత్తనాలు సంకరీకరణం ద్వారా దీనిని అభివృద్ధి చేశారు అందువల్ల మీరు చాలా సారుపత్యనుగాయవచ్చు రెండు కూరగాయలతో పిల్లలు, పెద్దలు వారి ప్రత్యక్ష పరిశీలన నుండి వారి అనుభవాన్ని సంపాదించారు. తెలిసిన వస్తువుల ద్వారా. ఎప్పుడైనా శిశువు కొత్త వస్తువును చూచినప్పుడు అతను/ఆమె తెలిసిన వస్తువుల యొక్క స్వభావం, లక్షణాల కోసం వెతుకుతుంది. అప్పుడు ప్రత్యేక లక్షణాలను అన్వేషించడం కోసం ఇది సులభంగా ఉంటుంది.

జ్ఞానేంద్రియాలు నేర్చుకొనడానికి వాకిళ్ళు వినడం, చూడడం, తాకడం, రుచి ద్వారా విషయాలు గ్రహించడం స్పష్టంగా జరుగుతుంది. వివిధ రంగులు పదార్థాలు పరిమాణాలు, అల్లికలు, వాసనలు, రుచి ప్రత్యక్షాన్ని పదును చేయడంవల్ల ప్రారంభవయస్సులో నేర్చుకోవడం సులభం అవుతుంది.

పియోజె సంజ్ఞానాత్మక అభివృద్ధి ప్రకారం 11 నుండి 12 ఏళ్ళ వయస్సు వరకు జ్ఞానం అభిసంధానంలో ఖచ్చితమైన వస్తువులు అభివృద్ధికి తోడ్పడతాయి.

నోట్స్

చాలకదశ : (Concrete Operational Stage)

సమయంలో 7 నుండి 12 సంవత్సరాల పిల్లల ప్రాథమిక పాఠశాలలో ఉన్నప్పుడు మానసిక కార్యకలాపాలు తెలిసిన వస్తువుల ద్వారా అభిసంధానం చేయబడతాయి. ఈ దశలో ఆలోచనా లేదా జ్ఞానం అభివృద్ధిలో ముఖ్యమైన మెలురాళ్ళు - పునర్వినియోగం (త్రిప్పి చేసే తీసివేతల వంటివి, వర్గీకరణ చేయడం వరుసలో వస్తువుల అమరికి, వస్తువుల సమాచారం గ్రమణ శక్తి బరువు, పొడవు, ఘనపరిమాణం ఉపరితలాలు మొత్తంగా ఇవన్నీ నేర్చుకొంటారు, వస్తువుల ఖచ్చితత్వము ద్వారా, సంభాషణలు, వివరణల ద్వారా నేర్చుకొన లేదు. ఈ దశలో విద్యార్థి సరియైన ఆలోచనలు కలిగి ఉండడు అందువల్ల తర్కం ఉపయోగించి ఆలోచనలు చేయలేదు. వాటిని నిజంగా చూడకుండా కాబట్టి వారు తర్కంతో కూడిన ఆలోచన చేయలేరు. అందువల్ల అప్పుడప్పుడు వంటివి. ఉదాహరణకు ఈదశలో ఉన్న పిల్లవాడిని అడిగారు” రెక్కలు ఉన్నవి ఎగురుతాయి. పిల్లికి రెక్కలు ఉంటే అవి ఎగురుతాయా? చాలా మంది విద్యార్థులు ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం ఇవ్వకుండా తిరస్కరించడం గమనించడమైనది. కొన్ని రకాల సమాధానాలను ఇవ్వడం జరిగింది. “పిల్లలకు రెక్కలు ఉండవు” “పిల్లలు పరుగెడతాయి. కాని ఎగరలేదు” పిల్లి ఎందుకు ఎగురుతుంది. ఈ దశలో విద్యార్థులు వారి నిజమైన అనుభవం, వస్తువులను వాటి వాస్తవికత నుండి మారడాన్ని తిరస్కరించారు. వారు వస్తువులతో ఎంత గ్రహిస్తారో వారి యొక్క సంజ్ఞానాత్మక అభివృద్ధి అంతగా పెరుగుతుంది. ఇది సమర్థవంతమైన అభ్యాసమునకు అవసరం ఈ దశలో పిల్లవాడు వస్తువులు లేకుండా ఏ భావననైనా గ్రహించడం కష్టం. అందువలన ప్రాథమిక విద్యకాలంలో తగినన్ని వస్తువులను మార్చడానికి అవకాశాన్ని కల్పించాలి. పిల్లల యొక్క ఆలోచన, అవగాహన అభివృద్ధి కోసం ఇటువంటి అవకాశాన్ని సృష్టించాలి.

పియాజే సిద్ధాంతము ప్రకారం 12 సంవత్సరాల వయస్సు వచ్చే ముందు పిల్లలు ఖచ్చితమైన వస్తువులు చాతుర్యంతో అటుఇటు మార్చులరో వారు సమర్థవంతంగా త్వరగా తార్కిక ఆలోచనలను సామర్థ్యాలను పొందగలరు ఈ విధమైన చాతుర్యంతో వస్తువులతో మార్చనివారికన్నా ముందుంటారు. అందువల్ల ప్రాథమిక విద్య యొక్క దశలో టి.యల్.యమ్ల యొక్క అవసరాన్ని నొక్కి చెబుతుంది.

పిల్లలు వివిధ రకాలైన వస్తువులతో ఆడటానికి ఇష్టపడతారు. వారు సామాగ్రిని చాతుర్యంతో తారుమారు చేస్తారు. సరియైన పని, తగిన సామాగ్రి ఇచ్చినపుడు విద్యార్థులు సహజంగా ఆకర్షితులై సామాగ్రిని ఉపయోగించి పనిని పూర్తి, చేస్తారు. ఎటువంటి వస్తువులు, సామాగ్రి లేకుండా పని ఇవ్వడం వలన విద్యార్థులు విసుగు చెంది భారంగా భావిస్తారు. ప్రారంభించి ఈ పని పూర్తి చేయడం కష్టమవుతుంది.

సాధారణంగా చిన్న పిల్లలు వేర్వేరు రంగుల పరిమాణాలతో గల వస్తువులచే ఆకర్షింపబడతారు. వివిధ రకాలు వస్తువులను అటుఇటు మార్చడానికి ఉత్సుకతను కలిగి ఉంటారు. దీనిని జాగ్రత్తగా పోషించినట్లయితే అభివృద్ధి చేయడానికి సహాయపడుతుంది. ఇది సృజనాత్మకతను మెరుగుపరుస్తుంది.

వివిధ రకాల వస్తువులు, సామగ్రిని అభ్యసన లక్ష్యాలను అందుకొనే ఉద్దేశ్యముతో ఏర్పాటు చేస్తారు. ఇవి చాలా ప్రముఖమైన అనుకూల పాత్రను ఉపాధ్యాయ కేంద్రీకృతమైన తరగతిగదులలో మార్పును తేవడానికి పోషిస్తాయి. చాలా సందర్భాలలో బట్టి పట్టే అభ్యసనం ఉంటుంది. ఈ పదార్థాల ఉనికి వల్ల విద్యార్థులు సహజంగానే వాటితో ఆడడానికి, వస్తువులను అటుఇటు మార్చడానికి ప్రతయించడంవల్ల వారు చరుకుగా నేర్చుకుంటారు. ఈ వస్తువులు పిల్లలు అభ్యసన క్రియలో పాల్గొనడానికి, నిష్ప్రయోజనంగా వినడాన్ని తగ్గించడాన్ని చేస్తాయి.

బోధనాభ్యసన సామాగ్రి సమర్థవంతంగా స్వయంగా నేర్చుకోవడానికి అవసరమవుతాయి. తగిన పదార్థాల ఉపయోగంతో ఆమె/అతడు తన స్వంత సౌలభ్యం, మొత్తం నియంత్రణతో నేర్చుకోవచ్చు.

బహుళస్థాయి, బహుళస్థాయి పరిస్థితుల్లో బోధనాభ్యసన సామాగ్రి ముఖ్యమైన సహాయాన్ని అందిస్తాయి. ఉపాధ్యాయులు వారి తరగతులను సమర్థవంతంగా నిర్వహించడానికి ఉపయోగపడతాయి. బోధనాభ్యసన సామాగ్రి ఉపయోగించడం ద్వారా ఉపాధ్యాయుల వైఖరి చాలా స్నేహింగా మారింది వివరిస్తున్నప్పుడు, నమూనాలు ప్రదర్శిస్తున్నప్పుడు, పిల్లలను తీసుకొని బహిరంగ స్థలాలను వెళ్ళినప్పుడు స్నేహపూర్వక వాతావరణం ఏర్పడింది. ఇది సరియైన అభ్యసనకం తోడ్పడుతుంది.

క్రింది వానికి సమాధాన మివ్వండి.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -1

ఈ క్రింది పరిస్థితుల్లో మీరు బోధనాభ్యసన సామాగ్రి అవసరం లేదు విద్యార్థుల అభ్యసనకు తెల్పండి.

- ఎ. పని, సమయంపై బోధన సమస్యలు
- బి. బృంద పని - కథలు రాయడం
- సి. ధ్యానం - యోగ నేర్చుకోవడం
- డి. వాతావరణ మార్పులు అధ్యయనం చేయడంలో

మంచి బోధనాభ్యసన సామాగ్రి యొక్క లక్షణాలు కొన్ని కింద ఇవ్వబడ్డాయి.

బోధనాభ్యసన సామాగ్రి పిల్లలకు ఆకర్షణీయంగా ఉండాలి. పరిమాణ, రంగు (బహుళరంగు లేదా ఆకర్షణీయమైన రంగుల కలయిక) కదలిక (కదిలే బొమ్మలు) కొన్ని సందర్భాల్లో వాసన/రుచి, ధ్వని వంటివికొన్ని ఆకర్షిస్తాయి.

బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను కొత్త భావనలను పరిచయం చేయడానికి సహాయపడతాయి. పిల్లలను కూడా ఈ వస్తువులను అటుఇటు మార్చి సులభంగా, అర్థవంతంగా కొత్త విషయాలను నేర్చుకుంటారు. కొత్తదనం కూడా పిల్లలను ఆకర్షిస్తుంది. అసాధారణ వస్తువులు, తెలిసిన వస్తువులను కొత్తగా ఉపయోగించడం కూడా బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలలో ఆకర్షణీయ లక్షణాలు, వస్తువులు ప్రయోజనకర విలువను కలిగి ఉండాలి. ఏ పదార్థం మంచిది లేదా. చెడు బోధనాభ్యసన సామాగ్రి కాదు. కాని దానిని ఉపయోగించడంలో మంచిది కాదా అన్న భావాన్ని ఏర్పరుస్తుంది.

నోట్స్

బోధనాభ్యసన సామాగ్రి

ఒక అందమైన, ఆకర్షణీయమైన పువ్వులు సౌందర్య భావన పెంచుతుంది. కాని చతురస్రం లక్షణాలు బోధించడానికి ఇది మంచి బోధనాభ్యసన సామాగ్రి కాదు.

పాచికలు, పుల్లలు, గోళీలు, ఘనాలు, ప్లాష్ కార్డుల వంటి పలు వినియోగవస్తువులకు బహుళ ఉపయోగాలు కలవు ప్రాథమిక విద్యా ప్రణాళిక యొక్క అన్ని అంశాలలో ఇవి ఉపయోగపడతాయి. అందువల్ల పాఠశాలలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల డిమాండు ఎక్కువగా ఉంది.

సామగ్రిని ఉపయోగించడం సులభంగా ఉండాలి, గట్టిగా ఉండాలి (కఠినంగా ఉపయోగించినా విరిగిపోకుండా) తేలికగా ఉండాలి, భద్రతకూడా ముఖ్యం (పిల్లలు ఉపయోగిస్తే హాని చేయనిది) ఇటువంటి లక్షణాలు గల పదార్థాలు సామగ్రికి బోధనాభ్యసనలో ప్రక్రియ ప్రాధాన్యతను ఇవ్వాలి.

కృత్యము -1

వేర్వేరు విషయాల యొక్క విభిన్న అభ్యాస కార్యకలాపాలకు బహుళ ఉపయోగాలు కలిగిన పాచికలు, గోళీల వంటి పదార్థాల జాబితాను సిద్ధం చేయండి పదార్థాలు, అభ్యాస కార్యకలాపాలు, విషయం (తరగతి/గ్రేడు) పదార్థాల పేర్లను రాసి వాటిని ఎక్కడ ఉపయోగించవచ్చు తెల్పండి.

.....
.....
.....

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -2

భాష, గణిత బోధనలో టి.యల్.యమ్ గా రెండవ తరగతిలో పాచికలను ఉపయోగించు కోవడానికి రెండు ఉదాహరణలు ఇవ్వండి.

6.3 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి వర్గీకరణ

పై చర్చల నుండి బోధన అభ్యసనలో ఉపయోగించే ఏ వస్తువైనా బోధనను సులభతరం చేయడానికి వినియోగిస్తే అది బోధనాభ్యసన సామాగ్రిగా పరిగణించబడుతుంది.

మరో మాటలో చెప్పాలంటే బోధనలో ఉపయోగపడే ఏ పదార్థం/వస్తువు అయినా ఒక అభ్యాస సామాగ్రి తరగతిలోని బోధనా అభ్యసన కార్యకలాపాల కోసం ఉపయోగించే విధంగా వీటిని సేకరించడం, నిల్వ చేయడం, ఉపయోగించడం వంటిది చేయాలి.

6.3.1 బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల రకాలు

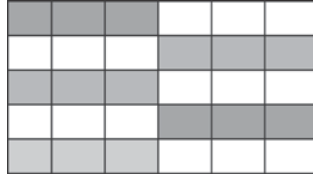
క్రింది పరిస్థితి-2ను పరిగణించండి. 3వ తరగతిలో వేర్వేరు ఉపాధ్యాయులు గణిత శాస్త్రాన్ని బోధిస్తున్నారు. తేడాలు గమనించండి.

నోట్స్

పరిస్థితి - 2

1. రామన్ 3వ తరగతిలో సంఖ్యల విభజనను బోధిస్తున్నారు. ఆయన నల్లబల్లపై రాయడం ద్వారా సుద్దముక్క తుడుపుగుడ్డను మాత్రమే ఉపయోగిస్తున్నారు. పిల్లలు అది వారి పుస్తకాల్లో రాస్తున్నారు.
2. ఇంకొక పాఠశాలలో లీల తన 3వ తరగతి విద్యార్థులను గులకరాళ్లు, పుల్లలు తీసుకొని రమ్మని కోరారు. ఆమె విద్యార్థులను చిన్న చిన్న సమూహాలుగా కూర్చుండ బెట్టి గులకరాళ్ళను, చిన్న పుల్లలను ఎలా విభజించాలో ప్రదర్శించారు. ఒకే సంఖ్యలో ఒక్కొక్క సమూహాన్ని విభజించారు. ప్రదర్శించారు. ఒకే సంఖ్యలో ఒక్కొక్క సమూహాన్ని విభజించాల ప్రతి సమూహంలో 30 గులకరాళ్ళు లేదా పుల్లలు ఇవ్వబడ్డాయి. ఇచ్చిన వాటిని సమానసంఖ్యలో అనేక విధాలుగా విభజించమని అడిగారు. అప్పుడు ప్రతి సమూహాన్ని ఇవ్వబడినపదార్థాలను వారు విభజించిన మార్గాలను చెప్పమని అడిగారు.
3. మరోవైపు పట్నం 5×6 మాతృకను అభివృద్ధి చేసింది పటము 6.1లో చూపినట్లు 10 కాగితం యొక్క పీట్లను ఐదు సమూహాలకు, ఒక్కొక్క సమూహానికి 2 చొప్పున ఇచ్చారు. ప్రతి సమూహాన్ని చిన్న చదరాలను సమాన సంఖ్యలో పెయింట్ చేయమని కోరారు (2 లేదా 3, 5 చిన్న చతురస్రాతలు ఒక విభాగంలో ఉండేట్లు) ప్రతి సమూహానికి ఒక రంగును ఇచ్చారు తరువాత అటువంటి చిన్న చతురస్రాలు సమూహంలో ఎన్ని ఏర్పాడాయో తెలుసుకొన్నారు.

పటము 6.1 విభజన మాతృక $30 \div 3 = 10$

4. నాలుగవ పరిస్థితి సమీర్ పిల్లలందరిని తరగతి గది నుండి పాఠశాల తోటలోనికి తీసుకొని వెళ్ళాడు. వారికి చిన్న మొక్కలను, వరుసలో నాటడానికి ఇచ్చాడు. ప్రతి వరుసలో సమాన సంఖ్యలో మొక్కలను నాటమని కోరాడు. తరువాత ప్రతి వరుసలో ఎన్ని మొక్కలు నాటారు అని అడిగాడు.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -3

పైన పేర్కొన్న మూడు పరిస్థితులలో, సంఖ్య విభజన ప్రక్రియను అర్థం చేసుకోవడంలో గరిష్ట సమస్యను ఎదుర్కొన్న విద్యార్థులెవరు? ఎందుకు?

మొదటి పరిస్థితిలో రామన్ సుద్దముక్క తుడుపుగుడ్డను తప్ప ఏ సామాగ్రిని ఉపయోగించలేదు. ఇది ఉపాధ్యాయుని కేంద్రీకృతమైన సాంప్రదాయ తరగతి తరగతిలో విద్యార్థులు విష్కరియంగా ఉన్నారు.

నోట్స్

రెండవ సందర్భంలో గులకరాళ్ళు, పుల్లలు వంటి నిజవస్తువులు విద్యార్థులు సేకరించి తెచ్చారు. కుమారి లీల తర్వాత అభ్యాసాన్ని సమూహాలుగా విభజించి ప్రదర్శించారు.

షబ్దం కొన్ని వస్తువులను తనే తయారు చేసి విద్యార్థులను పని చేయడానికి ఇబ్బంది సమీర్ ఇతరుల వలె కాన్ విద్యార్థులను తరగతిలోనుండి బయటకు తీసుకొని వెళ్ళాడు. విద్యార్థులతో మొక్కలు నాటించడం వంటి నిజ జీవితం కార్యకలపాల ద్వారా విభజన ప్రక్రియను నేర్పించాడు ఈ ఉదాహరణ నుండి మనము బోధనాభ్యసన సామగ్రిని నిజవస్తువులు/అనుభవాలు తయారుచేసినవి/ అభివృద్ధి చేసినవిగా విభజించవచ్చు.

i) వాస్తవ వస్తువులు/అనుభవాలు

విద్యార్థులు వాస్తవ వస్తువులు, వ్యక్తులు, వారి చుట్టూ ఉన్న సంఘటనాల ద్వారా ప్రాథమిక అనుభవాలను పొందుతారు. అయితే వస్తువులను కలిగి యుండటం ద్వారా అభ్యసనం దారి తీయదు. మీరు విద్యార్థులకు బోధించేటప్పుడు వాటిని చూపించాలి. అందువల్ల వారికి ప్రత్యక్ష అనుభవాలు వస్తువుల గురించి, భావనలను నేర్చుకోవడం జరుగుతుంది. కాని వస్తువులను క్రింద ఇవ్వబడిన కారణాల వల్ల తరగతికి తీసుకొని రావడానికి ఎల్లప్పుడు సాధ్యపడదు.

- **వస్తువు యొక్క పరిమాణం :** చాలా పెద్ద పరిమాణంలో ఉంటే తరగతిలోనికి తీసుకురాలేము, నిల్వచేయలేము. లేదా చాలా చిన్నది విద్యార్థులకు కన్పించదు.
- **భద్రత :** ప్రమాదకరమైన జాతులు - పాము, తేలు వంటివి తరగతికి, తెచ్చినప్పుడు ఇది విద్యార్థుల భద్రతను ప్రభావితం చేస్తుంది.
- **ఖర్చు :** ఆ బుక్స్ కామ్ తరగతిలో వినియోగానికి చాలా ఖరీదైనది.

పరిసరాల విజ్ఞానం చిన్న తరగతులలో విజ్ఞాన శాస్త్రం ఉన్నత తరగతులలో సమర్థవంతమైన అభ్యసన కోసం విద్యార్థులకు నేరుగా అనుభవాలు ఇవ్వబడతాయి. విద్యార్థులకు నేరుగా అనుభవాలు ఇవ్వబడతాయి. విద్యార్థులు వారి తక్షణ ప్రదేశాల నుండి వివిధ వస్తువులను గమనించడం ద్వారా ఉదాహరణకు నిజమైన పువ్వులు, ఆకులు, మొక్కలు, కీటకాలు వంటివి పర్యావరణం, అడవిలోకి వెళ్ళడం, అడవి ఉత్పత్తులను సేకరించడం, వివిధ సంస్థలకు వెళ్ళడం ఉదాహరణ పంచాయతీ కార్యాలయం, బ్యాంకు, పోస్టోఫీసు వాటి పనితీరును గమనించడం. ఆక్సేరియంను ఏర్పాటు చేయడం, నిర్వహించడం ఈ ప్రత్యక్ష ఖచ్చితమైన అనుభవాలు విద్యార్థులు కష్టమైన భావనలు అర్థం చేసుకోవడానికి సహాయం చేస్తాయి అందువల్ల మీరు సాధ్యమైనంత వరకు చాలా అనుభవాలను విద్యార్థులకు ఇవ్వడానికి ప్రయత్నించాలి.

నోట్స్

✘ కృత్యము - 2

విద్యార్థులకు ప్రత్య అనుభవాన్ని కలిగించుటకు మీరు ఇచ్చే వస్తువులు, కార్యకలాపాలు, సంస్థలు జాబితాను తయారుచేయండి.

.....

.....

.....

ii) తయారుచేసిన బోధనాభ్యసన సామాగ్రి

మనము ప్రత్యేకంగా బోధనకోసం, నేర్చుకోవడం కోసం తయారుచేసిన వస్తువుల గురించి బాగా తెలుసు ప్రత్యేక విషయాలు, పటాలు, మ్యాపులు, చార్టులు, చిత్రాలు సమానాలు, బొమ్మలు, గోళీలు, రంగు పుల్లలు ప్లాష్ కార్డులు, సంఖ్యలు, వర్ణమాల కార్డులు అనునవి కొన్ని ఉదాహరణలు, ఇవి సాధారణంగా ఉపాధ్యాయునికి తెలిసిన, ఉపయోగించే బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు మనకు తరగతి గదికోసం వీటిని రెండు విభాగాలుగా పొందవచ్చు. (1) బజారు నుండి సేకరించడం (2) మనమే లేదా విద్యార్థులచే అభివృద్ధి చేయడం ప్రామాణిక బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు పటాలు, చార్టులు గ్లోబ్, ప్రమాణాలు కొలిచే టేపు, ఇవన్ని మార్కుట్ నుండి సాధారణంగా కొనుగోలు చేస్తారు. వాటి నాణ్యతను బట్టి ఖరీదు ఉంటుంది. వీటిలో చాలా వరకు ఉత్పత్తులు పూర్తిగా తయారు చేసినవి ఇవి ఆకర్షణీయంగా, మన్నికైనవిగా ఉంటాయి. అందువల్ల ఉపాధ్యాయులు వీటి కొనుగోలుకు ఇష్టపడతారు.

✘ కృత్యము - 3

మీరు మీ తరగతి గది కార్యక్రమాలకు కొనుగోలు చేసిన బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను ఉపయోగించాలను కుంటున్నారా? మీ ఉద్దేశ్యం కోసం తయారు చేసిన బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు కొనుగోలు చేయడానికి దొరకకపోతే ఆ జాబితా తయారుచేయండి.

.....

.....

.....

మనము మార్కెట్ నుండి మ్యాపు, పటాలు, చిత్రాలు వంటి పూర్తయిన ఉత్పత్తులు మాత్రమే కాకుండా డ్రాయింగ్ షీట్లు, స్కెచ్ పెన్నులు, కలరింగ్ వస్తువులు బంక, కత్తెర, రూలర్ వంటివి కొన్ని వాటి ద్వారా మనము, విద్యార్థుల సహాయంతో తయారుచేయవచ్చు. కాని మార్కెట్లో అందుబాటులో

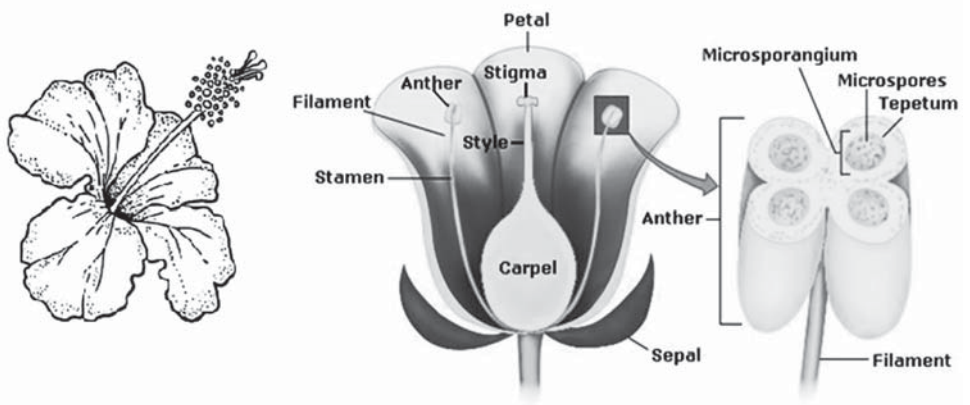

నోట్స్

ఉన్నప్పుడు బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను ఎందుకు అభివృద్ధి చేయాలి? బహుశా కొన్నిసార్లు ఆ సామాగ్రిని కొనలేక పోవచ్చు ఖరీదు ఎక్కువగా ఉండడం వల్ల, మనకు కావల్సిన విధంగా మార్కెట్లో అందుబాటులో లేకపోవడం వల్ల మనమే తయారుచేయాలి.

ఈ క్రింది పరిస్థితిని పరిశీలిద్దాం

పరిస్థితి - 3 : కుమారి సమేతా, ఆమె 5వ తరగతి విద్యార్థులు కలిసి పూర్తి పుష్పం యొక్క భావనను నేర్చుకోవడానికి సామాగ్రిని తయారుచేస్తున్నారు. (ఉదా : మందారపువ్వు వంటిది. దీనిలో నాలుగు వలయాలు, రక్షక పత్రాలు, ఆకర్షక పత్రాలు, కేసరాలు, అండాశయం ఉంటాయి). విద్యార్థులను కొన్ని పువ్వులను మందారంతో సహా తీసుకొని తరగతికి రావాలని కోరారు ఆమె విద్యార్థులను సూక్ష్మంగా అన్ని భాగాలను పుష్పంలో ఉన్నవాటిని గమనించమని కోరింది పూరేకులు భిన్నమైన రంగులలో ఉన్న వాటిని త్వరితంగా గుర్తించారు. తరువాత కేసరాలు, రక్షక పత్రాలు గుర్తించారు. తర్వాత ఆమె విద్యార్థులను ఇలా అడిగారు. సేకరించిన పుష్పాలన్నింటిలో సాధారణంగా ఏ ఏ పువ్వులలో అన్ని భాగాలు ఉన్నాయి. విద్యార్థులు విజయవంతంగా గుర్తించిన తర్వాత అన్ని భాగాలు కల పూర్తి పుష్పాలను వేరు చేశారు. విద్యార్థులను సమూహాలుగా చేసి డ్రాయింగ్ పీట్లను డ్రాయింగ్ సామాగ్రి ఇచ్చి పుష్పం పూర్తిగా గీసి రంగులు వేయమని చెప్పారు. పూర్తయిన తర్వాత అందరూ వారి చిత్రాలను ప్రదర్శించి ఎంపిక చేసిన 2 చిత్రాలను తరగతి యొక్క ప్రదర్శన బోర్డులో ఉంచారు. తర్వాత ఇవి భవిష్యత్తులు టి.యల్.యమ్ గా ఉపయోగించడానికి టి.యల్.యమ్ మూలలో నిల్వ చేయబడ్డాయి.

పటం ఎ) మందార పువ్వు   బి) మందార పువ్వు నిలువుకోత వివిధ భాగాలు

మీకు, మీ విద్యార్థులకు కావలసినటువంటి విలక్షణ రేఖాచిత్రాలు లేదా చిత్రాలు మార్కెట్లో అందుబాటులో ఉండకపోవచ్చు. మీరు బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను తక్కువ ప్రయత్నంతోనే సిద్ధం చేయవచ్చు. కాగితమును అనుకొన్న ఆకారంలో మడతపెట్టడం ద్వారా, గ్రాఫ్లు పై డేటాను గీయడం ద్వారా, విద్యార్థులు తెచ్చిన డేటా ఆధారంగా తయారుచేయవచ్చు. ఇటువంటి తయారుచేయబడిన బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు కొనుగోలు చేసిన వాటికన్నా ఎక్కువ ఔచిత్యము కలిగి ఉంటుంది. ఇంకా,

బోధనాభ్యసన సామాగ్రి

మీరు మీ విద్యార్థులను బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను అభివృద్ధి చేయడంలో పాల్గొనేటట్లు చేయుట ద్వారా అటువంటి కార్యకలాపాల్లో పని చేసేటప్పుడు వారి ఆనందాన్ని గమనిస్తారు. తరగతిగదుల్లో ఉపయోగం కోసం బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను సిద్ధంచేసే ప్రక్రియలో విద్యార్థులు సరియైన అవగాహనతో, భయం లేకుండా, ఎక్కువ బోధన లేదా గుర్తుంచుకోవడం వంటివి కాకుండా భావనలను నేర్చుకొంటారు.

నోట్స్

కృత్యము - 4

మీరు బోధించే 5/6 తరగతులలోని ఒక అంశంలో మీరుండే ప్రాంతం నుంచి సేకరించిన వస్తువులతో తయారు చేయగల బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల జాబితాను తయారుచేయండి.

.....

.....

.....

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -4

కొన్ని వస్తువుల కన్నా తయారుచేసిన బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల యొక్క మూడు ప్రయోజనాలను తెల్పండి.

(శ్రవణ) (దృశ్య)

వస్తువుల ఆడియో, లేదా విజువల్ ఎఫెక్ట్ ఆధారంగా బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల వర్గీకరణ అనునవి మరో మార్గం

దీని ప్రకారం, మూడు రకాల టి.యల్.యమ్లు ఉన్నాయి

1) శ్రవణ   2) దృశ్య   3) దృశ్య - శ్రవణ

• శ్రవణ ఉపకరణాలు :

పరికరాలు లేదా సామాగ్రి శ్రవణేంద్రియాలను ఉత్తేజితం చేసేవి. అందువల్ల వ్యక్తులు వినడం ద్వారా నేర్చుకొంటారు. ఉదా : రేడియో ప్రసారాలు, క్యాసెట్లు, సి.డి. ప్లేయర్ వంటివి

• దృశ్య ఉపకరణాలు :

ఇవి దృశ్య ఇంద్రియాలను ప్రేరేపించేవి అభ్యాసకుడు చూడడం వల్ల నేర్చుకుంటాడు. ఇందులో ముఖ్యమైనవి నల్లబల్ల, చార్టులు, చిత్రాలు గాఫ్రాలు, నమూనాలు, ఫిల్మ్స్, ఫోటోలు మొదలైనవి

• దృశ్య శ్రవణోపకరణాలు :

ఈ పరికరాలు శ్రవణ అలాగే దృశ్య జ్ఞానేంద్రియాలను ప్రేరేపిస్తాయి. విద్యార్థులు ఈ పరికరాల వల్ల వినడమే కాకుండా చూడడం కూడా చేస్తారు. ఉదాహరణకు, టెలివిజన్, సినిమాలు కంప్యూటర్ ఆధారిత ఆదేశాలు.

నోట్స్

ఇంకొక విధంగా కూడా బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను వర్గీకరించారు. ప్రక్షేపించని ఉపకరణాలు, ప్రక్షేపిత ఉపకరణాలు. లేదా అనుభవ పూర్వకమైనవి.

i) ప్రక్షేపించని ఉపకరణాలు :

సినిమాలు, ఎపిడయాసోఫ్ మేజిక్ లాంతరు, మైక్రో - పోజెక్టరు, ఓవర్ హెడ్ ప్రాజెక్టరు, యల్.సి.డి ప్రాజెక్టరు అనునవి ఉదాహరణలు

ii) ప్రక్షేపించని ఉపకరణాలు :

నల్లబల్ల, ఫెల్ట్ బోర్డు, బులెటిన్ బోర్డు, ఛాయాచిత్రాలు, పోస్టర్లు, పటాలు, చార్టులు గ్లోబు, నమూనాలు, పుస్తకాలలోని దృష్టాంతాలు వీటి క్రిందికి వస్తాయి.

iii) అనుభవ పూర్వకమైనవి :

క్షేత్ర పర్చులునలు, విద్యాపర్చుటనలు ముఖ్యమైన సంస్థల సందర్శన, పరిశ్రమల సందర్శన ప్రయోగాలను పరిశీలించడం, ప్రదర్శనలు, సహజ విషయాలు అనునవి దీనికి ఉదాహరణ.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -5

సమూహం “ఎ”లో వివిధ విభాగాల పేర్లు సమూహం -బిలో వస్తువులు ఇవ్వబడ్డాయి. సంబంధిత వర్గంతో వస్తువులను జత చేయండి క్రింద చూపిన ఉదాహరణలోని బాణం గుర్తు ద్వారా.

సమూహం - ఎ	సమూహం - బి
ప్రక్షేపిత ఉపకరణాలు	టెలివిజన్
ప్రక్షేపించని ఉపకరణాలు	రేడియో
దృశ్య ఉపకరణాలు	నల్లబల్ల
శ్రవ్యదృశ్యోపకరణాలు	చేప
సేకరించినవస్తువులు	రాళ్ళు
	ఫిల్మ్స్ట్రీప్స్

6.3.2 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి

తరగతిలోని ఇన్ఫర్మేషన్ అండ్ కమ్యూనికేషన్ టెక్నాలజీ (ICT) కొత్త అవకాశాలను తెచ్చిపెట్టింది బోధన కోసం ఇంటర్నెట్ (అంతర్జాలం), ఇంటరాక్టివ్ మల్టీమీడియాలు గొప్ప ప్రాముఖ్యత కలిగి ఉన్నాయి. వీటిని సమర్థవంతంగా తరగతిలోని కార్యకలాపాలలో ఉపయోగించుకోవడానికి విలీనం చేయాలి. అందువల్ల బోధనాభ్యసన యొక్క నాణ్యత మెరుగుపడుతుంది. దీని కోసం ఉపాధ్యాయులకు తరగతి గదిలో సాంకేతికతతో అనుబంధం కలిగి తమను సిద్ధం చేసుకోవాలి. ఇప్పటికే కంప్యూటర్లు

తరగతి గదుల్లోకి చాలా పాఠశాలలో వచ్చాయి. సమీప భవిష్యత్తులో ఇంకా చాలా పాఠశాలల్లో తరగతి గదుల్లోకి వస్తాయి. తరగతిలో ఐ.సి.టి యొక్క ఉపయోగం గురించి భాగం - 12లో వివరంగా చర్చించారు.

6.3.3 కార్యాచరణ ఆధారిత బోధన సామాగ్రి

కార్యాచరణ ఆధారిత అభ్యాసం, కార్యాచరణ ద్వారా నేర్చుకోవడం, యాక్టివ్ లెర్నింగ్ ఉన్నాయి. అనుభవ జ్ఞానాన్ని సంపాదించడానికి అభ్యాసకుడు ఉపయోగించే ప్రక్రియకు పర్యాయవతంగా ఉపయోగిస్తారు. రెండింటి కలయికతో ఏర్పడిన చాలా అభ్యసన కార్యక్రమాలు కావచ్చు. ఉదాహరణకు ఒక పిల్లవాడు అతని యొక్క జ్ఞానాన్ని కూడడం, తీసివేయడం చేస్తూ కిరాణిదుకాణం యొక్క బిల్లును తనిఖీ చేయడం. ఇది మానసిక ప్రక్రియకాని భౌతిక క్రియకాదు. అదే ఆటలు ఆడడానికి శారీరక నైపుణ్యంతో పాటు, మానసిక నైపుణ్యం, వ్యూహాల నిర్వహణ, రీతులు వంటివి గెలవడానికి ఉపయోగపడతాయి. ఇతర విషయాలతో పాటు కార్యాచరణ అభ్యసనకు విద్యార్థుల మొత్తం ప్రమేయం, కార్యక్రమంలో పాల్గొనడం అవసరం. ప్రాథమిక తరగతులోని చిన్న పిల్లలకు అభ్యసన అనునది ఐదు ఇంద్రియాలు అంటే వినడం, చూడడం, రుచి తాకడం నవ్వుడంతో పాటు మానసిక సంతృప్తి కలిగినపుడు నేర్చుకోవడం మరింత సమర్థవంతంగా ఉంటుంది. ఈ పిల్లలు వయస్సు గ్రేడులో పురోగతి చెందుతారు. వారు ఆలోచనలతో సంతృప్తి చెందుతారు.

భాగం - 4లో అభ్యసన కృత్యాలు, వాటి స్వభావం గురించి వివరంగా చర్చించారు.

- కాని అన్ని కార్యకలాపాలలో, ఖచ్చితమైన పదాలు/వస్తువులు పాత్ర చాలా ముఖ్యమైనది అయినప్పటికీ, అందుబాటులో ఉన్న సామాగ్రి తరగతి గదిలో వివిధ కార్యకలాపాలలో ఉపయోగించవచ్చు. నిర్దిష్ట కార్యకలాపాలకు వస్తువులను/పదార్థాలను ఎన్నుకోవడంలో కొంత జాగ్రత్త తీసుకోవాలి ఈ పదార్థాలను/వస్తువులను ఎంపిక చేసేటప్పుడు కొన్నింటిని పరిగణించాలి వాటిని ఈ విభాగంలో 6.3లో లక్షణాలు వివరించబడ్డాయి.
- ప్రాథమిక తరగతులలో నేర్చుకోవడానికి అభ్యసన కార్యకలాపాలు విద్యార్థి నిజజీవితానికి సంబంధించినవై ఉండాలి ఈ నిజ జీవిత కార్యకలాపాలను వారి ప్రపంచం నుండి ఎన్నుకోవాలి. అభ్యసన మద్దతు లేదా సులభతరం చేయడానికి ఏదైనా ఖచ్చితమైన, తెలిసిన కార్యకలాపాల నుండి, పర్యావరణం నుండి ఎన్నుకోవాలి. ఆటలు ఆడటం పాడడం, నటించడం మొదలగున్నవి నేర్చుకోవడం కోసం ఎంపిక చేయాలి.
- అభ్యసన చర్యకు పదార్థాలు నిర్దిష్ట భావనలు నేర్చుకోవడానికి సంబంధించినవిగా ఉండాలి. ఉదాహరణకు రవాణా యొక్క ప్రాముఖ్యతను, రవాణా మార్గాలను గురించి తెలుసుకోవడానికి కృత్యమునకు కావలసినవి వస్తువులు, నమూనా, చిత్రాలు, వివిధ రవాణా సాధనాల సాధనాలు వంటివి - బండ్లు, మోటారు వాహనాలు, రైలు, మొదలగున్నవి. సంబంధాన్ని మిగిలిన వాటికంటే కలిగి ఉంటాయి.

నోట్స్

ప్రత్యక్ష అనుభవాలు అనగా ప్రదర్శనల్లో పాల్గొనడం అధ్యయనం పర్వటనలు, సందర్శించడం, ముఖ్యమైన సంస్థలు/ప్రదేశాలను సందర్శించడం (బ్యాంకు, పోస్ట్ ఆఫీస్, పోలీస్ స్టేషన్ రైల్వే స్టేషన్ మ్యూజియం, సైన్స్ ప్రయోగశాల వాటివి) వంటివి కూడ కృత్యాలే. ఇవి సంబంధిత అభ్యాసనను అర్థవంతముగా ప్రోత్సహిస్తాయి.

పెద్ద సంఖ్యలో వస్తువుల సేకరణ ఒకటే సమర్థవంతంగా కృత్యాల నిర్వహణకు సరిపోదు. సందర్భో చితంగా తగిన దశలో వినియోగించడం ముఖ్యమైనది.

అభ్యసన కార్యకలాపాలలో ఒక కొత్త భావనను పరిచయం చేయడానికి వస్తువులు/పదార్థాలు భావనకు సంబంధించినవి, సంబంధించినవి కూడా ఉండాలి. అప్పుడే విద్యార్థులు పూర్తి తేడాలను గమనించి భావనను అర్థం చేసుకుంటారు. ఉదాహరణకు ఏక బీజదళము గల మొక్కలు భావనను పరిచయం చేయడానికి (అంకురోత్పత్తి సమయంలో ఏక బీజదళము గల మొక్కలు) పదార్థాలు, మొక్కజోన్న, వరి కొబ్బరి, తాటి (ఏకదళ బీజము కలవి) ఉదాహరణలుగాను చిక్కుడుజాతి, గుమ్మడి, మామిడి, బెండకాయ, బంగాళదుంప వంటివి ద్విదళ బీజమునకు చెందినవి. వీటిని ఉదాహరణలు కాదు అని చెప్పడానికి ఉపయోగిస్తారు. అందువల్ల విద్యార్థులు ఏకదళ బీజమునకు చెందిన వాటిని లక్షణాల ద్వారా సులభంగా గ్రహించి, ఉదాహరణల ద్వారా అర్థం చేసుకొంటారు. అదే సమయంలో విద్యార్థికి ద్విదళ బీజమునకు చెందిన జ్ఞానంను కూడా కలిగి ఉంటారు. అభ్యాస కార్యకలాపాలకు ఎంచుకున్న పదార్థాలు కార్యకలాపాల ప్రారంభానికి ముందే వీటి పరిమాణాన్ని నిర్ధారించుకోవాలి. మీరేదైనా ఒక అంశంపై సమూహ లేదా వ్యక్తిగత కార్యకలాపాలు నిర్వహిస్తుంటే (పండ్లు లేదా కూరగాయల వర్గీకరణ) మీరు నిజమైన వస్తువులు సేకరించాలి (వివిధ రకాల పండ్లు, కూరగాయలు) పిల్లల సంఖ్యకు లేదా సమూహాల సంఖ్యకు తగినట్లు ఉండాలి. నిజమైన వస్తువులను ఏర్పాటు చేయడం కష్టం ఐతే మీరు చిత్రాలు గీయవచ్చు/ప్లాష్ కార్డులు ఉపయోగించవచ్చు. లేదా ఆ వస్తువుల యొక్క నమూనాలను తగిన సంఖ్యలో తయారుచేసి కృత్యమునకు సిద్ధం చేయవచ్చు.

✘ కృత్యము - 5

కర్రలు, ఆకులు ఉపయోగించి ఒకటికంటే ఎక్కువ అభ్యసించే కార్యాచరణను అభివృద్ధి చేయండి అది ఉద్దేశించిన తరగతిని పేర్కొనండి లక్షణాలను అనుసరించి పదార్థాల ఉపయోగాన్ని సమర్థించండి.

.....

.....

.....

6.4 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి - నిర్వహణ

అనేక సందర్భాల్లో మీరు ఏ టి.యల్.యమ్ ను ఉపయోగించరాదని మీరు అనుకోవచ్చు. కాని తరగతిలో బోధించే భావనకు కొన్ని వస్తువుల సహాయం అవసరం అని మీకు తెలుసు మీరు ఎటువంటి

బోధనాభ్యసన సామాగ్రి

పరిస్థితులలో అభ్యసన సామాగ్రిని ఉపయోగించలేరో జ్ఞాపకం చేసుకొనండి బహుశ ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ కారణాలు బోధనాభ్యసన సామాగ్రిని ఉపయోగించకపోవడానికి కారణాలుంటాయి.

- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిని లేకపోవడం లేదా సరిపడా సంఖ్యలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు అందుబాటులో లేనందున.
- సముచితమైన లేదా సంబంధించిన బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు తరగతిలో/పాఠశాలలో నిల్వయించి లేవు
- తరగతిలో/నిల్వ ఉంచిన వస్తువుల మధ్య నుండి సంబంధిత బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను బయటికి తేవడం కష్టం
- చాలా మంది ఉపాధ్యాయులు బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు ఉపయోగించడం వల్ల ఎక్కువ సమయం తీసుకొంటుంది,

కోర్సును పూర్తిగా బోధించడము నెమ్మదిగా అవుతుందని భావిస్తారు. పైన చెప్పిన కారణాలు సరైన ప్రణాళిక లేకపోవడం, సేకరించడం, నిర్వహణ లేకపోవడం, తరగతిలో నిల్వ చేయకపోవడంను సూచిస్తాయి. ప్రస్తుతం నిధులు సర్వీశిక్షా అభియాన్ ద్వారా ప్రాథమిక పాఠశాలలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు పెద్ద సంఖ్యలో కలవు అయినప్పటికీ, తరగతిగదిలో పెద్ద మొత్తంలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను కలిగి ఉండటమే పెద్ద ప్రయోజనము కాని, ఇవి నేర్చుకోవడంలో, అభ్యసనను వీలుకల్గించడంలో తరగతిలో ఉన్నంత మాత్రన ప్రయోజనం కలదని నిర్ధారించలేము. అందువలన మీరు ఒక ఉపాధ్యాయుడిగా బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల నిర్వహణలో మూడు దశల్లో తరగతి గది లావాదేవీల అవసరం కలదు. (1) సేకరించడం (2) అభివృద్ధి చేయడం (3) సంపాదించడం తరగతి కార్యకలాపాల ప్రారంభానికి ముందే వాటిని అమర్చడం, తరగతి కార్యకలాపాల సమయంలో సరైన ఉపయోగం, అమర్చడం తరగతిగది కార్యకలాపాల తర్వాత సరైన నిల్వ చేయడం, మళ్ళీ ఉపయోగించడానికి అందుబాటులో ఉంచడం వంటివి చేయాలి.

6.4.1 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి - సేకరించడం, సన్నద్ధం, నిల్వ చేయడం

బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల సేకరణ : సాదారణంగా బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను సేకరించడం ఎలాగంటే వస్తువులను/పదార్థాలను సేకరించడం ద్వారా, వాటిని తయారుచేయడం ద్వారా కొన్ని సార్లు విద్యార్థులను తయారుచేయడంలో పాల్గొనేట్లు చేయడం ద్వారా కూడా సేకరించవచ్చు. మీరు ఖర్చులేని వస్తువులను సేకరించవచ్చు లేదా అవసరమైన వస్తువులను మార్కెట్లో కొనుగోలు చేయవచ్చు. మన పాఠశాల చుట్టూ ఉన్న సహజ, సామాజిక పరిసరాలలో వస్తువులు/పదార్థాలు పుష్కలంగా ఉంటాయి. వాటిని అభ్యసన కోసం ఉపయోగించవచ్చు. మీ చుట్టూ ఉన్న పరిసరాలలో నేర్చుకోవడానికి ఉపయోగపడే వస్తువుల గురించి ఆలోచించండి. చాలా వస్తువులుంటాయి కాని తరగతి గదిలోని కార్యకలాపాలకు ఉపయోగపడే వాటిని మాత్రమే పరిసరాలనుండి సేకరించి బోధనాభ్యసన సామాగ్రిగా ఉపయోగించాలి దగ్గరలోని పరిసరాల నుండి నిజవస్తువులను సేకరించడమే కాకుండా, ఇంకా చాలా ప్రాథమిక విద్యలో డిప్లమా (D.El. Ed)

నోట్స్

నోట్స్

రకాలైన బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను మనదగ్గరలో దొరకనివి కూడా సేకరించవచ్చు. విభిన్నరాళ్ళు ఖనిజాలు, వివిధ రకాలైన ఆహార ధాన్యాలు, పక్షుల ఈకలు మొదలైనవి వివిధ ప్రదేశాల్లో మన పరిచయాలను బట్టి లేదా ఆ ప్రదేశాల్లోని వారి ద్వారా సేకరించవచ్చు. వీటిని మార్కెట్ నుండి కూడా కొనగోలు చేయవచ్చు.

విద్యార్థులు తరగతిలో ఉపయోగించే సామాగ్రి సేకరణలో పాల్గొనడం వల్ల అనేక ప్రయోజనాలున్నాయి. మీరు ఏవిధమైన ఖర్చు లేకుండా లేదా చిన్న ప్రయత్నంతో ఎక్కువ మొత్తంలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను సేకరించగలరు. విద్యార్థులను వారి చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచాన్ని అన్వేషించమని ప్రోత్సహిస్తుంది. వారి చుట్టూ ఉన్న పరిసరాలలో ప్రతిదీ నేర్చుకోవడానికి ఉపయోగపడే వనరు అని విద్యార్థులు గ్రహించేట్లు చేస్తుంది. ఈ విధంగా విద్యార్థు సేకరించడం, ఉపయోగించడం వర్గీకరించడం, వివిధ కార్యకలాపాల్లో వినియోగించి అభ్యసించడం నిల్వచేయడం, నిర్వహించడం వల్ల తరగతిలోని విద్యార్థులకు ఆరోగ్యకరమైన సంజ్ఞానాత్మక అభివృద్ధి చాలా చిన్న వయస్సులో పాఠశాలకు వెళ్ళే దశలోనే అభివృద్ధి చెందరు.

సేకరణ హాబీ

నిర్దిష్ట పదార్థాలను సేకరించే అలవాటును అభివృద్ధి చేయడం అనేది ఒక అభిరుచిగా ఉంటుంది. దీనిని చాలా చిన్న వయస్సు నుండి విద్యార్థులలో ప్రోత్సహించవచ్చు. మీరు మీ విద్యార్థులను ఏదైనా ఒక వర్గం నుండి వివిధ రకాల వస్తువుల సేకరించుటకు ప్రోత్సహించండి. ఉదాహరణకు వివిధ దేశాల తపాల స్టాంపులు, నాణేలు, కరెన్సీనోట్లు, చిత్రాలు, ప్రముఖ వ్యక్తు ఛాయచిత్రాలు, వివిధ రకాల రాళ్ళు ఖనిజాలు, విత్తనాలు, తృణ ధాన్యాలు, బియ్యం లేదా ఏవైనా ఆహారధాన్యాలు, బొమ్మలు, అగ్గిపెట్టెలు,కొవ్వొత్తులు జుట్టు పిన్నులు, కొన్ని చిక్కుముడులు, పజిల్స్, జానపదకథలు జానపదపాటలు, సామెతలు, నుడికారాలు వంటివి సేకరణించవచ్చు. ఏ అసాధారణమైన ఇతివృత్తాల సేకరణను (ఏ విషయంనుండైనా కావచ్చు) ప్రోత్సహించాలి. ఈ జాబితా అనంతంగా ఉండవచ్చు. ఎంపికను విద్యార్థులకు వదలి వేయండి, మీరు వారి ఎంపికలను చూడండి ఈ విధమైన సేకరణను సమూహంలో కాని, వ్యక్తిగతంగా కాని విద్యార్థులు తయారుచేయవచ్చు. గణనీయమైన సంఖ్యలో సేకరించిన తర్వాత వాటిని వర్గీకరించి, పేర్లు రాసి వాటిని నిల్వఉంచాలి. సేకరించిన వారు వారి యొక్క వర్గీకరణను సమర్థించుకోవాలి. వాటిని మదింపు విభాగాలలో కూడా చేర్చవచ్చు. భాగం - 14లో చర్చించారు. మీరు వీటిని తరగతిలో అర్థవంతమైన బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలుగా ఉపయోగించుకోవచ్చు. విద్యార్థులు సేకరించిన వాటి ఆధారంగా ఒక థీమ్ గా కష్టంగా ఉంటే అనేక దృగ్విషయాలను భావనలను విద్యార్థులకు వివరించడానికి ఉపయోగించవచ్చు. ఈ విధమైన సేకరణను దీర్ఘకాలంలో జీవిత కాల అభిరుచిగా మారి ఒకరి వ్యక్తిత్వాన్ని, స్వభావాన్ని మార్చడానికి సహాయపడతాయి. విద్యా సంవత్సరం ప్రారంభానికి ముందే మన్నికైన పదార్థాలు చాలా కాలం పాటు నిల్వ చేయగల పదార్థాలను సేకరించి నిల్వ చేయాలి. ఇంకొక పక్క పదార్థాలు పువ్వులు, పండు కూరగాయలు, ఆహార పదార్థాలు వంటివి ఉపయోగించే రోజు మాత్రమే సేకరించాలి. ఇవి త్వరగా పాడైపోతాయి.

బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల తయారీ

కావలసిన పదార్థాల సేకరణతో పాటు, బోధనాభ్యసన సామాగ్రిగా ఉపయోగించే వస్తువులను కొనడమే కాకుండా, మీరు మీ తరగతిలో ప్రత్యేకంగా కొన్ని అవసరమైన వాటిని అభివృద్ధి చేయాలి. బోధన, నిర్దిష్ట భావనలను విద్యార్థులకు నేర్పడం కోసం కొన్ని ప్రత్యేక వస్తువులు అవసరం అవి మార్కుట్లో కాని, పరిసరాలలో కాని అందుబాటులో లేకపోవచ్చు. ఉదాహరణకు మీరు ఆర్యస్తకాలంలో పురాతన భారత దేశం యొక్క చరిత్ర బోధిస్తున్నారు. వారి జీవనశైలిని వర్ణించడానికి మీకు కొన్ని చిత్రాలు అవసరం. మీకు ఆకాలానికి చెందిన చిత్రాలు కాని. కళాఖండాలు దొరికే అవకాశంలేదు. కాబట్టి మీరు మీ విషయం ప్రకారం కొన్ని చిత్రాలు, నమూనాలను అభివృద్ధి చేయవచ్చు. చాలా సాధారణ వస్తువులు వివిధ నేపథ్యాల ప్లాష్ కార్డులు సంఖ్యలు, వర్ణమాల కార్డులు, కాగితం మట్టి, ధర్మాకోల్/చెక్కతో చేసిన నమూనాలు. బొమ్మలు వంటివి విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు కలిసి చాలా పాఠశాలలో తయారుచేస్తారు. ఇప్పుడు అది అన్ని పాఠశాలలో సర్వసాధారణ కార్యమైంది. సర్వశిక్షా అభిమాన్ ఇంకా ఇతర వనరుల నుండి నిధుల లభ్యత వలన పాఠశాలలో తయారుచేస్తున్నారు.

మీరు అవసరమైన పదార్థాలను తయారుచేస్తున్నప్పుడు ఈ క్రింది వాటిని పరిశీలిద్దాం.

- మీరు తయారుచేయవలసిన పదార్థాల జాబితా పదార్థాల పరిమాణంను ముందుగానే సిద్ధం చేసుకోవాలి విద్యాసంవత్సరం ప్రారంభంలోనే ఖచ్చితంగా ప్రణాళిక వేయాలి
- ముడిసరుకుల లభ్యత ఉండాలి కాగితం, డ్రాయింగ్ పేపర్లు కార్టోన్ బోర్డు పేపర్, రంగులు, మట్టి, ప్లాస్టిసిన్, ధర్మాకోల్ పేపర్లు మొదలైనవి అలాగే కత్తిరించే పనిముట్లు, స్కేలు టేపులు, ఇంకా ఇతర అవసరాలకు ఉపయోగించే ఇతర ఉపకరణాలు, వీటిని ఉపయోగించడానికి సింధంగా ఉంచాలి.
- పదార్థాల ప్రణాళిక, సిద్ధం చేయడానికి విద్యార్థులు పాల్గొనేట్లు చేయాలి. వారి యొక్క ప్రమేయం ఈ కార్యకలాపాల్లో కీలకమైనది. ఎందుకంటే వారు సృజనాత్మక కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనడానికి ఇష్టపడతారు. అలాగే యాదృచ్ఛికంగానే సిద్ధం చేయడం, ప్రణాళికవల్ల విద్యార్థులు నేర్చుకుంటారు. అంతేకాక వారు అభివృద్ధి చేసిన వస్తువులను నష్టపరచకుండా, సంరక్షించడానికి నిర్వహించడానికి చాలా జాగ్రత్తలు తీసుకుంటారు.
- టి.ఎల్.ఎంలను అభివృద్ధి చేసేటప్పుడు, ప్రణాళిక సిద్ధం చేసేటప్పుడు, మన్నికైనవి, వివిధ సందర్భాల్లో వివిధ రకాలుగా ఉపయోగించేటట్లు, ఒక సబ్జెక్ట్/విషయంకన్నా ఎక్కువ విషయాల్లో ఉపయోగపడేటట్లుండే వాటిని తయారుచేయడంపై దృష్టి పెట్టాలి.
- మీ పాఠశాలలో ప్రదర్శనలను ఏర్పాటుచేయండి విద్యార్థులతో వారి వారి సంబంధిత తరగతులలో అభివృద్ధి చేసిన బోధనాభ్యసన సామాగ్రితో ప్రదర్శన ఏర్పాటు చేయండి. ఇది విద్యార్థులను ప్రోత్సహిస్తుంది. ఇది విద్యార్థులు మరింత ఉపయోగకరమైన, వినూత్న పదార్థాలను అభివృద్ధి చేయడానికి, ప్రతిభావంతులైన విద్యార్థులను గుర్తించడానికి సమర్థవంతమైన సహచరులను గుర్తించడానికి తోడ్పడును. ఈ వస్తువులను తయారుచేసేటప్పుడు స్థానిక కళాకారుల మార్గదర్శకత్వాన్ని తీసుకొనండి.

నోట్స్

నోట్స్

బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను నిల్వచేయడం

బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను జాగ్రత్తగా నిల్వ చేయడంవల్ల సులభంగా నిర్వహించవచ్చు. అందువల్ల వీటికి ఎటువంటి నష్టం కలగదు. ఇంకా ఎక్కువ వస్తువుల సేకరణ అవసరం కనుక వాటి నిల్వకు సరియైన శ్రద్ధ వహించాలి. ఈ క్రింది కనీస పరిస్థితులు పదార్థాల యొక్క సరైన, సురక్షిత నిల్వ కోసం నిర్ధారిస్తూ ఉండాలి.

- వస్తువులను/పదార్థాలను సులభంగా తీసికొని ఉపయోగించడానికి నిల్వచేసే స్థలం తరగతిలో లేదా తరగతికి దగ్గరగా ఉండాలి (అభ్యసనమూల/లెర్నింగ్ కార్నర్ చూడండి)
- వేర్వేరు వర్గాలలో పదార్థాలను అమర్చండి, వాటిని అనుగుణంగా వేర్వేరు అల్మారాల్లో బీరువాలో ఉంచండి. ఉదాహరణకు వివిధ రకాల విత్తనాలు వేరు చేయండి తర్వాత ప్రతిరకం ఒక పాలిథిన్ ప్యాకెట్లో/డబ్బాలో ఉంచబడుతుంది. ప్లాష్ కార్డులు ధీమ్ ప్రకారం క్రమబద్ధీకరించి ప్రత్యేక ప్యాకెట్లలో ఉంచాలి. అదే విధంగా మిగిలిన పదార్థాలు రాళ్ళు, ఖనిజాలు, చిత్రాలు, పటాలు వంటి ఇతర వస్తువులను కూడా క్రమపద్ధతిలో ఏర్పాటు చేయాలి.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు ఒక సారి ఉపయోగించే వాటిని, అనేక సార్లు ఉపయోగించే వాటిని విడివిడిగా ఉంచాలి.
- పదార్థాలు నిల్వ చేసిన రాక్ ఎక్కువ ఎత్తులో ఉండకూడదు. విద్యార్థులకు అందుబాటులోనే ఉండాలి. ఎందుకంటే విద్యార్థులకు వర్గీకరణ, ప్యాకింగ్, రాక్లో ఉంచడం, ఉపయోగించడం, అమర్చడం వంటివి ప్రతీదీ చేస్తుంటారు.
- మీరు నిల్వచేసినప్పుడు బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు దెబ్బతిన కుండా జాగ్రత్తగా ఉంచాలి. నిల్వ చేసిన స్థలంలో చెదపురుగులు, బొద్దింకలు వంటివి లేకుండా శుభ్రంగా ఉంచాలి.

6.4.2 బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల ఉపయోగించడం, నిర్వహించడం

బోధనాభ్యసన సామాగ్రిను సాధారణంగా తరగతిగదిలో ఉపాధ్యాయులు ప్రదర్శన కోసం వాడుతారు. ఒక విషయం లేదా ఒక అంశాన్ని వివరించినప్పుడు, గణిత శాఖలో ఒక సమస్యను సాధించేటప్పుడు, వారు సాధారణంగా తరగతిలోని విద్యార్థులందరికీ కన్పించేలా పెద్ద పరిమాణంలోని వస్తువులను ఉపయోగిస్తారు. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో బోధన బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల ప్రదర్శన వల్ల విద్యార్థులు బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను తక్కువగా ఉపయోగించే అవకాశం కలిగి ఉంటారు. కొన్నిసార్లు ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థులను బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను ఉపయోగించడానికి నమ్మకంగా అనుమతించారు. విద్యార్థులు అజాగ్రత్తగా ఉపయోగించడం వల్ల దెబ్బతినవచ్చు. అటువంటి సమయాల్లో విద్యార్థులు నేర్చుకోవడం కన్నా బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను సంరక్షించడానికి ప్రాధాన్యత ఇస్తారు. అనేక పాఠశాలల్లో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు జాగ్రత్తగా తాళం వేసి భద్రపరుస్తారు. వాటిని స్టాక్ ధృవీకరణ సమయంలో తీసి మళ్ళీ భద్రపరుస్తారు. దీని ఫలితంగా చాలా మంది ఉపాధ్యాయులు

వస్తువుల సష్టానికి లేదా వస్తువులు పోయినపుడు వారు జవాబు దారిగా భావిస్తారు. చాలా పాఠశాలల్లో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు అరుదుగా ఉపయోగిస్తారు. ఎందుకంటే వీటిని ఉపయోగించడానికి ప్రణాళిక ఎప్పుడు చేయలేదు కాబట్టి. అటువంటి పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులు తరచూ ఒత్తిడిని ఎదుర్కొంటున్నట్లు పేర్కొంటున్నారు వారికి ప్రణాళిక చేయడం, బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను ఎంపిక చేసి తరగతిలో ఉపయోగించడానికి సాధ్యం కావడంలేదు, కాని తరగతిలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను విద్యార్థులు ఉపయోగిస్తారనే వాస్తవాన్ని విస్తరిస్తున్నారు. అప్పుడు వారి అభ్యసన కూడా బాగుంటుంది.

నిర్వహణకు సంబంధించి బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను నిల్వఉంచడం చాలా ముఖ్యమైనది. విద్యార్థులు వీటిని చురుకుగా నిర్వహిస్తారు. ఈ వాస్తవాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని, తరగతిలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను సంరక్షణ కోసం పరిగణించవలసిన కొన్ని సూచనలు

విద్యార్థుల ఉచిత ఉపయోగంకోసం బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల లభ్యతని నిర్ధారించుకోండి.

- ఒక నిర్దిష్ట వ్యవధిలో మీరు పాఠం నోట్సుని తయారుచేసేటప్పుడు, ప్రదర్శన కోసం ఉపయోగించే బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు సమూహం పనికోసం లేదా వ్యక్తిగత పనికోసం అన్న ప్రణాళికను వేసుకోండి.
- ఈ పాఠం నోట్సుని తరగతిలో పీరియడుకు ముందే బాగా సిద్ధం చేసుకోవాలి.
- మీరు స్థానికంగా దొరికే త్వరగా పాడైపోయ్యే పదార్థాలతో ప్రణాళిక చేసే విద్యార్థులను ఆ ప్రాంతాల నుండి సేకరించి తరగతి తీసుకు రమ్మని చెప్పండి.
- తరగతి ప్రారంభానికి ముందే, పాఠశాలలోని స్టోర్ రూమ్ లేదా ఇతర వనరుల నుండి పదార్థాలను సేకరించండి.
- ఎంచుకున్న బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు అంశానికి సంబంధించినవై విద్యార్థుల అవగాహన స్థాయికి తగినట్లు ఉండాలి.
- గోడ కార్యకలాపాలు, నేల కార్యకలాపాలు ఉపయోగించండి. తరగతి వెలుపల బయటకూడా పదార్థాలనుపయోగించండి తోట, ఆటస్థలము కూడా అభ్యసన వనరులుగా ఉపయోగించండి.
- మీ తరగతి గదికి చెందిన విద్యార్థుల చిన్న సమూహాన్ని ఏర్పాటు చేయండి. వీరికి బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల సేకరణ తయారీ, నిర్వహణ వంటి బాధ్యతలను ఇవ్వండి. తరగతి ప్రారంభించడానికి ముందే వాటికి సంబంధించిన పదార్థాలను అమర్చాలి, తరిగి వాటిస్థానాల్లో వినియోగించిన తర్వాత ఉంచాలి. ఈ సమూహాన్ని ప్రతి నెల మార్చవచ్చు. మంచి నిర్వహణ కోసం, మీ తరగతిలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల రికార్డు (స్టాక్ బుక్ ను) ఉంచండి. ఇది దెబ్బతిన్న కోల్పోయిన వస్తువులను సమయాను సారంగా గుర్తించి భర్తీ చేయడానికి తోడ్పడుతుంది. నెలలో ఒకసారి బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల స్టాక్ తనిఖీచేయాలి, స్టోర్ రూమ్ ని సరిగా శుభ్రం చేయాలి. బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల విస్తృత, తరచూ ఉపయోగం మీద దృష్టిపెడుతూ,

నోట్స్

విద్యార్థులకు, ఉపాధ్యాయులకు సులభంగా అందుబాటులో ఉండేటట్లు తరగతి గదిలో ఉంచాలి. లెర్నింగ్ కార్నర్ లేదా బోధనాభ్యసన సామాగ్రి కార్నర్ అనే భావన ఏర్పడింది. ఇది చాలా పాఠశాలల్లో కలదు. భవిష్యత్తులో ప్రతి తరగతిలో ఇది ఉంటుందని భావిస్తున్నారు. మనం ఈ భావనను అర్థం చేసుకుందాం.

6.4.3 బోధనాభ్యసన సామాగ్రి మూల - దాని ఉపయోగాలు

బోధనాభ్యసన సామాగ్రి కార్నర్ అనేది మూలలోని లేదా అన్ని ప్రాంతాలకి అనుకూలమైన తరగతిగదిలోని ఒక ప్రదేశం టి.ఎల్.ఎంలను వేర్వేరు విషయాల అభ్యాసం, బోధన కోసం ఉపయోగించుటకు వీలుగా క్రమపద్ధతిలో ఉంచబడతాయి. ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థులు ఇద్దరూ దీనిని సులభంగా ఉపయోగించుకోవచ్చు. వస్తువులు/పదార్థాలను

ఫీమ్/నేపథ్యం వారిగా లేదా విషయాల వారిగా ఏర్పాటు చేయటవల్ల విద్యార్థులు వాటిని సులభంగా తీసుకొని తర్వాత అదే ప్రదేశంలో తిరిగి ఉంచుతారు. మీరు కూడా అనేక వస్తువులు పనిముట్లు ఈ మూలలో/కార్నర్లో నిల్వచేయవచ్చు.

వర్క్ షీట్లు, స్కేలు త్రాసు, బరువులు, శ్రావణములు, కత్తెరలు సుత్తి, డ్రాయింగ్ షీట్లు, రంగులు, బంక తెల్లనికాగితాలు మొదలైనవి నిల్వచేయవచ్చు. బోధనాభ్యసన సామాగ్రి తరగతిలో ఒక మూలలో వెనుకభాగంలో ఉంచాలి. మీరు ఆ ప్రదేశంలో ఎసుకొన్నప్పుడు ఒకటికంటే ఎక్కువ తరగతుల బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు ఉంచేటట్లు ప్రదేశాన్ని నిర్ణయించవలసి ఉంటుంది. తగినంత స్థలం ఉండే తరగతుల ప్రకారం బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను మూలలో సృష్టించే ఉంచవచ్చు. లేకపోతే ఒక తరగతి మూలలో అన్ని తరగతుల కార్యకలాపాలకు సంబంధించిన వస్తువులలో ఏర్పరిచి, గందరగోళాన్ని నివారించడానికి తరగతి ప్రకారం, వర్గం ప్రకారం విభజించి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

✂ కృత్యము - 6

మీ తరగతిలోని బోధనాభ్యసన సామాగ్రి మూలలో నిల్వ చేయడానికి, ప్రదర్శనకు ఉంచే పదార్థాలు/ వస్తువుల జాబితాను సిద్ధంచేయండి.

.....

.....

.....

6.5 బోధనాభ్యసన సామాగ్రిగా పాఠ్యపుస్తకం

పాఠశాల విద్యలో పాఠ్యపుస్తకాలు ఎల్లప్పుడు అత్యంత ముఖ్యమై భాగంగా పరిగణించబడ్డాయి. ఉపాధ్యాయుడు పాఠ్యప్రణాళికను లేదా విద్యాప్రణాళికను చూడకపోయినప్పటికీ పాఠ్యపుస్తకరమం లేకుండా బోధించలేడు. పాఠ్యపుస్తకాన్ని విషయనిపుణులు లేదా అనుభవజ్ఞులు అభివృద్ధి చేస్తారు. ఒక తరగతికి సంబంధించిన విషయం సూచించిన సిలబస్ ఆధారంలో పాఠ్యపుస్తకం ఉంటుంది. పాఠ్యపుస్తకంలోని అంశాలు, భావనలు అంశంలోని అంశాలు కూడా నిర్దిష్టంగా అమర్చ బడతాయి. సిలబస్ ప్రకారం క్రమంలో పాఠ్యపుస్తకంను పాఠశాల విద్యాప్రణాళిక యొక్క మొత్తం అనుభవంగా చెప్పవచ్చు. అంటే విద్యార్థులు, తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు వాటా దారులు, విషయాలు, ఇతర సంబంధిత అంశాలతో కూడి ఉంటుంది. అందువల్ల పాఠ్యపుస్తకం బోధనలో ఉపయోగపడుతుంది. అలాగే బాగా అవసరమయ్యే బోధనాభ్యసన సామాగ్రిగా కూడా పరిగణించబడుతుంది.

మనము బోధన, అభ్యసనకు పాఠ్యపుస్తకాన్ని ఎలా ఉపయోగిస్తాము.

ఉపాధ్యాయులుగా మనము పాఠ్యపుస్తకాన్ని అంశాల క్రమాన్ని మార్చకుండా ఉపయోగిస్తాము. అలాగే ప్రతి విషయం ముగింపులో ఇచ్చిన కృత్యాలు/వ్యాయామాలు విద్యార్థులచే పూర్తి చేయించడం జరుగుతుంది. విద్యార్థుల యొక్క ప్రతిభ పాఠశాలలో పాఠ్యపుస్తకంలోని విషయాలపై తయారుచేసిన పరీక్ష ఆధారంగానే మూల్యాంకనం చేస్తారు. పాఠశాలలోని విద్యా ప్రణాళిక పాఠ్యపుస్తకాలలో సూచించిన విషయాల, ఆధారంగానే ఉంటుంది. కాబట్టి ఏం విషయం కూడా తప్పు అనడానికి వీలులేదు. పాఠ్యపుస్తకాలు బోధన, అభ్యసన కోసం ప్రాథమిక అంశంగా గుర్తించబడ్డాయి.

మీ ప్రగతిని పరీక్షించుకోండి -6

తరగతి బోధన, అభ్యసన ప్రక్రియలో పాఠ్యపుస్తకం యొక్క ఏవేని నాలుగు ఉపయోగాలు రాయండి.

6.5.1 అభ్యసన కోసం పాఠ్యపుస్తకాలు

అనేక కారణాలవల్ల పాఠ్యపుస్తకాలు బోధన, అభ్యాసానికి ప్రధాన వనరుగా ఉన్నాయి. విద్యార్థులు నేర్చుకొనడానికి పాఠశాలలో ఉన్న ఏకైక మూలం పాఠ్యపుస్తకమే. పాఠ్యపుస్తకాన్ని సమర్థవంతమైన అభ్యాసవనరుగా ఎలా ఉపయోగించాము.

ఈ క్రింది ఉదాహరణల ద్వారా తరగతిలో పాఠ్య పుస్తకం ఉపయోగాలను గూర్చి చదువుకోండి.

పరిస్థితి - 3

- కుమారి ప్రవీణ్ 5వతరగతిలో భాష నేర్పిస్తారు. అతను బోధనా కార్యక్రమాలను ఒక వరుస క్రమంలో గట్టిగా చదవడం, యాదృచ్ఛికంగా ఎంచుకోవడం, విద్యార్థులను వారి చేత గట్టిగా చదివించడం, నిశ్శబ్ద పఠనం కష్టమైన పదాల యొక్క వివరణ, వాఖ్యాలు

నోట్స్

పదాలతో రాయడం, గ్రహణశక్తికి సంబంధించిన ప్రశ్నలు అడగడం, చివరకు రాయడానికి కొన్ని పనులను అప్పగించడం చేశాడు.

- ఇంకొక వైపు షకీలా తన విద్యార్థులకు నాలుగవ తరగతిలో భిన్నాలు పరిచయం చేశారు. ఆమె సాధారణంగా సంఖ్యా ఉదాహరణలు గణిత శాస్త్ర పాఠ్యపుస్తకం నుండి తీసికొని భిన్నములోని లవము, హారము, క్రమభిన్నం, అపక్రమభిన్నాలు, సంకలనం, వ్యవకలనం భిన్నాలలో నేర్పించారు. ప్రవీణ్, షకీలా ఇద్దరూ కూడా బోధనా - అభ్యసన ప్రక్రియలో కార్యాచరణ ఆధారిత విద్యాకార్యక్రమాల్లో వ్యత్యంతర శిక్షణ పొందారు. శిక్షణ తర్వాత వారు బోధించే శైలిని క్రింది విధంగా మార్చుకున్నారు. మిస్టర్ ప్రవీణ్ బోధించేటప్పుడు 5వ తరగతి భాషా పాఠ్యపుస్తకము నుండి ఒక భాగం/ప్రకరణం నుండి అనేక కార్యక్రమాలు ఉపయోగించడం జరిగింది. విద్యార్థులను ప్రకరణను చదవమని తర్వాత విద్యార్థులకు చాలా కార్యక్రమాలను పూర్తిచేయమని ఇచ్చాడు.

- ఇచ్చిన ప్రకరణంపై ప్రశ్నలు తయారుచేయడం
- ప్రకరణం మంది ఏంచుకున్న పదాలను ఉపయోగించి చిన్న భాగాన్ని రాయడం.
- ఎంచుకొన్న ప్రకరణలోని కష్టమైన పదాలకు పర్యాయపదాలు వ్యతిరేక పదాలు రాయడం.
- ఇచ్చిన ప్రకరణ యొక్క నేపథ్య/థీమ్ను అనుసరించి నాలుగురు విద్యార్థులు గల సమూహాలతో ఒక చిన్న కథను అభివృద్ధిచేయడం.
- ప్రకరణం యొక్క అర్థము గురించి సమూహాలలో చర్చించి నిజజీవితంలో వాటికి ఆపాదించడం.
- ఇచ్చిన ప్రకరణం కథ ఐతే దానికి మాటలు/డైలాగ్స్ రాయడం.
- ఇచ్చిన ప్రకరణంను వర్ణించడానికి కామిక్ స్ట్రీప్ను చిత్రీకరించడం.

ఇంకొక వైపు కుమారి షకీలా భిన్నాలను పాఠ్యపుస్తకం నుండి పరిచయం చేసింది షకీలా పాఠ్యపుస్తకంలో పరిచయం చేసింది షకీలా పాఠ్యపుస్తకంలో భిన్నాలను విశ్లేషించారు. అందులోని భావనలు, ప్రదర్శనలను ఆమె చాలా పదార్థాలను అమర్చింది. పండ్లు, గింజలు బంటమట్టి, గులకరాళ్ళు, మొదలైనవి విద్యార్థులు సాధనికంగా సేకరించారు. ఈ పదార్థాలను ఉపయోగించి ఆమె విద్యార్థులతో పలు కార్యకలాపాలు నిర్వహించింది. విద్యార్థులను

- ఈ క్రింది విషయాలు అడిగింది.
- ఒక వస్తువును రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ భాగాలుగా విభజించండి.
- వివిధ వస్తువుల యొక్క సగభాగాలతో, చిత్రాలు, పటాల లేదా వాటిని కలిపి సంపూర్ణ వస్తువులుగా చేయడం

- ఒక వస్తువులోని సమాన భాగాలలో ఒక భాగాన్ని భిన్నం రూపంలో చూపించడం.
ఉదా : $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{5}$
- ఒక వస్తువులోని అనేక సమాన భాగాలను క్రమభిన్నంలో చూపించడం.
ఉదాహరణ : $\frac{2}{3}, \frac{3}{4}$ మొదలగున్నవి
- సేకరించిన వస్తువులను (గోళీలు, పుల్లలు మొదలైనవి) సాధ్యమైనన్ని సమానభాగాలుగా, తరవాత క్రమభిన్నాలు అపక్రమ భిన్నాలకు ప్రాతినిధ్యం వహించేట్లు విభజించండి.
- చిత్రాలు, పటాలు పాఠ్యపుస్తకంలో ఉన్నట్లుగీసి వాటి యొక్క భాగాలను రంగులతో భిన్నాలను సూచించేటట్లు నింపండి.
- క్రమభిన్నాలు, అపక్రమ భిన్నాలను సూచించే జాబితాను 5 నిమిషాల్లో చెప్పమనండి.
- భిన్నాలపై ప్రశ్నలను తయారుచేయమనండి (పాఠ్యపుస్తకంలో ఇచ్చిన ప్రశ్నలు పునరావృతం కాకుండా)

పైన ఇచ్చిన పరిస్థితిని బట్టి మీరు పాఠ్యపుస్తకాన్ని ఒక మంచి మూలంగా అభ్యసనకు ఉపయోగించవచ్చు.

- ఈ క్రింది లక్షణాలవల్ల పాఠ్యపుస్తకాన్ని సరిగా ఉపయోగించాలి. (యన్‌సిఎఫ్ 2005) జాతీయ విద్యాప్రణాళిక - 2005 యొక్క సిఫార్సులు తరువాత, పాఠ్యపుస్తకాలలో చాలా క్రపద్ధతిలో ఉపాధ్యాయుల కార్యకలాపాలు అభ్యాసకుల కార్యకలాపాలను తరగతిలోపల, బయట చేయవలసిన కార్యక్రమాలను సూచించారు. ఇది విద్యార్థులకు చాలా పరిధిని ఉపాధ్యాయులకు చాలా కార్యక్రమాలు చేయడానికి అవకాశాన్ని ఇస్తుంది.
- పాఠ్యపుస్తకంలో ఒక భావనకు సంబంధించిన అంశాలు సమగ్రంగా పద్ధతిలో ఇవ్వడం వల్ల పాఠాన్ని నిర్వహించడానికి తగిన ఆలోచనను ఇస్తుంది. తక్కువ ఊరూత్మకతగల ఉపాధ్యాయుడు, బోధించేటప్పుడు భావనలను ఈ క్రమాన్ని అనుసరిస్తుంది. అదే సమర్థవంతమైన ఉపాధ్యాయుడు పాఠ్యపుస్తకంలో భావాల క్రమాన్ని అధ్యయనం చేసి, ప్రత్యామ్నాయ ఏర్పాట్లను రూపొందిస్తాడు. ఇవి విద్యార్థులకు మరింత ఆసక్తికరంగాను, అర్థవంతగాను ఉంటుంది.
- భావనలు వివిధ రకాలుగా పరిచయం చేయవచ్చు. ఉదా : పాటలు, కథలు, చిత్రాలు, పజిల్స్, చర్చలు. ఇవి విద్యార్థులలో ఆసక్తిని పెంచుతాయి. అందువల్ల ఎక్కువగా నేర్చుకొంటారు. పాఠ్యపుస్తకంలో ఇచ్చిన పదార్థాలు/వస్తువుల నుండి మీరు అంతర్ దృష్టిని పొంది, తక్కువ ఖర్చుతో వినూత్నమైన రకరకాల కార్యకలాపాలు మీ పరిసరాలలో అందుబాటులో ఉన్న వస్తువులతో తక్కువ ఖర్చుతో ప్రయత్నంతో చేయవచ్చు.
- బోధించిన భావనలను బలోపేతం చేయడానికి, అనేక అభ్యాసం కార్యకలాపాలు విద్యార్థులు

నోట్స్

చేయడానికి ఇవ్వాలి. ఈ అభ్యాసం కార్యకలాపాలు మీకు వివిధ రకాల ఆలోచనలను పుట్టిస్తాయి. ఇంకా అనేక రకాల విన్నత్య కార్యకలాపాలు విద్యార్థులకు చేయగలరు. ఈ సందర్భంలో పాఠ్యపుస్తకం అందుబాటులో ఉన్న ఒక అద్భుతమైన టి.ఎల్.ఎమ్.

- కొత్త పాఠ్యపుస్తకాలు కేవలం వాస్తవిక సమాచారాన్ని ఇవ్వడానికి మాత్రమే అభివృద్ధి చేయలేదు. ఇవి విద్యార్థుల పరస్పర చర్చ కోసం పరిధినిస్తాయి. ఉదాహరణ విద్యార్థులకోసం ఖాళీలు ఇవ్వబడ్డాయి. భావనలు వివరించడానికి, కార్యకలాపాల కోసం, సమస్యలు గురించి ఆలోచించడం అభ్యసన చేయడం వంటివి విద్యార్థులలో ప్రతిబింబి ఆలోచనలు పుట్టిస్తాయి చిన్న సమూహాల్లో వీటిని చేయించాలి.
- పాఠ్యపుస్తకంలో ఇచ్చిన కార్యకలాపాలు, కృత్యాలు కూడా అంచనా వేయడానికి ఉపయోగించవచ్చు. ప్రతి విద్యార్థి అంశాలను నేర్చుకొన్నాడో లేదో తెలుసుకోవచ్చు. ఈ అభ్యాసం వల్ల వివిధ రకాల పరీక్ష అంశాలు (ప్రశ్నలు కార్యకలాపాలు) మీరు అభివృద్ధి చేయవచ్చు. వీటిని మీరు యూనిట్ పరీక్షలు, ఇతర మూల్యాంకన సందర్భాలలో ఉపయోగించవచ్చు.

కృత్యము - 7

మీ దగ్గర ఉన్న పాఠ్యపుస్తకాలనుండి ఒక అంశం తీసుకోండి మీరు తరగతిలో ఈ అంశాన్ని బోధించడానికి ఉపయోగించే కార్యకలాపాలు, సామాగ్రి జాబితాను తయారుచేయండి.

.....

.....

.....

పాఠ్యపుస్తకంలోని అంశాలపై విద్యార్థుల అభ్యాసాన్ని మరింత బలోపేతం చేయడానికి సర్వశిక్ష అభియాన్ ద్వారా వివిధ టి.ఎల్.ఎమ్.లు అందించబడుతున్నాయి. పాఠ్యపుస్తకంలో ఈ కార్యకలాపాలను ఏవిధంగా చేయించాలో తెలియజేయడానికి ఉపాధ్యాయులకు హాండ్ బుక్/మార్గదర్శనిలు ఉన్నాయి.

జాతీయ విద్యా చట్టం - 2005 (ఎన్.సి.ఎఫ్ - 2005) ప్రకారం ఏ మంచి పాఠ్యపుస్తకమైన మార్గదర్శిగా అవగాహనకు పుస్తకంలోని అంశాల ద్వారా చురుకుగా పాల్గొనడానికి, ఆలోచనలకు, విషయాలకు, పర్యావరణం గురించి, నిర్మాణానికి ఉపయోగపడాలి. కేవలం జ్ఞానాన్ని ఒక ఉత్పత్తిగా బదిలీ చేయడం కన్నా.

6.5.2 పాఠ్యపుస్తకాల నుంచి నేరుకోవడం

పాఠ్యపుస్తకాలపై ఎక్కువగా ఆధారపడడం వల్ల పాఠ్యపుస్తకాలలో ఉపాధ్యాయుడు బోధించాల్సినవన్నీ, విద్యార్థి నేర్చుకొనే అంశాలన్ని ఉన్నాయనే నమ్మకానీ అభివృద్ధి చేసింది దాని ఫలితంగా ఉపాధ్యాయులు పాఠ్యపుస్తకంలోని పదం తర్వాత ఏదాన్ని విద్యార్థులకు బోధించడంలో

నిమగ్నమైన్నారు. అలాగే విద్యార్థులు పాఠ్యపుస్తకంలోని ప్రతి వరుగును కంఠస్థం చేసి పరీక్షలో సమాధానాల్లో పునరుత్పత్తి చేస్తారు. అందువల్ల, పాఠ్యపుస్తకం బట్టి సంస్కృతిని/అభ్యసనను ప్రోత్సహించందని ఆరోపించబడింది. మనము పాఠ్యపుస్తకాన్ని బోధన అభ్యసనకు కావలసిన అవసరమైన వాటిల్ల ఒకటిగా గుర్తించాలి. ఇది ఒక్కటే వనరుకాదు, అలాగే అన్ని రకాల అభ్యసన ఫలితాలు పొందడానికి పాఠ్యపుస్తకంలో అన్ని లేవు. అన్ని రకాల అనుభవాలు విద్యాప్రణాళికలో ఉన్నవన్నీ పాఠ్యపుస్తకంలోని పరిమిత స్థలంలో పొందుపరచలేము. అంతేకాక నిజజీవితంలో లేదా పరిచయం ఉన్న సందర్భాలను పరిసరాల నుండి పొందినపుడు అభ్యసన అనునది సందర్భాను సారంగాను, అర్థవంతంగాను నేర్చుకోవడం జరుగుతుంది. నిరంతరంగా నిర్దిష్టసామర్థ్యాలను సంపాదించడానికి నిజజీవిత పరిస్థితుల నుండి, తెలిసిన పర్యావరణం నుండి కొత్త జ్ఞానకోసం శోధించడానికి పిల్లలకు ఒక అలవాటు అభివృద్ధి చేయాలి మనము విద్యార్థులకు పాఠశాలలో అభివృద్ధి చేసే ఒక యోగ్యతను పాఠ్యపుస్తకం నుండి చూద్దం. ఉదాహరణకు ఆరవ తరగతి పిల్లలో చదవడాన్ని అభివృద్ధి చేయడం పాఠశాలలో ఈ యోగ్యతను అభివృద్ధి చేయడానికి మనం ఏం చేస్తాము?

ఇది భాషాయోగ్యత కనుక, భాషా పాఠ్యపుస్తకం ద్వారా మనం విద్యార్థులలో దీన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి క్రింది దశలను అనుసరిస్తాం.

- విద్యార్థులు పాఠ్యాంశాన్ని బిగ్గరగా/లేదా నిశ్శబ్దంగా చదవడానికి అనుమతించడం.
- కష్టమైన పదాలు, పదబంధాలు, వాక్యాలను స్పష్టం చేయడం
- పాఠ్యంశాల విషయాలపై ప్రశ్నలు అడగడం ద్వారా విద్యార్థులలో విషయాలను/ఆలోచనలను కల్గి ఉన్నారో లేదో అని అంచనా వేయడం.

మనం పరీక్షలో భాషా పాఠ్యపుస్తకంలో సూచించిన విషయాలను మాత్రమే గ్రహణ ప్రశ్నలను అడుగుతాము. చాలా మంది విద్యార్థులు ఎక్కువ మార్కులు భాషా విషయంలో సంపాదించినప్పటికీ తెలియని రాతపూర్వక/ముద్రిత విషయాలను అర్థం చేసుకోలేకుండుట మీకు అనుభవంలో ఉండే ఉంటుంది. ఇంకొక వైపు, విద్యార్థులు రాత పూర్వకమైన/లేదా దృశ్య రూపాలను చూసిన వారు (ఉదాహరణకు, కథల పుస్తకాలు, కామిక్ స్ట్రీప్స్) ఈ రకమైన పరీక్షల్లో సులభంగా చదివి అర్థం చేసుకొని ఫలితాన్ని సాధిస్తారు. అదేవిధంగా గణిత సమస్యల పరిష్కారానికి, పరిసరాల విజ్ఞానంలోని అంశాలకు పఠనాశక్తి గ్రహణశక్తి అవసరం మనం విద్యార్థులలో ఈ పఠనాశక్తి అభివృద్ధి పరచడానికి, ప్రణాళికను ముద్రించిన ప్రకరణం/సమస్యలతో సంబంధం లేకుండా తరగతి/పరిస్థితికి ప్రణాళిక సిద్ధం చేస్తాం. అదే విధంగా మార్కెట్లో లావాదేవీలు జరిపే విద్యార్థి/ద్రవ్యమునకు సంబంధించినవీ లాభ, నష్టాలకు సంబంధించిన సమస్యలను త్వరగా సులభంగా పరిష్కరించగలడు. పిల్లలు తమ తక్షణ పర్యావరణంలోని ప్రతి అంశాన్ని నేర్చుకోవడానికి మూలంగా ఉపయోగించవచ్చు.

మనం అభ్యాస ప్రక్రియను ప్రారంభించడానికి పర్యావరణం నుండి ఖచ్చితమైన ప్రణాళికను, పాఠ్యపుస్తకం అవసరం లేకుండా కలిగి ఉండాలి. మనం సందర్భానుసారంగా నేర్చుకొనడాన్ని

నోట్స్

విజయవంతంగా నిర్వహించగలిగితే దీర్ఘకాలంలో విద్యార్థులు వివిధ వనరుల నుండి నేర్చుకోవడం ఒక అలవాటుగా మారుతుంది. పాట్యపుస్తకాలపై మాత్రమే ఆధారపడుకుండా ఇటు వంటి వనరులను గురించి తెలుసుకొని ప్రణాళికలో పొందుపరిస్తే విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడానికి వీలుగా ఉంటాయి.

- **గ్రంథాలయం :** వివిధ పాట్యంశాలపై అనుబంధ పఠనా సామాగ్రిని అందించడం బాగా అమర్చిన గ్రంథాలయం ద్వారా ప్రధానంగా సాధ్యమవుతుంది. విద్యార్థులకు పాఠశాలలో గ్రంథాలయ సౌకర్యాన్ని సెలవు దినాలలో కూడా మీరు అందించే సౌకర్యాన్ని కల్పించాలి ఇది ఆనందం కోసం చదివే అలవాటు మాత్రమే కాకుండా విద్యార్థులకు వివిధ రకాల అంశాలపై పుస్తకాలు/నిఘంటువులు అట్లాస్, ఎన్సైక్లోపీడియాలను లభ్యతలో ఉంచుతుంది.
- **వార్తాపత్రికలు, మాస, పక్షపత్రికలు :** ప్రస్తుత వ్యవహారాల సమాచారం, వేర్వేరు సమస్యలపై కథనాలు, ఆసక్తిని పెంచే చిన్న పద్యాలు, కథలు, ఆటలు, సంఖ్యాపరమైన లేదా పజిల్లు మొదలైనవి. ఇవి వార్తా పత్రికలు, ఇతర పత్రికలలో కన్పిస్తాయి ఇవి విద్యార్థుల జ్ఞానాన్ని పెంచడానికా, ఆసక్తిని కలిగించడానికి ఉపయోగపడతాయి.
- **ఎలక్ట్రానిక్ మీడియా :** రేడియో, టెలివిజన్, ఇంటర్నెట్ (అంతర్జాలం) విద్యపై వివిధ సి.డిలు, వివిధ ఇతి వృత్తాలు ప్రపంచ జ్ఞానాన్ని, అభ్యాసాన్ని తెరిచాయి. చాలా పాఠశాలలు మారు మూల ప్రాంతాల్లోని పాఠశాలల్లో కూడా ఈ సౌకర్యాలు ఉన్నాయి. మీ పాఠశాలలో విద్యా ప్రయోజనాల కోసం ఈ పరికరాలను ఉపయోగించడానికి ప్రణాళికను వేయాలి.
- **పాఠశాల లోపల, బయట కార్యక్రమాలు :** పాఠశాల ప్రాంగణం లోపల, వెలుపల అభ్యాస కార్యకలాపాలకు అపారమైన పరిధి కలదు. ఇటువంటి కార్యకలాపాలకు ఉదాహరణలు : వేర్వేరు దృగ్విషయాలను, వస్తువులను గమనించడం, పాఠశాల తోటను పెంచడానికి ప్రణాళిక, మరుగుదొడ్ల అలవాట్లు మరుగుదొడ్లను శుభ్రంగా నిర్వహించడం, పాటశాల, తరగతిని మరుగుదొడ్లను శుభ్రంగా నిర్వహించడం, పాటశాల, తరగతిని శుభ్రంగా అందంగా ఉంచడం, వివిధ సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల ఏర్పాటు మొదలైనవి ఇలా జాబితాకు అంతం లేదు.
- **స్థానిక సంస్థల సందర్శన :** అనేక స్థానిక లేదా సమీప సంస్థల సందర్శన ఉదాహరణకు పోస్టాఫీసు (తపాల కార్యక్రమం) బ్యాంకు పోలీస్ స్టేషన్ (రక్షక భటనిలయం), బస్టాండ్, రైల్వేస్టేషన్ వ్యాపార, పారిశ్రామిక సంస్థలు, వ్యవసాయ పొలాలు, వంటివి విద్యార్థులకా ప్రత్యక్ష అనుభవాన్ని అందిస్తాయి. సంస్థల యొక్క విభిన్న అంశాలను గురించిన గొప్పజ్ఞానం లభిస్తుంది.
- **స్థానిక మార్కెట్/పనిస్థలంను సందర్శించడం :** మార్కెట్లోని వివిధ వ్యక్తుల చర్యలను చూడటం, వివిధ పనిస్థలాలు ఉదాహరణ పొలాలు, కమ్మరిపని, కలపపని, కోళ్ళపరిశ్రమ చేపల పెంపకం వంటివి కూడా విద్యార్థులకు ప్రపంచం లోని పనుల యొక్క ప్రాథమిక జ్ఞానాన్ని అందిస్తుంది. అదేసమయంలో ప్రాథమిక నైపుణ్యాలను గణితంలోనూ, భాషలోను బలోపేతం చేయాలి. సృజనాత్మకత, సమస్య పరిష్కార సామర్థ్యాలను మెరుగుపరుస్తాయి. ఈ జాబితా అనంతం మీ తరగతిలో మీ విద్యార్థుల కోసం నిర్వహించగల అటువంటి జాబితాను తయారుచేయండి.

నోట్స్

✘ కృత్యము - 8

మీ తరగతిలోని విద్యార్థులకు (ఏ తరగతైనా) పాఠ్యపుస్తకాలు లేకుండా ఒక నెలవారి ప్రణాళికను సిద్ధం చేసుకోండి ప్రతి కార్యము/చర్యనుండి వారు నేర్చుకోవడంలో పొందే అనుభవాలు అభ్యసన అనుభవాలను రాయండి.

.....

.....

.....

మీరు కార్యకలాపాల ప్రణాళిక సిద్ధం చేస్తున్నప్పుడు ప్రతి కార్యకలాపానికి సమయం వ్యవధిని పేర్కొనండి ఒక సారి చేసే కార్యకలాపాలు, క్రమంతప్పకుండా (వారం, పక్షం, నెల, వార్షిక) కలాపాల సమయావధిని తెల్పండి ఇటువంటి కార్యకలాపాలను బాగా అభివృద్ధి చేసిన ప్రణాళికతో కార్యాచరణను విద్యార్థుల భాగస్వామ్యంతో అభివృద్ధి చాలా ముందుగానే చెయ్యాలి. ఈ కృత్యములో పాల్గొన్నప్పుడు ప్రతి విద్యార్థి కూడా ముఖ్యమైన సూచికలను గమనించమని పట్టుబట్టండి. ప్రతికృత్యము ముగింపులో ప్రతి విద్యార్థి కూడా అనుభవాలను, సంపాదించిన జ్ఞానాన్ని గురించి క్లుప్త నివేదిక సిద్ధం చేయాలి.

6.6 సారాంశము

- ప్రాథమిక దశలో పాఠశాల పిల్లలు పియుజే సూచించినట్లు బాలక దశలో ఖచ్చితమైన వస్తువులను అటుఇటు మార్చడం ద్వారా నేర్చుకుంటాయి. అందువలన ఈ దశలో ఖచ్చితమైన వస్తువులు అభ్యసనలో అనగా బోధనాభ్యసన సామాగ్రి అవసరం.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను వివిధ రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు నిజమైన వస్తువులు, తయారు చేసిన వస్తువులు శబోధపకరణాలు, దృశ్య ఉపకరణాలు, దృశ్య - శ్రవ్య ఉపకరణాలు, ప్రతిక్షేపక, ప్రతిక్షేపించని, అనుభవ పూర్వక ఉపకరణాలు.
- అభ్యాసం కోసం సూచించే పదార్థాలు, సంబంధితమైనవి సందర్భోచితమైనవి, నిజజీవిత అనుభవాలకు సంబంధించినవి.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను సేకరించడం, ఉపయోగించడం/ప్రదర్శించడం నిల్వ చేయడంలో అత్యంత శ్రద్ధను, విచక్షణను కలిగిఉండాలి.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రి మూలను అభివృద్ధి చేయడం, నిర్వహించడంలో విద్యార్థుల ప్రత్యక్ష ప్రమేయం, ఉపాధ్యాయుల సహాయంలో బోధన - అభ్యాసనను మెరుగుపరిచే వనరులను ఉంచాలి.
- బోధనా అభ్యసనకు పాట్యపుస్తకం ప్రధానమైనది.

నోట్స్

- పాఠ్యపుస్తకాలను మించి నేర్చుకోవడానికి అపారమైన పరిధికలదు. దీనిని ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థులు తమ జ్ఞానాన్ని పెంపొందించుకోవడానికి ఉపయోగించాలి.

6.7 మీ పురోగతి పరిశీలనకు మాదిరి సమాధానాలు

- 1 : సి
- 2 : గణితంలో : రెండు అంకెల సంఖ్యల నిర్మాణం, రెండు అంకెల స్థాన విలువలు ముందు, వెనుక సంఖ్యలు మొదలగున్నవి. భాషలో : పదాల రూపకల్పన, పదాల ఆటలు, కలయిక అక్షరాలను గురించడం.
- 3 : మొదటి పరిస్థితిలో : విద్యార్థులు అర్థం చేసుకోవడానికి తక్కువ అవకాశాలున్నాయి. వారిని చూచిరాయమని అడిగారు.
- 4 :
  1. ఆర్థికంగా చాలా ప్రయోజనకరంగా ఉండకపోవచ్చు.
  2. పదార్థాలను అభివృద్ధి చేయడానికి సహాయపడుతుంది.
  3. అభ్యాసకులలో ప్రతిబింబ ఆలోచనను అభివృద్ధి చేయడానికి అన్ని జ్ఞానేంద్రియాలను ఉపయోగించడం.
- 5 : ప్రతిక్షేపించనవి - నల్లబల్ల, ప్రతిక్షేపించేవి - ఫిల్మ్స్ట్రీవ్ శ్రవణ - రేడియో, దృశ్య - శ్రవణ ఉపకరణం టెలివిజన్ సేకరించినవి - రాళ్ళు, చేపలు.
- 6 :
  1. పాఠ్యపుస్తకం అనునది ఉపాధ్యాయుల చేతిలో ఒక ఉపయోగకరమైన బోధనాసహాయం
  2. ఉపాధ్యాయుడు విషయాలను తార్కిక క్రమంలో నిర్వహించుటకు సహాయపడుతుంది.
  3. ఇది విద్యార్థుల మూల్యాంకనం/అంచనా కోసం మార్గదర్శకాలను అందిస్తుంది.
  4. అధ్యాయాలు, అభ్యాసం ద్వారా విభిన్నంగా ఆలోచించమని అభ్యాసకుడిని ప్రోత్సహిస్తుంది.

6.8 సంప్రదింపు గ్రంథాలు

- Baporikar Neeta (2011), Teaching Learning Process: Fundamentals, VDM Verlag Dr. Mueller e.K, Berlin
- NCF 2005, National Council of Educational Research and Training (NCERT), New Delhi
- Woolfolk Anita(2009), Educational Psychology (11th Edition), Pearson/Allyn and Bacon Publishers, London
- <http://www.ed.gov.nl.ca/edu/k12/curriculum/guides/health/elementary/process.PDF>

బోధనాభ్యసన సామాగ్రి

- <http://iteslj.org/Articles/Kitao-Materials.html>
- http://www.eiabd.com/materials/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=3&lang=en

6.9 భాగాంత అభ్యాసం

1. బోధన అభ్యాసనాల సామాగ్రి మధ్య తేడాలు వివరించండి.
2. బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను వర్గీకరించే వేర్వేరు విధానాలను వివరించండి.
3. అభ్యసన కృత్యాలలో ఉపయోగించే పదార్థాల యొక్క లక్షణాలను ఉదాహరణలతో వివరించండి.
4. మీతరగతిగది బోధనాభ్యసన సామాగ్రి మూలను ఎట్లు ఏర్పరుచుకోవచ్చు.
5. పాఠ్యపుస్తకం ఒకటే నేర్చుకొనే వనరా పాఠ్యపుస్తకాలను మించిన అనుభవాలను మీరెట్లు అందస్తారో ఉదాహరణలతో వివరించండి.

నోట్స్

నోట్స్

భాగం -7: బహుళస్థాయి, బహుళ గ్రేడ్ పరిస్థితుల నిర్వహణ

నిర్మాణం

- 7.0 పరిచయం
- 7.1 అభ్యసనా లక్ష్యాలు
- 7.2 బహుళ శ్రేణి పరిస్థితి
  - 7.2.1 బహుళ శ్రేణి బోధనలో సమస్యలు
  - 7.2.2 బహుళ స్థాయి పరిస్థితుల నిర్వహణకు వ్యూహాలు
  - 7.2.3 బహుళ శ్రేణి బోధనకోసం ప్రణాళిక
- 7.3 బహుళ స్థాయి పరిస్థితి
  - 7.3.1 బహుళ స్థాయి బోధనలో సమస్యలు
  - 7.3.2 బహుళ స్థాయి పరిస్థితుల నిర్వహణకు వ్యూహాలు
  - 7.3.3 బహుళ శ్రేణి బోధన కోసం సమయ షెడ్యూల్ ప్రణాళిక
- 7.4 సారాంశం
- 7.5 మీ పురోగతి పరిశీలనకు మాదిరి సమాధానాలు
- 7.6 సంప్రదింపు గ్రంథాలు
- 7.7 భాగాంత అభ్యాసం

7.0 పరిచయం

మనము తరగతి నిర్వహణ ప్రాథమిక తరగతులలో గురించిన అంశాన్ని భాగం - 5, భాగం - 6లో చర్చించాము. తరగతి గది నిర్వహణ యొక్క సమస్యలు, వ్యూహాలు ఈ భాగంలో ఒక శ్రేణికి సంబంధించి మాత్రమే చర్చించాము అనగా ఒక ఉపాధ్యాయుడు ఒక తరగతికి మాత్రమే బోధిస్తాడు. ఈ భాగంలో బహుళ శ్రేణి పరిస్థితులు ఒక ఉపాధ్యాయుడు ఒకేసారి రెండు, మూడు అంతకంటే ఎక్కువ తరగతుల విద్యార్థులకు బోధించడము. ప్రపంచంలోని దాదాపు అన్ని దేశాలలో బహుళ శ్రేణి పరిస్థితి ఉంది. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో ప్రత్యేకించి ప్రాథమిక పాఠశాలలు, ఐదవ తరగతి వరకు బహుళ శ్రేణి పరిస్థితులను కలిగి ఉంటాయి. వీటిలో ఒక ఉపాధ్యాయుడు లేదా ఇద్దరు ఉంటారు. ప్రపంచంలో భారత దేశంలోనే అత్యధిక సంఖ్యలో బహుళ శ్రేణి ప్రాథమిక పాఠశాలలు ఉన్నాయి.

ఏడవ భారత దేశ విద్యాసర్వే ప్రకారం, 80% ప్రాథమిక పాఠశాలలు భారతదేశంలో నలుగురు లేదా అంతకంటే తక్కువ ఉపాధ్యాయులను కలిగి ఉన్నాయి. కాబట్టి బహుళ శ్రేణి పరిస్థితి భారతదేశంలో ప్రాథమిక విద్యలో కలదు అనేది ముఖ్యమైన దృగ్విషయం, నిజమైన వాస్తవికత. బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిని అనే దృగ్విషయం వల్ల ప్రాథమిక పాఠశాల స్థాయిలో ఉన్న ఉపాధ్యాయులందరు. తీవ్రమైన సవాళ్ళను ఎదుర్కొంటున్నారు వారందరి బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిని నిర్వహించలేకపోతున్నారని గుర్తించారు. అంతేకాకుండా బహుళశ్రేణి పరిస్థితుల యొక్క స్వభావం పాఠశాల నుండి పాఠశాలకు భిన్నంగా ఉంటాయి. ఇది ప్రాథమిక పాఠశాల స్థాయిలో పనిచేస్తున్న ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు బహుళశ్రేణి పరిస్థితిని నిర్వహించడానికి నిర్వహణ నైపుణ్యాలు తప్పనిసరిగా పొందవలసి ఉంటుంది.

బోధనా - అభ్యసన కార్యకలాపాలను ఏకశ్రేణి బహుళశ్రేణి పరిస్థితులలో నిర్వహించినపుడు ప్రతి విద్యార్థి తన వ్యక్తిగత గుర్తింపును చాలా విభిన్నంగా, మానసిక సామర్థ్యంలో, ఆసక్తి, వ్యక్తిత్వ అభ్యసనరేటు మొదలైన వాటిలో ప్రదర్శించడాన్ని గమనించారు. అభ్యసన సామర్థ్యం ద్వారా విద్యార్థులను ప్రతిభావంతులు, సగటు విద్యార్థులు, చదువులో వెనుకబడిన వారుగా పరిగణించారు. అభ్యసనరేటును దృష్టిలో ఉంచుకొని వేగంగా నేర్చుకొనేవారు, మధ్యస్థంగా నెమ్మదిగా నేర్చుకొనే విద్యార్థులుగా పరిగణించారు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే బహుళస్థాయి విద్యార్థులు ఏకశ్రేణి, బహుళశ్రేణి పరిస్థితుల కూడా కన్పిస్తారు. అందువల్ల ఉపాధ్యాయుడు ఎల్లప్పుడూ తరగతిలో బహుళ స్థాయి పరిస్థితిని ఎదుర్కొంటారు.

ఈ భాగంలో బహుళ శ్రేణి, బహుళస్థాయి పరిస్థితులను అర్థం చేసుకోవడం, ఈ సమస్యల పరిష్కారానికే ఎటువంటి నిర్వహణ, వ్యూహాలు, నైపుణ్యాలు కావాలో తెలుసుకొంటారు. ఈ భాగం నేర్చుకోవడాని 14 గంటల అధ్యయనం అవసరం

7.1 అభ్యసనా లక్ష్యాలు

ఈ భాగం పూర్తయిన తర్వాత మీరు చెయ్యగలరు

- బహుళ శ్రేణి, బహుళస్థాయి పరిస్థితులలో బోధించవలసిన అవసరాన్ని వివరించండి.
- బహుళ శ్రేణి బహుళస్థాయి పరిస్థితులకు సంబంధించిన వివిధ సమస్యలను గుర్తించండి.
- బోధన, అభ్యసనం కోసం వివిధ వ్యూహాలు, నైపుణ్యాలు ఉపయోగించడం
  1. బహుళ శ్రేణి పరిస్థితులలో అన్ని తరగతులకు ఒకే విషయం
  2. విభిన్న స్థాయిలలో విభిన్న తరగతులలో విభిన్న అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది.
- వివిధ వ్యూహాలను ఉపయోగించి బహుళస్థాయి పరిస్థితిని నిర్వహించండి.

నోట్స్

7.2 బహుళ శ్రేణి పరిస్థితి

ఒక కృత్యముతో ప్రారంభిద్దాం.

X కృత్యము - 1

మీ ప్రాంతంలో ఉన్న బహుళశ్రేణి ప్రాథమిక పాఠశాలపై ఉనికిపై ఉన్న సమాచారాన్ని సేకరించి అటువంటి పాఠశాలల శాతాన్ని లెక్కించండి.

.....

.....

.....

మీలో చాలా మందికి బహుళశ్రేణి పరిస్థితులతో, బహుళశ్రేణి బోధనతో సుపరిచితులై ఉండరు. అయితే ఈ పదాలకు అర్థం కార్యకలాపాల గురించి తెలిసి ఉండవచ్చు. ఒక ఉపాధ్యాయుడు ఒకే గదిలో ఏకకాలంలో రెండు లేదా మూడు తరగతుల విద్యార్థులకు ప్రాథమిక పాఠశాలలో బోధించడము మీరు గమనించవచ్చు/అనుభవించి ఉండవచ్చు. ఇటువంటి బహుళ తరగతి పరిస్థితి బహుళ శ్రేణి పరిస్థితి, అంటారు. బోధనావ్యూహాలను ఉపాధ్యాయుడు బహుళ శ్రేణి పరిస్థితుల్లో అనుసరిస్తే దాన్ని బహుళశ్రేణి బోధన అంటారు. ఇటువంటి పరిస్థితి గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో/దూరప్రాంతాల్లో చాలా సాధారణం, తక్కువ జనాభా వల్ల పాఠశాలలో తక్కువ సంఖ్యలో విద్యార్థులు ఉంటారు. యం.జి.యస్/యం.జి.టి అవసరం వివిధ కారణాల వల్ల తలెత్తుతాయి. దీనికి ముఖ్యమైన కారణాలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి.

నమోదు ఆధారంగా ఉపాధ్యాయుల నియామక పాలసీ :

దేశంలోని దాదాపు అన్ని రాష్ట్రాల్లో ప్రాథమిక పాఠశాల స్థాయిలో ఉపాధ్యాయులని నియామకం కోసం విద్యార్థుల - ఉపాధ్యాయుల నిష్పత్తి (పి.టి.ఆర్) (40 మంది విద్యార్థులకు ఒక గురువు) పై ఆధారపడును పాఠశాలలోని తరగతుల సంఖ్య లేదా విభాగాల సంఖ్యపై ఆధారపడి ఉండదు. ఆపరేషన్ బ్లాక్ బోర్డు నిబంధనల ప్రకారం ప్రతిపాఠశాలలో విద్యార్థుల నమోదు సంఖ్యతో పని లేకుండా ఇద్దరు ఉపాధ్యాయులను కలిగి ఉండాలి. ఒక పాఠశాలలో 80 లేదా అంతకన్నా తక్కువ సంఖ్యలో పిల్లల నమోదు ఉండే అప్పుడుపైన చెప్పిన నిబంధన ప్రకారం 2 ఉపాధ్యాయులు ఉండాలి. ప్రాథమిక పాఠశాలలో 120 మంది పిల్లలు ఉండే 3 ఉపాధ్యాయులు ఉంటారు. అయితే ఉపాధ్యాయుల సంఖ్య ఉన్న తరగతుల సంఖ్యకంటే తక్కువ కాబట్టి ఈ పాఠశాలల్లో ఉపాధ్యాయుడు ఒకటి కంటే ఎక్కువ తరగతులను ఏకకాలంలో నిర్వహించాల్సి ఉంటుంది.

విద్యాహక్కు చట్టం (ఆర్.టి.ఇ. 2009) ప్రకారం ప్రాథమిక స్థాయిలో పి.టి.ఆర్ 30కి తగ్గింది అలాగే ప్రాథమికోన్నత పాఠశాలలో పి.టి.ఆర్ 35కి తగ్గింది. ఇది ఒక ఉపాధ్యాయునికి ఒక

తరగతి/విభాగానికి చెందిన సంఖ్యకాదు. ఆర్.టి.ఇ 2009 ప్రకారం ఉపాధ్యాయుల నియమావళికి సంబంధించిన నియమాలు క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి.

నోట్స్

విద్యాహక్కు చట్టం ప్రకారం (2009) ఉపాధ్యాయుల కేటాయింపు కొరకు నియమం.

(చట్టంలోని సెక్షన్లు 19, 25లతో చదివి షెడ్యూలు యొక్క నంబర్ 1 (ప్రకారం)

ఎ) తరగతి 1 నుండి 5 వరకు

చేర్చుకోబడిన విద్యార్థులు	-	ఉపాధ్యాయుల సంఖ్య
60 మంది వరకు	-	2 ఇద్దరు
61 నుండి 90 మధ్య	-	ముగ్గురు
91 నుండి 120 మధ్య	-	నలుగురు
121 నుండి 200 మధ్య	-	ఐదుగురు
150కి పైగా	-	ఐదుగురు + ప్రధానోపాధ్యాయుగా
200కి పైగా	-	ఉపాధ్యాయ విద్యార్థుల నిష్పత్తి 40కి మించరాదు ప్రధానోపాధ్యాయుడు కాకుండా

బి) 6వ తరగతి నుండి 8 వరకు

1. ప్రతి తరగతికి ఒక ఉపాధ్యాయుడు, అలాగే ప్రతి విషయానికి ఒక ఉపాధ్యాయుడు
  - i. విజ్ఞానశాస్త్రము, గణితము
  - ii. సాంఘిక శాస్త్రము
  - iii. భాషలు
2. ప్రతి 35 మంది విద్యార్థులకు ఒక ఉపాధ్యాయుడు
3. 100కు పైగా విద్యార్థుల సమూహం
  - i. పూర్తి సమయం ప్రధానోపాధ్యాయుడు
  - ii. పార్ట్ - టైమ్ అధ్యాపకులు
    - ఎ) ఆర్ట్ విద్య
    - బి) ఆరోగ్యం, శారీరక విద్య
    - సి) పనివిద్య

నోట్స్

అందువల్ల చాలా పాఠశాలలో బహుళస్థాయి పరిస్థితి కొనసాగుతుంది.

- **పాఠశాలలో అవసరమైన తరగతుల కొరత :** కొన్ని పాఠశాలల్లో తరగతుల సంఖ్య వాస్తవ అవసరం కంటే తక్కువగా ఉంటుంది. ఒకటి లేదా రెండు తరగతిగదులు కల పాఠశాలలు కూడా ఉన్నాయి ఫలితంగా ఒక గదిలో రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ తరగతులు కూర్చోవడానికి ఒత్తిడి కలుగుతుంది. ఇటువంటి పరిస్థితులలో బోధన నిర్వహించడానికి ఒకటి కంటే ఎక్కువ ఉపాధ్యాయులకు అసౌకర్యంగా ఉంటుంది. అందువల్ల భౌతికంగా ఉపాధ్యాయులు పాఠశాలలో ఉన్నప్పటికీ తరగతిగదులు తక్కువగా ఉండటంవల్ల బహుళశ్రేణి పరిస్థితి/బహుళశ్రేణి బోధన తప్పనిసరి అవుతుంది.
- **సుదూర ప్రాంతాల్లో పని చేయడానికి ఉపాధ్యాయుల వివక్షత :** మనదేశంలోని చాలా ఎక్కువ రాష్ట్రాల్లో సుదూర గ్రామీణప్రాంతాలు/గిరిజన ప్రాంతాల్లో అనేక పాఠశాలలు ఉన్నాయి. ఈ పాఠశాలల్లో చాలా మంది ఉపాధ్యాయులు అక్కడ పని చేయడానికి ఇష్టపడరు. ఎందుకంటే సరైన కమ్యూనికేషన్ వ్యవస్థ లేకపోవడం, ఉపాధ్యాయుల నివాసానికి కావలసిన వసతి లేకుండుట మొదలగున్నవి కారణాలు ఏడాది పొడవునా పరిశీలిస్తే అక్కడ పని చేస్తున్న ఉపాధ్యాయుల సంఖ్య భౌతికంగా తక్కువగా ఉంటారు, అక్కడ పోస్టింగ్ చేసిన ఉపాధ్యాయుల సంఖ్య కంటే ఫలితంగా బహుళ శ్రేణి పరిస్థితి/బహుళశ్రేణి బోధన ఈ పాఠశాలల్లో తప్పక అవసరం అవుతుంది.
- **ఉపాధ్యాయులు గైరుహాజరు/హాజరుకాకపోవడం :** ఉపాధ్యాయులు వ్యక్తిగత/ఆరోగ్య కారణాల వల్ల దీర్ఘకాలం పాటు పాఠశాలల్లో లేకపోవడం, విద్యా సంబంధంకాని పాఠశాల వెలపలి పనుల్లో నిమగ్నం కావడం వల్ల యం.జి.యన్/యం.జి.టిని పాఠశాలలో సృష్టిస్తుంది.
- **పాఠశాలలో నూతన కల్పనం కార్యక్రమాలు నడపడం :** ప్రస్తుతం బ్రిడ్జ్ కోర్స్ వంటి నూతన కల్పన కార్యక్రమాలు, ఎప్పుడూ నమోద చేయబడిన పాఠశాల వదిలివేసిన పిల్లల కోసం నడపబడుతున్నాయి బాలికల కోసం ప్రత్యేక విద్యాకేంద్రాలు, వలసన పిల్లల కోసం విద్యాలయ కేంద్రాలు చాలా ప్రాథమిక పాఠశాలల ఏకకాలంలో అమలు చేస్తున్నారు. దీని కోసం ప్రత్యేక ఏర్పాట్లు చేయబడ్డాయి. 20 - 40 పిల్లలను వయస్సు వారిగా, సామర్థ్యం వారిగా పాఠశాలలో సమూహాలుగా చేయబడ్డారు. ఈ విధమైన విద్యార్థుల కొరకు కార్యక్రమాలు నిర్వహించే సమయంలో ఉపాధ్యాయులు బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిని ఎదుర్కొంటున్నారు.
- **ఉపాధ్యాయుల నియామకంలో ఆలస్యం :** కొన్నిసార్లు ఉపాధ్యాయుల నియామకం ఆలస్యం కావడం వల్ల ఒకరు లేదా ఇద్దరు ఉపాధ్యాయులు అన్ని తరగతులను చూడవలసిందిగా ఒత్తిడి చేయబడుతుంది. అందువల్ల యధావిధిగా యం.జి.టి. పద్ధతి అమలులోకి వస్తుంది. కారణాల దృష్ట్యా బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిని సాధారణ దృగ్విషయంగా అంకాకరించారు. మన అన్ని ప్రాథమిక పాఠశాలల్లోని నిజమైన వాస్తవికత అందువల్ల బహుళ శ్రేణి పరిస్థితి బహుళశ్రేణి

బోధన గురించి, సమస్యల గురించి మీకు బాగా తెలిసి ఉండాలి. ఈ సమస్యలను పరిష్కరించడానికి బోధన, నిర్వాహక నైపుణ్యాలను సామర్థానయలను పెంపొందించుకొని తద్వారా బోధన - అభ్యసనను సమర్థవంతంగా చేయాలి.

7.2.1 బహుళ శ్రేణి బోధనలో సమస్యలు

ఏ ఉపాధ్యాయునికైనా బహుళ శ్రేణి బోధన సవాలు వంటిది. అయితే బహుళశ్రేణి బోధనలోని క్లిష్టమైన సమస్యలపై స్పష్టమైన అవగాహన ఉన్నట్లయితే మీరు ఈ పరిస్థితిని బాగా నిర్వహించగలరు.

సమస్యలను పరిశీలిద్దాం :

- బహుళశ్రేణిని బోధించే ఉపాధ్యాయులకు పని భారం పెరుగుతుంది. తరగతి కార్యకలాపాలే కాకుండా రోజువారీ పాఠాన్ని ఉపాధ్యాయుడు సిద్ధం చేయాలి. బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను సేకరించి, సిద్ధంచేయాలి. విద్యార్థుల ఇంటిపనిని దిద్దడం వంటివి చేయాలి. ఇవి అనేక శ్రేణులకు చేయాలి. ఈ కార్యక్రమాలన్నింటినీ చేసేటప్పుడు, చాలా కష్టాలు ఎదుర్కొనవచ్చు ఫలితంగా సమర్థవంతమైన బోధన - అభ్యసన కార్యకలాపాలు ఉండడం అందువల్ల కావలసిన అభ్యసన ఫలితాలను పొందలేరు.
- బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిలో విద్యార్థులు వేర్వేరు తరగతులకు చెందిన వరై, వేర్వేరు అభ్యసన సామర్థ్యాలను కలిగి ఉంటారు. ఈ వైవిధ్యాలను దృష్టి యందుంచుకొని ఉపాధ్యాయుడు ప్రణాళికను సిద్ధం చేయడం కష్టం అవుతుంది.
- బహుళ శ్రేణి పరిస్థితి వల్ల ఉపాధ్యాయులకు పని భారం ఎక్కువగును అందువల్ల విద్యార్థులకు వ్యక్తిగత శ్రద్ధ కనబరచి అభ్యసనకు ప్రోత్సహించడం సాధ్యం కాదు.
- సుదూర ప్రాంతాల్లోని గ్రామీణ, గిరిజన ప్రాంతాల్లో ఉన్న పాఠశాలల్లో తరగతి గదుల కొరత ఎక్కువగా ఉంది. అందువల్ల బోధనా - అభ్యసన కార్యక్రమాలను ఒకటికంటే ఎక్కువ శ్రేణిల విద్యార్థులకు చేయాలంటే చాలా అసౌకర్యంగా మారుతుంది.
- ప్రాథమిక పాఠశాల దశలో సాధారణంగా విద్యాప్రణాళిక పాఠ్యపుస్తకాలు తయారు చేయబడతాయి. అవి ఏక శ్రేణికి సంబంధించి తయారుచేస్తారు. అందువల్ల బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలో నిర్దేశించిన కాలవ్యవధిలో పేర్కొన్న కోర్సు విషయాలు పూర్తిచేయడం చాలా కష్టం అవుతుంది.
- మనందరికీ ఏకశ్రేణి పరిస్థితిలో అనుసరించే స్థిర సమయం షెడ్యూలు పీరియడ్ గురించి తెలుసు కాని యం.జి.యస్ కోసం సమయం పట్టిక తయారీ పూర్తిగా భిన్నంగా ఉంటుంది. వైవిధ్యమైన పని అన్ని రకాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని ప్రత్యేక ఆలోచనతో దీనిని తయారుచేయాలి.
- యం.జి.యస్ లో ఉపాధ్యాయుడికి ప్రతిశ్రేణి/తరగతి బోధించడానికి తక్కువ సమయం లభిస్తుంది. ఫలితంగా అతడు/ఆమెకు విద్యార్థులతో తక్కువ సంబంధం ఉంటుంది. అతడు/

నోట్స్

ఆమె విద్యార్థులకు సరియైన మద్దతు అందించడంలో విఫలం అవుతుంది.

- యం.జి.యస్ లో ఒక తరగతి బోధనా - అభ్యాస కార్యకలాపాలు మరొక తరగతి కార్యకలాపాలకు భంగం కల్గిస్తాయి. ఉదాహరణకు ఒక తరగతిలో కథ చెప్పబడినప్పుడు లేదా వల్లెవేయడం వంటివి జరిగినప్పుడు, ఇతర తరగతుల విద్యార్థుల కార్యకలాపాలకు భంగం కలుగును, అలాగే వారు కూడా దానివైపు ఆకర్షించబడి, వారి స్వంత కార్యకలాపాలను వదలివేస్తారు.
- విద్యార్థి ఏదో ఒక విధమైన నేర్చుకొనే కార్యకలాపాల్లో వ్యక్తిగతంగా నిమగ్నమైతే సాధారణంగా తరగతి లోపల ప్రతి విద్యార్థి అర్థవంతమైన అనుభవం పొందవచ్చు. కాని యం.జి.యస్ లో ప్రతి విద్యార్థికి వ్యక్తిగతంగా అభ్యాస కార్యకలాపాలను అందించడం కష్టం.
- పాఠశాలలో ఒక బహుళ శ్రేణి ఉపాధ్యాయుడు ఉండే ఒక వేళ పాటశాలకు అతను/ఆమె హాజరు కాలేకపోయినట్లయితే మొత్తం పాఠశాల మూసివేయబడుతుంది. అతడు/ఆమె అన్ని శ్రేణులకు బోధించడంపై నియంత్రణ నిర్లక్ష్యం చేయబడుతుంది.

✂ కృత్యము - 2

ఒక ఉపాధ్యాయునిగా మీరు బహుళ-శ్రేణి పరిస్థితి లేదా మీ సహచరులు ఆ అనుభవాన్ని ఎదుర్కొన్నారు మీ అనుభవం ఆధారంగా లేదా మీ సహచరునితో చర్చించడం ద్వారా బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిలోని పైన పేర్కొన్న వాటికన్నా ఇతర సమస్యల జాబితాను పేర్కొనండి.

.....

.....

.....

యం.జి.టి/యం.జి.యస్ కు సంబంధించిన అన్ని సమస్యలను, మంచి ప్రణాళిక బద్ధమైన తరగతి వ్యూహాలు బోధనా నైపుణ్యాలను యం.జి.యస్ కు తగినట్లు అనుసరిస్తే పరిష్కరించవచ్చును.

7.2.2 బహుళశ్రేణి బోధన నిర్వహణ కోసం వ్యూహాలు

యం.జి.టి నిర్వహణ చాలా కష్టం అని పరిగణించడానికి కారణం - ఏక శ్రేణి తరగతులకు తెలిసిన వాహలంతో యం.జి.టిని నిర్వహించడానికి ప్రయత్నించడం కాని ఏకశ్రేణి, బహుళశ్రేణిని అనునవి రెండు వేర్వేరు తరగతిగది సందర్భాలు అందువల్ల మనం వివిధ రకాల బోధన, నిర్వాహక నైపుణ్యాలు, వ్యూహాలను బోధన - అభ్యాసనను సులభతరం చేయడానికిపై రెండు సందర్భాల్లో వినియోగించడం అవసరం మనము వివిధ రకాల బోధన, నిర్వాహక నైపుణ్యాలను ఎంత సమర్థవంతముగా వివిధ తరగతి సందర్భాల్లో ఉపోగిస్తున్నాము అన్నదానిపై ఎక్కువగా ఆధారపడి ఉంటుంది. అందువల్ల బహుళశ్రేణి నిర్వహణ క్లిష్టమైనది, అనే నమ్మకానికి ఏకశ్రేణి నిర్వహణ కన్నా

అని చెప్పడానికి మంచి కారణంలేదు తరగతి యొక్క సందర్భం ఏదైనా అనగా ఏకశ్రేణి లేదా బహుళ శ్రేణి అయినా ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే మనము ప్రతి విద్యార్థి నేర్చుకోవడానికి ఎలా ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి. ఆ సందర్భంలో నేర్చుకోవడం ఆధారిత విధానం అనేది నిర్వహణకు మరింత అనుకూలమైన, సమర్థవంతమైనది, సాంప్రదాయంగా బోధించే పద్ధతి కన్నా యం.జి.టిని నిర్వహించడం (బహుళస్థాయి బోధన) అభ్యాస - ఆధారిత, విధానం ద్వారా చేసేటప్పుడు బోధన - అభ్యాస ప్రక్రియ యొక్క క్రింది నాలుగు ముఖ్యమైన అంశాలు ఉండాలి.

- తరగతి గది ఏర్పాటు
- విద్యార్థులను సమూహాలుగా చేయడం
- అభ్యసన సామగ్రి ఏర్పాటు
- అభ్యసన పరిస్థితికి ప్రణాళిక

తరగతి గది ఏర్పాటు : తరగతిగది యొక్క ఏర్పాటు బోధన అభ్యసనను మెరుగు పరిచడానికి సహాయపడే ముఖ్యమైన కారకాలలో ఇతి ఒకటి అని అనుభవ పూర్వకంగా మీకు తెలిసే ఉంటుంది. ఇవి బహుళ - శ్రేణి పరిస్థితి పాఠశాలలో ఇది చాలా ముఖ్యమైనది. మీ బోధన అనుభవం నుండి గుర్తుతెచ్చుకొని ఈ క్రింది వాటికి సమాధానం ఇవ్వండి.

- సమర్థవంతమైన అభ్యాస సదుపాయా కోసం తరగతిలో అందుబాటులో ఉన్న స్థలాన్ని ఎలా ఉపయోగించాలి?
- మీరు మీ విద్యార్థుల కోసం ఒక ఆరోగ్యకరమైన వాతావరణాన్ని ఎలా సృష్టిస్తారు?
- మీరు విద్యార్థుల అభ్యసనను మెరుగు పరచడానికి తరగతిగదిలో ఉపయోగించే పదార్థాలు ఏమిటి?

ఈ ప్రశ్నలన్నింటి సమాధానాలు తరగతి గదిలో అందుబాటులో ఉన్న స్థలంను వినియోగించడం, పిల్లలకు తగిన కూర్చోనే సౌకర్యం సల్పబలను సరియైన స్థలంలో ఉంచడం, ఉపాధ్యాయుడు బల్ల, కుర్చీ, అభ్యసన సామగ్రిని ప్రదర్శించడం, విద్యార్థుల సృజనాత్మక కార్యకలాపాలను ప్రదర్శించడం, విద్యార్థుల కార్యకలాపాలకు సదుపాయం (వ్యక్తి, సమూహంలో) మొదలగున్నవి అన్ని తరగతిగది ఏర్పాటుకు సంబంధించినవి. మీరు ఎంత బాగా పాఠాన్ని సిద్ధం చేసినప్పటికీ, సరిగా ఏర్పాట్లు చేయాని తరగతిగదిలో, బోధనకు ప్రభావవంతముగా విద్యార్థులను చేయడం తక్కువగా ఉంటుంది. తరగతిగది ఏర్పాట్లు, యం.జి.యస్ లో ఎటువంటి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలో క్రింది ముఖ్యమైన అంశాల ద్వారా చూద్దాం.

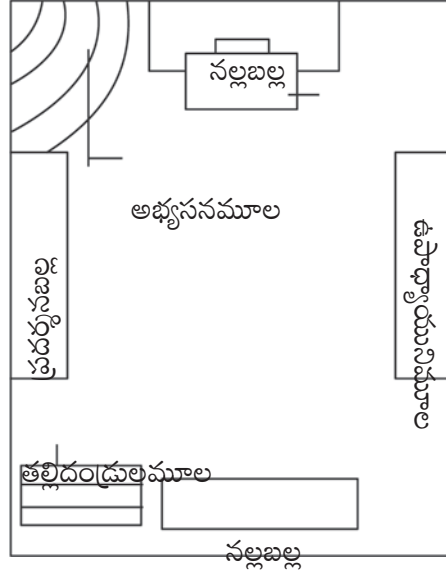
స్థల నిర్వహణ : బహుళ శ్రేణి తరగతిలో స్థల నిర్వహణ చాలా ముఖ్యమైనవి. తరగతిలో అందుబాటులో ఉన్న స్థలాన్ని అభ్యసన మూల/కార్నర్ గా, కార్యకలాపలమూలగా, ప్రశ్నలమూలగా తల్లిదండ్రుల మూల, విద్యార్థులు కూర్చునే స్థలం, ఉపాధ్యాయుడు అటుఇటు తిరగడానికి, నల్లబల్ల,

నోట్స్

ప్రదర్శన బల్లలు వంటివి ఉంచడానికి వినియోగించాలి.

వేర్వేరు కార్యకలాపాలు/ప్రయోజనం కోసం ఒక తరగతిలోని స్థలం నిర్వహణ యొక్క చిత్ర నమూనాను పటము - 1లో చిత్రంను గమనించండి.

పటం - 1 సూచితమైన స్థల నిర్వహణ యం.జి.యస్ తరగతిలో వివిధ కార్యకలాపాలు/ప్రయోనాలు

బహుళశ్రేణి తరగతిలో స్థల నిర్వహణను చేస్తున్నప్పుడు మీరు క్రింది విషయాలను తప్పక నిర్ధారించాలి.

- విద్యార్థులు ఎటువంటి అంతరాయం లేకుండా సమాహారంలో హాయిగా కూర్చుంటారు.
- ప్రదర్శన పామాగ్రి/బల్లలవల్ల కిటికీలు మూయబడకూడదు తరగతిలో సరైన కాంతి, ప్రసరణ ఉండాలి.
- ఉపాధ్యాయుడు అటుఇటు స్వేచ్ఛగా తిరగడానికి విద్యార్థులు (సమాహార మధ్య) అవసరమైనప్పుడు కదలడానికి తగినంత స్థలం అందుబాటులో ఉండాలి.
- విద్యార్థులు నల్లబల్లను టి.యల్.యమ్ కు మూలాలను సులభంగా చేరుకొని సదుపాయాలను వినియోగించుకొనేట్లు ఉండాలి.
- అభ్యసనమూల, తల్లిదండ్రులమూల, ప్రశ్నమూల మొదలైనవి విద్యార్థుల ఉపయోగంకోసం సులభంగా అందుబాటులో ఉండాలి.
- కూర్చోనే ఏర్పాటు : సాధారణంగా ఏకశ్రేణి తరగతిలో పరిస్థితి బోధన అభ్యసన సమయంలో మీరు వివిధ రకాల/మాదిరిలు విద్యార్థులు కూర్చునేందుకు ఏర్పాటు చేస్తారు. సమాహారం

నోట్స్

పని, స్వీయ అధ్యయనం, ఇంకా ఇతర అభ్యాసన కార్యకలాపాల కోసం మీరు ఏర్పాటు చేస్తారు. ఏకశ్రేణిలో కూర్చునే ఏర్పాట్లు అమరిక స్వభావం వివిధ కార్యకలాపాలకు అవసరంను బట్టి పరిస్థితి మారవచ్చు. కాని బహుళ - శ్రేణి పరిస్థితిలో కూర్చునే ఏర్పాట్లు ఏకశ్రేణికన్నా భిన్నంగా ఉంటాయి బహుళ - శ్రేణి పరిస్థితిలో, సరియైన కూర్చోనే ఏర్పాట్లకు అనేది ప్రాథమిక అవసరం, అంతేకాకుండా వేర్వేరు తరగతుల కూర్చోనే ఏర్పాట్లవలన విద్యార్థుల మధ్య పరధ్యానం లేకుండా ఒకే తరగతిలో ఏర్పాటు చేయాలి. ఒకే సమయంలో వివిధ తరగతులలో కార్యకలాపాలు నిర్వహణ, సమర్థవంతమైన బోధనాభ్యసన కోసం కూర్చునే ఏర్పాట్లు చేయాలి.

బహుళశ్రేణిలో తరగతిలో కూర్చునే ఏర్పాట్లు వివిధ అభ్యసన కార్యకలాపాలకోసం మీరు చేపట్టే ప్రణాళికపై ఆధారపడి ఉంటాయి. కొన్ని పరిస్థితులలో మీరు బోధించే అన్ని తరగతులకు అందరికి సాధారణంగా ఉండే అభ్యసన కార్యకలాపాలను ప్రణాళికలో చేయవచ్చు. కొన్ని ఇతర పరిస్థితులలో మీరు వ్యక్తిగత తరగతి కార్యకలాపాలను ప్రణాళిక చేయవచ్చు. లేదా మీరు చిన్న సమూహాలలో నిర్వహించగల కార్యకలాపాలను ప్రణాళిక చేయవచ్చు. అందువల్ల మీరు బహుళ శ్రేణి పరిస్థితులలో కూర్చోనే ఏర్పాట్లను న్యాయంగా, జాగ్రత్తగా చేయాలి బహుళశ్రేణి పరిస్థితులలో విద్యార్థుల కూర్చోనే ఏర్పాట్లకు కొన్ని నమూనాలను పరిశీలిద్దాం. క్రింది బొమ్మలలో పటము - 2ను చూడండి. విద్యార్థులకుగల కూర్చోనే ఏర్పాట్ల అమరిక యొక్క నమూనాను గమనించండి.

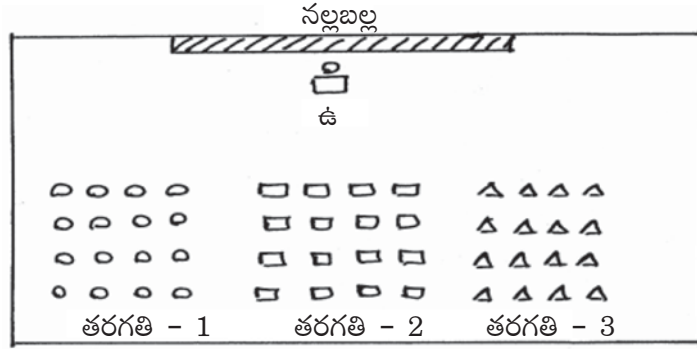
ఈ నమూనాలలో

- విద్యార్థులు వారి తరగతుల ప్రకారం వరుసలలో కూర్చుంటారు. (ఇక్కడ 1,2,3 తరగతులు). నల్లబల్లవైపు తిరిగి కూర్చుంటారు.
- నల్లబల్ల వారికి ఎదురుగా అమర్చబడి ఉంటుంది. కాబట్టి వారు నల్లబల్లను చూడవచ్చు.
- అవసరమైనప్పుడు ఉపాధ్యాయుడు ప్రతి తరగతి/శ్రేణి ముందు నిలబడి బోధించవచ్చు.

ఇది ఉపాధ్యాయుడు - విద్యార్థి ముఖాముఖి కలిగి విద్యార్థులు సౌకర్యవంతంగా నేర్చుకొనే వీలుకలదు. అయినప్పటికీ మూడు తరగతుల విద్యార్థులను ఒక తరగతి గదిలో సర్దుబాటు చేయగలిగారు. బోధన - అభ్యసనం కార్యకలాపాల యొక్క అన్ని ప్రయోజనాలకు ఈ అమరిక సరిపోతుంది. ఇది ఏకశ్రేణి పరిస్థితి లక్షణాలను కలిగిఉంది. ఇది విద్యార్థి - విద్యార్థి మధ్య అభివ్యక్తికరణ, ఒకే తరగతికి లేదా రెండు తరగతుల మధ్య పరస్పరం చేర్చించుకోవడానికి అనుకూలంకాదు.

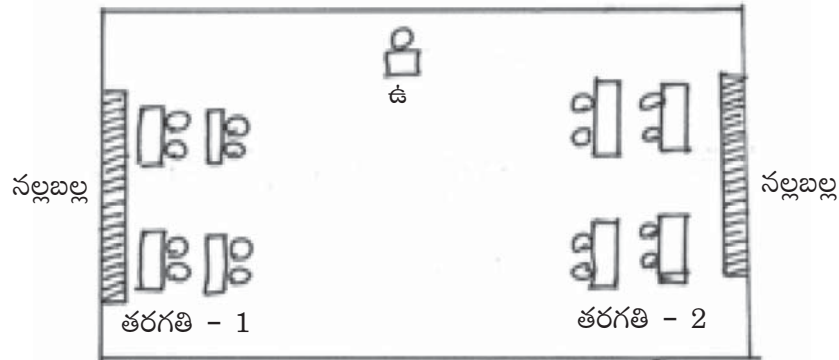
నోట్స్

పటము - 2 కూర్చోనే ఏర్పాటు అమరిక

పటము - 3 బహుళశ్రేణి తరగతిలో కూర్చోనే ఏర్పాటు మిరొక రకాన్ని చూపిస్తుంది.

ఈ పరిస్థితుల్లో తరగతుల సంఖ్యకు సమానంగా నల్లబల్ల ఏర్పాటు కలవు. విద్యార్థులు నల్లబల్లకు అభిముఖంగా ఒక్కరి నుండి ఒకరు వేరుగా చిత్రంలో చూపిన విధంగా కూర్చుంటారు.

పటము - 3 తరగతిలో కూర్చోనే ఏర్పాటు

తరగతిలో ఈ విధమైన కూర్చోనే ఏర్పాటు

వేర్వేరు తరగతుల విద్యార్థులు వివిధ అభ్యాస కార్యకలాపాలలో నిమగ్నమవ్వాలి.

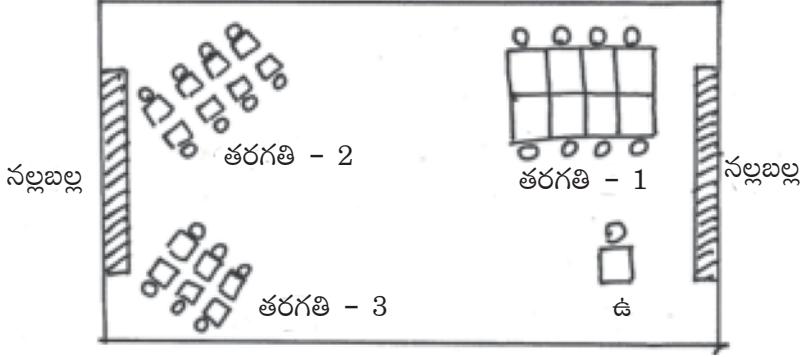
ఉపాధ్యాయుడు ఒక తరగతికి బోధించేటప్పుడు ఇతర తరగతుల విద్యార్థులు సమూహకార్యకలాపాలు లేదా స్వీయ అధ్యయనం వంటి వాటిలో నిమగ్నంకావాలి.

మౌఖిక పని ముఖ్యంగా భాష నేర్చుకోవడానికి సులభంగాను అనుకూలంగాను ఉంటుంది.

పటము - 4 మూడు తరగతుల కొరకు కూర్చోనే ఏర్పాటు అమరిక

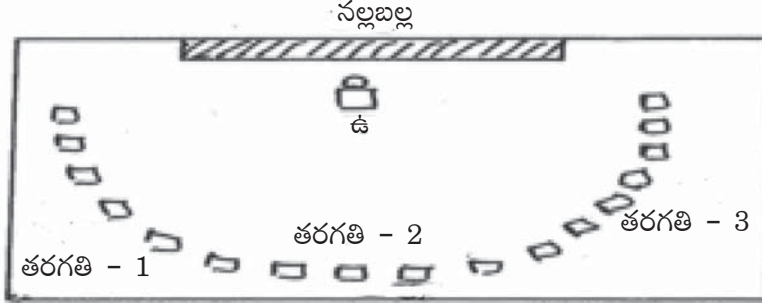

నోట్స్

పటము - 4 తరగతిలో కూర్చోనే ఏర్పాటు రకం

పటము - 5 వేరొక రకం కూర్చోనే ఏర్పాటు అమరికను ప్రదర్శిస్తుంది. ఇక్కడ మూడు తరగతుల విద్యార్థులు అర్థచంద్రాకారంలో ఉపాధ్యాయుడు, నల్లబల్లకు అభిముఖంగా కూర్చుంటారు. ఇటువంటి ఏర్పాటు అన్నితరగతులను సమావేశపరచి అందరికీ ఒకే కార్యక్రమం, కొన్ని ఆసక్తికరమైన చిత్రాలు లేదా నమూనాలు ప్రదర్శించడం, ఒకకథ చెప్పడం, సరళహైన ఆటలు, నేర్చుకొనే కృత్యాలు వంటివి.

పటము - 5 కూర్చోనే ఏర్పాట్లో ఇంకొకరకం

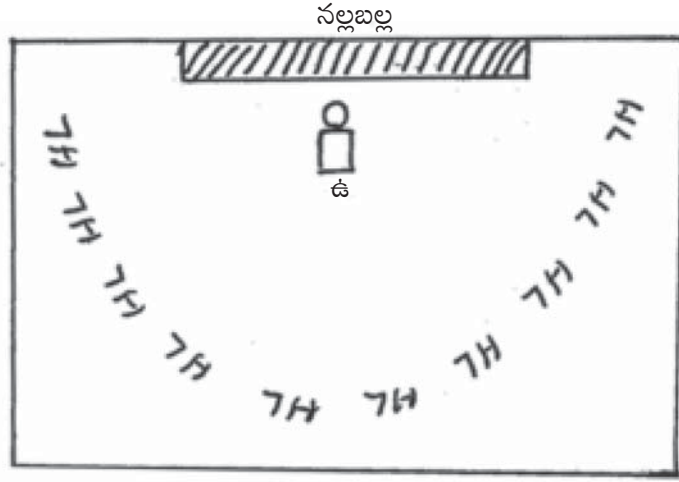
పైన వివరించిన ఇతర ఏర్పాట్లలో తరగతులను విడివిడిగా ప్రత్యేక గుర్తింపునిచ్చి నిర్వహించారు.

పటము - 6లో వివిధ తరగతుల విద్యార్థులు కలిసి వివిధ సామర్థ్య కలవారిని వివిధ తరగతుల్లో వారిని కలిపి ఉంచారు. (ఉదా : ఎక్కువ, సగటు, తక్కువ) ఇది వైవిధ్య సమూహానికి ఉదాహరణ. ఇక్కడ సమవయస్కుల మధ్య పరస్పర చర్య, మార్గదర్శకత్వం అధిక సామర్థ్యంగల విద్యార్థుల మధ్య సాధ్యమవుతుంది.

నోట్స్

పటము 6 - మిశ్రమ కూర్చోనే ఏర్పాట్లు

✂ కృత్యము - 3

మీరు కూడ కొన్ని వినూత్న కూర్చోనే ఏర్పాట్ల గురించి ఆలోచించండి. మీ సహోద్యోగులతో చర్చించండి, భాగస్వాములను చేసి ఒక రేఖా చిత్ర ప్రదర్శనను చేయండి.

.....

.....

.....

పైన చెప్పిన కూర్చోనే ఏర్పాట్లు బహుళ శ్రేణి పరిస్థితులకు సూచించిన ఉదాహరణలు. ఇవి వేర్వేరు బహుళ శ్రేణి పరిస్థితులలో ప్రయోగాత్మకంగా చేసినవి. మీరు కూడా మీ అభ్యసన కార్యకలాపాలకు అనుగుణంగా బహుళ శ్రేణి పరిస్థితులలో కూర్చోనే ఏర్పాట్లను చేయవచ్చు. ఒక పాఠశాల పరిస్థితి మరొక పాఠశాలకు భిన్నంగా ఉంటుంది. మీ తరగతిలో అందుబాటులో ఉన్న స్థలం ప్రకారం మీరు స్వేచ్ఛగా మీ అవసరంకు తగినట్లు కూర్చోనే ఏర్పాట్లు చేయండి. మీరు వినూత్నంగా కూర్చోనే ఏర్పాట్లు చేయండి. మీరు వినూత్నంగా కూర్చోనే ఏర్పాట్లు ఊహించినట్లయితే తరగతి వెలుపల సౌకర్యవంతంగా పని చేయడానికి ఏర్పాటు చేయవచ్చు. ఉదాహరణగా విద్యార్థులు చెక్క నమూనా చేయడం లేదా పెయింటింగ్ లేదా వ్యాసం రాయడం వంటి పనులకు మిగిలిన వారి భంగం కాకుండా బయటవరండాలో లేదా తరగతి వెలుపలి ఖాళీస్థలంలో కూర్చోని చేయవచ్చు. మీ తరగతిలో అధిక సంఖ్యలో విద్యార్థులున్నట్లయితే ఒక చిన్న సమూహాన్ని పఠనం కోసం మామిడి చెట్టు క్రిందకి బయటకు పంపి మిగిలిన కార్యకలాపాలు తరగతిలో చేయవచ్చు. మీ స్థానిక సందర్భంలో అయితే మీ విద్యార్థుల అభ్యసనస్థాయి, అభ్యాస అవసరాలు, అందుబాటులో ఉన్న స్థలం, నేర్చుకోవడం, అభ్యసన సామాగ్రి, మీరు అవలంబిస్తున్న వ్యూహం ప్రకారం మీరు తగిన కూర్చోనే ఏర్పాట్లు చేయవచ్చు.

నోట్స్

1: మీరు ఒక ప్రణాళిక కూర్చోనే ఏర్పాట్లు కోసం చేసే ముందు తరగతిలో పరిగణనలోనికి తీసుకోవలసిన పరిస్థితులేవి?

• విద్యార్థులను సమూహాలుగా చేయడం :

విద్యార్థులకు కూర్చోనే ఏర్పాట్లు, విద్యార్థులను సమూహాలుగా చేయడం అనునది బహుళ శ్రేణి బోధనకు చాలా ప్రభావవంతమైన వ్యూహం. విద్యార్థులు సమూహంలో పనిచేసేటప్పుడు బాగా నేర్చుకొన్నా, అభివృద్ధి చెందుతారు. సమూహంలో నేర్చుకోవడమే కాకుండా, సామాజిక నైపుణ్యాలను కూడా అభివృద్ధి చేస్తుంది. భాగస్వామ్యంతో పనిచేయడం, సామూహిక నిర్ణయాలు తీసుకోవడం, ఇతరుల ఆలోచనలను అంగీకరించడం పంచుకోవడం, గౌరవించడం, నాయకత్వ పాత్రలు పోషించడం వంటి నైపుణ్యాలను అభివృద్ధి చేస్తుంది. సమవయస్సు బృందాల వల్ల వీరి బంధాలు బలపడుతాయి. వీటిన్నింటి దృష్ట్యా బహుళశ్రేణి బోధన అనునది సమూహాలలో జరిగినప్పుడు చాలా ప్రభావవంతమైనది. బహుళశ్రేణి పరిస్థితిలో వివిధ రకాల సమూహాలను ఏర్పరచు ప్రధానంగా రెండు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు

- 1) శ్రేణి/గ్రేడ్ ఆధారిత   2) సామర్థ్యం ఆధారంగా ఇక్కడ చర్చించబడ్డాయి.

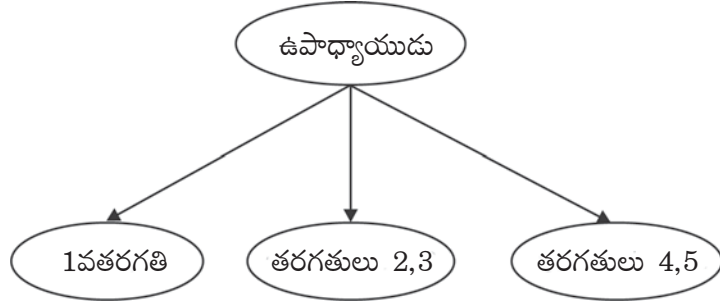
1. శ్రేణి ఆధారిత సమూహం : బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిలో విద్యార్థులను శ్రేణుల ఆధారంగా సమూహంగా చేయడంపై పేరును బట్టి ఇక్కడ సమూహాలను శ్రేణి ఆధారంగా చేస్తారని తెలుస్తుంది. అనగా ఒక శ్రేణిని ఒక సమూహంగా లేదా కొన్ని శ్రేణులు కలిపి ఒక సమూహంగా చేయడం. ఇది బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిలో ఒక సాధారణ రూపం. సమవయస్సుగల పిల్లలు పురోగతి కూడా కొంచెం ఎక్కువ, తక్కువలతో అందరూ సాధిస్తారు. అని భావిస్తారు.

బహుళశ్రేణి ఉపాధ్యాయుడుగా, బహుళశ్రేణి తరగతిలో మీరు కూడ మూడు తరగతులను గరిష్టంగా ఒకేసారి నిర్వహించవచ్చు. దీని దృష్ట్యా రెండు ప్రక్క ప్రక్క శ్రేణులను ఒక సమూహంగా బహుళ - శ్రేణిలో చేయవచ్చు. అవసరతే క్రింది ఉదాహరణలతో వివరించినట్లు సమూహాలను కలిపే పద్ధతులను అనుసరించండి.

ఉదాహరణ 1 : ఐదుతరగతులు, ఒక ఉపాధ్యాయుడు కలిగిన పాఠశాలలో, 2,3 తరగతులను కలిపి ఒకసమూహంగా 5,4 తరగతులు ఒక సమూహంగా, 1వ తరగతి ఒక మూహంగా చేయవచ్చు పటము - 7లో చూపిన విధంగా

నోట్స్

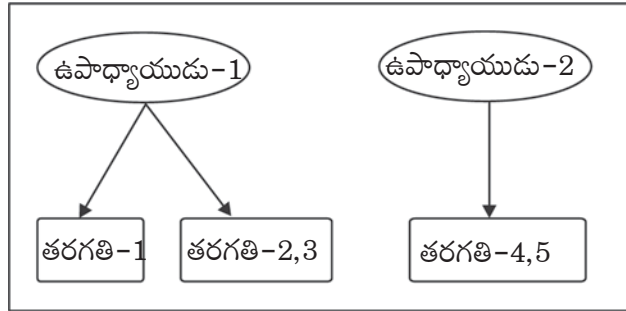

పటము - 7 శ్రేణి/గ్రేడ్ ఆధారిత సమూహం

ఒకటవ తరగతి పిల్లలు కొత్తగా పాఠశాలలో చేరతారు కాబట్టి వారికి ప్రత్యేక శ్రద్ధ, సంరక్షణ అవసరం అందువల్ల వారిని ఒక ప్రత్యేక సమూహంగా చేసే, 2,3 తరగతులు ఒక సమూహం, 4,5 తరగతులు ఒక సమూహంగా చేస్తారు. ఇవి ప్రక్క ప్రక్క తరగతులు కాబట్టి వీటిలో ఉన్న విషయాలను వీరు స్వీయ అభ్యసనం, సమవయస్కులతో నేర్చుకోవడం రెమిడియల్ అభ్యసనం, సహకార అభ్యసనం ద్వారా సమర్థవంతంగా నేర్చుకుంటారు.

ఉదాహరణ - 2

ఐదు తరగతులు, ఇద్దరు ఉపాధ్యాయులుగల పాఠశాలలో సమూహాలను క్రింది విధంగా ఉపాధ్యాయుల నియంత్రణలో ఏర్పాటు చేయవచ్చు పటము - 8లో క్రింద చూపించబడినట్లు

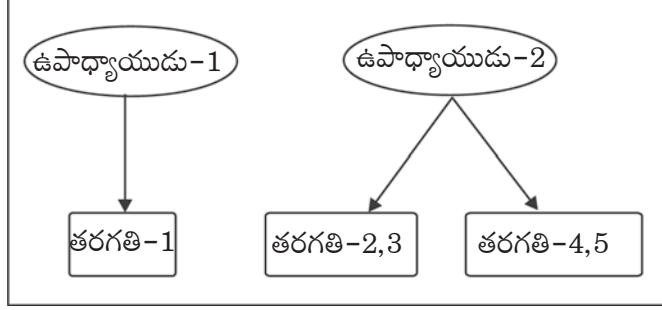
పటము - 8 శ్రేణి ఆధారిత సమూహంలో రకం

పటము - 8లో చూపినట్లు ఒకటవ తరగతి విద్యార్థులు ఒక సమూహంగాను, 2,3 తరగతులు ఇంకొక సమూహంగాను ఉన్నాయి. ఈ రెండు సమూహాలు ఒక ఉపాధ్యాయుని నియంత్రణలో ఉంటాయి. 4,5 తరగతులు ఒక సమూహంగా చేసి ఒక ఉపాధ్యాయుని నియంత్రణలో ఉంచారు.

పటము -9లో ఒకటవ తరగతి విద్యార్థులు ఒక సమూహంగా ఒక ఉపాధ్యాయుని నియంత్రణలో ఉంటారు. 2, 3 తరగతులు ఒక సమూహంగాను, 4,5 తరగతులు ఒక సమూహంగా చేసి ఈ రెండు సమూహాలు ఇంకొక ఉపాధ్యాయుని నియంత్రణలో ఉంచారు.

నోట్స్

పటము - 9 గ్రేడ్ - ఆధారిత సమష్టమం రకం

తరగతి - 1 కి ఎక్కువ ప్రాధాన్యత నిచ్చి ఒక ఉపాధ్యాయుని నియంత్రణలో ప్రత్యేకంగా ఉంచినట్లు పటము - 9 నుండి స్పష్టంగా తెలుస్తుంది.

శ్రేణి/గ్రేడ్ ఆధారిత సమూహాన్ని మూడు లేదా మూడు కన్నా ఎక్కువ మంది ఉపాధ్యాయులు ఐదు తరగతులు గల ప్రాథమిక పాఠశాలలో ఉన్నట్లయితే చాలా సౌకర్యవంతముగా ఉంటుంది.

మీరు శ్రేణి/గ్రేడ్ ఆధారంగా సమూహాన్ని ఏర్పాటు చేసినట్లయితే ఈ క్రింది అంశాలను పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి.

- శ్రేణి - 1 ని ప్రత్యేక సమూహంగా మరింత శ్రద్ధ తీసుకోవడానికి ఉంచాలి
- ప్రక్కనే ఉన్న తరగతులను కలిపి ఒక సమూహంగా ఏర్పరచాలి. ఇటువంటి కలయిక వల్ల బోధనాభ్యసనం మరింత ప్రభావ వంతంగా మారుతుంది.
- ప్రక్కనే ఉన్న తరగతిలో విద్యార్థుల సంఖ్య 40 మంది కంటే ఎక్కువ ఉన్నప్పుడు వాటి కలయిక ద్వారా సమూహాన్ని ఏర్పరచకూడదాఉ. ఈ విధంగా కలిపినపుడు విద్యార్థులసంఖ్య అసాధారణంగా పెద్దదిగా అవుతుంది. సమర్థవంతమైన బోధన అభ్యసనకు ఇది అనుకూలమైనదికాదు.
- మీరు రెండు సమూహాలను నిర్వహించాల్సి వచ్చినపుడు సాధ్యమైనంత వరకు ప్రక్కనే ఉన్న తరగతులతో సమూహాన్ని ఏర్పరచండి.

2. సామర్థ్యాలను అనుసరించి సమూహం ఏర్పరచడం :

విద్యార్థులు చాలా ఎక్కువ సంఖ్యలో అభ్యసన అనుభవాలను సమూహ అభ్యసనం ద్వారా ప్రత్యేకంగా చిన్న సమూహాల ద్వారా పొందుతారు. ఇది ఏకశ్రేణి లేదా బహుళ శ్రేణి కావచ్చు సమూహ అభ్యసనం వ్యక్తిగత అభ్యసనకు చాలా దోహదం చేస్తుంది. తరగతులతో సంబంధం లేకుండా విద్యార్థులను చిన్న సమూహాలుగా వారి సామర్థ్యాలను అనుసరించి వివిధ విషయ సమూహాలుగా చేసినట్లయితే దీనిని సామర్థ్యం ఆధారంగా సమూహం అంటారు.

నోట్స్

ఈ సందర్భంగా సామర్థ్యం అనే పదం అర్థం ఏమంటే అభ్యసన సామర్థ్యం అనగా ఎవరైతే ఒక విషయం ఎక్కువ అభ్యసన అనుభవాలను పొందుతారో వారిని ఎక్కువ అభ్యాస సామర్థ్యం కల విద్యార్థులుగా భావిస్తారు. ఎవరైతే ఒక విషయంలో తక్కువ అభ్యసన అనుభవాలను పొందుతారో వారిని తక్కువ అభ్యాస సామర్థ్యం కల విద్యార్థులుగా భావిస్తారు. అభ్యసన రేటు అనగా విషయాలను వేగంగా నేర్చుకొనే వారిని వేగం గల విద్యార్థులు, విషయాలను నెమ్మదిగా నేర్చుకొనే వారిని నెమ్మది విద్యార్థులుగా పిలుస్తారు. అధిక సామర్థ్యం గల విద్యార్థులు సాధారణంగా వేగంకలిగి అధికంగా సాధించే విద్యార్థులుగా ఉంటారు. అలాగే తక్కువ సామర్థ్యం గల విద్యార్థులు నెమ్మదిగా విషయాలను నేర్చుకొని తక్కువ సాధిస్తారు.

అందువల్ల విద్యార్థుల సామర్థ్యం దృష్ట్యా రెండు రకాల సామర్థ్య సమూహాలు ఏర్పడతాయి.

ఒకే విధమైన సామర్థ్యం

సజాతీయ సమూహంలోని విద్యార్థులందరూ ఒకే విధమైన సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉంటారు. (అధిక సామర్థ్యం, సగటు సామర్థ్యం, తక్కువ సామర్థ్యం)

మిశ్రమ సామర్థ్యం :

మిశ్రమ సామర్థ్యం అనగా విభిన్న సామర్థ్యాలు స్థాయి (అంటే రెండు సామర్థ్యాలు గలవారు, ఒక సమూహంలో ఎక్కువ, తక్కువ సామర్థ్యం గల విద్యార్థులు)

ఇలాంటి సామర్థ్యాలు వివిధ అంశాలకు భిన్నంగా ఉంటాయి. ఈ విధమైన సామర్థ్యపు సమూహాలు ఏర్పరచేటప్పుడు ఒక విషయంలో వివిధ తరగతుల విద్యార్థులతో, మీరు మొదటగా విద్యార్థి యొక్క అభ్యాస సాధన స్థాయిని గుర్తించండి. ఇది చేయటానికి మీరు క్రిందిటి సంవత్సరపు అంచనా నివేదికలను ఉపయోగించవచ్చు. మీరు కూడా వారి సామర్థ్యాలను అంచనావేయడానికి ఒక పరీక్షను నిర్వహించవచ్చు/లేదా మీ స్వంత అనుభవం ద్వారా వారిని ప్రత్యక్షంగా పరిశీలించవచ్చు.

ఒకే విధమైన సామర్థ్యంగల సమూహం :

మీరు ఒకే విధమైన సామర్థ్యంగల సమూహాన్ని రూపొందించినప్పుడు, మీరు పాఠాలు, ప్రతి సమూహానికి వారి సామర్థ్యానికి అనుగుణంగా బోధనాభ్యసన కార్యకలాపాలు చేపట్టాలి. ఉదాహరణకు మీరు తక్కువ సామర్థ్యంగల విద్యార్థుల కోసం వారు కనీస సామర్థ్యాలను ఒక విషయంలో సాధించేటట్లు శ్రద్ధ వహించాలి. అదే విధంగా ఉన్నత స్థాయి సామర్థ్యంగల విద్యార్థుల కోసం వారిని సుసంపన్నం చేయడానికి విషయాలను లోతుగా అధ్యయనం చేయించాలి. విషయం మారనప్పుడు, సమూహాన్ని కూడా మార్చాలి ఉంటుంది. ఎందుకంటే ఒక విద్యార్థి గణితంలో అధిక సామర్థ్యం గల సమూహంలో ఉన్నాడనుకోండి, భాషవిషయంలో/లేదా ఏదైనా విషయంలో తక్కువ సామర్థ్యంగల సమూహంలో ఉండవచ్చు.

నోట్స్

సారుప్య/ఒకే విధమైన సామర్థ్యంగల సమూహంలో ప్రయోజనాలు :

- విద్యార్థులందరూ ఒకే సామర్థ్యం కలిగి ఉన్నందున వారి స్థాయి ననుసరించి సొంత వేగంతో అధ్యయనం చేయవచ్చు.
- గణితం, భాష వంటి విషయాలలో సమూహ కార్యకలాపాలకు ఇది ప్రభావవంతమైనది.
- సమూహంలో విద్యార్థులు ఒకరితో ఒకరు సహకరిస్తారు. వారి సమాన పురోగతితో ఒకరితో నొకరు పోటీ పడతారు.
- నెమ్మదిగా అభ్యసించే విద్యార్థులకోసం నివారణ పాఠాలు రూపకల్పన, వేగంగా అభ్యసించే విద్యార్థులను సుసంపన్నం చేయడానికి ఇది చాలా సరియైనది.

గొప్ప ప్రతికూలత :

ఇటువంటి సమూహాలు, అభ్యసనం పెరిగిన తర్వాత కూడా సమూహాల మధ్య సామర్థ్యం అంతరాలు తగ్గించలేదు తత్ఫలితంగా అధిక సామర్థ్యం గల విద్యార్థుల అధిక విజయాలను, తక్కువ సామర్థ్యం కల విద్యార్థులు తక్కువ విజయాలను కలిగి ఉంటారు. ఒకసారి ఈ విధంగా తక్కువ సామర్థ్యం గలవారిగా ముద్ర వేసినపుడు వారిలో స్వీయ విశ్వాసం ఆసక్తి తగ్గి ఇంకా నేర్చుకోవడానికి ప్రేరణను కోల్పోతారు.

మిశ్రమ సామర్థ్యంగల సమూహం :

వివిధ నైపుణ్య స్థాయిగల విద్యార్థులు ఒక సమూహంగా ఏర్పడినప్పుడు మిశ్రమ సామర్థ్యసమూహం అంటారు. మీరు ఎక్కువ సామర్థ్యం, మధ్యస్థ సామర్థ్యం, తక్కువ సామర్థ్యంగల విద్యార్థులను కలిపి సమూహాలను ఏర్పాటు చేయవచ్చు. ఇటువంటి సమూహాలను తరచుగా విషయాన్ని బట్టి, ఒకే సామర్థ్యం గల సమూహంలో లాగా మార్చవలసిన అవసరంలేదు. ఎందుకంటే ఒక అంశంలోని విద్యార్థుల యొక్క సామర్థ్యం వేర్వేరు విషయాల్లో విభిన్నంగా ఉండవచ్చు.

మిశ్రమ సామర్థ్యం గల సమూహం ప్రయోజనం ఏమిటంటే వివిధ సామర్థ్యపు స్థాయిలు ఉన్న విద్యార్థులు ఒకరితో ఒకరు చర్చించడం, ఒకరినుండి ఒకరు నేర్చుకోవడం, తక్కువ సాధించి వారికి మిగిలిన వారి మద్దతు ఇవ్వడం వంటి ప్రయోజనాలు కలవు. అదే కాకుండా, ఇటువంటి సమూహాలు ప్రాజెక్టు పనులను ఉపయోగపడతాయి. వివిధ సహపాఠ్యకార్యక్రమాల ద్వారా మంచి అభ్యాసం పొందడానికి ఒక మంచి అవకాశం ఏర్పడుతుంది.

అందువల్ల బహుళశ్రేణి పరిస్థితులలో రెండు రకాల సామర్థ్య సమూహాల వల్ల విద్యార్థులకు బోధన-అభ్యసన సమర్థవంతంగా జరగడానికి సహాయపడుతుంది. అయితే మిశ్రమ సామర్థ్య సమూహం బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిలో, ఒకే విధమైన సామర్థ్యం సమూహం కన్నా మంచిది.

నోట్స్

బహుళశ్రేణి పరిస్థితిలో బహుళశ్రేణి బోధనలో ఈ క్రింది అంశాలను సమూహం చేసేటప్పుడు గుర్తుంచుకోవాలి.

- ఒక సమూహం చిన్నదిగా 4 - 5 విద్యార్థులు కలిగి ఉండాలి.
- చిన్న సమూహాలలో కంటే ఎక్కువగా ఉంటాయి.
- వివిధ రకాల సమూహాలు అవసరాన్ని బట్టి ఏర్పరచవచ్చు.
- విద్యార్థులను ఒక సమూహం నుండి వేరొక సమూహంలోనికి మారడానికి వారి ఆసక్తి, అవసరాన్ని బట్టి అనుమతించాలి.
- నెమ్మదిగా నేర్చుకొనే విద్యార్థులనే ముద్రను పూర్తిగా నిరాకరించాలి.
- సమూహ, వ్యక్తిగత అభ్యాస కార్యకలాపాలు సజీవంగా వైవిధ్యంగా, ఉత్తేజాన్ని కల్పించేవిగా ఉండాలి.
- వెనుకబడే విద్యార్థుల కోసం తగిన అభ్యాస వాతావరణం కలిగించాలి/సృష్టించాలి.
- ఉపాధ్యాయుడు కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనకుండా విద్యార్థుల సమూహకార్యకలాపాలను గమనించాలి.
- సమూహంలోని విద్యార్థులందరూ పాల్గొనేలా చూడాలి.

బోధనాభ్యసన సామగ్రిని కేటాయించడం

బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో వివిధ బోధనాభ్యసన సామగ్రిల అవసరం, ప్రాముఖ్యత మనకు తెలుసు, ప్రత్యేకంగా కార్యచరణ ప్రాధాన్యతగల బోధన - అభ్యసన పరిస్థితులలో ఎక్కువ సంఖ్యలో వీటి అవసరం ఉంది. వివిధ రకాల బోధనాభ్యసన సామగ్రిలు స్వీయ అభ్యాసనకు సమూహ పనికి సహాయపడతాయి. ఉపాధ్యాయుడిగా మన పని విద్యార్థులు నేర్చుకొనడంలో సహాయం చేయడం. అందుకే మనం వారికి తగిన నేర్చుకొనే పరిస్థితులు కల్పించాలి, అందువల్ల వారు తమంతట తామే సమర్థవంతంగా నేర్చుకొనడంలో పాల్గొంటారు. తద్వారా వారు అర్థవంతంగా విషయాలను, నేర్చుకొంటారు. ఏకశ్రేణి లేదా బహుళ శ్రేణి తరగతైనా తగిన అభ్యాస పరిస్థితులను, సరైన బోధనాభ్యసన సామగ్రిల ద్వారా విస్తృతంగా అందించడవల్ల నేర్చుకొంటారు. బహుళశ్రేణి పరిస్థితులలో సరైన బోధనాభ్యసన సామగ్రిలు వివిధ తరగతుల బోధన అభ్యాసన కార్యకలాపాలు ఉపాధ్యాయుడు సమర్థవంతంగా ఒకేసారి నిర్వహించడానికి సహాయపడతాయి.

నోట్స్

✘ కృత్యము - 4

ఉపాధ్యాయుడిగా మీరు మీ తరగతిగదిలో వివిధ రకాల బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను కార్యకలాపాలకు ఉపయోగించి ఉంటారు. వాటిలో కొన్నింటి పేర్లు చెప్పగలరా? మీరువీటిని ఎలా సంపాదిస్తారు? మీరెప్పుడైనా బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలలో కొన్నింటిని తయారుచేశారా? వివిధ వర్గాల క్రింద కొన్ని బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను వాటి పేర్లను వాటిని ఎలా సంపాదించాలో క్రింద ఇవ్వబడిన పట్టికలో రాయండి.

.....

.....

.....

వర్గము	బోధనాభ్యసన సామాగ్రి	పేరు సంపాదించడం (కొన్నవి/చేసినవి)
ప్రామాణిక		
బోధనాభ్యసన సామాగ్రి		
తక్కువఖర్చు, ఖర్చు లేని		
బోధనాభ్యసన సామాగ్రి		
పుష్కలంగా అందుబాటులో		
గల బోధనాభ్యసన సామాగ్రి		

బహుళ శ్రేణి బోధనా పరిస్థితిలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను ఉపయోగించడంవల్ల కొన్ని ప్రయోజనాలు ఉన్నాయి.

- ప్రాథమిక తరగతుల (ఏకశ్రేణి, బహుళశ్రేణి రెండుసందర్భాల్లో) విద్యార్థులు భావనలు అర్థం చేసుకోవడానికి నిజవస్తువులతో అనుబంధం చేసుకొంటారు, బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు కష్టమైన భావనలు అర్థం చేసుకునేందుకు సహాయపడతాయి.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల ద్వారా బహుళశ్రేణి పరిస్థితులలో విద్యార్థులందరూ అర్థవంతంగా పాల్గొని, తరగతిలో బహుళశ్రేణి ఉపాధ్యాయుడు కొంత సమయం లేనప్పటికీ విద్యార్థులు కార్యకలాపాల్లో నిమగ్నమవుతారు.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు సమూహ అభ్యాసానికి, స్వీయ అభ్యాసానికి వీలు కల్పిస్తాయి.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు బహుళ శ్రేణి ఉపాధ్యాయుడు అధికంగా మాట్లాడకుండా సహాయం చేస్తాయి.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు సమూహాల మధ్య చర్చను ప్రేరేపించడానికి కావలసిన సందర్భాన్ని సృష్టిస్తాయి.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు పాఠం వైపు విద్యార్థుల దృష్టిని ఆకర్షిస్తాయి.

నోట్స్

- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు బహుళ శ్రేణి ఉపాధ్యాయునికి ఆమె/అతని శక్తిని కాపాడుటానికి, అలసటను తగ్గించటానికి సహాయం చేస్తాయి.
- బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు పరిచయం, సాధన పునర్లొని మూల్యాంకనం చేయడానికి, బహుళశ్రేణి ఉపాధ్యాయునికి వివిధ దశలో బోధనా అభ్యాసానికి వీలు కల్పిస్తాయి.

బహుళ శ్రేణి బోధనలో ఉపయోగించే బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల రకాలు :

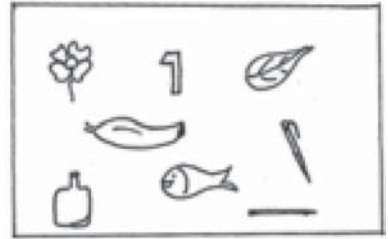
పాచికలు, చిత్రపటాల అట్టలు, ప్లాష్ కార్డులు అసైన్ మెంట్ కార్డులు, అక్షరాల కార్డులు, సంఖ్యల కార్డులు కథల కార్డులు, పాటల కార్డులు, పోస్టర్లు, కరపత్రాలు పఠనం కార్డులు, కథలపుస్తకాలు, నిఘంటువులు నమూనాలు, పటాలు మొదలైనవి. ఇవేకాకుండా వర్క్ షిట్లు కూడా తయారుచేసి బహుళ తరగతి పరిస్థితులలో ప్రతి వర్గానికి కూడా ఉపయోగిస్తారు. బహుళ శ్రేణి ఉపాధ్యాయుడు లేనప్పుడు కూడా వీటిని ఉపయోగించవచ్చు.

2: బహుళ శ్రేణి బోధనలో బోధనాభ్యసన సామాగ్రిల యొక్క రెండు ప్రయోజనాలను వివరించండి.

బహుళ తరగతి బోధన సందర్భంలో మీరు టి.ఎల్.ఎంలను ఉపయోగించే పద్ధతి ఈ క్రింది ఉదాహరణలో ప్రదర్శించబడింది.

ఉదాహరణకు :

బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిలో 1,2,3 తరగతులను బహుళ శ్రేణి ఉపాధ్యాయుడు కొన్ని వస్తువులను చూపించింది. అవి గవ్వలు, విత్తనాలు, పండ్లు, గృహంలో ఉండే వస్తువులు, పాఠశాలలో ఉండే వస్తువులు, ఛాయా చిత్రాలు మొదలైనవి విద్యార్థుల కోసం బట్టలో ఉంచబడతాయి (చిత్రంలో చూపినట్లు) మూడు నిమిషాల తర్వాత బట్టలోని వస్తువులను

వస్త్రంతో కప్పివేసింది తర్వాత 1వ తరగతి విద్యార్థులను వారు చూసిన వస్తువులను గుర్తుకు తెచ్చుకొని పేర్లను చెప్పమని అడిగింది. 2వ తరగతి విద్యార్థులను వాటి పేర్లను పుస్తకంలో రాయమని అడిగింది. 3వ తరగతి విద్యార్థులను రోజువారి జీవితంలో ఈ వస్తువుల ఉపయోగాలను రాయమనింది.

20 నిమిషాల తర్వాత ఉపాధ్యాయుడు మిశ్రమ సామర్థానయల సమూహాలను 3 తరగతుల విద్యార్థులను కలిపి ఏర్పరుస్తాడు. ప్రతి సమూహంకు వస్తువులను పంపిణీ చేసి, ప్రతి ఒక్కక్క సమూహాన్ని వస్తువుల యొక్క విభిన్న ఉపయోగాలను సత్యజీవితంలో రాయమని అడగండి. అప్పుడు ప్రతి సమూహం నివేదికను అందిస్తుంది. తర్వాత అందరూ వీటిలోని విషయాలను చదువుతారు. పై ఉదాహరణ నుండి మీరు సమూహాన్ని ప్రేరేపించడానికి బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలు ఎలా ఉపయోగిస్తారో ఉహించవచ్చు అదే విధంగా వ్యక్తి పని కోసం బహుళ శ్రేణి బోధనలో, విద్యార్థులను అర్థవంతమైన అభ్యసన కార్యకలాపాలలో నిమగ్నం చేయడానికి ఉపయోగించవచ్చు.

నోట్స్

అభ్యాసన పరిస్థితి కోసం ప్రణాళిక :

మీరు ఇప్పటికి ఏకశ్రేణి పరిస్థితుల్లో బోధన - అభ్యసనం (పాఠ్యప్రణాళిక) ప్రణాళికలు అభివృద్ధి చేయడం నేర్చుకున్నారు. అయితే బహుళ శ్రేణి పరిస్థితుల్లో బోధనా - అభ్యసన ప్రణాళికల కన్నా ముందు, మీరు తరగతి గది నిర్వహించడం, విద్యార్థులను కావలసిన విధంగా సమూహాలుగా చేయడం అనుకూలమైన అభ్యసన వాతావరణాన్ని సృష్టించడం వంటివి చేయాలి. బహుళ శ్రేణి పరిస్థితుల్లో విషయ బోధన - అభ్యసన వాతావరణాన్ని సృష్టించడం వంటివి చేయాలి. బహుళ శ్రేణి పరిస్థితుల్లో విషయ బోధన - అభ్యసనకు ఇవి అవసరమవుతాయి. ఈ కారణంగా బహుళస్థాయి బోధన ప్రణాళికలను బోధన పరిస్థితుల ప్రణాళికలని అంటారు. బోధన - అభ్యాసన ప్రణాళికలకు బదులుగా (పాఠ్య ప్రణాళిక) బహుళశ్రేణి ఉపాధ్యాయుడు ఈ క్రింది కార్యకలాపాలను అభ్యసన పరిస్థితులను కల్పించడం కోసం నిర్వహించాల్సి ఉంటుంది.

అతను/ఆమె చేయాల్సినవి :

- మొదట ఏ తరగతులను బహుళ శ్రేణి బోధన తరగతిలో చేర్చబడిందో నిర్ధారించుకోండి.
- బహుళ శ్రేణి బోధనను సులభతరం చేయడానికి ఏరకమైన సమూహం అవసరమవుతుందో అర్థం చేసుకోండి.
- వారం, లేదా నెలకు పాఠాల ప్రణాళిక సిద్ధం చేయండి దానిలో ఏ ఏ విషయాలు ఒకేసారి ఏ ఏ సమూహానికి చెప్పగలరో సూచించండి.
- ఒకే తరగతిలో వివిధ తరగతుల విద్యార్థులు కూర్చోనే ఏర్పాట్లను నిర్ధారించండి.
- తగిన సంఖ్యలో అవసరమైన బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను తయారు/సిద్ధం చేసి, వాటిని బోధనాభ్యసన సామాగ్రి మూలలో ఉంచండి.
- రోజువారీ పాఠ్యప్రణాళికను సిద్ధం చేసి లక్ష్యాలను, నేర్చుకొనే కార్యకలాపాలు, బోధించి పద్ధతులు, మూల్యాంకన వ్యూహాలను సూచించండి.
- పాఠం యొక్క అవసరాలకు అనుగుణంగా చిన్న సమూహాలను ఏర్పరచండి.
- సమూహం, వ్యక్తిగత కార్యకలాపాలకు బోధనాభ్యసన సామాగ్రిలను కేటాయించండి.
- పరిచయం, సాధన, పునర్మలనం, మూల్యాంకనంనకు కార్యకలాపాలను పేర్కొనండి.
- ప్రతి కార్యకలాపాన్ని చేసేందుకు సమయాన్ని కేటాయించండి
- ప్రతి సమూహం కోసం బోధన సమయాన్ని కేటాయించండి
- ప్రతిభావంతులైన పిల్లలు, వెనుక బడిన పిల్లలకు, ఎగువ తరగతుల పిల్లలు, దిగువ తరగతుల పిల్లలకు సహాయం చేస్తారని నిర్ధారించుకోండి.
- సమూహ ప్రాజెక్టుకు తగినంత సమయావధిని ఇవ్వండి
- వ్యక్తిగత కార్యకలాపాలను నిర్వహించండి.

నోట్స్

- అభ్యాస పనితీరును అంచనా వేయడానికి మూల్యాంకన వ్యూహాలను రూపొందించండి. అందువలన, బహుళ శ్రేణి బోధన కోసం ఉపాధ్యాయుడు ఇవ్వబడిన తరగతులన్నింటికి ఒకేసారి బోధించడానికి జాగ్రత్తగా ప్రణాళిక చేయాలి. సరైన సమయాన్ని పాటించాలి. అతడు/ఆమె యొక్క ఉనికిని తరగతులు/ సమూహాలలో భావించాలి.

7.2.3 బహుళ శ్రేణి బోధన కోసం సమయ షెడ్యూల్ ప్రణాళిక

అనేక సందర్భాల్లో మీరు ఒకే తరగతిలో అన్ని విషయాలను నేర్పించాల్సిన అవసరం ఉంది. అయితే బహుళ - శ్రేణి బోధనా పరిస్థితుల్లో, మీరు ఒక ప్రధాన విషయం ఎంచుకొని, కొన్ని కార్యకలాపాలను ఎంచుకోవచ్చు. బహుళ శ్రేణి పరిస్థితుల్లో మీరు ఎల్లప్పుడు ఒత్తిడిని సమయంకోసం ఎదుర్కొంటారు. కాబట్టి అందుబాటులో ఉన్న సమయాన్ని గరిష్టంగా ఉపయోగం చేయడానికి ఒక సమయ షెడ్యూలను తయారుచేయడం ముఖ్యం.

మీరు ఏక కాలంలో మూడు తరగతులు నిర్వహించాల్సిన అవసరం వచ్చినప్పుడు, మీరు మానిటర్లు లేదా ప్రతి భావంతులైన విద్యార్థులపై, కార్యకలాపాలు, అభ్యసన సామాగ్రి, స్వీయ అభ్యాసన పదార్థాలపై ఆధారపడి ఉండాలి. మీరు మానిటర్ యొక్క ఎలా ఉపయోగించుకొంటారు. లేదా శక్తివంతమైన అభ్యాస కార్యకలాపాలు లేదా స్వీయ అభ్యసన సామాగ్రిని ఉపయోగించాలా అనునది మీ ఆలోచనాత్మక ప్రణాళికపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఒక గంట సమయం ఉండే దానిని ఈ క్రింది విధంగా పంపిణీ చేయడానికి ఈ ప్రణాళిక సూచిస్తుంది.

పంపిణీ గంట సమయం	తరగతి - 1	తరగతి -2	తరగతి -3
మొదటి 20 నిమిషాలు	ఉపాధ్యాయుడు	మానిటర్	స్వీయ అధ్యయనం
రెండవ 20 నిమిషాలు	స్వీయ అధ్యయనం	ఉపాధ్యాయుడు	మానిటర్
చివరి 20 నిమిషాలు	మానిటర్	స్వీయ - అధ్యయనం	ఉపాధ్యాయుడు

బహుళ శ్రేణి బోధన కోసం మీరు ప్రణాళికను 3 తరగతులకు చేస్తున్నట్లయితే, మీరు ఒక తరగతికి బోధిస్తున్నప్పుడు మిగతా రెండు తరగతులపై ఓ కన్ను వేసి పర్యవేక్షించాలి. పర్యవేక్షకుడు/ మానిటర్ ను ఉంచి స్వీయ - అధ్యయనం చేయించాలి. బోధన - అభ్యసనలో వివిధ శ్రేణులకు ఒకే విషయాన్ని బోధిస్తున్నట్లయితే, ఇంతకు ముందు చెప్పినట్లు ప్రక్కన ఉన్న తరగతులతో కలిపి బోధించాలి మీరు చెప్పే విషయాలను కొనసాగించడానికి, సారూప్యతను తెలుసుకోవడానికి, బహుళశ్రేణి బోధనను సమర్థవంతంగా కొనసాగించడానికి వీలవుతుంది.

గణితంలో తెలుసుకుందాం. గణితశాస్త్ర సిలబస్ లో సూచించినట్లు, 1-100 వరకు ఒకటవ తరగతి విద్యార్థులు సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉంటారు. 10 - 99 వరకు 2వ తరగతి విద్యార్థులు & ధలు పెద్ద సంఖ్య, చిన్న సంఖ్యను కనుగొనడం, పోల్చడం, అలాగే 1000 వరకు సంఖ్యలను లెక్కించి వాటిలో

పెద్దసంఖ్య, చిన్నసంఖ్యను పోల్చడం స్థాన విలువను కనుగొనడం, 3వ తరగతి విద్యార్థులు చేస్తారు. ఇప్పుడు వీరికి సంఖ్యలు నేర్పడం అన్ని తరగతుల విద్యార్థులకు ఒకేసారి, అలాగే కావలసిన సామర్థ్యాలను వారికి నేర్పించడము మీరు చేయవలసినపని

క్రింది ఉదాహరణ వేర్వేరు తరగతుల విద్యార్థులకు ఏకకాలంలో ఎలా బోధించాలో తెలియజేస్తుంది.

- మొదట ఉపాధ్యాయుడు నల్లబల్లపై ఒక మాత్రికను గీస్తాడు కుడివైపు చూపినట్లు, అందువల్లో 1 నుండి 9 వరకు సంఖ్యలను రాస్తాడు చిన్న పేట్లలో
- ఉపాధ్యాయుడు, విద్యార్థులను సంఖ్యల మధ్య సంబంధాన్ని కనుక్కోమని అడుగుతాడు. విద్యార్థులు మాత్రికను అధ్యయనం చేస్తారు. చర్చలో పాల్గొని ఈ విధంగా ముగిస్తారు. నిలువుగానైనా, అడ్డంగానైనా మూడు సంఖ్యల మొత్తం 15 అవుతుంది.

1	6	8
5	7	3
9	2	4

- అప్పుడు అతను/ఆమె 10ని మిషాలపాటు చర్చను కొనసాగింది తర్వాత ఏమి చేయాలో విద్యార్థులకు తెలియజేస్తుంది. తరగతుల వారిగా ఈ విధమైన కార్యకలాపాలు ఇవ్వడం జరిగింది.
- **తరగతి - 1** మాత్రికలోని అంకెలను పయోగించి వీలైనన్ని రెండంకెల సంఖ్యలను రాయడానికి ప్రయత్నిస్తారు. (విద్యార్థులు 15 నిమిషాలు ఆ పని చేస్తారు.)
- **తరగతి - 2** మాత్రికలోని ప్రక్కప్రక్కన ఉన్న అంకెలతో వీలైనన్ని రెండంకెల సంఖ్యలను రాసి, వాటిని ఆరోహణ క్రమంలో (చిన్న సంఖ్య నుండి పెద్దసంఖ్య) అమరుస్తారు.
- 20 రెండంకెల సంఖ్యల స్థాన విలువలు రాయడానికి విద్యార్థులు 20 నిమిషాల సమయం తీసుకొంటారు.
- **తరగతి - 3** మాత్రికలోని అంకెలను ఉపయోగించి వీలైనన్ని మూడు అంకెల సంఖ్యలను రాయడానికి, అవరోహణ క్రమంలో ఉంచడానికి (పెద్దసంఖ్య నుండి చిన్న సంఖ్య) ప్రయత్నిస్తారు 10 మూడంకెల సంఖ్యల స్థాన విలువను రాయడానికి 20 నిమిషాలు విద్యార్థులు పని చేస్తారు.

అందువలన బహుళ శ్రేణి పరిస్థితులో ఒకే విషయాన్ని ఈ విధంగా నేర్పడం సాధ్యమవుతుంది. ఇటువంటి పరిస్థితిలో మీరు కూడా ఒక సాధారణ కార్యకలాపాన్ని సాధారణ సామగ్రిని ఉపయోగించి బోధించడం ప్రారంభించండి తరగతి వారిగా వేర్వేరు కార్యకలాపాలు కేటాయించండి. బహుళ శ్రేణి బోధనలో ఒకే విషయాన్ని బోధించడంలో కొన్ని ప్రయోజనాలు ఉన్నాయి.

నోట్స్

- ఉపాధ్యాయుడు ఎంత సమయాన్ని ఒక తరగతి ఇవ్వగలడు, బోధన అభ్యాస ప్రక్రియ జరిగేటప్పుడు ఎవరికి ఎంత సమయం ఇవ్వగలడో అతడు/ఆమె సులభంగా గుర్తించవచ్చు.
- ఒకే విషయాన్ని అన్ని తరగతులలో బోధించడం జరుగుతుంది. కాబట్టి అన్ని తరగతులకు ఒకే బోధనాభ్యసన సామాగ్రిను ఉపయోగించవచ్చు.
- ఒక తరగతిలో ఎక్కువ సాధించే విద్యార్థి, తక్కువ సాధించే విద్యార్థుల సమూహానికి సహాయపడవచ్చు. లేదా ఇంకొక సమూహాన్ని పర్యవేక్షించవచ్చు.
- ఒక బృంద బోధన - అభ్యసన కార్యకలాపాలు ఇంకొక తరగతి కార్యకలాపాలను కూడా సులభతరం చేస్తాయి
- అన్ని తరగతులకు ఒకే అంశంపై ఏక కాలంలో బోధన జరగడం వల్ల, విద్యార్థులు సహకారం, భాగస్వామ్యంతో పరస్పరం వివిధ కార్యకలాపాలు చేస్తున్నట్లు కనిపిస్తుంది.
- **వివిధ అంశాల్లో/విషయాల్లో వివిధ తరగతుల్లో బోధన :** బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిలో వివిధ విషయాలను, వివిధ తరగతులకు బోధిస్తారు. ఉదాహరణకు - బహుళ శ్రేణి ఉపాధ్యాయుడు పరిసరాల విజ్ఞానంలోని ఒక విషయం (వివిధ వ్యక్తుల వృత్తి) (తరగతి - 1) భాషలో ఒక పాఠం (సంయుక్త అక్షరాలు గుర్తించడం వాటి ఉపయోగం (తరగతి - 2) ఏకకాలంలో బోధించాలి అనుకొందాం. ముందు చర్చించిన దానికన్నా బహుళ శ్రేణి బోధన ఇక్కడ భిన్నమైనది. బహుళ శ్రేణి పరిస్థితికి ఉపాధ్యాయుడు సమర్థవంతంగా నిర్వహించడానికి ఈ క్రింది వాటిని చేయవలసి ఉంటుంది.
- తరగతి ప్రారంభానికి ముందు అన్ని తరగతుల వారికి శారీరక కృత్యాలు (వార్మప్ కృత్యం) చేపట్టవచ్చు, అన్ని తరగతుల విద్యార్థులకు అభ్యాస వాతావరణం సృష్టించడానికి
- ప్రతి శ్రేణి నుండి ఒక మానిటర్‌ను ఎంపిక చేసి నియమించాలి. తరగతి క్రమశిక్షణ నిర్వహించే బాధ్యత మానటర్‌దా ఇవ్వబడుతుంది.
- ప్రతి తరగతికి కూర్చోనే ఏర్పాట్లు ప్రత్యేకంగా చేయాలి. బోధన - అభ్యసన ప్రక్రియలో నేర్చుకోవలసిన కార్యకలాపాలను దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.
- ఒక తరగతికి బోధిస్తున్నప్పుడు, ఒక విషయానికి/అంశానికి సంబంధించి అర్థవంతమైన అభ్యాస చర్యల్లో ఇతర తరగతులు నిమగ్నమవ్వాలి ప్రత్యామ్నాయ బోధన అభ్యసన కార్యకలాపాలను ఇతర తరగతులకు కేటాయించాలి.
- అవసరమైతే ఉపాధ్యాయుడు అన్ని తరగతులు కార్యకలాపాలు పర్యవేక్షించి, తగిన అభిప్రాయాన్ని అందించాలి. అంతే కాకుండా విద్యార్థులు నేర్చుకోవడంలోని ఇబ్బందులు తొలగించడానికి ఉపాధ్యాయుడు నేరుగా బోధిస్తాడు.

నోట్స్

- మూడు తరగతులకు బోధన అవసరమైతే, ఒక కొత్త అంశాన్ని ఒక తరగతిలో, మిగిలిన రెండు తరగతులకు అభ్యాసం కార్యకలాపాలు ఇవ్వాలి ఇలా చేయడం ద్వారా ఒక తరగతిలో ఉపాధ్యాయుడు బాగా బోధిస్తాడు, అర్థవంతముగా ఇతర తరగతుల వారు కార్యకలాపాలు చేస్తారు. అన్ని తరగతులలో కొత్త అంశముపై బోధించడం విద్యార్థులకు ఉపాధ్యాయునికి అసౌకర్యంగా ఉంటుంది. అలాగే సమయాన్ని తగిన విధంగా ఉపయోగించడం సాధ్యంకాదు. అందువల్ల బహుళ శ్రేణి ఉపాధ్యాయుడు, బహుళ శ్రేణి బోధనను ఈ విధానం ద్వారా బోధించవచ్చు. కాని అది సమర్థవంతంగా చేయడానికి అతడు/ఆమె చాలా ప్రణాళిక, ఏర్పాట్లు కార్యకలాపాలకోసం తగిన టి.ఎల్.ఎంలను సిద్ధం చేయాలి. అలాగే వ్యక్తిగత పనిని సమూహాన్ని పనిని నిర్ధారించి సమన్వయం చేయాలి. కాని ఈ విధానం అంతర్గతంగా కొన్ని ప్రతికూలతలు వలవు. అవి క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి.
- ఒక తరగతి విద్యార్థుల మధ్య మాత్రమే ఇంటరాక్షన్ జరుగుతుంది. ఇతర తరగతుల కార్యకలాపాలకు భంగం కలుగుతుంది.
- వివిధ తరగతులలో వివిధ విషయాలను బోధించడము వలన ప్రతి తరగతి బోధన కోసం విభిన్నమైన టి.ఎల్.ఎంలు అవసరం ఆచరణాత్మకంగా ఉపాధ్యాయునికి భారీ సంఖ్యలో టి.ఎల్.ఎంలను ఏర్పాటు చేయడం చాలా కష్టం అవుతుంది.
- ప్రతిసారి ఒక తరగతి విద్యార్థులు ఇంకొక తరగతి విద్యార్థులకు సహాయపడలేరు.

✘ కృత్యము - 5

బహుళ శ్రేణి బోధన యొక్క విభిన్న అంశాలను దానిలోని సమస్యలు, ప్రణాళిక నిర్వహణ తెలుసుకున్నాం. బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిని ఏకశ్రేణి పరిస్థితితో వివిధ కోణాల్లో పోల్చండి రెండు సందర్భాల్లోని తేడాలతో జాబితా చేయండి.

.....

.....

.....

మీ జాబితాను క్రింద ఇచ్చిన వానితో పోల్చండి

ఏక శ్రేణి	బహుళ శ్రేణి
• ఒక తరగతికి ఒక గురువు	• చాలా తరగతులకు ఒక గురువు
• ఒక తరగతికి ఒక గది	• ఒక గదిలో ఒక టీకన్నా ఎక్కువ తరగతులు
• విద్యార్థుల మధ్య సహకారం పరస్పర చర్య తక్కువ	• విద్యార్థుల మధ్య సహకారం పరస్పర చర్య ఎక్కువ

నోట్స్

బహుళస్థాయి, బహుళ గ్రేడ్ పరిస్థితుల నిర్వహణ

<ul style="list-style-type: none"> సమూహంలో వివిధ అనువాలను పరిమితం కాబట్టి పరిమితమైన అనుభవాలు పంచుకుంటారు 	<ul style="list-style-type: none"> బహుళ సమూహంలో పిల్లల అనుభవాలు అపరిమితం కాబట్టి అనుభవ భాగస్వామ్యం ఎక్కువ
<ul style="list-style-type: none"> ఉపాధ్యాయుడు ఏ సమయంలోనైనా సహాయం చేస్తాడనే భావన విద్యార్థిలో ఉంటుంది. కాబట్టి ఉపాధ్యాయుడు నుండి సమస్య ఎదుర్కొనప్పుడు సహాయం తీసుకోవాడానికి అవకాశం ఉంది ఫలితంగా గురువుపై ఆధారపడే సిండ్రోమ్ అభివృద్ధి చెందుతుంది. 	<ul style="list-style-type: none"> విద్యార్థులు ఒకరికొకరు సహాయం చేస్తారు ఇక్కడ సహాయం చేయడానికి (ఎగవశ్రేణి/ ఎక్కువ సామర్థ్యంగల విద్యార్థులు సమాన శ్రేణి తక్కువ వయస్సుగల పిల్లలకు గురువు ఆధ్వర్యం ఎవరో ఒకరు ఉంటారు. అందువల్ల గురువుపై ఆధారపడే సిండ్రోమ్
<ul style="list-style-type: none"> పరిస్థితి ఎక్కువ అధికారికంగా ఉంది 	<ul style="list-style-type: none"> పరిస్థితి పూర్తిగా అనధికారికంగా ఉంటుంది
<ul style="list-style-type: none"> తరగతి పరిస్థితి గురువు ఆధిపత్యంగా ఉంటుంది. 	<ul style="list-style-type: none"> తరగతి గది ఎక్కువగా విద్యార్థులచే నిర్వహించబడుతుంది. కాబట్టి గురువు అధిపత్యం తక్కువగా ఉంటుంది.
<ul style="list-style-type: none"> తరగతిలో మూడు స్థాయిలు విద్యార్థులు కలదనే నమ్మకం ఉంది. ఎక్కువ, మధ్యస్థం, సగటుకంటే తక్కువ ఎక్కువ తరగతి, తక్కువ తరగతి పిల్లల మధ్య స్నేహం చేయడానికి అవకాశం లేదు. 	<ul style="list-style-type: none"> సగటు, ఎక్కువ సగటు కంటే తక్కువ వంటి భావన లేదు. అందరు పిల్లలు ఒకే సమూహం శ్రేణికి చెందినట్లు భావిస్తారు. ఎక్కువ తరగతి, తక్కువ తరగతి పిల్లల మధ్య స్నేహం కోసం చాలా అవకాశాలున్నాయి.
<ul style="list-style-type: none"> స్థాయి ప్రకారం సమూహం చేస్తారు 	<ul style="list-style-type: none"> సామాజిక ప్రాధాన్యత ఉన్న సమూహాలను ఏర్పరుస్తారు.
<ul style="list-style-type: none"> ఉపాధ్యాయుడు తరగతిలోనే ఉండడానికి బద్ధుడవుతాడు కాబట్టి ఇక్కడ నిర్మాణాత్మకమైన అభ్యసన జరుగుతుంది. 	<ul style="list-style-type: none"> స్వీయ అభ్యసనకు అవకాశం కలదు. ఉపాధ్యాయుడు తరగతిలో పూర్తి సమయం ఉండడు అయినప్పటికీ అభ్యసన జరుగుతుంది.

7.3 బహుళ స్థాయి పరిస్థితి

ఉపాధ్యాయునిగా మీరు ఏకశ్రేణి పరిస్థితి, ఏకశ్రేణి బోధనలో సుపరిచతులై ఉంటారు. ఏకశ్రేణి నిర్వహణ ఏకశ్రేణిలో విభిన్నమైన అనుభవాలు, బోధనను సమర్థవంతంగా నిర్వహించడం అనుభవం

పొంది ఉండారు. ఏకశ్రేణి పరిస్థితిలోనైనా, బహుళ - శ్రేణి పరిస్థితిలోనైనా మీరు గమనించి ఉండవచ్చు. విద్యార్థులు ఒకరికొకరు భిన్నంగా ఈ అంశాలలో ఉంటారు. అవి అభ్యాస అవసరాలు, అభ్యసన సామర్థ్యం, ఆసక్తి, వైఖరి, ప్రేరణ మొదలైనవి ఉదాహరణకు మీరు ఈ క్రింది వాటిని గమనించవచ్చు.

- ఒక విద్యార్థికి ఒక విషయం తెలుసుకోవడానికి ఎక్కువ సమయం పడుతుంది/మరొక విద్యార్థికి తక్కువ సమయంపడుతుంది. అదే విషయాన్ని తెలుసుకోవడానికి.
- ఒక విద్యార్థికి ఎక్కువ అభ్యాసన ఫలితం ఉండవచ్చు. ఇంకొకరికి తక్కువ అభ్యాసన ఫలితా/సాధన ఉండవచ్చు సమరోమాటలో ల చెప్పాలంటే ప్రతి విద్యార్థి కూడా ఒక ప్రత్యేకమైన లక్షణం ఉంటుంది. ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్కమైన అభ్యాసన సాధన వివిధ స్థాయిల అభ్యాసన సాధన ఉంటుంది. వేరే వారితో పోల్చినపుడు .

కాబట్టి తరగతిలో మీరు వివిధ స్థాయిల విద్యార్థులను చూస్తారు. వివిధ రకాల సామర్థ్యస్థాయిలు గల విద్యార్థులు (ఎక్కువ, సగటు, తక్కువ) బహుళ - స్థాయి పరిస్థితిలో ఉంటారు.

ఈ క్రింది ఉదాహరణను పరిశీలిద్దాం :

ఒక ఉపాధ్యాయుడు బహుళ స్థాయిలో మూడు సామర్థ్య సహూహాలు (ఎక్కువ, సగటు, తక్కువ) ఉన్న తరగతిని తీసుకున్నాడు. అతడు/ఆమె పాఠంను సగటు విద్యార్థులు కోసం ప్రణాళిక చేసింది. అధిక సామర్థ్యం గల విద్యార్థుల నిర్ణయించిన సమయం కన్నా పనిని త్వరగా పూర్తి చేశారు. తరువాత ఏం చేయాలోనని ఉపాధ్యాయుని సూచనలకోసం ఎదురు చూశారు. ఇంకొక వైపు తక్కువ సామర్థ్యంగల విద్యార్థులు ఉపాధ్యాయుడు అదనపు సమయం అందించడం కోసం వేచి ఉన్నారు. ఎందుకంటే నిర్ణయించిన సమయం పని పూర్తి చేయడానికి ముగిసింది. బహుళ స్థాయిలో ఉపాధ్యాయుడు కార్యకలాపాలు నిర్వహించడానికి అదనపు ప్రణాళిక లేదు. ఎక్కువ సామర్థ్యం గల విద్యార్థులకు తక్కువ సామర్థ్యంగల విద్యార్థులకు కూడా అతడు/ఆమె ఈ పరిస్థితిలో సమయం నిర్వహనకోసం ప్రణాళిక లేదు. బహుళ స్థాయి పరిస్థితిలో సమయం నిర్వహించడానికి ఉపాధ్యాయుడు అధిక సామర్థ్యంగల విద్యార్థులకు, తక్కువ సామర్థ్యంగల విద్యార్థుల అవసరాలు తీర్చడమనేవి ముఖ్యమైన అంశం బహుళ స్థాయి పరిస్థితిలో అనేక కీలక సమస్యలు ఉన్నాయి.

మనము వాటిని పరిశీలించి పరిష్కరించడానికి వ్యూహాలు చూద్దాం.

బహుళ స్థాయి పరిస్థితి, బహుళస్థాయి బోధన కింది కారణాల వలన పుడుతుంది.

మీరు ఒక తరగతిలో విద్యార్థులను విభిజించాల్సిన అవసరం వచ్చినపుడు (ఏకశ్రేణి పరిస్థితిలో) సమర్థవంతమైన బోధనను కల్పించడానికి సారుప్య/ఒకేవిధమైన సామర్థ్యం గల వారిని ఒక సమూహం చేస్తాయి.

ఉదాహరణకు ఒక తరగతిలో 30 - 40 మంది విద్యార్థులు ఉన్నారు. మీరు వారిని అభ్యాస

నోట్స్

సామర్థ్యం ఆధారంగా మూడు సమూహాలుగా చేయవచ్చు. వేగంగా నేర్చుకొనే వారు ఒక సమూహం, రోండ్లో గుంపులో సగటు విద్యార్థులు మూడవ సమూహంలో నిదానంగా నేర్చుకొనే విద్యార్థులు ఇక్కడ, మొదటి సమూహంలోని విద్యార్థుల కంటే త్వరగా నేర్చుకొంటారు. ఇటువంటి తరగతిని ఒకేసామర్థ్యంగల కలయికలగల మూడు చిన్న తరుగతులుగా పరిగణించవచ్చు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే ఏకశ్రేణిలో బహుళస్థాయి పరిస్థితి గలదు. ఇదే కాకుండా ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులలో వివిధ అభ్యాస సామర్థ్యం, యోగ్యత వైఖరి, అభిరుచిని కనుగొనవచ్చు. ఇది బహుళసాధ్య పరిస్థితిని పెంచుతుంది.

- మీరు బహుళస్థాయి పరిస్థితిని బహుళ శ్రేణిలో కూడా నిర్వహించి ఉండవచ్చు. ఉదాహరణకు మీరు మూడు తరగతులలో (అనగా 1,2,3 తరగతులు) ఏకకాలంలో బోధన అభ్యసనను నిర్వహిస్తున్నారు. తరగతుల దృష్టిలో మూడు రకాలు/విద్యార్థుల స్థాయి (ఎక్కువ, సగటు, తక్కువస్థాయి విద్యార్థులు) అన్ని మూడు తరగతులలో మూడు స్థాయిల విద్యార్థులు ఉండవచ్చు కాబట్టి మీరు బహుళ శ్రేణిలో బహుళస్థాయి పరిస్థితి ఎదుర్కొంటున్నారు. వాస్తవానికి బహుళశ్రేణిలో బహుళస్థాయి పరిస్థితి ఎప్పుడూ ఉంటుంది.

అందువలన బహుళస్థాయి పరిస్థితి ఏకశ్రేణి, బహుళశ్రేణి రెండింటిలో ఉంటుంది. ఏదైమైన ఉపాధ్యాయుడు ఏకశ్రేణిలో బహుళస్థాయిని సమర్థవంతంగా వ్యవహరించడానికి అవకాశం కలిగి ఉంటాడు. బహుళశ్రేణి పరిస్థితిలో అతడు/ఆమె తగిన వనరులను ఉపయోగించే అవకాశం ఉండదు.

7.3.1 బహుళ స్థాయి బోధనలో సమస్యలు

మనకు తెలిసనట్లున అవసరమైన సంఖ్యలో ఉపాధ్యాయులు తరగతుల కొరత కారణంగా బహుళశ్రేణి పరిస్థితి ఎక్కువగా పెరుగుతుంది. కాని బహుళస్థాయి పరిస్థితి ఏకశ్రేణిలో ఎల్లప్పుడు ఉంటుంది.

క్రింద బహుళ స్థాయికి సంబంధించిన కొన్ని కీలక విషయాలు ఇవ్వబడ్డాయి.

- ఒకతరగతిలో ఎక్కువ మంది విద్యార్థులు సగటు అభ్యసన సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉంటారు. కొంతమంది ఎక్కువ అభ్యాస సామర్థ్యాన్ని, తక్కువ అభ్యాససామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉంటారు. సాధారణంగా ప్రణాళిక, సూచించిన అభ్యాస కార్యకలాపాలు సూచనలు అమలు, పాఠ్యప్రణాళిక అన్ని సగటు విద్యార్థుల సామర్థ్యాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని తయారుచేస్తారు. ఫలితంగా అధిక, తక్కువ సామర్థ్యం గల విద్యార్థులకు ప్రయోజనం ఉండదు. వారి అభ్యాసనపై ప్రభావపడుతుంది. అందువల్ల, అధిక సామర్థ్య, తక్కువ సామర్థ్యంగల వారితో పాటు సగటు సామర్థ్యం గల విద్యార్థులకు ఏకకాలంలో బోధన - అభ్యసనం అనేది ఒక సవాలుతో కూడినది.
- విద్యార్థుల యొక్క మొత్తం సామర్థ్యం అంచనా/ప్రపంచ వ్యాప్త అంచనా ప్రకారం విద్యార్థులను (సజతాయ సమూహం) సమూహంగా చేయడం ద్వారా వారి స్వంత వేగంతో నైపుణ్యాలను

నేర్చుకోవడానికి, నైపుణ్యం సంపాదించడానికి సహాయం చేయదు. అధిక సామర్థ్యం గల సమామాల విద్యార్థులు సౌకర్యవంతంగా ఉండదు. (వారి ఆసక్తి, ఎంపిక వైఖరి మొదలగున్నవి) సంబంధిత సమాహాలలోని కార్యకలాపాలలో పాల్గొనడాన్ని బలవంతంగా భావిస్తారు.

- బహుళస్థాయి పరిస్థితిలో సాధారణంగా పాఠ్యపుస్తకాలను బోధన కేంద్రంగా ఉపయోగించడం వల్ల విద్యార్థులకు (బహుళస్థాయి) ప్రయోజనం కలగదు.
- తగిన బోధన అభ్యసన సామగ్రి, బహుళ స్థాయి పరిస్థితికి సరిపడినన్ని వనరులు, ఇతర వనరులను తయారుచేయడం ఉపాధ్యాయులకు కష్టతరమైనది.

7.3.2 బహుళ స్థాయి పరిస్థితుల నిర్వహణకు వ్యూహాలు

బహుళస్థాయి పరిస్థితులను నిర్వహించడానికి కొన్ని వ్యూహాలు అనుసరించాలి.

- తరగతిలో బోధనా అభ్యసన కార్యక్రమాలకన్నా ముందు విద్యార్థుల అవసరాలను గుర్తించాలి.
- అందరు విద్యార్థులు, స్థాయిలు లేకుండా, వారిస్వంత వేగంతో నేర్చుకోవడానికి అనుమతించాలి.
- విద్యార్థులు ఇష్టపడే సమాహంలో స్వచ్ఛందంగా పాల్గొనడానికి అనుమతించాలి.
- విద్యార్థులు సమాహంలో చేరడానికి వారే ఎంపిక చేసుకోవచ్చు. బలవంతంగా సమాహం చేయకూడదు.
- విజాతి సమాహం నేర్చుకోవడంలో వ్యక్తిగత వేగం పెంచడానికి సహాయపడుతుంది.
- వ్యక్తిగత అభ్యాసాన్ని సమవయస్కుల సమాహం సులభతరం చేస్తుంది.
- ప్రతిస్థాయికి సరైన సమయం సమర్థవంతంగా నిర్వహించాలి.

బహుళ స్థాయి పరిస్థితులను ప్రభావవంతంగా నిర్వహించడానికి క్రింది చర్యలు అనుసరించవచ్చు

- వైవిధ్య సమాహాన్ని తయారుచేయడం

బహుళ స్థావైవిధ్యం నిర్వహించేటప్పుడు (ఏకశ్రేణి, బహుళశ్రేణిలలో) విజాతియ సమాహాన్ని (మిశ్రమ సామర్థ్య సమాహం) బోధన అభ్యసన కార్యకలాపాలకోసం ఏర్పాటు చేయాలి. అయినప్పటికీ బోధన, మూల్యాంకనం ఒక విషయం/అంశలో పూర్తయిన తర్వాత సామర్థ్యాల ఆధారంగా సమాహాన్ని ఏర్పరచవచ్చు. నివారణ చర్యలు, పదార్థాలు/సామగ్రి తక్కువ సామర్థ్యం గల వారికి, సుసంపన్నం చేసే పాఠాలు అధిక సామర్థ్యంగల వారికి ఏర్పాటు చేయాలి. వాస్తవానికి బహుళస్థాయి పరిస్థితులను నిర్వహించే ఉపాధ్యాయుడు ఈ విషయంలో ముందుగానే అన్ని తయారుచేసి ఉంచుకోవాలి.

నోట్స్

నేర్చుకోవడంలో నైపుణ్యాన్ని సమూహం, వ్యక్తిగత అభ్యాసన ద్వారా సంపాదించడం

బహుళశ్రేణి బోధన, బహుళస్థాయి బోధనలో అత్యంత కీలకమైన అంశం ఏమిటంటే విద్యార్థులు తమ సొంత వేగంతో, సమూహంలో ఉంటూ నేర్చుకోవడంలో నైపుణ్యతను ఎలా సంపాదించాలి. ఈ విషయంలో రిపివ్వాలి సంస్థ (రివర్) ఒక వినూత్న అధ్యయనం అభివృద్ధి చేయడం జరిగింది, ఉపయోగించబడింది కూడా ఆంధ్రప్రదేశ్ లో 1993 నుండి రిపివ్వాలి పద్ధతిగా ప్రసిద్ధి చెందింది. దీని ప్రాముఖ్యత - విద్యార్థులు సమూహంలోనూ, వ్యక్తిగతంగా కూడా అభ్యాసం ద్వారా నైపుణ్యాలు పెంపొందించుకొనేట్లు కార్యక్రమాలను తయారుచేవారు. ఈ ప్రక్రియ యొక్క వివరాలు క్లుప్తంగా క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి.

- మొదట ప్రతి తరగతి, ప్రతి విషయంలో సూచించిన అభ్యసన జాబితాను తయారుచేయండి. నిర్ణీత విశ్లేషణ తర్వాత నిర్దిష్ట క్రమంలో ఏర్పాటు చేయండి.
- క్రమంలో ఏర్పాటు చేసిన ప్రతి యోగ్యత కూడా ఒక మైలు రాయిగా తీసుకొంటారు. ఒక యోగ్యతను సంపాదించడం ద్వారా ఒక మైలురాయిని విద్యార్థి చేరుకుంటాడు. తరువాత యోగ్యత పొందేదుకు ఇంకొక మైలురాయి చేరడానికి ముందుకు సాగుతారు.
- అన్ని యోగ్యత విద్యార్థి పొందిన తరువాత, అనేక అభ్యాస కార్యకలాపాలు ఏర్పాటు చేసి తరువాత యోగ్యత పొందేందుకు ప్రణాళిక చేస్తారు. దీని కోసం ఉపాధ్యాయుడు మొట్టమొదటగా ప్రారంభ కార్యక్రమాన్ని నిర్వహిస్తారు. ఇది పూర్తిగా ఉపాధ్యాయునిచే నిర్వహించబడుతుంది. ప్రారంభ కార్యకలాపం తర్వాత, సమూహం, వ్యక్తిగత కార్యకలాపాలకు ఏర్పాట్లు చేస్తారు. అవి - సాధన కార్యకలాపాలు పునర్బలన కార్యక్రమాలు, మూల్యాంకన కార్యకలాపాలు ఒక క్రమంలో ఈ పద్ధతిలో అనుసరిస్తారు. ఉపాధ్యాయుల సహకారంతో ఎప్పుడు, ఏ కార్యక్రమాల చేపట్టాలో సూచనలు స్పష్టంగా తెలియజేయబడతాయి. అదే విధంగా పాక్షికంగా ఉపాధ్యాయుడు పాల్గొనడం, సహవిద్యార్థులు ఎవరి సహాయం లేకుండా పాల్గొనడం వంటివి ఉంటాయి. ఈ విధంగా వరుస క్రమంలో కార్యకలాపాలను ఒక మైలు రాయి నుండి మరొక మైలురాయిని చేరడాన్ని “అభ్యసన నిచ్చిన”గా పిలుస్తారు. అన్ని అభ్యసన నిచ్చినలు వరుసగా ఏర్పాటు చేసి నిరంతర క్రమంగా ఒక తరగతి లేదా ఒక విషయం అభ్యసనను కొనసాగిస్తారు. ఇటువంటి నిరంతర అభ్యసన షిట్లు ప్రతి తరగతిలో ఉంచబడతాయి. ఈ అభ్యసన కార్యక్రమాలు రెండు ప్రక్క ప్రక్కన ఉన్న మైలురాళ్ళు చేరేటప్పుడు నేర్చుకొని, నేర్చుకోవడంలో కొనసాగింపు లోగో ద్వారా సూచిస్తారు.

7.4 సారాంశం

- బహుళ శ్రేణి/తరగతి బోధన అనేది ఒక ఉపాధ్యాయుడు ఒకే సమయంలో అనేక తరగతులకు బోధించే పరిస్థితి

- బహుళ శ్రేణి బోధన అనేది అనేక కారణాల వల్ల ఒక అవసరం ఉపాధ్యాయులు, తరగతి గదులు లేకపోవడం ఒక కారణం
- బహుళ శ్రేణి బోధన అనేది ఒక భారతదేశానికే పరిమితం కాలేదు. ఇది అభివృద్ధి చెందిన అభివృద్ధి చెందని దేశాలలో కూడా కనిపిస్తుంది.
- ఉపాధ్యాయుడు, బహుళశ్రేణి పరిస్థితులలో బోధించడంలో అనేక సవాళ్ళను ఎదుర్కొన వలసి ఉంది.
- యం.జి.టి కోసం నాలుగు అంశాల్లో ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించాలి. అవి తరగతిగది నిర్వహణ, విద్యార్థులను సమూహం చేయడం, అభ్యాసన సామగ్రి ఉపయోగించడం సరైన ప్రణాళిక ఉపయోగించడం.
- బహుళ శ్రేణి బోధన తగిన కూర్చోనే ఏర్పాట్లు చేయడం ద్వారా ప్రభావవంతంగా ఉంటుంది.
- బహుళ స్థాయి బోధన అనేది ఏకశ్రేణి పరిస్థితికి చెందినది
- నాలుగు అంశాలు - విద్యార్థులను సమూహాలుగా చేయడం అభ్యాసన సామగ్రిని ఎంచుకోవడం, వాటిని ఉపయోగించడం కార్యకలాపాలు, విద్యార్థి పాల్గొనడం వంటివి, తరగతిలో ఏర్పాట్లు వంటివి బహుళ స్థాయి బోధనలో ముఖ్యమైన వ్యూహాలు
- కొన్ని అభ్యాస కార్యకలాపాలు అధిక సామర్థ్యం గల వారికి కోసం ప్రణాళిక సిద్ధం చేసి ఉపయోగించాలి. అదే విధంగా సగటు సామర్థ్యం, తక్కువ సామర్థ్యం గల వారికి కూడా చేయాలి
- ప్రతి విద్యార్థి అభ్యాస కార్యకలాపాలలో పాల్గొనేట్లు ప్రణాళిక చేయాలి.
- విద్యార్థులు ఒకరి నుండి ఒకరు నేర్చుకొనే అవకాశం ఉండాలి.
- బహుళశ్రేణి, బహుళస్థాయి ఉపాధ్యాయుడు బోధనలో వినూత్నంగా ఉంటే, ఆమె/అతని జ్ఞానంతో సరైన ప్రాళికలు, నిర్వహణ నైపుణ్యాలతో ఈ వ్యవస్థ ద్వారా విజయవంతమైన ఫలితాలు సాధించవచ్చు.

7.5 మీ పురోగతి పరిశీలనకు మాదిరి సమాధానాలు

1: క్రింద ఇవ్వబడినవి తరగతి పరిస్థితులు

- విద్యార్థులు ఎటువంటి అంతరాయం లేకుండా సమూహాలలో కూర్చుంటారు.
- ప్రదర్శన బల్లలు/సామగ్రి వల్ల కిటికీలు మూసివేయబడకుండా ధారాళంగా గాలి, వెలుతురు తరగతిలో ఉండాలి.

నోట్స్

- ఉపాధ్యాయుడు స్వేచ్ఛగా తిరగడానికి తగినంత స్థలం అందుబాటులో ఉండాలి. అలాగే విద్యార్థులు (సమూహాల మధ్య) అవసరమైనప్పుడు
- విద్యార్థులు సులభంగా నల్లబల్లను, టి.ఎల్.ఎం మూలలను చేరుకొని ఈ సదుపాయాలను వాడాలి.
- విద్యార్థులకు అభ్యసన మూల, తల్లిదండ్రుల మూల ప్రశ్నల మూల ఉపయోగించుకొనేందుకు అందుబాటులో ఉండాలి.

7.6 సంప్రదింపు గ్రంథాలు

- Peterson Michael, Hittie Mishael and tamor Lynne(2002): Authentic Multi-Level Teaching ,whole schooling Consortium : <http://www.coe.wayne.edu/communityBuilding/WSC.html>
- Wanninayake, G.B.(1991): Multi Grade Teaching, Department of Distance Education, National Institute of Education, Sri Lanka
- The Multigrade Classroom: A Resource Handbook for Small Schools(1999) Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.
- Pavan, B.N. "The Benefits of Nongraded Schools." Educational Leadership, 50.2 (1992): 22-25.
- Politano, Colleen, and Joy Paquin. Brain-Based Learning with Class. Winnipeg, MB: Portage and Main Press.
- Pratt, D. "On the Merits of Multiage Classrooms." Research in Rural Education, 3 (1986): 111-115.
- Stiggins, R. Student-Involved Classroom Assessment. 3rd ed. Upper Saddle River(2001), NJ: Prentice-Hall, Inc..
- Vygotsky, L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes(1978).

7.7 భాగాంత అభ్యాసం

1. మీరు పనిచేసే ప్రదేశంలో బహుళస్థాయి బోధన తరగతుల సమస్యలను చర్చించండి.
2. మీ పాఠశాలలో మీరు చోందించే బహుళశ్రేణి తరగతి బోధన ప్రణాళికను ఇవ్వండి.

భాగం-8: అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక

నిర్మాణం

- 8.0 పరిచయం
- 8.1 అభ్యసన లక్ష్యాలు
- 8.2 అభ్యసన కార్యక్రమాల ప్రణాళిక
  - 8.2.1 విద్యా విషయక, సహపాఠ్య కార్యక్రమాలు
  - 8.2.2 సహ విద్యా కార్యక్రమాల ప్రణాళిక
- 8.3 పాఠ్య ప్రణాళిక / పాఠాల పథకం
  - 8.3.1 అవసరం / ప్రయోజనాలు
  - 8.3.2 పాఠ్యపథకం తయారీ
- 8.4 యూనిట్ పథకం
- 8.5 పాఠ్య పథకం
  - 8.5.1 పాఠ్య పథకం యొక్క లక్షణాలు
  - 8.5.2 పాఠ్య పథకంలో ఏం ఉంది
- 8.6 పాఠం గమనిక / పాఠం డైరీ
- 8.7 సారాంశం
- 8.8 మీ పురోగతి పరిశీలనకు మాదిరి సమాధానాలు
- 8.9 సంప్రదింపు గ్రంథాలు
- 8.10 భాగాంత అభ్యాసం

8.0 పరిచయం

మన జీవితంలో ఒక వ్యవస్థీకృత ప్రణాళిక ఏము లేదా కార్య నిర్వహణ అములులో ఎప్పుడూ కీలకపాత్ర పోషిస్తుంది. ఇది చేయవలసిన పని కృత్యం యొక్క లక్ష్యాలను సరిగా గుర్తించేలా చేస్తుంది, కాని సమయాన్ని, శక్తిని వనరులను (మానవ వస్తు ఆర్థిక) సమర్థావంతముగా ఉపయోగించడంలో సహాయపడుతుంది. ఏపని ఐనా / ఏ కృత్యం ఐనా విజయవంతమైన సాధనకు సరైన ప్రణాళిక అనునది ముందుగా అవసరం. ఏవైనా బోధనా - అభ్యసన కార్యకలాపంకాని, సూచనలతో కూడిన పని కాని, వ్యవస్థీకృతంగా క్రమబద్ధమైన మార్గంలో ప్రణాళిక చేసి, అనుగుణంగా అమలు చేసినప్పుడు,

నోట్స్

విద్యార్థుల పనితీరును మెరుగుపరుస్తుంది. అందువల్ల ఉపాధ్యాయుని సమర్థతను, యోగ్యతలను రుజువు చేస్తుంది, ఎవరైతే ప్రణాళిక చేశారో కూడా బోధనకు సంబంధించిన ప్రణాళిక, సంబంధిత సూచనల పని కాకుండా న్యాయమైన ప్రణాళిక కూడా వీటిని నిర్వహించడానికి అవసరం సహాయపడే వివిధ కార్యకలాపాలను నిర్వహించడానికి, బోధనా అభ్యాస కార్యకలాపాలను కూడా పటిష్ఠం చేయాలి. అందువల్ల ఒక ఉపాధ్యాయునిగా మీరు తగిన విధంగా ప్రణాళిక చేసి మీ పాఠశాలలోని బోధనా - అభ్యసనకు సంబంధించిన అన్ని కార్యకలాపాలను పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి. ఈ భాగంలో బోధన అభ్యసన కార్యకలాపాలు ప్రణాళిక చేయడం, ప్రాథమిక పాఠశాలలో నిర్వహించడం వల్ల విద్యార్థుల సమగ్ర అభివృద్ధిని ఎలా ప్రోత్సమిస్తుందో వివరిస్తుంది. ఈ భాగం పూర్తిగా అవగాహన కోసం మీకు సుమారు 8 గంటల అధ్యయనం అవసరం.

8.1 అభ్యసన లక్ష్యాలు

ఈభాగం పూర్తయిన తర్వాత, ఇవి మీరు చెయ్యగలరు.

- ప్రాథమిక పాఠశాలలో ఒక విద్యా సంవత్సరంలో నిర్వహించబడే విద్యా ప్రణాళిక, సహా విద్యా కార్యక్రమాల మధ్య బేధాలను గుర్తిస్తారు.
- మా పాఠశాలలో వివిధ సహా పాఠ్య కార్యక్రమాల వార్షిక ప్రణాళికను తయారు చేయండి.
- వివిధ విషయాల సంబంధించి వేర్వేరు తరగతులకు మొత్తం విద్యా సంవత్సరానికి పాఠ్య పథకం సిద్ధం చేయండి.
- వివిధ అంశాలకు సంబంధించి మీరు తరగతి వారిగా భాగం పథకాన్ని తయారు చేయండి.
- మీరు రోజువారీ పాఠం గమనికలను / డైరీ దినచర్యను నిర్వహించింది ఉపయోగించండి.

8.2 అభ్యసన కార్యక్రమాల ప్రణాళిక

ఉపాధ్యాయుడిగా, విషయాలను బోధించడము మా బాధ్యత - అవి భాష, గణితం, సైన్స్, సోషల్ సైన్స్ మొదలైనవి. వివిధ తరగతులలో సిలబస్లో సూచించిన విషయాలను బోధిస్తారు. బోధించడమే కాకుండా సూచించనవని - అనగా పరీక్షల నిర్వహణ, మూల్యాంకనము, నివారణ చర్యలు మొ॥నవి. విషయానికి సంబంధించినవి చేస్తారు. బోధన, సంబంధిత పనులు రెండూ విద్యార్థుల యొక్క మేధస్సును అభివృద్ధి చేస్తాయి. అయితే బోధన కాకుండా మీరు మిగిలిన కార్యక్రమాలు, (విద్యా కార్యక్రమాలు కానివి) కూడా చేయాలి. విద్యార్థుల సమగ్ర వ్యక్తిత్వం అభివృద్ధి కొరకు వివిధ కార్యక్రమాలు - వ్యక్తిత్వంకొరకు, భౌతిక, చాలక, నైతిక, సాంఘిక, పౌర, సౌందర్య సాంస్కృతిక అంశాలను కూడా నిర్వహించాలి. ఈ రెండు రకాల కార్యక్రమాలు విద్యార్థి యొక్క సమగ్ర అభివృద్ధి (మేధస్సు, మూర్తిమత్వం) కొరకు ముఖ్యమైనవి. వీటిని ప్రణాళిక చేసి ప్రతి పాఠశాలలో నిర్వహించాలి. పాఠశాల ఉపాధ్యాయుడిగా మీరు ఒక ప్రధానపాత్రను పోషించాల్సి ఉంటుంది.

8.2.1 విద్యా విషయక, సహపాఠ్య కార్యక్రమాలు

ఇక్కడ మీరు చేయవలసిన చర్య

X కృత్యము - 1

పాఠశాల సమావేశ కాలములో మీరు చేసిన అన్ని కార్యక్రమాలను గుర్తు చేసుకోండి. వీటిని రెండు సమూహాలుగా చేయండి. ఒకకాలమ్ - 1ను బోధన, కార్యకలాపాల కోసం, కాలమ్ - 2 ఇతర కార్యక్రమాలు సూచనల పని కోసం ఉపయోగించండి.

కాలమ్ - 1

కాలమ్ - 2

_____	_____
_____	_____

.....

.....

.....

పైన సూచించిన కృత్యము నుండి అభ్యసన కార్యకలాపాలతో క్రింది విధంగా చెప్పవచ్చు.

1. కాలమ్-1లో సూచించిన చర్యలు, అధ్యయనం యొక్క అంశాల బోధన (భాష, గణితం, సైన్స్, సోషల్ సైన్సెస్) పరీక్షలు నిర్వహించడం, ఒక సంవత్సరములో వివిధ సమయంలో నిర్వహించే పరీక్షలు / సమావేశాలు, అభ్యాసకుడి పనితీరు మూల్యాంకనం, విద్యార్థుల ప్రగతి కార్డును తయారు చేయడం వంటివి విద్యా ప్రణాళిక యొక్క అంక్షలు విద్యా విషయక అంశాలు అని అంటారు.

ఈ కార్యక్రమాన్ని పాఠ్యాంశాల్లోని విద్యా ప్రణాళికలో ఉంటాయి. కాబట్టి వీటిని విద్యార్థులు తప్పనిసరిగా చేయాలి. అధికారిక కాలనిర్ణయం పట్టిక / సమయ పట్టికను అనుసరించి ఈ కార్యక్రమాలన్ని తరగతిలో పాఠ్యాంశాల బోధన అడిగేటప్పుడు నిర్వహిస్తారు. ఇవి తరగతికి పరిమితమై ఉంటాయి.

2. రెండవ కాలమ్లోని కార్యక్రమాలు - అవి ఆటలు, క్రీడలు, సంగీతం, నృత్యం, నాటకం, గానం, తోటపని చర్య, విహారం, ప్రదర్శనలు మొదలైనవి. ఇవి విద్యార్థులకు తప్పనిసరికార్యక్రమాలు కాదు. విద్యార్థులు వారి సామర్థ్యాన్ని అనుగుణంగా ఆసక్తి, ఎంపిక చేసికొని వేర్వేరు కార్యకలాపాలలో పాల్గొంటారు. ఈ కార్యక్రమాలను విద్యా విషయక పరీక్షల్లాగా పరీక్షించలేము. వీటిని సహ పాఠ్య కార్యక్రమాలు, సహ విద్యాకార్యక్రమాలు అని పిలుస్తారు. వీటిని తరగతి పాఠాల వెలుపల నిర్వహించబడతాయి. ఇలాంటి కార్యకలాపాలు అధికారికంగా,

నోట్స్

సమయ పట్టిక సహాయంతో నిర్వహించబడవు. ఇవి ఒకదానికొకటి పరిపూర్ణంచేస్తాయి. రెండింటికీ సమాన ప్రాధాన్యత కలదు. అంతకు ముందు బోధనా కార్యకలాపాలు ప్రాథమికంగా పరిగణించబడి, ఎక్కువ ప్రాధాన్యతను ఇచ్చారు. మిగిలిన ఇతర కార్యకలాపాలకు తక్కువ ప్రాధాన్యతను ఇచ్చారు. కొంతమంది సహ విద్యా కార్యకలాపాలు గడిపిన సమయాన్ని వృధాగా భావిస్తారు. కాని ఇప్పుడు సహ విద్యాకార్యక్రమాలను కూడా సమాన ప్రాముఖ్యతను ఇచ్చారు. అందువల్ల విద్యార్థులు ఒక ఆనందకరమైన వాతావరణంలో, నిజ జీవిత పరిస్థితులలో అనేక నైపుణ్యాలను, సామర్థ్యాలను నేర్చుకొంటారు. విద్యార్థుల యొక్క సంపూర్ణ అభివృద్ధి కోసం వీటిని ముఖ్యమైనవిగా భావిస్తారు.

పాఠశాలల్లో నిర్వహించడానికి ఉద్దేశించిన వివిధ రకాల సహ విద్యా కార్యక్రమాలు / కార్యకలాపాలు సంక్షిప్త పట్టిక రూపంలో కింద ఇవ్వబడ్డాయి.

పట్టిక 8.1 పాఠశాలలో సహ విద్యా కార్యక్రమాల రకాలు - ప్రయోజనాలు

వ్యక్తిత్వ అభివృద్ధిక సంబంధించినవి	సహ పాఠ్య కార్యక్రమాల ఉదాహరణ	ప్రయోజనం
శారీరక అభివృద్ధి	బయట, లోపల ఆడే ఆటలు క్రీడలు వ్యాయామ క్రీడలు తోటపని	సదుపాయం కల్గించు - శరీరం యొక్క సాధారణ పెరుగుదల అభివృద్ధి, ఆరోగ్య అలవాట్ల అభివృద్ధి, మంచి శారీరక ఆరోగ్యం, దృఢత్వం
చాలక అభివృద్ధి	మట్టి నమూనాలు బుట్టలు చేయడం బొమ్మల తయారీ అల్లికలు అట్ట పెట్టలపని పుస్తకాల బైండింగ్ వంట / పూలతోట పని	సదుపాయం కల్గించును - కండరములు నరముల సమన్వయం సౌందర్యాభివృద్ధిని, రసికతను కలుగజేస్తుంది
భాషాభివృద్ధి	డివేట్ /చర్చ కథలు, వ్యాసాలు రాయడం వలె వేయడం గోడ, పాఠశాల పత్రికలు దినపత్రికలు చదవడం	అభివృద్ధి కల్గించును - భాషా నైపుణ్యాలు, వాక్కు ఆలోచన, వ్యక్తీకరణ సృజనాత్మకత పదాల కూర్పు, సాహిత్యాభిరుచి
సౌందర్యాభివృద్ధి సంస్కృతి అభివృద్ధి	సంగీతము, నాట్యము, నటన, గీయడం, చిత్రీకరణ, రంగు వేయడం విచిత్ర వేషధారణ.	అభివృద్ధి చేయడానికి సాంస్కృతిక వారసత్వం, సంప్రదాయల అవగాహన, సాంస్కృతిక

నోట్స్

	పూల పండుగలు, ప్రదర్శనలు పాఠశాల అలంకరణ జానపదాలు /పాటలు	అంశాలతో పరిచయాలు, సంస్కృతి. సాంస్కృతిక అభిరుచులు సాంస్కృతిక అవగాహన, ఆసక్తి సౌందర్యాభివృద్ధి
పౌర అభివృద్ధి	సాంఘిక పండుగల జాతీయ దినాలు పాఠశాల పండుగలు స్వయంపాలన, మాక్ పార్లమెంట్ మాక్ కోర్టు సహకార దుకాణం నడపడం పాఠశాల గ్రామ పంచాయతీ సందర్శన, పురపాలక కార్యలయం, అసెంబ్లీ ప్రధాన న్యాయస్థానం	సదుపాయా కల్పించును పౌర జీవితంకు సంబంధించిన అనుభవాలను పొందడానికి ప్రజాసామ్య జీవన విధానాన్ని అవగాహనకు, విధులు, బాధ్యతలు హక్కులను అర్థం చేసుకోవడానికి పౌరశిక్షణ ఛైర్యం, మర్యాద అలవాట్లను అభివృద్ధికి.
సాంఘిక అభివృద్ధి	ఉదయం ప్రార్థన / సమావేశం రెడ్ క్రాస్ ప్రాథమిక చికిత్స పల్లెటూరి సర్వే శుభ్రం చేయడం అవగాహన ప్రచారం	సదుపాయం కల్పించు - సాంఘికీకరణ సామాజిక జీవనకళ ఇతరులతో బాధ్యత పంచుకోవడం, జట్టుపని నాయకత్వం, సమూహం, దేశం కోసం విశ్వాసం సామాజిక సేవ అందించడం
హాబీని అభివృద్ధి	వినోద, విశ్రాంతి సమయ కార్య కలాపాలు, స్టాంప్ సేకరణ నాణేలు సేకరణ, చిత్రాలు రాళ్ళు అగ్గిపెట్టెల సేకరణ ఆల్బమ్ చేయడం, పోటోగ్రఫీ	సదుపాయం కల్పించు - విశ్రాంతి సమయంను విలువైన ఉపయోగం, మానసిక నైతిక పరిశుభ్రతవృద్ధి యువ్వనోత్సాహం సృజనాత్మకత అభివృద్ధి విద్యా విషయాల పని నుండి మార్పు
దృక్పథము అభివృద్ధి	విహారం, విహారయాత్రలు మ్యూజియం, జూ అక్వేరియంను సందర్శించుట భౌగోళిక, చారిత్రక సాంస్కృతిక ఆసక్తిగల ప్రవేశాల సందర్శన	సదుపాయం కల్పించును సందర్శించిత అభ్యాసాన్ని ప్రోత్సహించును జ్ఞానం పరిధిని విస్తరింపచేస్తుంది. ప్రత్యక్ష పరిశీలన ద్వారా గొప్ప ఆచరణాత్మక అనుభవము

నోట్స్

పై పట్టికలో ఇవ్వబడిన కార్యకలాపాలు ఇంకా సమగ్రంగా లేవు మీరు కూడా మా పాఠశాలలో నిర్వహించబడుతున్న కొన్ని ఇతర కార్యకలాపాలను చేర్చి వాటికి ఉద్దేశాన్ని / ప్రయోజనాన్ని సూచించండి.

✘ కృత్యము - 2

మీరు మీ తరగతిలో నిర్వహించగల సహకార్యక్రమాల జాబితాను తయారు చేయండి.

.....

.....

.....

1) పాఠశాలలో విద్యార్థులకు సహవిద్యా కార్యక్రమాలు ఎందుకు అవసరం? రెండే కారణాలు రాయండి.

8.2.2 సహ విద్యా కార్యక్రమాల ప్రణాళిక

విద్యా ప్రణాళిక, సహ పాఠ్యకార్యక్రమాల ప్రణాళిక పూర్తిగా విభిన్నంగా ఉంటుంది. ప్రణాళిక కోసం క్రింది జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

- క్రియతాకంగా వారు ఒకరికొకరు పూరించడం, భర్తీ చేయడం చేస్తారు.
- సమయాన్ని, లభ్యమయ్యే వనరులను పూర్తిగా వినియోగిస్తారు. పాఠశాలలోని సహపాఠ్య కార్యక్రమాల ప్రణాళికలో నాలుగు ముఖ్యమైన వాటిని పరిగణనలోనికి తీసుకోబడ్డాయి.
- కార్యకలాపాలను న్యాయంగా ఎంపిక
- కార్యకలాపాల నిర్వహణకు సమయం, స్థలాన్ని కేటాయించడం.
- ప్రేరణ కల్పించేవిగా ఉండాలి.
- సలహాలను / అభిప్రాయాలను అందించాలి.

కార్యకలాపాల ఎంపిక: నిజానికి, అన్ని రకాల సహ పాఠ్య కార్యక్రమాలను పాఠశాలలో ఒక సెషన్ / ఒక విద్యా సంవత్సరంలో సమయం, స్థలం, వనరుల వంటి పరిమితుల దృష్ట్యా ఆచరణాత్మకంగా సాధ్యపడదు. అందువల్ల మీరు కార్యకలాపాలను న్యాయమైనవి ఎంపిక చేసుకోవాలి. మీరు సహపాఠ్యకార్యక్రమాల సముచిత ఎంపికను చేయడానికి ఇక్కడ కొన్ని చిట్కాలు ఉన్నాయి.

- కార్యక్రమాలు చాలా ఎక్కువ సంఖ్యలో, విభిన్నంగా ఉండాలి. విద్యార్థులందరూ పాల్గొనడానికి అవకాశం కల్పించడానికి అనేక కార్యకలాపాలుండాలి.
- ఈ చర్యలు విద్యార్థులపై అదరపు ఒత్తిడిని కల్పించకూడదు.
- ఈ కార్యక్రమాలు విద్యార్థులను ఆకస్మికంగా పాల్గొనడానికి ఆకర్షించేటట్లు ఉండాలి.

అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక

- ఈ కార్యక్రమాలు పాఠశాలలోని పరిమిత వనరులతో, తక్కువ ఖర్చుతో నిర్వహించేటట్లు ఉండాలి.
- ఈ కార్యక్రమాలు విద్యార్థుల ఆసక్తి, సామర్థ్యాకు అనుగుణంగా ఉండాలి.

సమయం, స్థలం కేటాయింపు: సమయం లభ్యత, స్థలం అనుకూలతను బట్టి పాఠశాలలో ప్రణాళికలు నిర్వహించాల్సి ఉంటుంది. కొన్ని మైదానంలో, కొన్ని పాఠశాలలోపల నిర్వహించే కార్యక్రమాలకు పాఠశాల సమయ పట్టికలో వీటిని చేర్చడం అవసరం. పాఠశాల అనంతరం కొన్ని ఇటువంటి ఆర్యక్రమాల నిర్వహణ అవసరం అవుతుంది. అంతేకాక కొన్ని బాహ్య కార్యకలాపాలు ప్రత్యేక కాలాల్లో నెలల్లో ప్రణాళిక చేసి నిర్వహించాలి. అటువంటి కార్యకలాపాలను తేదీలవారిగా, నెలలవారిగా సంవత్సరం మొత్తానికి / సెషన్స్ కి ప్రణాళిక వేయాలి. ఇండోర్ కార్యక్రమాలు / లోపల ఆడే ఆటల కోసం కొన్ని ప్రత్యేక గదులు కూడా పాఠశాలలో కేటాయించవచ్చు. స్థలం గురించి, పాఠశాల ఆవరణలో తగినంత అనుకూలమైన స్థలం ఉంటే ఇటువంటి కార్యక్రమాలు నిర్వహించవచ్చు. ఒకవేళ పాఠశాల ఆవరణలో తగినంత స్థలం లేకపోతే పాఠశాల దగ్గరలోని ప్రవేశంలో నిర్వహించవచ్చు.

ప్రేరణ కల్పించడం: మీ విద్యార్థులు విస్తృతంగా పాల్గొనేలా ప్రోత్సహించడానికి మీరు క్రింది వాటిని చెయ్యవచ్చు.

- విద్యార్థులకు జ్ఞానం కల్పించడానికి పాఠశాల సమాచార బోర్డులో సుదీర్ఘమైన కార్యకలాపాల జాబితాను ప్రదర్శించండి.
- నిర్దిష్ట కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనడానికి వారి ఆసక్తిని, ఎంపికను ఆహ్వానించండి.
- కార్యకలాపాలను నిర్వహించడానికి విద్యార్థులను సలహాదారులుగా నిర్వహించేవారిగా ప్రోత్సహించండి.
- విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడానికి ప్రతి కార్యకలాపాన్ని, నిర్వహించే విధానాన్ని విద్యార్థులకు చెప్పాలి.

సలహాలను ఇవ్వడం: ఈ కార్యకలాపాల నిర్వహణ సమయంలో సరైన కాలంలో సలహా, అభిప్రాయాన్ని అందించడానికి క్రింది వాటిని పరిశీలించండి.

- మీ పాఠశాలలోని ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు ఆమె/అతడు ఆసక్తి ఉన్న కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించేటట్లు ఉండాలి.
- మీరు తగినంత అనుభవం కలిగి ఉండాలి. సంబంధిత కార్యకలాపాలను నిర్వహించడానికి ఉత్సాహం, వైఖరి, సానుకూలత ప్రదర్శించాలి.
- మీరు ఇతరుల, విద్యార్థుల యొక్క అభిప్రాయాలను తీసుకోవాలి.
- ఈ కార్యక్రమాలను కార్యరూపం చేయడానికి, అర్థవంతంగా మీ పాఠశాలలోని తగిన లాజిస్టిక్

నోట్స్

నోట్స్

సపోర్ట్ (పరికరాలు, సామగ్రి) ఉంది అని నిర్ధారించాలి.

- విద్యార్థులకు కార్యక్రమాలపై, సమస్యలపై సూచనలను సలహాలను ఇచ్చేటప్పుడు ఉపాధ్యాయుల మధ్య పరస్పర అవగాహన ఉండాలి.

8.3 పాఠ్య ప్రణాళిక / పాఠాల పథకం

విద్యాసంవత్సరం మొత్తం సహ-విద్యాకార్యక్రమాల ప్రణాళికవలె మీరు సూచించిన విద్యా ప్రణాళిక ఆధారంగా పాఠ్యాంశాలను సంవత్సరం మొత్తానికి పంపిణీ చేయడానికి ప్రణాళిక సిద్ధం చేయాలి. మీరు వివిధ పాఠ్య ప్రణాళిక విషయాలను (భాష, గణితం సైన్స్, సోషల్ సైన్స్) సూచించిన సిలబస్ ప్రకారం మా పాఠశాలలోని విద్యార్థులకు బోధిస్తారు. ప్రతి తరగతి, ప్రతి విషయంలో కోర్సులోని అంశాలు యూనిట్లు (భాగాలు), విషయాల రూపంలో విద్యా సంవత్సరంలో విద్యార్థులకు బోధించుటకు సిలబస్లో సూచించబడతాయి. మీకు ఇవ్వబడిన విషయాలను మీకు సూచించిన తరగతుల అంశాలను బోధించుటకు ఇవ్వబడిన నిర్దిష్ట కాల వ్యవధిలో క్రమ పద్ధతిలో పూర్తి చేయడమే మీ పని. ఈ పనిని సమర్థవంతంగా క్రమపద్ధతిలో ఎలా చేయాలి అనేది మీ ప్రధాన ఆందోళన. దీనికోసం మీరు బోధన ప్రణాళికను సిద్ధం చేయాలి. వివిధ తరగతులకు సంబంధించిన బోధన అభ్యసన కృత్యాలు, విషయాలకు సంబంధించి ముఖ్య యోగ్యతలు పరిగణించి ప్రణాళిక చేయాలి.

మీ ప్రణాళికలో స్పష్టంగా, నిర్దిష్టంగా క్రింది విషయాలుండాలి:

- (i) ఒక తరగతికి సంబంధించిన ప్రత్యేక విషయంలో ఏ భాగం, ఏ ఉప-విభాగం, ఏ నెలలో, ఏ తేదీలో విద్యార్థులకు బోధించాలో స్పష్టంగా సూచించాలి.
- (ii) ఆదేవిధంగా సూచన పనులు ఏ రోజు, ఏ నెలలో ఏ సెషన్లో చేపట్టాలో కూడా సూచించాలి.

ఈ విధమైన ప్రణాళిక ఒక నిర్దిష్ట తరగతికి విద్యా విషయక అంశాల్లో అవసరం. ఈ విధంగా ప్రతి చిన్న అంశాన్ని వారం, నెల, సెషన్కి విద్యా సంవత్సరం మొత్తానికి పంపిణీ చేయడాన్ని “పాఠాల పథకం” అంటారు. పాఠాల పథకాలు విషయం ప్రత్యేకంగా ఉంటాయి. తరగతి - నిర్దిష్టంగా, ప్రధాన విషయాలు / నైపుణ్యాలు - నిర్దిష్టంగా ఉంటాయని చెప్పవచ్చు. మీరు పాఠాల పథకం ఒక సబ్జెక్టు యొక్క సిలబస్కు భిన్నంగా ఉంటుందని గమనించాలి. విశాల దృక్పథంలో, ఒక విషయంలోని సిలబస్ ఒక తరగతికి క్రమ పద్ధతిలో, కోర్సు విషయాలను నేర్పించాలి, కోర్సు లక్ష్యాలు, బోధన పద్ధతులు, మూల్యాంకన వ్యూహాలు, ఇతర సంబంధిత సూచనల పని విద్యా సంవత్సరంలో అమలు చేయడం అనేది సిలబస్.

పాఠాల పథకం అనేది బోధన - అభ్యసన కార్యక్రమాలు ఒక విషయం సంబంధించి ఒక తరగతికి ఒక విద్యా సంవత్సరంలో, సిలబస్లో సూచించిన విధంగా ప్రక్రియను అమలు చేస్తుంది.

- 2) సిలబస్, పాఠాలు పథకం మధ్య రెండు తేడాలు రాయండి.

8.3.1 అవసరం / ప్రయోజనాలు

బోధన, బోధనా కార్యకలాపాలను క్రమబద్ధీకరించడానికి పాఠాల పథకం అవసరమవుతుంది. వేర్వేరు అంశాలలో వేర్వేరు తరగతులకు పాఠాల పథకం తయారు చేయడంలో ప్రయోజనాలు.

- సూచించిన కోర్సు విషయాలను, బోధన అభ్యసన ద్వారా సకాలంలో విజయవంతంగా పూర్తి చేయగలం.
- విద్యా సంవత్సరానికి సూచించిన కార్యక్రమాలను సమర్థవంతంగా అమలు చేయగలగడం. మీరు క్రమ పద్ధతిలో, సమర్థవంతంగా ముందుకు కొనసాగడానికి రహదారి పటంవలె సహాయపడుతుంది.
- మీ బోధన సమయంలో పాఠశాలలో ఏ ఏ కార్యక్రమాలు విద్యా సంవత్సరం మొత్తం సరైన సమయంలో చేయడానికి సహాయపడుతుంది.

వివిధ రకాలైన పాఠాల పథకాలు పాఠశాలలో తయారు చేయబడతాయి. వాటిలో కొన్ని

- 1) నెలవారి పాఠాల పథకం
- 2) వార్షిక పాఠాల పథకం

నెలవారి పాఠాల పథకం: ప్రతి నెలలో అందుబాటులోని పని రోజులు పరిగణనలోనికి తీసుకొని ప్రతి తరగతికి ప్రతి విషయంలో పాఠాలు నెలవారి పథకం చేయాలి. ప్రతి విషయంలో ఎన్ని పీరియడ్లు పాఠాల బోధనకు సూచించిన కృత్యాలు కేటాయించారు. ఈ రెండు ముఖ్యమైన అంశాలపై ఆధారపడి, కంటెంట్ లోడ్ ప్రాముఖ్యత కలిగిన విషయం యొక్క పేర్కొన్న యూనిట్లు / భాగాలు సిలబస్లో ఉన్నవి, ఏ నెలలో, ఏ విభాగాలను బోధించాలో దాని యొక్క వివరణ సంవత్సరం మొత్తానికి తయారు చేయబడతాయి. మరో మాటలో చెప్పాలంటే ప్రతి విషయానికి ప్రతి తరగతికి, రోజువారి / వారానికి ఖచ్చితమైన సిలబస్ యొక్క వివరణతో, అనుకూలమైన, బోధనను సులభతరం చేయడానికి, సమయానికి ఇవ్వబడిన సూచనల ప్రకారం కార్యక్రమాలను సకాలం అనగా ఇవ్వబడిన పీరియడ్లు సంబంధిత నెలలో పూర్తి చేయడం. సాపేక్షంగా తక్కువ యూనిట్లును / భాగాలను తక్కువ పనిదినాలు ఉన్న నెలలో (ఇతర నెలలతో పోలిస్తే) బోధించాలి. అందువల్ల మీరు ఏదైనా తరగతికి విషయంపై పాఠాలు నెలవారి పథకాన్ని సిద్ధం చేసేటప్పుడు మీరు క్రింది విషయాలు చేయవలసి ఉంటుంది.

- మొత్తం సెషన్ / విద్యా సంవత్సరంలో మీరు బోధించవలసిన జాబితాను, సిలబస్ను చదివి తయారు చేయండి.
- యూనిట్ / భాగాల వారీగా, ఉప భాగాల వారీగా పూర్తిచేయడానికి పట్టే పీరియడ్లను నిర్ణయించండి. భావనలు, ఉపభావనలు ప్రతి యూనిట్ / భాగంలోనివి, విషయంలో భార దృష్టి యందుంచుకొని నిర్ణయించాలి.

నోట్స్

- అన్ని యూనిట్లు / భాగాలు బోధించడానికి అవసరమైన పీరియడ్లు సంఖ్య ఉ నిర్ణయించండి.
- విస్తరించబడిన భాగాలను క్రమబద్ధంగా బోధించాలి, నెలవారీగా ఎన్ని పీరియడ్లు అందుబాటులో ఉన్నాయో, ఆ యూనిట్లను బోధించడానికి ఎన్ని పీరియడ్లు అవసరమో నిర్ధారించాలి.

సూచించిన అన్ని భాగాలను పూర్తి చేయడానికి అవసరమైన పీరియడ్లు సంఖ్య, సంవత్సరం మొత్తానికి అందుబాటులో ఉన్న పీరియడ్లు సంఖ్య కొంచెం అటు ఇటుగా సరిపోవాలి. లేదంటే మీరు పీరియడ్లను వేర్వేరు విభాగాల కోసం మార్చి అందుబాటులో ఉన్న పీరియడ్లు సంఖ్య, బోధించడానికి అవసరమైన పీరియడ్లు సంఖ్యతో సూచించిన భాగాలకు సమానం చేయండి.

వార్షిక పాఠాల పథకం: వార్షిక పాఠాల పథకం ఒక విషయంలో ఒక తరగతికి సంబంధించి నెలవారీ పాఠాల పథకము యొక్క సమ్మేళనం అయితే వార్షిక పథకం సిద్ధం చేసేటప్పుడు, ఒక ఉపాధ్యాయుడు అతను / ఆమె మొత్తం సంవత్సరంలో బోధన, సూచించబడిన కార్యక్రమాలు ఒక విషయానికి సంబంధించి పూర్తి అవగాహన కల్గి ఉండాలి. అటువంటి పథకాన్ని అభివృద్ధి చేసేందుకు మీరు క్రింది జాగ్రత్తలు తీసుకోవచ్చు.

- ఒక విషయానికి బోధన-అభ్యసనకు కొరకు సంవత్సరంలో అందుబాటులో ఉన్న పీరియడ్లు సంఖ్య.
- బోధనకు, సూచించిన కృత్యాలు పూర్తి చేయడానికి అవసరమైన మొత్తంపీరియడ్లు సంఖ్య, విద్యా సంవత్సరంలో సూచించిన కాలంలో పూర్తి చేయడానికి.
- ఒక విషయంలోని భావనలు, ఉపభావనల సంఖ్య సిలబస్లో ఉన్నవాటి స్వభావం, పరిధి పరంగా చూడాలి. కోర్సులోని ఎంత మొత్తం వివిధ అంశాలపై పూర్తి చేయగలం, విద్యార్థులకు కల్గించే అభ్యసన అనుభవాల యొక్క రకం, బోధన - అభ్యాస లక్ష్యాలను సాధించడం.
- అందుబాటులోని వస్తువులు / పదార్థాలు, తరగతిలో సిలబస్లో, సూచించిన కార్యక్రమాలు నిర్వహించడానికి

8.3.2 పాఠ్యపథకం తయారీ

ఒక తరగతి, ఒక విషయంలో మీరు పాఠాల పథకం తయారు చేసేటప్పుడు ముఖ్యమైన అవసరాలు గూర్చి అవగాహనతో ఉండాలి. ఒక విషయంలో సిలబస్ తో పాటు, ఒక తరగతికి సంబంధించిన పాఠాల పథకం ఒక విద్యా సంవత్సరానికి లేదా ఒక నెలకు సిద్ధం చేసేటప్పుడు కింది వాటిని గమనించవచ్చు.

- వాస్తవంగా, వారంలో, నెలలో పనిచేసే రోజుల సంఖ్య ఒక విద్యా సంవత్సరంలో / బోధనా - అభ్యసనకు ఒక విషయంలో మొత్తం రోజులు
- సూచించిన కోర్సును ఒక విషయంను బోధించడానికి అవసరమైన మొత్తం పీరియడ్లు సంఖ్య

అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక

నోట్స్

- ఒక సెషన్ లో సెలబ్షన్ లో సూచించిన మొత్తం యూనిట్లు / భాగాల సంఖ్య.
- ఒక సెషన్ లో బోధించే / బోధించగలిగే ఉప-భాగాల సంఖ్య
- భాగాల పరంగా భావనల బరువును (భాగంలోని భావనల సంఖ్య) బట్టి భాగాలను బట్టి అవసరమయ్యే పీరియడ్ల సంఖ్య ఎంత అనేది విజయవంతమైన, ప్రభావవంతమైన బోధన కోసం లెక్కించాలి.
- వాస్తవానికి అంకిత భావంతో నెలలో బోధించే రోజుల సంఖ్య, పరీక్షల రోజులు, సెలవు దినాలు, క్షేత్ర పర్యటనలను మినహాయించి.
- బోధన అభ్యసన కోసం, కార్యక్రమాల కోసం పాఠశాల కాల నిర్ణయ పట్టికలో వారానికి కేటాయించిన పీరియడ్ల సంఖ్య
- నెల వారీగా బోధించబడే యూనిట్లు / భాగాల సంఖ్యను గుర్తించి, కోర్సులోని విషయాల నాణ్యత, భారాన్ని గుర్తుంచుకొని ఎన్ని పీరియడ్లు అందుబాటులో కలవో గుర్తించాలి.
- పైన పేర్కొన్న దాని ప్రకారం, పాఠాలు నెలవారి విస్తృత పథకాన్ని క్రింద చూపిన విధంగా సిద్ధం చేయవచ్చు.

విషయం :

తరగతి:

పాఠ్య పుస్తకం పేరు:

నెల	ప్రతిపాదిత భాగం(లు) పూర్తి చేయడానికి	తేదీ / రోజు	అవసరమయ్యే పీరియడ్ల సంఖ్య (భాగం-ప్రకారం)	పూర్తి చేయబడింది	లేదు కారణాలు

నెలవారీ పాఠాల పథకాలు ఉపాధ్యాయుని బోధన అభ్యసన పురోగతిని ఒక విషయంలో సాధించడానికి, విద్యార్థులు అభ్యసన వైకల్యాలును కనుగొనడానికి, వాటికి తగ్గ నివారణ చర్యలు అభిప్రాయాలు సేకరించడానికి ఉపయోగపడతాయి. పాఠాల పథకాల తయారీ విషయం - ప్రకారం, సెలబ్షన్ లో సూచించిన విధంగా తరగతి ప్రకారం, నెలవారీ పథకం విద్యా సంవత్సరం మొత్తం. మన దేశంలోని అన్ని పాఠశాలల్లో అనుసరిస్తారు.

నోట్స్

3: పాఠాల పథకం తయారు చేయడానికి క్రింది వానిలో ఏది అవసరం లేదు.

- ఎ) ఒక విద్యా సంవత్సరంలో పాఠశాలలో పని రోజుల సంఖ్య
- బి) వార్షిక పరీక్షలు నిర్వహించడానికి గడిచినరోజు
- సి) పాఠశాల సెలవు రోజులు
- డి) నిర్దిష్ట అంశాన్ని బోధించడానికి అందుబాటులో ఉన్న పీరియడ్ల సంఖ్య

80.4 యూనిట్ పథకం

వేర్వేరు తరగతులకు, వివిధ విషయాల్లో పాఠాల పథకం యొక్క ఆకారం, పాఠశాల స్థాయిలో కోర్సు విషయాల నాణ్యత, భారం / బరువు ఆధారంగా నిర్ణయించబడుతుంది. ఏ తరగతి ఏ విషయంలో ఏ భాగం ఉండాలో కూడా నిర్ణయించబడుతుంది. అందువల్ల మీరు యూనిట్ అనే పదం ఏమిటి? యూనిట్ పథకం అనగా దేన్ని సూచిస్తుంది అనే వాటిపై పూర్తి అవగాహన కలిగి ఉండాలి. మీరు సిలబస్లో చూసే ఉంటారు. పాఠ్య పుస్తకంలో ప్రతి విషయానికి సంబంధించి, ప్రతి తరగతికి కోర్సు విషయాలను అంశాల వారిగా క్రమంలో నిర్వహించబడతాయి. ప్రతి అంశానికి అనేక ఉప శీర్షికలు ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు సైన్స్ అంశము “పదార్థం” అంటే అందులోని ఉప అంశాలు ఘన, ద్రవ, వాయు పదార్థాలు, ఈ ఉప శీర్షికలను భాగంలోని అంశాలను ప్రత్యేకమైన ఉపశీర్షిక నిర్వహించాలి. కాబట్టి విషయ భాగాలన్ని కలిపి ఒకటిగా నిర్వహించవలసి రావచ్చు. అన్ని భాగాలు కలిపి, సమగ్రమైన, ప్రయోజనకరమైన విషయాల యొక్క ఐక్యత, సమీకృత అనుభవాలను ఇస్తుంది. విషయాలన్నింటినీ కలిపి అర్థవంతమైన భాగాలుగా చేయడంవల్ల విద్యావిషయకంగా, మానసిక రోజుల్లో కూడా విద్యార్థులకు లాభదాయకంగా ఉంటుంది.

యూనిట్ / భాగం యొక్క విస్తృత లక్షణాలు

- ఒక విషయంలోని సమాచారం అనునది ఎల్లప్పుడూ సాధారణ సూత్రాలు, ప్రక్రియ, సమస్య, ప్రయోజనంల చుట్టూ అల్లబడి ఉంటుంది.
- ఒక భాగం అనునది అర్థవంతమైన సమగ్రమైన మొత్తాన్ని కలిగి, అవసరమైన అభ్యసన అనుభవాలను విద్యార్థులచే అశించబడిన బోధన అభ్యసన లక్ష్యాలను చేరడానికి అందిస్తుంది.
- ఇది సిలబస్లోని పూర్తి భాగాలు, ఉప విభాగాలను సూచిస్తుంది. గొప్ప విద్యా అనుభవాలను అందించడంలో ఉపయోగకరమైనది, అర్థవంతమైనది.

యూనిట్ పథకం తయారీ

ఒక విషయంలోని యూనిట్ పథకం సరైన బోధనా అభ్యసన ప్రక్రియను అనుసరించడం సూచిస్తుంది. లేదా భాగంలోని అభ్యసన అనుభవాలకు సంబంధించిన అభ్యాస లక్ష్యాలను ఆ విషయానికి

అందిస్తుంది. మీరు యూనిట్ పథకం తయారీకి క్రింద సూచించిన అంశాలను అనుసరించాలి.

- సిలబస్ లో సరైన యూనిట్స్ / భాగాలు, ఉప భాగాలు నిర్దేశించకపోతే వాటి నిర్మాణం
- యూనిట్ / భాగాలకు సంబంధించిన అభ్యాస లక్ష్యాల రూపకల్పన
- ఉపయోగించవలసిన పద్ధతులు, బోధనా-అభ్యాస వ్యూహాల ఎంపిక
- మూల్యాంకన పద్ధతుల నిర్ధారణ

భాగాల నిర్మాణం / యూనిట్ల నిర్మాణం : యూనిట్ పథకం యొక్క కార్యాచరణ సరైన యూనిట్ల ఏర్పాటుతో మొదలవుతుంది. మొత్తం విద్యాసంవత్సరంలో వివిధ విషయాలలో బోధించవలసిన కోర్సు విషయాలను సూచించడం జరుగుతుంది. మీరు ఈ విధంగా చేయడానికి కోర్సు విషయాలను పూర్తిగా అధ్యయనం చేయాల్సిన అవసరం ఉంది. రస్పరం సారూప్యత కలిగిన విషయాలను కలపండి. ఒకే విధమైన అనువర్తనం గల వాటిని ఒక యూనిట్ / భాగంగా పరిగణించవచ్చు. ఉదాహరణకు “భారత దేశ అటవీ సంపద” వంటి సూచించిన అంశానికి ఖనిజవనరులు, నీటివనరులు’ వంటి అన్ని విషయాలను కలిపి భారత దేశ అటవీ సంపద అనే ఒక యూనిట్ గా మిశ్రితం చేయవచ్చు. ఎందుకంటే ఇవన్నీ ఒక దానికొకటి సంబంధం కలిగి ఉంటాయి. అన్నింటిని ఒకే విధమైనటువంటి దృష్టి బోధించాలి. అదే విధంగా అర్థం, కమ్యూనికేషన్ అవసరం, పురాతన రోజుల్లో సమాచార మార్పిడి, మధ్య యుగంలో సమాచార మార్పిడి, ఆధునిక యుగంలో సమాచార మార్పిడి, మన జీవితంలో ఆధునిక సమాచారాల యొక్క ప్రభావం భవిష్యత్తులో సమాచార మార్పిడి వంటి విషయాలన్నింటిని కలిపి ఒకే యూనిట్ గా “సమాచార మార్పిడి” అని పిలవవచ్చు. ఈ విధంగా మీరు కూడా అర్థవంతమైన భాగాలను మీరు బోధించే తరగతుల్లోని విషయాలకు ఏర్పరచవచ్చు. ఈ యూనిట్లలోని విషయాలను ఏర్పాటు చేసాక వాటిని క్రమపద్ధతిలో, ఒక సమయంలో ఒక దానిని తీసుకొనేట్లు ప్రణాళిక చేయండి. మీరు ప్రతి భాగాన్ని చిన్న అర్థవంతమైన ఉప-విభాగాలు లేదా భాగాలుగా చేయండి. ఒక ఉప విభాగంలో, సాధ్యమైనంత వరకు ఒక విషయాన్ని కలిగి ఉండాలి లేదా ఒక పీరియడ్ లో చేయగల అభ్యసన అనుభవాలు, 30-40 నిమిషాల్లో నేర్చుకోగలిగేవి ఉండాలి. విద్యార్థులు సులభంగా గ్రహించే విధంగా యూనిట్స్ / భాగాలు, ఉప విభాగాల మధ్య సంబంధాన్ని క్రమ పద్ధతిలో ఏర్పాటు చేయాలి.

✘ కృత్యము - 3

మీరు బోధిస్తున్న ఏదైనా ఒక తరగతి విషయానికి భాగాలు, ఉప విభాగాల జాబితాను రూపొందించండి.

.....

.....

.....

నోట్స్

అభ్యసన ఫలితాల సూత్రీకరణ : అభ్యసన ఫలితాలను బోధన అభ్యసనకు సంబంధించి ప్రతి భాగానికి, ఉప భాగానికి స్పష్టంగా చేయడం చాలా ముఖ్యం. ఈ అభ్యసన ఫలితాలను విద్యార్థుల ప్రవర్తనా పరంగా అంటే ఈ విషయం చదివిన తర్వాత విద్యార్థులు పరిశలించదగిన కార్యకలాపాలను ప్రదర్శించడం. ఈ లక్ష్యాలలోని స్పష్టత, విద్యార్థులను ఉపాధ్యాయులను భాగంలోని బోధన-అభ్యాసన ప్రక్రియలో నిమగ్నులను చేస్తుంది.

పద్ధతులు, బోధన అభ్యసన వ్యూహాలు ఎంపిక : ఒక భాగంలోని ఎంపిక చేసిన అభ్యసన లక్ష్యాలను చేరడానికి, బోధన అభ్యాసన ప్రక్రియల్లో తగిన పద్ధతులు, వ్యూహాలను ఎంపిక చేసి ఉపయోగించాలి. అంతేకాకుండా ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థుల మధ్య బోధన. అభ్యసన సమయాల్లో జరిగే పరస్పర చర్చలనుకూడా ఉపయోగించాలి.

మూల్యాంకన పద్ధతుల నిర్ధారణ: ముందుగా నిర్ణయించిన అభ్యసన లక్ష్యాలను ప్రతి భాగంలో చేరుకొన్నారని లేదా అని నిర్ధారించడానికి కొన్ని పరీక్షల ద్వారా మూల్యాంకనం చేస్తారు. (ప్రాముఖ్యత చెందినవి - యూనిట్ టెస్ట్లు), దోష నిర్ధారణ, నిర్మాణాత్మక పద్ధతులు రెండూ భాగాల మూల్యాంకనం కోసం కాబట్టి యూనిట్ పథకం క్రింది సమాచారాన్ని కలిగి ఉంది.

- భాగంలో ప్రధానంగా, స్వల్పంగా చర్చించబడిన ఆలోచనలు, భావనలు
- ఒక యూనిట్ను బోధించడానికి, ఉప విభాగాల వారిగా మొత్తం అవసరమైన పీరియడ్ల సంఖ్య
- యూనిట్ను బోధించడానికి, ఉప భాగాల వారీగా వాడే పద్ధతులు, వ్యూహాలు
- యూనిట్లోని అభ్యసన ఫలితాలను ఉప భాగాలకు కూడా మూల్యాంకనం చేయడానికి ఉపయోగించే వ్యూహాలు.

పైన చెప్పిన సమాచారాన్ని క్రింద చూపిన విధంగా యూనిట్ పథకం తయారు చేయవచ్చు.

విషయం :

తరగతి :

భాగం పేరు:

అభ్యసన లక్ష్యాలు:

పెద్దభావన లేదా భాగంలోని భావనలు	ఉపవిభాగ భావనలు/ ఉపభావనలు	ఉప-భాగంకు కావలసిన పీరియడ్ల సంఖ్య	యూనిట్కు కావలసిన పీరియడ్ల సంఖ్య	కోర్సు విషయాలు బోధించేవి	పద్ధతులు వ్యూహాలు ఉపయోగించేవి	ఉపయోగించే టి.ఎల్. ఎమ్లు	మూల్యాంకన పద్ధతులు

యూనిట్ పథకం అనేది ఉప యూనిట్ల ప్రణాళిక కోసం దారి తీసి, ఒక యూనిట్ నుండి అభివృద్ధి చేయగల ఉప భాగాల సంఖ్యను తెలియజేస్తుంది. సాధారణంగా ఒక ఉప-భాగాన్ని 30-40 నిమిషాల కాల వ్యవధిలో బోధించడం జరుగుతుంది. కొన్నిసార్లు ఉప భాగాలలో సూచించిన కార్యకలాపాల స్వభావం ఆధారంగా రెండు, మూడు పీరియడ్లు అవసరం అవుతాయి. యూనిట్ పథకం ఉపాధ్యాయులకు, విద్యార్థులకు క్రింది విధంగా సహాయపడుతుంది.

- వివిధ విషయాలను సూచించిన సిలబస్ ప్రకారం సకాలంలో పూర్తి చేయగలరు.
- సరైన పద్ధతులు సామాగ్రిని వినియోగించడానికి తగిన ప్రణాళికను ఏర్పాటు చేయవచ్చు.
- అభ్యసనలోని ఇబ్బందులు నిర్ధారణ చేయడానికి యూనిట్ పరీక్షను సిద్ధం చేయడానికి, నివారణ చర్యలను తీసుకోవడానికి సహాయపడుతుంది.
- ఇంకొక భాగంకు వెళ్ళే ముందు విద్యార్థులు ఆ భాగంలో నిష్ణాతులు అయ్యేట్లు చేస్తుంది.
- విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు వారు చేయవలసిన బోధన-అభ్యసన కార్యక్రమాల గురించి తెలుసుకొనుటకు

✂ కృత్యము - 4

మీరు బోధిస్తున్న ఒక తరగతికి ఏదైన ఒక విషయం నుండి ఒక యూనిట్‌కు, యూనిట్ పథకాన్ని తయారు చేయండి.

.....

.....

.....

8.5 పాఠ్య పథకం

విద్యార్థులు అర్థవంతంగా నేర్చుకున్నప్పుడు మాత్రమే ఏదైనా బోధనను సమర్థవంతంగా పరిగణిస్తారు. మీ బోధనను సమర్థవంతంగా చేయడానికి, మీరు జాగ్రత్తగా ప్రణాళిక చేసి, మీ పాఠాన్ని సిద్ధం చేయాలి. సాధారణంగా ఒక పాఠాన్ని 35-40 నిమిషాల కాలవ్యవధిలో బోధిస్తారు. పాఠ్య ప్రణాళికను రోజువారీ పాఠ్య ప్రణాళిక అని పిలుస్తారు. ఎందుకంటే ఉపాధ్యాయులు రోజువారీ ప్రాతిపదికన పాఠాలను ప్రణాళిక చేసి బోధిస్తారు కాబట్టి. ఒక పాఠ్య పథకం మూడు వేర్వేరు దశలను కలిగి ఉండాలి. అనగా బోధన అభ్యసనకు ముందు కృత్యాలు, బోధన - అభ్యాసన సమయంలో, తర్వాత కూడా కార్యకలాపాలు ఉండాలి. ఇవే కాకుండా మీరు వివరంగా పద్ధతులు, వ్యూహాలు ఏవి ఉపయోగించాలో, బోధన - అభ్యసన ప్రక్రియను ప్రభావవంతంగా బోధించుటకు కావలసిన సామగ్రి / పదార్థాలను కూడా నిర్ణయించాలి. బోధన గురించి అటువంటి వివరాలను వ్రాత రూపంలో వ్యక్తీకరించడాన్ని “పాఠ్య పథకం” అని సాధారణంగా పిలుస్తారు.

నోట్స్

మీరు ఉపాధ్యాయుడిగా సాంప్రదాయక ప్రక్రియపై కొంత అవగాహన కలిగి ఉండవచ్చు. ఇందులో మూడు దశలు కలవు పరిచయం, ప్రదర్శన, మూల్యాంకనం. ఇటువంటి ప్రణాళికలో ఉపాధ్యాయులు సాధారణంగా బోధన-అభ్యసన సమయంలో వారు చేసే ప్రక్రియల గురించి మాత్రమే ఉంటుంది. కాని విద్యార్థుల కార్యకలాపాల ప్రస్తావన ఉండదు. సాంప్రదాయ పాఠ్యపథకంలో ఎక్కువగా బోధించడం గురించే ఉంటుంది కాని అభ్యసనపై దృష్టి ఉండదు. అందువల్ల సంప్రదాయ పాఠ్య పథకాలు ఉపాధ్యాయునిచే నియంత్రించబడతాయి. ఇవి బోధనకే ప్రాధాన్యతనిస్తాయి కాని అభ్యసనకు కాదు. అందువల్ల

- ప్రస్తుత కాలంలో సంప్రదాయ పాఠ్య పథకాలకు తక్కువ విలువను ఇవ్వడం జరిగింది. ప్రస్తుతం అభ్యాసనకు ప్రాధాన్యత, పిల్లల కేంద్రీకృతమైన బోధనకు, కార్యకలాపాల ద్వారా, సంతోషకరమైన అభ్యసన కార్యకలాపాలకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం జరిగింది.
- ప్రాథమిక పాఠశాల దశ, కార్యకలాపాలతోకూడిన పాఠ్య పుస్తకాలను పరిచయం చేశారు. ఉదాహరణకు పరిసరాల విజ్ఞానం, గణితంను, భాష పాఠ్య పుస్తకాలతో 1, 2 తరగతులలో విలీనం చేశారు. 3, 4, 5 తరగతులలో విజ్ఞాన శాస్త్రం, సాంఘిక శాస్త్రం పరిసరాలు విజ్ఞానంగా విలీనం చేశారు. ఈ సందర్భాలలో సమీకృత ఇతి వృత్తాపై దృష్టి పెట్టడం జరిగింది. (మరింత సమాచారం కొరకు ఈ కోర్సులోని 9వ భాగంలోని 9.6 విభాగంను చూడండి.)
- ప్రాథమిక పాఠశాలలో బహుళ శ్రేణి పరిస్థితి ఎక్కువగా ఉంది ముందు చెప్పినట్లు, ఒక ఉపాధ్యాయుడు బోధన-అభ్యసన కార్యక్రమాలను ఒకే సమయంలో ఒకటి కంటే ఎక్కువ తరగతులలో నిర్వహించాల్సి ఉంటుంది. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో పాఠ్య పథకం ఒకటి కంటే ఎక్కువ తరగతులకు ఒకే పీరియడ్లో బోధించడానికి తయారు చేయడం చాలా భిన్నంగా ఉంటుంది. (ఈ కోర్సు యొక్క భాగం-10లో చూడండి).

బోధనలో వినూత్న ఆవిష్కరణలతో, బోధన అభ్యసన వ్యూహాలలో చాలా మార్పులు వచ్చాయి. ఉపాధ్యాయుడు పాఠం సిద్ధం చేసేటప్పుడు అలాంటి మార్పులను పరిగణనలోనికి తీసుకొని పాఠ్య పథకం చేయాలి.

8.5.1 పాఠ్య పథకం యొక్క లక్షణాలు

పాఠ్య పథకం కనీసం నాలుగు లక్షణాలు కలిగి ఉండాలి.

- **లక్ష్యాల-ఆధారం:** ఒక పాఠ్య పథకం లక్ష్యాల ఆధారంగా ఉండాలి. పరిమిత సంఖ్యలో లక్ష్యాలను అందుబాటులో ఉన్న సమయంలో గ్రహించేట్లు పాఠానికి సంబంధించినవి నిర్ణయించాలి.
- **సమగ్రంగా ఉండాలి:** పాఠ్య పథకం సమగ్రంగాను, సంక్షిప్తంగాను సరళంగాను ఉండాలి. మీ ప్రయత్నాలన్ని, ఏర్పాటు చేసిన లక్ష్యాలను ప్రతిబింబించేట్లు ఉండాలి. సాధ్యమైనంత

వరకు చిన్నదిగా ఖచ్చితంగా ఉండాలి. దీన్ని మీరు సులభంగా తయారు చేసి ఉపయోగించవచ్చు.

- **సౌకర్యవంతముగా ఉండాలి:** పాఠ్య పథకం సౌకర్యంగా ఉండాలి. తరగతిలో బోధన-అభ్యసన కార్యకలాపాలు జరిగేటప్పుడు కొన్నిసార్లు తక్షణం మార్పులు చేయవలసిన అవసరం ఏర్పాడుతుంది. ఉదాహరణకు విజ్ఞానశాస్త్రంలో పాఠ్య పథకంలో సూచించబడని కొత్త పరిశోధన అభివృద్ధి జరిగితే దానిని మీరు విద్యార్థులతో పంచుకోవడనాఇక, ఆ భావనను వెంటనే పాఠ్య ప్రణాళికలో చేర్చడానికి అవకాశం ఉండాలి.
- **అమలు చేయదగినది:** ఒక పాఠ్య ప్రణాళిక ఆచరణీయకంగా ఉండాలి. అంటే వాస్తవ పరిస్థితుల్లో అమలు చేసేటట్లు ఉండాలి. బోధన - అభ్యసన కార్యకలాపాలు, వ్యూహాలు విద్యార్థులకు ప్రయోజన కరంగా ఉండాలి. అందుబాటులో ఉన్న సమయంలో అమలు చేయగలిగేటట్లు ఉండాలి.

8.5.2 పాఠ్య పథకంలో ఏం ఉంది

పాఠ్య పథకంలో ఉపాధ్యాయునిచే నిర్వహించబడే కార్యకలాపాలను వివరించడం జరుగుతుంది. పాఠం బోధించే సమయంలో విద్యార్థులు చేసే కృత్యాలను కూడా వివరిస్తారు. ఈ కార్యకలాపాలు మూడు దశలుగా విభజించవచ్చు.

- (1) బోధన - అభ్యసనకు ముందు సిద్ధం చేసే కృత్యాలు (ముందు క్రియాశీలక దశ)
- (2) బోధన - అభ్యసన సమయంలో చేసే కృత్యాలు (ఇంటరాక్టివ్ ఫేజ్)
- (3) బోధన - అభ్యసన తర్వాత చేసే కృత్యాలు (తర్వాత - క్రియాశీలక దశ)

సన్నాహక చర్యలు: బోధనకు ముందు చేసే కార్యకలాపాలు, వీటిని పాఠం బోధన - అభ్యసనకు ముందు ప్రారంభించే సూచించిన సన్నాహక చర్యలు అని పిలుస్తారు. ఈ కార్యకలాపాలు సాధారణంగా క్రింది వాటిని కలిగి ఉంటాయి.

అభ్యసన ఫలితాల వివరణ: ఒక పాఠంలో అనుకున్న లక్ష్యాలను సాధించడానికి బోధన అభ్యసన ప్రక్రియలో విద్యార్థులలో వచ్చే ప్రవర్తనా మార్పులను పాఠ్య పథకంలో పేర్కొనాలి.

బోధన అభ్యసన కృత్యాలు / వ్యూహాలు : బోధన - అభ్యసనలో ఉపయోగించే పాఠంలో పేర్కొన్న పద్ధతులు, వ్యూహాలు పాఠ్య పథకంలో పేర్కొనాలి. వాటి వివరాలు, సమూహ కార్యచరణ, చర్చ రాసేపని, పరిశీలన వంటివి మూడు దశల్లోనూ పాఠ్య పథకంలో పేర్కొనాలి.

టి.ఎల్.ఎమ్ల కేటాయింపు : ఏర్పరిచిన లక్ష్యాలను గ్రహించడం బోధన - అభ్యసన ప్రక్రియలో చేపట్టే చర్యలు స్పష్టంగా పాఠ్య పథకంలో సూచించాలి. క్రమసఖ్య, అభ్యాస కార్యకలాపాలు శీర్షిక కూడా పాఠ్య పథకంలో సూచించాలి. కార్యాచరణ బ్యాంకు నుండి స్వీకరించారు / సేకరించారో కూడా ప్రణాళికలో సూచించాలి.

నోట్స్

బోధన - అభ్యసనకోసం ప్రత్యేక కేటాయింపు: ప్రత్యేక నిబంధనలు ఏవైనా ఉంటే సాధారణ సదుపాయాలు కాకుండా తరగతిలో చేయవలసిన అవసరం ఉంటే పాఠ్య పథకంలో సూచించాలి. ఇటువంటివి ఉపాధ్యాయులు, మానిటర్ (బహుళ శ్రేణి పరిస్థితిలో) కలిసి తరగతి గది నిర్వహణ చేయవచ్చు. వీడియోలను వినియోగించడం, కమ్యూనిటీ సమాయం బోధనలో తీసుకోవచ్చు.

కృత్యాలను క్రమంలో, తగిన సమయంలో చేయడానికి :

పాఠం కోసం ఎంపిక చేసిన బోధన అభ్యసన కార్యక్రమాలను ఖచ్చితమైన క్రమంలో ఏర్పాటు చేయాలి. తరగతిలో కార్యకలాపాలు నిర్వహించడానికి సహాయం చేస్తుంది. ఇవి ఏసమయంలో చేయాలో కూడా నిర్ణయించాలి, అందువల్ల మొత్తంకాలంలో నిర్వహించగల కార్యకలాపాలను ఉహించి, పాఠం యొక్క త్రపి దశలో రాయండి.

బోధన - అభ్యసన సమయంలో చర్యలు: పాఠ్య ప్రణాళిక / పథకంలో ఈ భాగంచాలా ముఖ్యం. వాస్తవ బోధన - అభ్యాస దశకు సంబంధించిన కార్యకలాపాలు ఇక్కడ సూచించబడ్డాయి. ఈ భాగం మూడు దశలుగా వివరించబడింది.

పరిచయం, ప్రదర్శన, మూల్యాంకనం

పరిచయం: ఇది బోధన - అభ్యాసం యొక్క ఆరంభం. ఒక కొత్త పాఠం బోధన - అభ్యసనలో ప్రారంభ సమయంలో విద్యార్థుల యొక్క పూర్వ జ్ఞానం గురించి స్పష్టమైన ఆలోచన కలిగి ఉండాలి. వారి పూర్వ అనుభవాలను బట్టి మీరు వారిలో ఆసక్తిని, ప్రేరణను కలిగించి కొత్త అంశాన్ని నేర్చుకోవడానికి ప్రోత్సహించవచ్చు. దీని కొరకు మీరు బోధించే కొత్త పాఠానికి సంబంధించిన చిన్న అర్థవంతమైన కార్యకలాపాలు నిర్వహించవచ్చు. అదే నిరంతర పాఠం విషయంలో ఒకటి, రెండు పునర్పలన కార్యక్రమాలతో పూర్వ అభ్యసనను గుర్తు తెచ్చుకోవడానికి విద్యార్థులకు సహాయపడవచ్చు. అందువల్ల ఇటువంటి పరిచయ చర్యల ద్వారా విద్యార్థుల యొక్క పూర్వ అభ్యసనను పటిష్టపరుచుకొని, కొత్త పాఠాన్ని నేర్చుకోవడానికి ప్రేరణ పొంది, ఆసక్తిని చూపిస్తారు. ఒక పాఠం కి గల 40 నిమిషాల వ్యవధిలో 5-7 నిమిషాలు పరిచయ కార్యకలాపాలను అంకితమైనది.

ప్రదర్శనము : ఇది పాఠ్య పథకం యొక్క కేంద్ర భాగం ప్రణాళిక చేయబడిన బోధన అభ్యాసన కార్యకలాపాలు ఈ దశలో నిర్వహించబడతాయి. మీరు విద్యార్థులకు తరగతి కార్యకలాపాలు నిర్వహించడానికి పరిస్థితులను కల్పించాలి. సూచించిన సామర్థ్యాల సముపార్జన జరగాలి. వారి కొత్త అభ్యాసనను పటిష్ట పరచడం కోసం పునర్పలన చర్యలను ఈ దశలో చేయవచ్చు. ప్రతి విద్యార్థి సమూహం, వ్యక్తిగత కార్యకలాపాల్లో నిమగ్నం అయ్యేటట్లు జాగ్రత్తగా ప్రణాళిక చేయాలి. అవసరమైనప్పుడు మీరు నేరుగా విద్యార్థులకు కథలు చెప్పడం, దృష్టాంతాలను తయారు చేయడం, కష్టమైన భావనలు ఉదాహరణలతో వివరించడం ద్వారా బోధించవచ్చు. ఈ దశలో చివరిలో విద్యార్థులు నేర్చుకున్న అంశాలను ఏకీకరించండి.

అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక

మూల్యాంకనం : ఇది పాఠ్య పథకం యొక్క చివరి భాగం. చివరి ఏడు నిమిషాలలో విద్యార్థులు ఎంతవరకు నేర్చుకొన్నారు మీరు ఏర్పరిచిన అభ్యసన లక్ష్యాలను అంచనా వేయాలి. మీరు కొన్ని ప్రశ్నలు అడగడం ద్వారా, అభ్యసన లక్ష్యాలను సంబంధించినవి, విద్యార్థులు వాటికి సమాధానాలు చెప్పడం ద్వారా అంచనా వేయగలరు.

బోధన-అభ్యసన తర్వాత చర్యలు : బోధన అభ్యసన తర్వాత ఈ క్రింది రెండు కార్యకలాపాలను చేపట్టవచ్చు.

- తరగతి గది లోపల, లేదా వెలుపల అనధికారంగా తరగతుల కార్యకలాపాలను సమీక్షించవచ్చు. ఏర్పాటు చేసిన అభ్యసన లక్ష్యాలు, వాటి ప్రభావం విద్యార్థులలో ఏ విధంగా ఉందో తెలుసుకోవచ్చు.
- విద్యార్థుల అభ్యసనను పట్టిష్టం చేయడానికి ఇంటిపని ఇవ్వచ్చు. లిఖిత పని, ప్రాజెక్టు కార్యకలాపాలు రెండూ ఇంటి పనిగా ఇవచ్చు. ప్రతి విద్యార్థికి ప్రత్యేకమైన ఇంటిపని ఇవ్వడం ద్వారా వారు నేర్చుకోవడానికి ప్రోత్సహించబడతారు.
- విద్యార్థుల స్పందన ఆధారంగా, ఎంతవరకు అభ్యాస లక్ష్యాలు సాధించారో తెలుసుకోవచ్చు. ఒకవేళ సాధించకపోతే మీరు ఆ పాఠం పథకాన్ని అనుగుణంగా మార్చి, మళ్ళీ బోధించి పాఠం యొక్క అభ్యసన లక్ష్యాలను సాధిస్తారు. పాఠ్య పథకం నిర్మాణం.

పాఠ్య పథకం భౌతిక ఆకారం ఇవ్వడానికి క్రింద నమూనా ఇవ్వబడింది.

ఎ) సన్నాహక కార్యాలు

పాఠశాల	అభ్యసన ఫలితాలు	బోధన-అభ్యసన సామగ్రి
తేది	1	
తరగతి	2.	
విషయం	3.	
అంశం	4.	
పీరియడ్	5.	
సమయం: 40 నిమిషాలు	6	
ఉపయోగించిన పద్ధతి	7.	ప్రత్యేక వసతులు

నోట్స్

నోట్స్

బి) బోధన - అభ్యసన సమయంలో చర్యలు

సోపానాలు	నిర్దిష్ట ఫలితాలు	ఉపాధ్యాయ కృత్యాలు	విద్యార్థి కృత్యాలు	ప్రత్యేక సమాచారం
పరిచయం	మొదలుపెట్టే కార్యక్రమాలు			
ప్రదర్శనము	సామర్థ్యాలు ఉప సామర్థ్యాలు సంఖ్య 1 (కృత్యము -1)			
	సామర్థ్యాలు ఉప సామర్థ్యాలు సంఖ్య 2 (కృత్యము-2)			
	సారాంశము			
మూల్యాంకనము	వ్యక్తిగత, సమూహ కార్యక్రమాలు			

సి) బోధన-అభ్యసన తర్వాత చర్యలు

- 1) ఇంటిపని
- 2) పుస్తకమర్చు

4 పాఠ్యప్రణాళిక మూడు దశల్లో దేనికి గరిష్ట సమయం కేటాయించబడింది? ఎందుకు?

5 ఇంటిపని ఇవ్వడం యొక్క ఉద్దేశ్యం ఏమిటి? ప్రాథమిక పాఠశాలలో తక్కువ తరగతులలో చదివే పిల్లలకు ఇవ్వచ్చా? మీ జవాబుకు కారణాలు ఇవ్వండి.

8.6 పాఠం గమనిక / పాఠం డైరీ

మీరు ప్రతిరోజు తరగతిలో 4-5 పీరియడ్లు బోధన. అభ్యసన కార్యకలాపాలు నిర్వహించాల్సిన అవసరం ఉంది. బహుళ శ్రేణి, ఏకశ్రేణి పరిస్థితుల్లో ఇతర పనులతో పాటు సూచనల కార్యకలాపాలు చేయవలసి ఉంటుంది. అటువంటి పరిస్థితులలో ప్రతి తరగతికి ప్రతి పీరియడ్ కి వివరణాత్మక పాఠ్య పథకం సిద్ధం చేయడం కష్టమైన పని, సవాలుగా మారుతుంది. అందువల్ల క్లుప్త పాఠ్య ప్రణాళికను పాఠం గమనిక / పాఠం డైరీలను ప్రత్యామ్నాయంగా వాడతారు. ఒక పాఠం గమనికలో వివరణాత్మక

అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక

నోట్స్

పాఠ్య ప్రణాళిక / పథకం యొక్క ముఖ్య భాగాలు క్లుప్తంగా నమోదు చేయబడ్డాయి. ఒక ఉపాధ్యాయుడు తయారు చేసిన ఒక వివరణాత్మక పాఠ్య పథకాన్ని ఇతర ఉపాధ్యాయులు కూడా ఉపయోగించవచ్చు, కాని ఒక ఉపాధ్యాయుడు తయారు చేసిన పాఠం గమనిక అతని / ఆమె ద్వారా మాత్రమే ఉపయోగించబడుతుంది. ఇది రాతపూర్వక సంక్షిప్త రూపం ఒక పీరియడ్ లో ఒక తరగతికి పాఠం బోధించాలని అనుకొన్నప్పుడు, మీకు పాఠం గమనిక తప్పనిసరి, ఇది మీ తరగతి కార్యకలాపాలను నిర్వహించడం కోసం మీరు రూపొందించిన వ్యక్తిగత గమనిక.

ఒక పాఠం గమనిక ఒక పేజీలో రాయబడుతుంది. ఈ క్రింది ప్రాథమిక సమాచారం పాఠం గమనికలో ఉండాలి.

- తేది, తరగతి, కాలం, విషయం, అంశం
- నిర్దిష్ట అభ్యాస ఫలితాలు
- అవసరమైన టి.ఎల్.ఎం.లు
- నిర్దిష్ట అభ్యాస కృత్యాలు (కార్యాచరణ బ్యాంక్ నుండి సేకరించనట్లయితే క్రమసంఖ్యలు, కార్యకలాపాలు)
- బోధన మూల్యాంకనముకు ఉపయోగపడే ప్రాధాన ప్రశ్నలు
- ప్రతి ప్రధాన కార్యకలాపాలకు అవసరమయ్యే తాత్కాలిక సమయం క్రింద ఇవ్వబడిన నమూనాలో పాఠం గమనికలు రాయడానికి ఉపయోగించండి.

తేది:

పీరియడ్

తరగతి:

విషయం:

అంశం:

విషయాల సంక్షిప్త వివరణ, ప్రదర్శన చర్చించినవి	పూర్తయినవి లేదా పూర్తికానివి	పూర్తికానందుకు గల కారణాలు	ఏదైనా కొత్త ఆలోచన తరగతిలో ఉద్భవించినది

పాఠం గమనికను పాఠశాలలో పాఠ్య సమయాల్లో మాత్రమే ఉంచుకోవాలి. పీరియడ్ లో పాఠం పూర్తయిన తర్వాత మీ పాఠం పురోగతిని నమోదు చేయాలి (పూర్తి అయినది, పూర్తికాలేదు) పాఠం గమనిక కింద కాని, లేదా పేర్కొన స్థలంలో కాని నమోదు చేయాలి. ఒక వేళ పూర్తికాని పక్షంలో అందుకు గల కారణాలు రాయండి, తర్వాత పాఠం ప్రణాళిక చేసేటప్పుడు ఈ విషయాల్లో జాగ్రత్త వహించవచ్చు. కొత్త అనుభవాలు ఏవైనా ఉన్నాయా, కొత్త వ్యాసాలు ఉద్భవించాయా తరగతిలో

నోట్స్

కార్యక్రమాలు చేసేటప్పుడు గమనించి నమోదు చేయాలి. అందువల్ల ఇవి భవిష్యత్లో ఉపయోగపడతాయి. మీ బోధన - అభ్యసన కార్యకలాపాలను పాఠం గమనికను ఎప్పుడూ రాస్తే క్రమబద్ధం చేస్తుంది.

8.7 సారాంశం

- ప్రణాళికా బద్ధమైన అభ్యాస కార్యకలాపాలు, విద్యా కార్యక్రమాలు, సహ విద్యా కార్యక్రమాలు పాఠశాల విద్యార్థుల సమగ్ర అభివృద్ధికి - మేధోపరంగా, వ్యక్తిగతంగా దోహదం చేస్తాయి.
- విద్యాప్రణాళికలు బోధన, పరీక్షలు నిర్వహించడం అభ్యాసకుడి అంచనా పనితీరు, దోష నివారణ చర్యలు అమలు వంటివి విద్యార్థుల యొక్క మేధో అభివృద్ధికి ఉపయోగపడతాయి.
- సహ విద్యాకార్యక్రమాలు ఆటలు, క్రీడలు, అథ్లెటిక్స్ నృత్యం, నాటకం, సంగీతం, విహారం చర్చ, బొమ్మలు గీయడం, మొదలగునవి వారిలోని అంతర్గత శక్తులు వెలికితీసి, వారికి ఆసక్తిని కల్పించి, సాంఘికకరణకు విద్యా సంబంధ విషయాలకు అనుబంధంగా పనిచేస్తాయి.
- సహ విద్యా కార్యక్రమాలు విద్యార్థుల భౌతికచాలక, సాహిత్య సౌందర్య, సాంస్కృతి, పౌర, మానసిక, నైతిక అభివృద్ధిని కల్పించి వారి ధృక్పథంను విస్తరిస్తాయి.
- సహ పాఠ్య కార్యక్రమాలు ప్రణాళిక చేసేటప్పుడు కొన్ని ముఖ్యమైనవి పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి.
- న్యాయమైన కార్యకలాపాల ఎంపిక, సమయం, స్థలాన్ని కేటాయించడం ప్రేరణ కల్పించడం, సలహాలు, అభిప్రాయాల్ని అందించడం.
- పాఠాల పథకం తయారీ అనునది పాఠ్య ప్రణాళికలో ముఖ్యమైనది. విద్యా విషయాలు ప్రణాళిక చేసినప్పుడు (బోధన, బోధన కార్యక్రమాలు) ఒక ప్రత్యేక తరగతి, ఒక ప్రత్యేక విషయంలో, చాలా వివరంగా, ప్రతివారానికి, నెలకు, సంవత్సరం మొత్తానికి తయారు చేయాలి.
- పాఠాల పథకం నెలవారీ లేదా వార్షిక పథకం ఉండవచ్చు.
- పాఠాల పథకంను ప్రణాళిక చేసేటప్పుడు ఒకసెషన్ నందు వాస్తవ పనిరోజుల సంఖ్యను పరిగణించాలి. సూచించిన విషయంలోని సిలబస్, సూచించిన బోధన కోసం అవసరమైన పీరియడ్లు సంఖ్య, అందుబాటులో ఉన్న ఫీరియడ్లు - వారానికి, నెలకు ఒక విషయానికి అన్నది పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి.
- యూనిట్ పథకం అనునది మరొక విద్యా విషయక అంశం. యూనిట్ పథకం అనునది బాగా ప్రణాళిక చేయబడుతుంది. ఒక సమస్య లేదా ప్రయోజనం చుట్టూ దీని అర్థవంతంగా అల్లడం జరుగుతుంది. అవసరమైన అభ్యసన అనుభవాలను విద్యార్థులకు అందించడానికి,

కావలసిన అభ్యసన లక్ష్యాలను సాధించడానికి సిలబస్‌లోని విషయాలను అర్థవంతమైన భాగాలుగా విభజించడము.

- యూనిట్ పథకం సూచనల ప్రణాళికను సూచిస్తుంది. ఒక ప్రత్యేక అంశంలో బోధన అభ్యసనకు అవసరమైన కార్య కలాపాలను తెలియజేస్తుంది.
- యూనిట్ పథకంను సిద్ధం చేయడానికి నాలుగు కార్యకలాపాలు అవసరం
  - 1) సరైన భాగాలు, ఉప భాగాలు ఏర్పరచడం
  - 2) సంబంధించిన యూనిట్ యొక్క అభ్యసన లక్ష్యాలు ఏర్పరచడం
  - 3) పద్ధతులు, వ్యూహాలను ఎంపిక చేసుకోవడం
  - 4) మూల్యాంకన పరికరాలను నిర్ణయించడం
- పాఠ్య పథకం అనునది సూచించిన కార్యక్రమాల రాతపూర్వక వ్యక్తీకరణను సూచిస్తుంది. ఒక తరగతికి ఒక విషయంలో చేసే కార్యకలాపాలను తెలియజేస్తుంది.
- పాఠ్య పథకంలోని అన్ని కార్యకలాపాలను మూడు దశలుగా విభజించారు.

బోధన - పూర్వ దశ, పరస్పర చర్య దశ బోధనాంతర దశగా విభజించారు. కార్యకలాపాలు సంప్రదాయ దశలను ప్రతిబింబిస్తాయి. పరిచయం, ప్రదర్శన, మూల్యాంకనము వరుసగా పాఠం గమనిక అనునది వివరణాత్మక పాఠ్యపథకం యొక్క క్లుప్త పథకముగా చెప్పవచ్చు. ఇది ఉపాధ్యాయుడు బోధనలో క్రమంగా ముందుకు సాగడానికి సహాయపడుతుంది.

8.8 మీ పురోగతి పరిశీలనకు మాదిరి సమాధానాలు

- 1 (i) నిజ జీవిత పరిస్థితిలో నైపుణ్యాలను / సామర్థ్యాలను అభివృద్ధి చేయడానికి దోహదపడుతుంది.
- (ii) అభ్యసన సంపూర్ణ అభివృద్ధి కోసం
- 2 (1) సిలబస్ అనేది ఒక తరగతికి సంబంధించిన విషయాలను సూచించే క్రమబద్ధమైనది. అభ్యసన ఫలితాలు మొ॥నవి పథకం అనేది కార్యచరణ ప్రణాళిక ఒక తరగతికి సంబంధించి ఒక విషయానికి సూచించే ప్రణాళిక
- (2) రాష్ట్రంలోని / బోర్డులోని అన్ని పాఠశాలలకు ఒక విషయంకు సంబంధించినది, సూచించబడినది సిలబస్. పాఠాల పథకం అనునది ఉపాధ్యాయుడు అతడు / ఆమె పాఠశాలలో బోధించుటకు అభివృద్ధి చేసినది.
- 3 బి.

నోట్స్

- 4 ప్రదర్శన (కారణాలు తెల్పండి)
- 5 తరగతిలో నేర్చుకున్న భావనలను పటిష్ట పరచడం చిన్న తరగతుల విద్యార్థులకు ఇంటిపని ఇవ్వకూడదు. పాఠశాల ప్రారంభదశలో అభ్యసన అనేది భారం కాకుడదు.

8.9 సంప్రదింపు గ్రంథాలు

1. Ferguson(2001) :Co-Curricular Activities: A Pathway to Careers, JG Ferguson Publishing Company, United States
2. Haynes, Anthony (2010) :The Complete Guide to Lesson Planning and Preparation, Continuum International Publishing Group, New York
3. Gagné, R. M.(1974): The Conditions of Learning. 3rd. ed. Holt, Rinehart e Winston
4. Learning Activity Planning GuideDeveloped by Tara Fortune
5. Reference: Gibbons, P. (2002). Scaffolding language scaffolding learning. Portsmouth, NH: Heinemann.
6. LIEBMAN, J. (1998): Teaching Operations Research: Lessonsfrom Cognitive Psychology. Interfaces, 28 (2), p.104-110

8.10 భాగాంత అభ్యాసం

1. విద్యా ప్రణాళిక, సహ విద్యా కార్యక్రమాల మధ్య తేడాను తెల్పండి.
2. మా పాఠశాలకోసం సహ విద్యా కార్యక్రమాలపై వార్షిక కార్యచరణ ప్రణాళికను సిద్ధం చేయండి.
3. పాఠాల ప్రణాళిక అనగానేమి? పాఠాల ప్రణాళికను ఐదవ తరగతి ఏదేని విషయంకు తయారు చేయండి.
4. మీరు ఐదవ తరగతిలో బోధించే ఏదైనా ఒక అంశానికి పాఠ్య పథకంను తయారు చేయండి.
5. పాఠం గమనిక అనగానేమి? ఏదైనా ఒక పాఠం / అంశనకు పాఠం గమనిక తయారు చేయండి.